

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΜΠΣ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΑ ΜΕΣΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

---

*Πολιτικός Επικοινωνιακός Λόγος: Τα μηνύματα του πρωθυπουργού της
Ελλάδας τον καιρό της πανδημίας Covid-19*

Μητροπούλου Κωνσταντίνα ΑΜ 1106

Επιβλέπων: Ντίνος Κωνσταντίνος, Καθηγητής

Στον γιο μου Πρόδρομο-Μιχαήλ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ολοκληρώνοντας με την παρούσα εργασία έναν εξαιρετικά εποικοδομητικό κύκλο σπουδών θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς τους διδάσκοντες και τις διδάσκουσες του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Δημόσιος Λόγος και Ψηφιακά Μέσα» του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας για την ευκαιρία που μου έδωσαν να παρακολουθήσω μια σειρά μαθημάτων που με βοήθησαν να εμβαθύνω τις γνώσεις μου σε ένα ευρύ πλαίσιο θεμάτων.

Ευχαριστώ τον καθηγητή μου κ. Κωνσταντίνο Ντίνα που μου έδωσε τη δυνατότητα να ασχοληθώ με ένα τόσο επίκαιρο και σημαντικό θέμα. Με μύησε και διεύρυνε το ενδιαφέρον μου πάνω στο πεδίο του πολιτικού επικοινωνιακού λόγου. Η γνωριμία και η ενασχόλησή μου με το αντικείμενο μου ανοίγει ένα νέο άκρως δημιουργικό και γοητευτικό δρόμο επαναπροσδιορίζοντας τον τρόπο σκέψης μου σε μια σειρά ζητημάτων και διαμορφώνοντας μια νέα προοπτική σε ότι αφορά την εξέλιξη της προσωπικότητάς μου. Τον ευχαριστώ επιπλέον για τις συζητήσεις μας και για την βοήθεια που μου έχει προσφέρει.

Ευχαριστώ θερμά την οικογένεια μου για την στήριξη και την υπομονή που υπέδειξαν κατά τη διάρκεια της συγγραφής της παρούσας εργασίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
ABSTRACT	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
ΜΕΡΟΣ Α' – ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	10
Κεφάλαιο 1 ^ο - Βιβλιογραφική επισκόπηση	10
1.1 Η γλώσσα και οι λειτουργίες της.....	10
1.1.1 Οι επικοινωνιακές λειτουργίες της γλώσσας	11
1.1.1.1 Η βιωματική λειτουργία.....	11
1.1.1.2 Η προθετική λειτουργία	11
1.1.1.3 Η αναφορική λειτουργία	12
1.1.1.4 Η μεταγλωσσική λειτουργία.....	12
1.1.2 Γλώσσα και πολιτική	13
1.2 Η γλώσσα ως όχημα αναπαράστασης.....	15
1.2.1 Χαρακτηριστικά της πολιτικής γλώσσας.....	15
1.2.2 Λειτουργίες της πολιτικής γλώσσας	18
1.2.3 Η «στάση της εικονικής ευμένειας» στον πολιτικό λόγο	22
1.3 Γλωσσική διαχείριση των κρίσεων στην πολιτική	25
1.3.1 Οι γλωσσικές αναπαραστάσεις της πανδημίας	26
1.3.2 Κρίσεις και χειραγώγηση της κοινής γνώμης	30
Μέρος Β' - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΣΕΓΓΙΣΗ	32
Κεφάλαιο 2 ^ο - Μεθοδολογία.....	32
2.1 Κριτική ανάλυση λόγου.....	32
2.2 Εργαλείο έρευνας	36
2.3 Ανάλυση πρωθυπουργικών διαγγεμάτων	37

2.3.1 Ανάλυση πρώτου πρωθυπουργικού διαγγέλματος (11-03-2021)	37
2.3.2 Ανάλυση δεύτερου πρωθυπουργικού διαγγέλματος (17-03-2020)	52
2.3.3 Ανάλυση τρίτου πρωθυπουργικού διαγγέλματος (19-03-2020)	70
2.3.4 Ανάλυση τέταρτου πρωθυπουργικού διαγγέλματος (22-03-2020)	89
2.3.5 Ανάλυση πέμπτου πρωθυπουργικού διαγγέλματος (13-04-2020)	103
2.3.6 Ανάλυση έκτου πρωθυπουργικού διαγγέλματος (28-4-2020)	116
2.3.7 Ανάλυση έβδομου πρωθυπουργικού Διαγγέλματος (20-5-2021)	128
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	144
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	150
Ξενόγλωσση.....	150
Ελληνική.....	152

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ακολουθώντας τις αρχές της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου (ΚΑΛ) δηλαδή των κειμενικών και διακειμενικών χαρακτηριστικών του κειμένου και αναλύοντας τους τρόπους με τους οποίους η άρθρωση του πολιτικού λόγου μέσω των διαγγελμάτων από τα μέσα ενημέρωσης παρέχει προτιμώμενες ερμηνείες των γεγονότων που προβάλλονται, στην παρούσα διπλωματική εργασία έγινε μία προσπάθεια κατανόησης των διαγγελμάτων του Πρωθυπουργού κατά το πρώτο κύμα της πανδημίας του Covid-19.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναλύσουμε τα μηνύματα του Πρωθυπουργού μέσα από τα εφτά διαγγέλματα κατά την διάρκεια της σκληρής καραντίνας 11 Μαρτίου - 20 Μαΐου 2020 και να αξιολογήσουμε αν η επικοινωνιακή στρατηγική ήταν πετυχημένη και είχε το προσδοκώμενο αποτέλεσμα.

Συγκεκριμένα, η μεθοδολογική υπόθεση που κρύβεται πίσω από την προσέγγιση της ΚΑΛ είναι η γλώσσα, ευρύτερα οι σημειωτικές πρακτικές και οι κοινωνικές σχέσεις εξουσίας είναι αλληλένδετες και ότι τα κείμενα συνιστούν το υλικό ίχνος της γλωσσικής συγκρότησης της πραγματικότητας. Η γλώσσα και οι αναπαραστάσεις που παράγει είναι από αυτή την άποψη, μια διάσταση του κοινωνικού που διαρθρώνει και εσωτερικεύει και άλλες «στιγμές» της κοινωνικής διαδικασίας, γι' αυτό και αποτελεί προνομιακό πεδίο εμπειρικής μελέτης στις κοινωνικές επιστήμες.

Όπως θα δούμε και στην ανάλυση παρακάτω, δεν έχουν σημασία μόνο οι επιλογές που βλέπουμε στο κείμενο (λόγο) αλλά και οι επιλογές που δεν βλέπουμε, δηλαδή οι απουσίες που αποκλείουν άλλους, δυνητικά σχετικούς, λόγους από το κείμενο των διαγγελμάτων.

Λέξεις κλειδιά: πολιτικός επικοινωνιακός λόγος, διαγγέλματα, Κριτική Ανάλυση Λόγου, Covid-19

ABSTRACT

Following the principles of Critical Discourse Analysis (CDA), i.e. textual and intertextual features of the text and analysing the ways in which the articulation of political discourse through media announcements provides preferred interpretations of the events presented, this thesis was an attempt to understand the Prime Minister's announcements during the first wave of the Covid-19 pandemic.

The purpose of this thesis is to analyse the Prime Minister's messages through the seven announcements during the harsh quarantine period 11 March - 20 May 2020 and to assess whether the communication strategy was successful and had the expected effect.

Specifically, the methodological assumption behind the CDA approach is that language, more broadly semiotic practices and social power relations are interconnected and that texts constitute the material trace of the linguistic constitution of reality. Language and the representations it produces are, in this view, a dimension of the social that structures and internalises other 'moments' of the social process, which is why it is a privileged field of empirical study in the social sciences.

As we will see in the analysis below, it is not only the choices we see in the text (discourse) that matter, but also the choices we do not see, i.e. the absences that exclude other, potentially relevant, discourses from the text of the discourses.

Key words: *political communicative discourse, announcements, critical discourse analysis, Covid-19*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι πλέον, κοινός τόπος ότι ο πολιτικός λόγος υπόκειται σήμερα στους κανόνες των μέσων ενημέρωσης αλλά και στις αρχές του μάρκετινγκ/ Η σύζευξη πεδίου της πολιτικής με το εμπορικό πεδίο των μέσων αποτελεί, εδώ και δεκαετίες, κεντρικό αντικείμενο κριτικής ανάλυσης. Σημαντικές τάσεις της κοινωνιολογικής κριτικής ασπάζονται την άποψη ότι ο στενός δεσμός που έχουν τα μέσα ενημέρωσης με την αγορά εκτοπίζει την καθαυτό λογική και το περιεχόμενο του πεδίου πολιτικής και ότι η κριτική λειτουργία της μεσοποιημένης ή μιντιακής επικοινωνίας αποδυναμώνεται από τα συμφέροντα οργανισμών μεγάλης κλίμακας που κυριαρχούν στη δημόσια σφαίρα.

Ταυτόχρονα όμως, υπάρχουν και κοινωνικοθεωρητικές προσεγγίσεις που προβάλλουν την οπτική ότι τα ΜΜΕ όχι μόνο δεν περιορίζουν, αλλά διευκολύνουν την έκφραση πολιτικού λόγου και προωθούν μορφές πολυφωνίας που είναι απαραίτητες για μία λειτουργική δημόσια σφαίρα. Τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης, κατ' αυτή την προσέγγιση, έχουν διευρύνει την ορατότητα κοινωνικών ομάδων που ειδάλλως δεν θα ήταν προσβάσιμα για το ευρύ κοινό και μέσα από αυτήν την διαδικασία έχουν μετασηματίσει την παραδοσιακή χαμπερμασιανή δημόσια σφαίρα σε σφαίρα δημοσιότητας. Ακριβώς αυτή η προσβασιμότητα σε περισσότερες και πιο διαφοροποιημένες πληροφορίες μέσα στην ηλεκτρονική «σφαίρα δημοσιότητας» μας εκθέτει περισσότερο από ποτέ σε μη τοπικές γνώσεις και εμπειρίες και έτσι επιτρέπει μια νέα αναστοχαστική οργάνωση του σύγχρονου εαυτού ως «πολίτης του κόσμου». Μαζί με αυτή την νέα δυνατότητα αναστοχασμού έρχεται, μας λέει αυτή η αφήγηση, και ο εκδημοκρατισμός της ευθύνης: μια βαθύτερη επίγνωση των παγκόσμιων επιπτώσεων που έχουν τα τοπικά φαινόμενα ασχέτως της γεωγραφικής τους απόστασης από εμάς, και ένα διαρκώς μεγαλύτερο ενδιαφέρον των πολιτών για τους μη τοπικούς, απομακρυσμένους «άλλους» (Μπουκάλα & Στάμου, 2020).

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναλυθούν τα διαγγέλματα του Πρωθυπουργού, Κυριάκου Μητσοτάκη, κατά τη διάρκεια του πρώτου κύματος του κορονοϊού, όταν για πρώτη φορά εφαρμόστηκε στην Ελλάδα lockdown, πρωτόγνωρο για τα εγχώρια και διεθνή δεδομένα. Οι πολίτες έπρεπε να καθησυχαστούν και να υπακούσουν στα υγειονομικά πρωτόκολλα των ειδικών για να αποφύγουμε τις μαζικές απώλειες, αλλά κυρίως τις μαζικές εισαγωγές στα νοσοκομεία μας, γνωρίζοντας ότι το ΕΣΥ έχει πολλά κενά και αδυναμίες που εν μια νυκτί δεν αποκαθίστανται.

Τα συγκεκριμένα κείμενα γράφτηκαν σε ένα πολύ πυκνό, σχετικά, χρονικό διάστημα γιατί η εξέλιξη της πανδημίας στην χώρα μας άρχισε να είναι επιθετική. Συνεπώς έπρεπε να παρθούν άμεσα σκληρά μέτρα για την αναχαίτηση του φονικού ιού. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος θεωρούμε ότι είναι κείμενα αυθεντικά, καθώς η γραφή τους εμπεριέχει το στοιχείο της συναισθηματικής φόρτισης του συντάκτη τους.

Με αφορμή, λοιπόν, αυτά τα γεγονότα δημιουργήθηκαν μια σειρά από ερωτήματα, στα οποία θα προσπαθήσουμε να δώσουμε απαντήσεις με την έρευνα που θα κάνουμε. Αυτά, μάλιστα, τα ερωτήματα θα μπορούσαν να συνοψιστούν στις εξής ερωτηματικές προτάσεις Τα μηνύματα του Πρωθυπουργού πέτυχαν το σκοπό τους; Οι πολίτες υπάκουσαν στα μέτρα; δέχθηκε πίεση το ΕΣΥ; Είχαμε πολλούς θανάτους; Ποια είναι η γλωσσική δομή του λόγου τους και τι σχήματα λόγου χρησιμοποιούνται, προκειμένου να γίνει αυτός πειστικότερος;

Η διπλωματική αποτελείται από δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος, στο πρώτο κεφάλαιο συναντάμε την βιβλιογραφική επισκόπηση σχετική με την εργασία. Συγκεκριμένα αναλύονται η γλώσσα και οι λειτουργίες της, η γλώσσα ως όχημα αναπαράστασης και η γλωσσική διαχείριση των κρίσεων στην πολιτική.

Εν συνεχεία στο δεύτερο μέρος της εργασίας, την ερευνητική προσέγγιση, παρουσιάζεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, αυτή της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου, το εργαλείο της έρευνας και η ανάλυση των επτά διαγγεμάτων του Πρωθυπουργού κατά τη διάρκεια του πρώτου κύματος της πανδημίας του Covid-19. Τέλος, ακολουθούν τα συμπεράσματα της έρευνας.

ΜΕΡΟΣ Α' – ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Κεφάλαιο 1^ο - Βιβλιογραφική επισκόπηση

1.1 Η γλώσσα και οι λειτουργίες της

Η γλώσσα ως βιολογικό φαινόμενο και κοινωνικό δημιούργημα ταυτόχρονα, ατομικό επίτευγμα και συλλογικό αγαθό, προϊόν του νου και υλικό κατασκεύασμα, παρουσιάζεται σε ποικίλες πραγματώσεις και αναρίθμητες ποικιλίες και συνοδεύει καθοριστικά τη ζωή κάθε ανθρώπινης κοινότητας στον πλανήτη μας (Fromkin et al., 2003: 3, Γούτσος, 2012: 26). Δεν εξιστορεί απλώς την πραγματικότητα αλλά αναδηγείται και αναδομεί τα γεγονότα και τις ανθρώπινες σχέσεις χάρη στις επικοινωνιακές λειτουργίες της (Τσιτσανούδη – Μαλλίδη, 2017: 305 – 306). Η επικοινωνία δεν είναι στόχος αλλά ιδιότητα της γλώσσας. Κάθε χρήση της γλώσσας ταυτίζεται με την ιδιότητα της επικοινωνίας.

Ο φιλόσοφος Jürgen Habermas τονίζει ότι η γλώσσα επιτρέπει στους ομιλητές να αναπαριστούν την πραγματικότητα, να διαπραγματεύονται κανόνες και να εκφράζουν τις υποκειμενικές τους θέσεις. Η παρουσία της δίνει δείγματα ενός οριοθετημένου θεσμού, ο οποίος βασίζεται σε κανόνες και προωθεί τον λόγο σαν κύρια μονάδα επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων (Αχτσιόγλου, 2007: 7). Αυτή η άποψη τεκμηριώνεται και από τον Μήτση (1998: 292), ο οποίος χαρακτηριστικά αναφέρει ότι «είναι φυσικό πως, αν η γλώσσα δεν διέθετε ορισμένες σταθερές, αν δηλαδή δεν λειτουργούσε βάσει συγκεκριμένων κανόνων και αρχών, δεν θα μπορούσε να κατακτηθεί από τον άνθρωπο και, κατ' επέκτασιν, ούτε και να διδαχθεί».

Συγκεκριμένα, ο όρος «επικοινωνιακή ικανότητα» αναφέρεται γενικότερα στη γνώση και την ικανότητα ενός ατόμου να χρησιμοποιεί όλα τα σημειακά συστήματα που διαθέτει ως μέλος μιας δομημένης κοινότητας. Αυτή η ικανότητα πραγματώνεται είτε ως κατανόηση είτε ως παραγωγή λόγου σε άμεση επίδραση με το περιβάλλον. Η ικανότητα να μιλάει κανείς σωστά συμπεριλαμβάνει, εκτός από τη γνώση των γραμματικών κανόνων, τη γνώση του τι να πει κανείς, σε ποιον, γιατί, πότε, πού και γενικά κάτω από ποιες περιστάσεις (situation). Χωρίς τέτοιους κανόνες, οι κανόνες της γραμματικής θα ήταν ανούσιοι. Το άτομο, λοιπόν, θα πρέπει να αναπτύξει πολύ περισσότερες ικανότητες από το να κατανοεί και να παράγει απλώς φράσεις, σωστές γραμματικά (Φτερνιάτη, 2012: 12).

1.1.1 Οι επικοινωνιακές λειτουργίες της γλώσσας

1.1.1.1 Η βιωματική λειτουργία

Η βιωματική ή αλλιώς συναισθηματική λειτουργία αφορά κυρίως τον πομπό, εστιάζοντας στην προσωπική στάση και τη συναισθηματική κατάσταση του ομιλητή (Holestein, 1974). Ουσιαστικά, ο ίδιος επιδιώκει να δημιουργήσει την εντύπωση ενός συναισθήματος αληθινού ή εικονικού μέσα από τις παρεμβολές, δηλαδή τις αυθόρμητες εκφράσεις, με τις οποίες γίνεται έντονα αντιληπτό το συναίσθημα από το συνομιλητή του χωρίς να καταστεί αναγκαία μια περαιτέρω περιγραφή (Holmes, 1992: 225). Σε αυτή την προσπάθεια συμβάλλουν και οι ρηματικές δομές με τη σειρά τους, αφού διαθέτουν εκείνο το σημασιολογικό φορτίο, μέσω του οποίου αποδίδονται αμεσότερα συναισθήματα και αντιδράσεις, αλλά και ωθείται ο δέκτης σε αναδρομή ακόμη και έως την παιδική του ηλικία (De Bleser & Kauschke, 2003 στο Tsitsanoudis – Mallidis, n.d.: 5).

Αυτή η επικοινωνιακή λειτουργία θεωρείται απαραίτητη, διότι με τη χρήση της επιτυγχάνεται μια σπουδαία διαδικασία, εκείνη της «ενσυναίσθησης», η οποία ορίζεται ως «ικανότητα γνωστικής και συναισθηματικής τοποθέτησης του ‘εγώ’ στη θέση του ‘άλλου’, με τη σημασία της αποδοχής και ένταξης των προσδοκιών ‘του’ στη συμπεριφορά μου απέναντι σ’ ‘αυτόν’» (Γκόβαρης, 2001: 178). Χάρη στη δημιουργία αυτής της κατάστασης, παραμένει αναλλοίωτη και ολοκληρωμένη η άποψη που έχει διαμορφώσει ο ακροατής. Είναι αδύνατον, λοιπόν, να μην προσεγγίσουμε τα συναισθήματα σαν μία γλωσσική λειτουργία, εφόσον αυτό είναι «πολυσύνθετες αντιδραστικές (ως προς κάποια ερεθίσματα) τάσεις που εκδηλώνονται για σχετικά μικρά χρονικά διαστήματα» (Fredrickson, 2001: 218).

1.1.1.2 Η προθετική λειτουργία

Η προθετική ή αλλιώς βουλευτική λειτουργία έχει ως κύριο στόχο τον δέκτη και στοχεύει να επηρεάσει τη συμπεριφορά του με τη συμβολή της πειθούς. Αξίζει να τονιστεί ότι, το αποτέλεσμα του μηνύματος εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο ο πομπός εκφράζεται. Η προθετική λειτουργία είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την επικοινωνιακή χρήση της γλώσσας, αφού, στην προσπάθεια του ομιλητή να προκαλέσει το ενδιαφέρον του συνομιλητή και να τον επηρεάσει, επιστρατεύεται ένας συνδυασμός από εγκλίσεις, πρόσωπα και πτώσεις. Έτσι, εντολές, αιτήματα, συμβουλές, συστάσεις, προειδοποιήσεις και οδηγίες, προσκλήσεις, άδειες, αποδοχές ή επιθυμίες ανήκουν στις ποικίλες φόρμες της προθετικής λειτουργίας.

1.1.1.3 Η αναφορική λειτουργία

Σύμφωνα με τον Hølestein (1974: 156), η αναφορική ή αλλιώς πληροφοριακή λειτουργία: «κυριαρχεί στο συνηθισμένο λόγο (διότι) ορίζουμε αντικείμενα και τους δίνουμε νόημα», ενώ, ο Jacobson (1995: 75) υποστήριξε ότι «είναι το κύριο τμήμα πολλών μηνυμάτων» και ότι αυτή συμπληρώνεται από τις άλλες λειτουργίες της γλώσσας.

Κατά το Nord (2006: 48) είναι, ίσως, η βασικότερη απ' όλες, αν η επικοινωνία νοείται κυρίως ως ανταλλαγή πληροφοριών με στόχο την κατά το δυνατόν αντικειμενική περιγραφή του κόσμου που μας περιβάλλει ή των καταστάσεων τις οποίες ζούμε. Ακόμη, η αναφορική λειτουργία οργανώνεται πάντοτε με τεκμήρια, αφού το ενδιαφέρον εστιάζεται στο περιεχόμενο ως πληροφορία.

1.1.1.4 Η μεταγλωσσική λειτουργία

Μία άλλη πολύ ενδιαφέρουσα λειτουργία, η «μεταγλωσσική», ασχολείται με τον ίδιο τον κώδικα, την ίδια την γλώσσα ως παράγοντα επικοινωνίας και, ειδικότερα, με την ικανότητα που έχει κάθε ανθρώπινη φυσική γλώσσα να αυτοσχολιάζεται (Νάκας, 1995: 228). Η μεταγλωσσική λειτουργία αφορά τον τρόπο, με το οποίο ο ομιλητής μιλά για τη γλώσσα. Χρησιμοποιείται, κυρίως, από τους επιστήμονες που αναλύουν τη γλώσσα, αλλά και οποιοσδήποτε ομιλητής μπορεί να μιλά για τη γλώσσα, τη δική του ή των άλλων, συχνά διατυπώνοντας και τη γνώμη του για αυτήν. Η μεταγλωσσική λειτουργία περιλαμβάνει φωνολογικές, γραμματικές-συντακτικές, σημασιολογικές και πραγματολογικές ικανότητες.

Η μεταγλώσσα διαδραματίζει έναν σπουδαίο ρόλο στην καθημερινή μας γλώσσα, αφού ασκούμε την ίδια, χωρίς να συνειδητοποιούμε τον μεταγλωσσικό χαρακτήρα της γλωσσικής μας συμπεριφοράς. Με βάση τα λεγόμενα του Jacobson, η συγκεκριμένη λειτουργία χαρακτηρίζεται ως διασαφηνιστική και επεξηγηματική, αφού ο πομπός ή ο παραλήπτης ελέγχουν αν χρησιμοποιούν τις ίδιες δομές και τον ίδιο κώδικα (Μπερλής, 2009: 65) (Μπερλής, 2009: 65).

Συγκεφαλαίωση

Κάθε φυσικός ομιλητής, εκτός από τη γνώση του συστήματος που συνιστά τη γλωσσική του ικανότητα, διαθέτει, ταυτόχρονα, και ικανότητα για προσαρμογή του λόγου του στο περιβάλλον και στις εκάστοτε συνθήκες επικοινωνίας, δηλαδή την επικοινωνιακή ικανότητα, η οποία είναι δυνατόν να καλλιεργείται και να διευρύνεται εφ' όρου ζωής (Φτερνιάτη, 2012: 34).

Η γλώσσα είναι γνώση αλλά και χρήση. Είναι σύστημα αλλά και εφαρμογή του συστήματος στην πράξη. Είναι ικανότητα αλλά απαιτείται και αξιοποίηση της ικανότητας αυτής για λόγους επικοινωνίας. Συνεπώς, η γλωσσική πράξη εξαρτάται πάντα από τις συγκεκριμένες συνθήκες μέσα στις οποίες εντάσσεται κάθε φορά το παραγόμενο μήνυμα. Η γνώση του συστήματος μιας συγκεκριμένης γλώσσας δεν έχει κάποια αυτονόητη σημασία αν δεν συμπληρώνεται από τη γλωσσική χρήση, από την πραγμάτωση των επικοινωνιακών κανόνων που καθιστούν τη γλώσσα λειτουργικό εργαλείο. Όσο πιο καλά κατέχει κανείς τους επικοινωνιακούς κανόνες της γλώσσας του σε συνδυασμό με το σύστημά της, τόσο αποτελεσματικότερα επικοινωνεί με το περιβάλλον (Φτερνιάτη, 2012: 34).

1.1.2 Γλώσσα και πολιτική

Ο γλωσσικός κώδικας ως εν γένει σημειωτικό σύστημα έχει τους δικούς του κανόνες. Κανόνες, όμως, που δεν αναφέρονται μόνο στην επιφανειακή γραμματική και συντακτική δομή. Συμπροσδιορίζονται και από εξωγενείς παράγοντες. Ο πολιτικός που χρησιμοποιεί συγκεκριμένη δομή στον λόγο του δεν το πράττει τυχαία. Υπάρχουν παράμετροι όπως π.χ. η επικοινωνιακή του τακτική, το μορφωτικό επίπεδο του κοινού στο οποίο απευθύνεται, ή το μέσο απ' το οποίο θα μεταδοθεί το μήνυμά του που έμμεσα του επιβάλλουν κάποιες επιλογές αν όχι όλες. Η «νοηματική ολότητα» που περικλείει μέσα του ο λόγος είναι το αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης διαφόρων μεταβλητών πολιτιστικών, κοινωνικών, ιδεολογικών υποκειμενικών κ.α.

Ο λόγος είναι, ίσως, το πιο ισχυρό εργαλείο για την άσκηση της πολιτικής. Ο Πολιτικός Επικοινωνιακός Λόγος είναι δημόσιος, εξωστρεφής απευθυντέος, λόγος που προσδοκά να συναντήσει την αποδοχή του κοινού να το πείσει ή να το καθυποτάξει.

Η ανάλυση του πολιτικού λόγου παρουσιάζει ιδιαίτερο θεωρητικό και επιστημονικό ενδιαφέρον, επειδή σε αυτόν μεταλαμπαδεύονται οι υπάρχουσες κάθε φορά ιστορικές και κοινωνικές συγκυρίες, αλλά και τα ισχύοντα συστήματα επικοινωνίας. Ο πολιτικός λόγος είναι ακρογωνιαίος λίθος και θεμέλιο σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα, αφού καθορίζει πολύ αποτελεσματικά τις διαδρομές, στις οποίες συναντώνται και αλληλεπιδρούν η πολιτική εξουσία με το λαό. Τη σημασία του τόνισε ο M. Weber παρατηρώντας ότι «*Σε καταπληκτικά μεγάλο βαθμό η πολιτική σήμερα ασκείται με τον προφορικό και γραπτό λόγο*» (Weber, 1987: 120). Σχετικά με τη σχέση πολιτικής γλώσσας (ή λόγου) και πολιτικής πραγματικότητας, ο

M.Edelman ισχυρίζεται ότι «η πολιτική γλώσσα είναι η πολιτική πραγματικότητα. Δεν υπάρχει άλλη πραγματικότητα όσον αφορά στη σημασία των γεγονότων για τους πρωταγωνιστές και τους θεατές» (Edelman, 1997:187).

Είναι σημαντικό να διευκρινίσουμε ποιος λόγος ή ποια γλώσσα προσδιορίζεται από το επίθετο «πολιτικός» και σε τι συνίσταται η ιδιαίτερη σπουδαιότητά του σε μια πολιτική, ανάλυση όπως στη συγκεκριμένη εργασία. Μία απάντηση στο προηγούμενο ερώτημα μας δίνει ο M. Edelman (1997: 187): «*Η γλώσσα που χρησιμοποιείται κάθε φορά για την πολιτική, υποδηλώνει, την άποψη που έχει ο ομιλητής για την πραγματικότητα, όπως ακριβώς και η ερμηνεία της ίδιας αυτής γλώσσας εκ μέρους του κοινού αποτελεί πρόκριμα μιας πιθανώς διαφορετικής αντίληψης της πραγματικότητας. Αν δεν υπάρχει διαμάχη για το νόημα, το θέμα εξ ορισμού δεν είναι πολιτικό*». Συμπεραίνεται, λοιπόν, ότι ο πολιτικός λόγος έχει την ιδιότητα να προκαλεί έριδες, διαμάχες και αντιθέσεις.

Η σχολή κριτικής ανάλυσης του λόγου (Fairclough, VanDijk) αποδίδει σε έναν λόγο το επίθετο *πολιτικός*, εάν αναφέρεται σε πολιτικές ενέργειες ή ενέργειες υποκειμένων που δρουν πολιτικά (Πλειός, 2001). Ιδίως ο Fairclough (1995: 86), διατυπώνει τις παρατηρήσεις του σχετικά με τον λόγο και ιδιαίτερα τον πολιτικό λόγο με σημεία αναφοράς τις απόψεις των των Foucault, Althusser, Pecheux και Gramsci, συνδέοντας τον πολιτικό λόγο με το ιδεολογικό του υπόβαθρο ως όρο εκ των ων ουκ άνευ για την ανάλυσή του. Αυτή η σύνθεση ιδεολογίας – γλώσσας – πολιτικής συσφίγγει περίτεχνα τα εκάστοτε ιδεολογικά συστήματα με τους σημειολογικούς κώδικες του πολιτικού λόγου. Για τον λόγο αυτό συναντάμε τον πολιτικό λόγο συχνά και με τον όρο «ιδεολογικός», ή «θεσμικός» ή και «προπαγανδιστικός». Στη βιβλιογραφία, επίσης, μπορούμε να συναντήσουμε τη σύνθεση του πολιτικού λόγου με τον «ρητορικό» λόγο αναφορικά με τον γλωσσικό κώδικα που χρησιμοποιείται. Οι παραπάνω όροι, ωστόσο, λειτουργούν επιπροσδιοριστικά, αποδίδοντας στο επίθετο «πολιτικός» συγκεκριμένες εκφάνσεις και λειτουργίες του. Από τα παραπάνω εξάγεται ότι ο πολιτικός επικοινωνιακός λόγος είναι κατά βάση εξουσιαστικός, είτε εξαιτίας του υποκειμένου που τον εκφέρει είτε εξαιτίας του περιεχομένου που προσπαθεί να μεταδώσει είτε ακόμη γιατί είναι το αποτέλεσμα εξουσιαστικών συγκρούσεων.

1.2 Η γλώσσα ως όχημα αναπαράστασης

Ο λόγος αποτελεί ένα σύνολο μορφολογικών, συντακτικών, λεξιλογικών και σημασιολογικών επιλογών. Οι επιλογές αυτές δεν είναι τυχαίες, αλλά ιδεολογικά καθορισμένες, εφόσον οικοδομούν διαφορετικές αναπαραστάσεις της πραγματικότητας, με άλλα λόγια διαφορετικές οπτικές του κόσμου (Γαβριηλίδου, 2017: 273). Ακόμη, οι Barthes (1964: 19) & Ντίνιας (2013: 266) υποστηρίζουν ότι ο λόγος, ως κοινωνικό προϊόν που αντανακλά κάθε πτυχή της κοινωνίας και της ανθρώπινης επικοινωνίας, είναι πολύμορφος και πολύπλοκος και χαρακτηρίζεται από ετερογένεια. Ο λόγος δεν παρουσιάζει ως ομοιογένεια στο εσωτερικό του και η υπεράσπιση της αντίθετης άποψης μάλλον αποτελεί λανθασμένη ενέργεια, αφού, κατά καιρούς και κατά κοινωνίες η «ομοιογένεια» του λόγου έχει χρησιμοποιηθεί με ιδιοτελείς σκοπούς, κυρίως για την επιβολή των ιδεολογικών επιλογών. Σύμφωνα με τη Φραγκουδάκη (1999: 16), ο λόγος δεν αποτελεί μόνο το σημείο συνάντησης των ανθρώπων (επικοινωνία) αλλά επιβάλλει συγκεκριμένες μορφές σε αυτή τη συνάντηση, όπως όρους και κοινωνικές σχέσεις. Η πραγματικότητα και οι εμπειρίες μεταμορφώνονται συμβολικά σε έννοιες χάρη στην ύπαρξη του λόγου. Αυτός, επίσης, προχωρά σε μία ανασύσταση της εμπειρίας, την οποία προηγουμένως αποδομεί και στη συνέχεια αναδομεί, παραμένοντας μάλιστα το «οικονομικότερο σύστημα συμβολισμού και επικοινωνίας σε σχέση με άλλα αναπαραστατικά συστήματα» (Φραγκουδάκη, ό.π.: 18 στο Τσιτσανούδη-Μαλλίδη, 2006: 2).

Ειδικότερα, ο όρος «Αναπαράσταση του Λόγου» αναφέρεται στο σύνολο των γλωσσικών μηχανισμών που χρησιμοποιεί ο ομιλητής, για να ενσωματώσει και να μεταφέρει στον λόγο του τον λόγο τρίτων. Η «Αναπαράσταση του Λόγου» δεν αποτελεί την πιστή αναπαραγωγή ενός προγενέστερου γλωσσικού συμβάντος αλλά την καταγραφή του τρόπου με τον οποίο, αυτό το γλωσσικό συμβάν προσλαμβάνεται και αφομοιώνεται από τον ομιλητή. Η φύση αυτής της διεργασίας δεν είναι ατομική, αλλά κοινωνική, δηλαδή οι εκάστοτε επιλογές καθορίζονται από το θεσμικό πλαίσιο και το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, στο οποίο ενσωματώνεται η «Αναπαράσταση του Λόγου», καθώς και από τους λόγους που καλείται να εξυπηρετήσει σε αυτό (Γιαλαμπούκη, 2008: 10).

1.2.1 Χαρακτηριστικά της πολιτικής γλώσσας

Πολιτικό λόγο μπορούμε να χαρακτηρίσουμε και έναν λόγο με γνώμονα το θέμα που πραγματεύεται, την άποψη ή τη θέση που αρθρώνει ή ακόμη την αναφορά σε θέματα πολιτικού

ενδιαφέροντος (στρατηγικές αναφορές, ιδέες πολιτικές, κοινωνικές πρακτικές). Ως προς αυτό το σημείο χαρακτηριστικά επισημαίνει ο P. Corcoran ότι «*μπορούμε να αναγνωρίσουμε τον πολιτικό λόγο από το περιεχόμενό του παρά από τη μορφή του*» (Corcoran, 1979: xii). Συνεπώς το υποκείμενο του πολιτικού λόγου μπορούμε να το βρούμε σε άτομα που σχετίζονται με την πολιτική μέσα από διάφορες θέσεις και ρόλους, όπως πολιτικοί αναλυτές, δημοσιογράφοι κλπ. Χωρίς απαραίτητα να είναι θεσμικό πολιτικό πρόσωπο. Βέβαια, αν θέλουμε να περάσουμε σε ένα υποκειμενικό επίπεδο, πολιτικός λόγος είναι ο λόγος που εκφέρεται από αυτούς που νομιμοποιούνται θεσμικά να τον εκφέρουν, όπως οι πολιτικοί αρχηγοί. Η εξουσιαστική θέση, λοιπόν, περιβάλλει τα λεγόμενα όσων την κατέχουν με τον μανδύα της νομιμότητας, προσδίδει στα λόγια τους εκ των προτέρων κύρος και εγκυρότητα και τους εξοπλίζει αντίστοιχα με μια αδιαμφισβήτητη πολιτική νομιμοποίηση. Σχετικά με την γλωσσολογική ανάλυση, το επίπεδο που ερευνά τη σύνθεση λόγου και θέσεις του ομιλητή αναφέρεται στο πεδίο της πραγματολογίας, η οποία δίνει έμφαση στις «γλωσσικές πράξεις» (speech acts) και στην αντίληψη του λόγου ως κοινωνικής πράξης.

Ένα άλλο βασικό χαρακτηριστικό του πολιτικού λόγου είναι η συντακτική και γραμματική επιτήδευση του γλωσσικού κώδικα που χρησιμοποιεί. Φράσεις με ατελείωτους επιθετικούς και επιρρηματικούς προσδιορισμούς, ιδιωματισμοί και νεολογισμοί που καθιστούν ένα πολιτικό μήνυμα δυσνόητο, πλεονασμοί και μακροπερίοδος λόγος συνθέτουν τον κατάλογο των γλωσσικών «καταχρήσεων» που έχουν βασικό στόχο, τη μεγέθυνση και τη «διόγκωση» των προτάσεων και των λέξεων σε αξιολογικά σχήματα με δυσανάλογο συναισθηματικό, κοινωνικό ή άλλο βάρος.

Επιπροσθέτως τα αξιολογικά σχήματα λειτουργούν ως «καταπέλτες» στον ψυχισμό και στη συνείδηση του δέκτη ο οποίος όχι μόνο δεν μπαίνει σε καμία διαδικασία αξιολόγησης και κριτικής αλλά αρνείται να επιδιώξει μια τέτοια προσέγγιση. Με αυτό τον τρόπο η αποστολή του συγκεκριμένου μηνύματος έχει πετύχει. Είναι εντυπωσιακό, ότι οι χρόνοι μέσα στους οποίους συντελείται η παραπάνω διαδικασία είναι σχεδόν μηδενικοί για να αποφευχθούν πιθανά περιθώρια αντίδρασης. Για τους περισσότερους μελετητές του πολιτικού λόγου «μετριέται» η δύναμη και η σημασία του με βάση αυτό το αποτέλεσμα. Η επιβολή της σιωπής, η δύναμη της κινητοποίησης, η απουσία διάψευσης είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της πολιτικής ομιλίας και όχι τόσο η αλήθεια των ισχυρισμών. Για να διασφαλίσει περαιτέρω ο πολιτικός

λόγος την εγκυρότητά του, αντλεί επιχειρήματα από τον χώρο της επιστήμης, της φύσης, της θρησκείας, από τομείς, δηλαδή, όπου δύσκολα μπορεί να συγκροτήσει αντίθετη άποψη ο δέκτης που δεν κατέχει ένα ελάχιστο επίπεδο γνώσεων και δεν είναι μνημένος. Επιπλέον, αναφορές του είδους «είναι λογικό», «είναι φανερό» στην αρχή μιας πρότασης αφαιρούν έμμεσα από τον δέκτη τη δυνατότητα αξιολόγησης και επαλήθευσης του μηνύματος, που λαμβάνει, ακυρώνουν εκ των προτέρων το αποτέλεσμα της κριτικής και καθιστούν ανούσια την οποιαδήποτε απόπειρα αξιολογικής παρεμβολής στο εισερχόμενο μήνυμα.

Είναι φανερό ότι αποτελεί πεδίο ισχυρών αντιθέσεων και αντεγκλήσεων στους κύκλους των γλωσσολόγων και των πολιτικών επιστημών το ερώτημα ποιος παράγοντας έχει τον σπουδαιότερο λόγο για την τελική σημασιολογική απόδοση μιας έννοιας. Η «πάλη των λόγων» που υποχρεώνει και τις λέξεις να προσλάβουν διαφορετικό νόημα, όπως ισχυρίζεται η Diane Mac Donnell, ή η αναγνώριση των προθέσεων του ομιλητή, στις οποίες ενσωματώνονται οι υπάρχουσες πολιτικές καταστάσεις και ιστορικές συγκυρίες, όπως αντιτάσσει ο Terence Ball.

Η απάντηση είναι μάλλον θέμα προσωπικής επιλογής και από ποια οπτική γωνία επιλέγει οποιοσδήποτε να εξετάσει τα φαινόμενα. Είναι φανερό ότι μια συγκεκριμένη έννοια νοηματοδοτείται σε ένα λόγο ανάλογα με τη θέση που έχει στον συγκεκριμένο ρηματικό σχηματισμό. Μέσα από τη συνάρτηση με τις κοινωνικές συμβάσεις παίρνει τελικώς το συμβατικό της περιεχόμενο. Αυτό είναι το πρώτο στάδιο. Στο δεύτερο στάδιο λαμβάνει χώρα και ο ομιλητής, με όλους τους κοινωνικούς και άλλους συμβολισμούς που συμπυκνώνει ως κοινωνικό υποκείμενο, και μπορεί να μεταλλάξει σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό το περιεχόμενο της έννοιας όπως διαμορφώθηκε στο πρώτο στάδιο. Στον πολιτικό επικοινωνιακό λόγο ακόμη και η παράλειψη τονισμού της σημασίας μιας λέξης έχει συνέπειες στο προσλαμβανόμενο νόημα. Η παράλειψη δε συνιστά πάντα έλλειψη, αλλά μπορεί να υποκρύπτει και στρατηγική σημασιοδότηση.

Από τα ανωτέρω γνωρίσματα του πολιτικού λόγου γίνεται αντιληπτό ότι όλες αυτές οι τεχνικές έχουν ως στόχο κυρίως τον «αφοπλισμό» του δέκτη από την κριτική του σκέψη και μάλιστα με εθελούσια επιλογή εκ μέρους του. Το θέμα είναι αν πραγματικά είναι εθελούσια αυτή η επιλογή ή είναι οι επικοινωνιακές συνθήκες που δεν αφήνουν περιθώρια για άλλου είδους επιλογές. Σε αυτό το σημείο εντοπίζεται ξεκάθαρα: α) ο κομβικός ρόλος του διαύλου μέσω του οποίου επικοινωνείται ο πολιτικός λόγος στο κοινό του που είναι φανερό ότι δεν έχει

μόνο τον «αθώο» ρόλο του μεταφορέα του β) οι κοινωνικές και άλλες διεργασίες που περιβάλλουν την παραγωγή του πολιτικού λόγου και ο τρόπος που επιδρούν τόσο σε αυτόν που τα επικοινωνεί όσο και στον αποδέκτη του μηνύματος.

Αναφερόμενος στην εκούσια απάθεια σε μια επικοινωνιακή πράξη και στην αποδοχή των κανόνων του διαλόγου ο J. Habermas (1975: 75) αναφέρει ότι *«Η επιβολή των κανόνων είναι διπλά κωδικοποιημένη, γιατί τα κίνητρα για την αναγνώρισή τους μπορούν να ανάγονται τόσο σε ηθικές παραδοχές όσο και σε κυρώσεις ή σε μία περίπλοκη μείξη επίγνωσης και βίαιης επιβολής. Κατά κανόνα, η ορθολογική συναίνεση συνδυάζεται με μια εμπειρικά ,δηλαδή μέσω όπλων και αγαθών προξενημένη, ανοχή, σχηματίζοντας μια πίστη στη νομιμότητα ,τα συστατικά στοιχεία της οποίας δεν μπορούν να αναλυθούν εύκολα... Στην περίπτωση των μοντέρνων κοινωνιών αυτό σημαίνει: χωρίς νομιμότητα δεν υπάρχει μαζική νομιμοφροσύνη.*

1.2.2 Λειτουργίες της πολιτικής γλώσσας

Ο πολιτικός λόγος είναι από τα φαινόμενα που παρατηρούμε στην καθημερινή μας ζωή. Όσο πιο δημοκρατική είναι η ζωή της κοινωνίας, τόσο μεγαλύτερη προσοχή δίδεται στη γλώσσα της πολιτικής (Chudinov, 2006). Το υψηλό επίπεδο χειραγώγησης της ανθρώπινης συνείδησης αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα του τρόπου επικοινωνίας στον πολιτικό διάλογο. Η πολιτική επικοινωνία είναι μια δραστηριότητα ομιλίας που επικεντρώνεται στην προπαγάνδα ορισμένων ιδεών, τον συναισθηματικό αντίκτυπο στους πολίτες της χώρας και την υποκίνησή τους σε πολιτικές ενέργειες. Με αυτή την τακτική επιχειρείται ανάπτυξη της κοινωνικής αρμονίας, θέσπιση και δικαιολόγηση κοινωνικοπολιτικών αποφάσεων εν όψει των πολλαπλών απόψεων στην κοινωνία. Ο πολιτικός λόγος, όπως και άλλοι τύποι ομιλίας, χαρακτηρίζεται από την πραγματική και την εικονική διάσταση. Η πρώτη νοείται ως η τρέχουσα δραστηριότητα ομιλίας σε έναν ορισμένο κοινωνικό χώρο, όπως και τα κείμενα που προκύπτουν από τη δραστηριότητα αυτή, τα οποία προκύπτουν από την αλληλεπίδραση των γλωσσικών, παραγλωσσικών, και επιπλέον γλωσσικών παραγόντων. Η δεύτερη γίνεται αντιληπτή ως ένας σημειωτικός χώρος, ο οποίος περιλαμβάνει περιλαμβάνει τα λεκτικά και μη προφορικά σήματα, τα οποία προσανατολίζονται στην εξυπηρέτηση του τομέα της πολιτικής επικοινωνίας.. Η γλώσσα της πολιτικής αναφέρεται στην ορολογία και τη ρητορική της πολιτικής και οι πολιτικοί ενεργούν πλέον ως επαγγελματίες.

Η επικοινωνιακή εισβολή των σύγχρονων ΜΜΕ στην κοινωνική και πολιτική ζωή δημιούργησε μεταβολές στον πολιτικό επικοινωνιακό λόγο. Αυτό αποτυπώνεται στο βασικό εργαλείο άρθρωσης, έκφρασης και υλοποίησης των πολιτικών ιδεολογιών. Μια πρώτη ανάγνωση του σύγχρονου πολιτικού λόγου από τους «νόμιμους» πολιτικούς φορείς του, βοηθάει να αντιληφθούμε ότι ολισθαίνει σε έναν επικίνδυνο ετεροκαθορισμό από τα ΜΜΕ με αποτέλεσμα να αποκλίνει από τον ρόλο που έχει επωμιστεί θεσμικά και κοινωνικά να επιτελέσει.

Πολλές φορές παρατηρούμε ότι ο πολιτικός λόγος των σύγχρονων πολιτικών κομμάτων (ιδιαίτερα αυτών της εξουσίας), και ειδικότερα ο τηλεοπτικός, είναι πανομοιότυπος τόσο στον τρόπο εκφοράς όσο και στις έννοιες που χρησιμοποιεί, ενώ προσδοκούν να εκπροσωπήσουν διαφορετικές πολιτικές τοποθετήσεις και ιδεολογίες. Η σύγκλιση απόψεων σημαίνει και σύγκλιση στη γλώσσα που χρησιμοποιείται σύμφωνα με τον ο Wittgenstein (1977). Με άλλα λόγια διαφαίνεται ότι οι ιδεολογικοί ορίζοντες των πολιτικών κομμάτων συγκλίνουν αφού ο πολιτικός τους λόγος είναι ταυτόσημος. Αυτό βέβαια ενέχει τον κίνδυνο πιθανής αποσύνδεσης του πολιτικού λόγου από το ιδεολογικό του υπόβαθρο. Ο προβληματισμός για το τέλος των ιδεολογιών που αναζωπυρώνεται κατά καιρούς παίρνει στοιχεία και από το φαινόμενο της «αλλοτρίωσης» του πολιτικού λόγου, της αποξένωσής του από τις ιδεολογικές του προκείμενες. Αυτή η αποξένωση που καταλήγει σε μια γλωσσολογική ομογενοποίηση των πολιτικών λόγων κυρίως από τα ΜΜΕ οδηγεί στην απόλυτη απάθεια των πολιτών οι οποίοι φαίνεται να συγκινούνται μόνο από λόγους με δυναμική διαμάχης ή αμφισβήτησης. Αυτό ακριβώς υποστηρίζουν και Alan R. Ball και Guy Peters (Ball, 2001) αναφέροντας ότι «*οι τάσεις απάθειας και κυρίως ο γενικότερος σκεπτικισμός των πολιτών απέναντι στις δομές και τον ρόλο των συστημάτων διακυβέρνησης οφείλονται εν μέρει στη συστηματική αρνητική κάλυψη των περισσότερων πτυχών της σημερινής διακυβέρνησης από τα ΜΜΕ*». Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ήπια αντιμετώπιση των πολιτικών συμβάντων, αφού η πλειοψηφία των ψηφοφόρων δεν έχουν πολιτική ταυτότητα. Εδώ μπορούμε να εντοπίσουμε ένα πολιτικό πρόβλημα λόγω της έλλειψης πολιτικής ταυτότητας αλλά και της απουσίας ενδιαφέροντος της αναζήτησής της. Η πολιτική ζωή αποπολιτικοποιείται, αποϊδεολογικοποιείται και αποψιλώνεται τελικά από τον κοινωνικό της ρόλο. Καθίσταται μια μετα-πολιτική κατά τη διατύπωση της Mouffe, στην οποία εξαλείφεται η έννοια του «αντιπάλου», αγνοούνται οικονομικές ανισότητες και παραβλέπεται η ίδια η φύση του πολιτικού ως πεδίου σύγκρουσης και αντιπαράθεσης δυνάμεων (Muffe, 2005).

Αυτή η τροπή που έχει πάρει η πολιτική δεν έχει τη δυνατότητα να εμπνεύσει ούτε τους πρωταγωνιστές, πόσο μάλλον τους ήδη αλλοτριωμένους ψηφοφόρους της. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας της αντιμετώπισης του πολίτη ως μάζα, ως αντικείμενο της πολιτικής και όχι, δυστυχώς, ως ενεργό υποκείμενο. Συνεπώς, ο πολίτης ως αντικείμενο δεν είναι δεκτικός κινητοποίησης παρά μόνο «μετακίνησης», υπογραμμίζει ο Enzensberger ο οποίος τονίζει πως η προπαγάνδα παραλύει τα πολιτικά αντανάκλαστικά των πολιτών και οδηγεί σε εκτεταμένη «αποπολιτικοποίηση» που έχει αλυσιδωτές προεκτάσεις σε όλο το εύρος της κοινωνικής και πολιτικής ζωής (Enzensberger & Roloff, 1974). Όπως παρατηρεί πάνω σε αυτό ο Marcuse «Η αποπολιτικοποίηση είναι η συνέπεια της εξάπλωσης της εργαλειακής λογικής, δηλαδή της εξάπλωσης του μελήματος για την αποτελεσματικότητα των διαφορετικών μέσων σε σχέση με τους προκαθορισμένους στόχους» (Held, 2000).

Η πολιτική θέση δεν πρέπει να ταυτίζεται με τον κομματικό φανατισμό ούτε με μια ενδεχομένη πολιτική κατηγοριοποίηση των πολιτών έχοντας υπόψιν τις πολιτικές τους πεποιθήσεις. Μια τέτοια αντιμετώπιση είναι σαφώς αντιδημοκρατική. Ουσιαστικά, η πολιτική θέση αποτελεί μία σύνθεση αμφίσημων στάσεων που μπορούν να ικανοποιήσουν όλες τις πολιτικές προτιμήσεις και τα εγώ των ατόμων. Με αυτή την πολλαπλότητα και τον πλουραλισμό επιτυγχάνεται κοινωνικός κατευνασμός αφού δημιουργείται η άποψη ότι εν δυνάμει όλες οι απόψεις εκπροσωπούνται. Η πολυσημία, βέβαια, του πολιτικού λόγου δεν έχει πάντα τον ίδιο κοινωνικό αντίκτυπο ή σύμφωνα με το Fiske «*Η πολυσημία είναι πάντα περιχαρακωμένη και δομημένη*», διότι «*η πολυσημία είναι το κειμενικό ισοδύναμο των κοινωνικών διαφορών και ετεροτήτων*» (Fiske & Hartley, 1992: 33). Δεν σημαίνει πάντα ίση κατανομή εξουσίας μεταξύ των ανταγωνιστικών λόγων, επειδή όπως παρατηρεί ο Fiske «*οι κοινωνικές ομάδες δεν είναι ούτε αυτόνομες ούτε ίσες μεταξύ τους, έτσι και οι σημασίες που παράγονται από το κείμενο δεν είναι ούτε αυτόρκεις ούτε όμοιες μεταξύ τους*». (Fiske & Hartley, 1992). Και παρακάτω: «*Η πολυσημία είναι πάντα περιχαρακωμένη και δομημένη, διότι η πολυσημία είναι το κειμενικό ισοδύναμο των κοινωνικών διαφορών και ετεροτήτων*» (Fiske & Hartley, 1992).

Σύμφωνα με τους Elder και Cobb «*Τα πολιτικά ερεθίσματα είναι συνήθως αμφίσημα για αυτό και τα άτομα δε χρειάζεται να κουρασθούν και πολύ για να βρουν επιβεβαίωση υφιστάμενων απόψεων*» (Cobb & Elder, 1983). Οι Sears και Whitney εντοπίζουν τρία διαφορετικά είδη προκαταλήψεων που έχουν οι άνθρωποι όταν προσλαμβάνουν την πολιτική πληροφορία (Cobb

& Elder, 1971). Το πρώτο είδος αποκαλείται «συνεκτική προκατάληψη» (“consistency bias”) και αναφέρεται στην τάση των ατόμων να συμφωνούν με τις απόψεις ή τα άτομα που συμπαθούν και να διαφωνούν τις απόψεις ή τα άτομα που αντιπαθούν. Η δεύτερη αποκαλείται «θετική προκατάληψη» (“positivity bias”) και εξηγεί γιατί οι λήπτες των πολιτικών μηνυμάτων προτιμούν να αποκωδικοποιούν τις πληροφορίες με θετικό παρά με αρνητικό τρόπο. Η τρίτη προκατάληψη χαρακτηρίζεται από τους συγγραφείς ως «προκατάληψη συμφωνίας» (“agreement bias”) και αναφέρεται στον βαθμό δεκτικότητας που εμφανίζουν τα άτομα ως προς τα μηνύματα που προσλαμβάνουν, ανεξάρτητα από τους τρόπους πολιτικής επικοινωνίας που χρησιμοποιούνται και, επίσης, από το περιεχόμενο των ληφθέντων μηνυμάτων, διαφορετικών πολιτικών θέσεων. Η δυνατότητα αντίληψης ενός πολιτικού μηνύματος και ακόμη περισσότερο η υιοθέτηση κριτικής πολιτικής στάσης οδηγεί πάντα σε μια ευνομούμενη δημοκρατική κοινωνία. Η έλλειψη δυνατών πολιτικών αντεγκλίσεων και η απουσία αποτύπωσής τους στον πολιτικό λόγο δεν οδηγούν τους πολίτες σε προβληματισμό αλλά σε μια επιφανειακή χρησιμοθηρική αντίληψη της πολιτικής, χωρίς καμία διάθεση εμβάθυνσης και ανάδειξης κριτικών πτυχών. Μια τέτοια αντιμετώπιση ενέχει κινδύνους για το πολιτικό σύστημα, αλλά και την ίδια τη λειτουργία της δημοκρατίας.

Σε παρόμοιες θεωρητικές παραδοχές βασίζεται και το επικοινωνιακό «μοντέλο – παράδειγμα των χρήσεων και ικανοποιήσεων» (“uses and gratifications approach”), βάσει του οποίου *«τα μέλη του κοινού δεν αποφεύγουν απλώς να εκτεθούν στα μηνύματα των Μέσων που αντιβαίνουν στις προσδοκίες και τις γνώσεις τους αλλά σύμφωνα με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους, επιλέγουν με θεληματικό και ενεργητικό τρόπο το περιεχόμενο των Μέσων, από το οποίο θα αντλήσουν διανοητική και συναισθηματική ικανοποίηση, μέσα σε ένα εύλογο πλαίσιο διαθέσιμου χρόνου και απαιτούμενης προσπάθειας για την πρόσληψη του υλικού»* (Δεμερτζής, 2002).

Επιχειρώντας μια σύντομη αλλά περιεκτική αναφορά για τη μορφή του πολιτικού επικοινωνιακού λόγου θα λέγαμε ότι είναι *«μία γλώσσα πολύτροπη, αναπαραστατική και συμβολική, ρέουσα και ρευστή, περισσότερο συμβατική και λιγότερο δημιουργική, ποτέ μονολογική, συχνά παλλόμενη, για να συγκεράσει την πληροφορία με την απόλαυση, και πάντοτε αναλώσιμη και φευγαλέα»*.

Ο Ν. Fairclough προσεγγίζει ερευνητικά τον πολιτικό λόγο των ΜΜΕ μέσω της μεθόδου «media political discourse», όπως ο ίδιος την ορίζει, και προτείνει μία δυαδικότητα ως προς τις κατευθύνσεις που πρέπει να ακολουθηθούν. Η πρώτη αφορά στα «επικοινωνιακά γεγονότα» («communicative events») του λόγου, η δεύτερη στις «τάξεις του λόγου» (“orders of discourse”). Ο ίδιος εξηγεί ότι με τον όρο «πολιτική τάξη του λόγου» νοείται η «δομημένη σύνθεση από είδη και λόγους που συγκροτούν τον πολιτικό λόγο, το σύστημα το οποίο καθορίζει και οριοθετεί τον πολιτικό λόγο σε συγκεκριμένο χρόνο» (Fairclough, 1998). Ο Πλειός (2001) αποσαφηνίζει ότι «Τα είδη και οι λόγοι συγκροτούν συστήματα ή «τάξεις του λόγου» (“orders of discourse”), οι οποίες είναι ο συνολικός λόγος που παράγεται και χρησιμοποιείται στα πλαίσια ενός κοινωνικού θεσμού ή ενός κοινωνικού περιβάλλοντος (όπως η οικογένεια, το σχολείο, τα ΜΜΕ)».

1.2.3 Η «στάση της εικονικής ευμένειας» στον πολιτικό λόγο

Ο φιλόσοφος Άρτουρ Σοπενχάουερ στο έργο του «Η Τέχνη τού να έχεις πάντα δίκιο» αναφέρεται σε κάποια από τα τεχνάσματα της γλώσσας και επικεντρώνει την προσοχή μας, σε αυτή ακριβώς τη λαϊκή γλώσσα της εικονικής ευμένειας την οποία αφορά η στρεψοδικία ως εκδοχή της «ρητορικής τέχνης». Στην εποχή μας η στάση της εικονικής ευμένειας απαντάται στον τηλεοπτικό λόγο (Τσιτσανούδη – Μαλλίδη, 2006), αλλά και στον λόγο που εκφράζουν δημόσια πολιτικοί, δημοσιογράφοι, διαφημιστές έμποροι και επιχειρηματίες. Ο Σοπενχάουερ δίδαξε πώς να αναγνωρίζει κανείς αυτή την ευμενή απατηλή γλώσσα του/ πολιτικού/ρήτορα σε κάθε ομιλητή και, κατ' επέκταση, πώς να την αντιμετωπίζει στο πλαίσιο μιας συζήτησης ή της απλής ακρόασης και ανάγνωσης του μιντιακού παραδείγματος

Η «υψηλή εικονική ευμένεια» ως θεωρητική κατασκευή συνδέεται αρχικά με τον δημοσιογραφικό λόγο και εμμέσως με τον πολιτικό. Ουσιαστικά πρόκειται για δύο είδη λόγων (“discourses”) της δημόσιας σφαίρας. (Πεπονής, 1974) Η στάση αυτή συνίσταται στην προσπάθεια παραγωγής λόγων με ορατά τα χαρακτηριστικά της έντεχνης φιλικότητας και προσήνειας έναντι των αποδεκτών, με σκοπό:

-Να παρουσιάζουν ότι εξυπηρετούν τα συμφέροντα των ανθρώπων του ‘λαού’, εκείνων δηλαδή των κοινωνικών ομάδων που στερούνται σχετικώς εξουσίας και εγκαλούνται τύποις ως καταναλωτές (Hourigan, 2004; Φισκ, 2000). Έχουν τις δικές τους πολιτισμικές μορφές και συμφέροντα που πολλές φορές έρχονται σε αντίθεση με αυτά των παραγωγών πολιτισμικών εμπορευματικών αγαθών.

-Να τίθενται ευκολότερα στην υπηρεσία της προπαγάνδας με ιδεολογικό περιεχόμενο. Η κατασκευή της στάσης εικονικής ευμένειας αποτυπώνεται γλωσσικά μμέσα από τις ακόλουθες συγκεκριμένες-Με τη χρήση λαϊκών λέξεων και φράσεων αλλά και γεωγραφικών και κοινωνικών ποικιλιών (λαϊκή γλώσσα) οι οποίες συχνά συνδυάζονται από τη γλώσσα του σώματός και χειρονομίες στον τηλεοπτικό λόγο για παράδειγμα.

-Με την αναβάθμιση του ιδιωτικού στοιχείου στο δημόσιο και την προσπάθεια κατάργησης των αποστάσεων μεταξύ ιδιωτικού/ προσωπικού και δημόσιου/ απρόσωπου.

-Με την υπόρρητη έκφραση της ιδεολογίας της αμφισβήτησης και την σχετική ιδεολογική συμπαράταξη του φορέα του λόγου με το ακροατήριο.

-Με την κυριαρχία του συναισθήματος επάνω στη λογική, κ.α Ειδικότερα, σε σχέση με τη χρήση της λαϊκής γλώσσας παρατηρούμε τα ακόλουθα:

Η χρήση λαϊκών λέξεων και φράσεων η οποία καταγράφεται όχι σε γενικευμένο βαθμό, αλλά λελογισμένα, σε συνδυασμό με την παρουσία μη αφηγηματικών στοιχείων τα οποία συνδυάζονται μετα- αφηγηματικά σε μία κοινωνία με προφανή αφηγηματικό προσανατολισμό, οδηγούν καταρχήν στην άποψη ότι οι παραγωγοί ενός τέτοιου λόγου προσπαθούν με αυτόν τον τρόπο να καταστούν οικείοι στους αποδέκτες του λόγου τους. Μέσα από τη χρήση των λαϊκών λέξεων και φράσεων, η ενημερωτική λειτουργία της πληροφόρησης εξασφαλίζεται ευκολότερα, παράλληλα με την προπαγανδιστική λειτουργία, που προσπαθεί να δημιουργήσει μεταξύ των αποδεκτών συγκεκριμένη στάση, γνώμη ή και ιδεολογία. Ο λόγος μοιάζει στον άτυπη καθημερινή γλώσσα των χαμηλών και μεσαίων κοινωνικών στρωμάτων, που είναι και η πλειοψηφία του κοινού που τον παρακολουθεί. Πολλά στοιχεία από τον καθημερινό λόγο υιοθετούνται, με αποτέλεσμα, ο εκπεμπόμενος λόγος της «εικονικής ευμένειας» να παρουσιάζεται συνηθέστερα ως τυπικό δείγμα του ιδιωτικού ('private speech') παρά του δημόσιου λόγου - ομιλίας . ('public speech'). (Giles, Bourhis & Taylor, 1977).

Στην παρούσα εργασία θα προσπαθήσουμε να καταγράψουμε κάποια ενδιαφέροντα εννοιολογικά σχήματα στον λόγο του Έλληνα πρωθυπουργού, Κυριάκου Μητσοτάκη, όπως αυτά εντοπίστηκαν στα επτά τηλεοπτικά διαγγέλματα, από το πρώτο στις 11/3/2020 μέχρι το τελευταίο στις 20/5/2020. Το ερευνητικό ενδιαφέρον για το περιεχόμενο των λόγων και τις έννοιες που χρησιμοποίησε ο πρωθυπουργός προήλθε από το πρόβλημα, που προκάλεσε στην

ελληνική κυβέρνηση το ξέσπασμα της πανδημίας, καθώς επίσης και για τον λόγο ότι η πλειονότητα των ΜΜΕ προχωρούσε στην αναπαραγωγή του πρωθυπουργικού λόγου χωρίς ουσιαστικά να του ασκεί καμία κριτική. Ο λόγος αυτός σε μεγάλο βαθμό καθόρισε τον τρόπο με τον οποίο τα ΜΜΕ συζήτησαν για την πανδημία. Η πρακτική έκφραση των επιπτώσεων της πανδημίας, αν και εξαιρετικά σημαντική, αποτελεί αντικείμενο άλλων μελετών. Εδώ θα επικεντρωθούμε στο επίπεδο του λόγου (discourse).

Με κεντρικό άξονα ανάλυσης τις δύο έννοιες, της ασφάλειας και της οικονομίας, παράλληλα εμφανίστηκαν στον πρωθυπουργικό και κυβερνητικό λόγο οι έννοιες της ενότητας (με διττή ερμηνεία: πολίτη με πολίτη και πολίτη με την πολιτεία) και της ατομικής ευθύνης, καθώς επίσης και οι έννοιες της εισήγησης των ειδικών και της «συνθήκης πολέμου». Είναι δεδομένο ότι αυτές αποτελούν μόνο κάποιες από τις έννοιες που θα μπορούσε ένας αναγνώστης να σταχυολογήσει στον λόγο των διαγγεμάτων. Συνεπώς, αυτές οι επιλεγμένες έννοιες δεν αποτελούν ακριβή λίστα, αλλά έννοιες που εμπλέκονται, άλλοτε σημαντικά με τις δύο βασικές έννοιες (ασφάλεια και οικονομία), ενώ σε άλλες περιπτώσεις παράγουν υποστηρικτικό ρόλο στους παραγόμενους λόγους του βασικού δίπολου. Μετά από μια εβδομάδα περιοριστικών μέτρων ο πρωθυπουργός το κάνει ξεκάθαρο, θέτοντας τη μία αδιαπραγμάτευτη προτεραιότητα: «Να σώσουμε ζωές. Πρώτη μας φροντίδα είναι ο άνθρωπος και η δημόσια υγεία» (17/03/2020). Άρα η έννοια της ασφάλειας των ανθρώπων τίθεται στο επίκεντρο από την «αυτονόητη επιλογή στα απαραίτητα μέτρα για την αντιμετώπιση της εξάπλωσης του ιού με την εφαρμογή περιοριστικών μέτρων. Μετά το πρώτο διάγγελμα που εγκαινίασε μια μακρά περίοδο περιοριστικών μέτρων και με τη δραματική εξέλιξη της εξάπλωσης του ιού στη γειτονική Ιταλία, ο πρωθυπουργός της Ελλάδας σε πλήρη αρμονία με το αντίστοιχο διάγγελμα του γάλλου προέδρου, Εμμανουέλ Μακρόν, αναγγέλλει ότι «είμαστε σε πόλεμο» (17/03/2020). Το σχήμα του πολέμου αρχίζει να χρησιμοποιείται ευρέως και καταχρηστικά από τα εγχώρια και παγκόσμια ΜΜΕ. Δεν πρόκειται για πόλεμο με πραγματικό εχθρό, αλλά όπως λέει ο πρωθυπουργός «με έναν εχθρό που είναι αόρατος». Η μεταφορά του πολέμου έχει συγκεκριμένες πολιτικές χρήσεις και ιδεολογικές λειτουργίες.

Σύμφωνα με τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι λόγω των πυκνών γεγονότων και των έκτακτων συνθηκών της πανδημίας, ο πρωθυπουργός της χώρας, προχωρούσε στη συχνή ενημέρωση και αφύπνιση των πολιτών με τη μετάδοση τηλεοπτικών διαγγεμάτων.

Ο πολιτικός λόγος δεν αρθρώνεται τελετουργικά μπροστά στα μάτια του τηλεθεατή, αλλά καθίσταται ο ίδιος μια τελετουργία με συγκεκριμένη δομή χωρίς οποιαδήποτε απόκλιση που θα μπορούσε να την ακυρώσει ως διαδικασία. Όσο πιο αυστηρό είναι το τελετουργικό ενός πολιτικού λόγου, τόσο μεγαλύτερη είναι η νομιμοποίησή του ως θεσμικού λόγου. Τα διαγγέλματα του πρωθυπουργού έχουν έντονα τελετουργικό χαρακτήρα, τηρούν με ευλάβεια τα στάδια, από τα οποία η τελετουργία του επικοινωνιακού πολιτικού λόγου είναι κάτι παραπάνω από μια απλή τυπολατρία που ακολουθείται υποχρεωτικά «υπό το βάρος των περιστάσεων» που πρέπει να εξυπηρετηθούν κάθε φορά. Είναι, μια επιπρόσθετη συνθήκη ερμηνείας του πολιτικού περιεχομένου του. Ο τόπος και ο τρόπος με τον οποίο εκφέρεται ο πολιτικός λόγος δεν είναι απλώς ενδεικτικός αλλά δηλωτικός της σημασίας του, του χαρακτήρα του. Δεν είναι λίγες οι φορές που ένας πολιτικός λόγος, αν και δεν παράγεται από τον πολιτικά νομιμοποιημένο φορέα, καθίσταται πολιτικός μόνο και μόνο από την ένταξή του σε μια πολιτική τελετουργία.

Η συχνή τελετουργία επικοινωνιακών γεγονότων και η επανάληψή τους με ομοιόμορφο τρόπο, δημιουργούν μια επικοινωνιακή «κανονικότητα». (Η κανονικότητα είναι ένα από τα τρία χαρακτηριστικά της έννοιας του λόγου. Τα άλλα δύο, είναι η άρθρωση και η απεύθυνση. Όταν απουσιάζει η τελετουργία, παρουσιάζονται προβλήματα στην αποκωδικοποίηση του πολιτικού λόγου, καθώς απουσιάζει η δεδομένη διαδικαστική κανονικότητας. Η σημασία της τελετουργικής επικοινωνίας και η σημαντικότητά της είναι πρόδηλη στις σχεδιασμένες πολιτικές εκστρατείες, στις οποίες οι επικοινωνιολόγοι εκμεταλλεύονται σύμβολα, και πολιτισμικές αξίες για να καταστήσουν πιο αποτελεσματικό επικοινωνιακά το πολιτικό μήνυμα (Mc Quail & Widahl, 2015).

Πλέον, στην εποχή του τηλεοπτικού πολιτικού λόγου έχει αναπτύξει η πολιτική μια ιδιαίτερη σχέση με το θέατρο υιοθετώντας τους κώδικες της θεατρικής σκηνής και του κινηματογράφου (Meyer, 2000).

1.3 Γλωσσική διαχείριση των κρίσεων στην πολιτική

Η τελευταία εικοσαετία βρήκε τη χώρα μας αντιμέτωπη με μία πλειάδα κρίσεων (οικονομική, προσφυγική), τώρα την πανδημία του κορωνοϊού, γεγονός που ενέπνευσε τους γλωσσολόγους ερευνητές να προχωρήσουν στην αντίστοιχη γλωσσική μελέτη των συνεπειών τους τόσο σε ελληνική όσο και διεθνή κλίμακα, σε ενδογλωσσικό και διαγλωσσικό επίπεδο.

1.3.1 Οι γλωσσικές αναπαραστάσεις της πανδημίας

Όταν στις 25 Φεβρουαρίου 2020 τα διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία τροφοδοτούσαν τα έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας με εικόνες από τη Γουχάν στην Κίνα, στις οποίες Ειδικές Δυνάμεις της Αστυνομίας κυνηγούσαν με απόχη έναν «απείθαρχο» στα μέτρα περιορισμού - lockdown Κινέζο, επειδή δεν φορούσε την προστατευτική μάσκα, ίσως κανείς έως τότε στην Ευρώπη, και στην Ελλάδα ειδικότερα, δεν θα μπορούσε να διανοηθεί τί ακριβώς θα επακολουθούσε. Επρόκειτο σύμφωνα με το NBC News για μία «προσομοίωση», η οποία χάρη στη συμβολική λειτουργία της (Τσιτσανούδη-Μαλλίδη, 2020: 111-113) είχε πετύχει τον στόχο της, δηλαδή να ενεργοποιήσει τα κοινωνικά αντανάκλαστικά στον επερχόμενο κίνδυνο από την πιθανή απειθαρχία του πλήθους των πολιτών στην ενημέρωση των κρατικών αρχών.

Η γνωστοποίηση στις 26 Φεβρουαρίου 2020 της πρώτης γυναίκας-θύματος, του «ασθενή μηδέν», στην Ελλάδα και η δημόσια συζήτηση που ξεκίνησε, πυροδότησε ένα κύμα δημοσιότητας στα μέσα επικοινωνίας, έντυπα και ηλεκτρονικά, τα οποία έως τότε ασχολούνταν με το θέμα σε επίπεδο εξωτερικών ειδήσεων. Το πλήθος των νέων κρουσμάτων προκάλεσε επανακαθορισμό της μιντιακής ατζέντας (Δεμερτζής, 2002: 224-227) και μπαράζ σχετικών δημοσιευμάτων. Αυτή ήταν η βάση για την κατασκευή του λόγου της πανδημίας και του «λόγου του lockdown», τον οποίο με τη σειρά του διαδέχθηκε ο λόγος της γλωσσικής και κοινωνικής συναίνεσης. Το διάγγελμα μάλιστα του Πρωθυπουργού στις 22/3/20, στηριγμένο σε έναν δραματοποιημένο και σχεδόν τελετουργικό λόγο (Edelman, 1999: 80-82), κήρυξε την έναρξη από την επόμενη κιόλας ημέρα, μιας πρωτόγνωρης για τη μεταπολεμική ιστορία της χώρας κατάστασης.

Από τις κειμενικές αναφορές διαπιστώνεται ότι κυριαρχεί μια μονοσήμαντη μονοθεματικότητα, η οποία εστιάζει στους κινδύνους που εγκυμονεί για τη δημόσια υγεία ο νέος ιός. Σε λεξικο-γραμματικό επίπεδο κυριαρχούν ουσιαστικά και ονοματικές φράσεις που διατρέχουν τις αναφορές της αναζήτησης κατασκευάζοντας ένα πλαίσιο, που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «ο λόγος της πανδημίας» (Τσιτσανούδη-Μαλλίδη 2020: 112-113). Αυτός ο τύπος λόγου, σύμφωνα με τον ο Fairclough (2003:26-27), ακολουθεί επικοινωνιακές πρακτικές με κύρια χαρακτηριστικά την έλλειψη διαφάνειας και την παραγωγή και αναπαραγωγή μιας κυρίαρχης ιδεολογίας, αφού προσλαμβάνει ιδεολογικά χαρακτηριστικά με στόχο την κατασκευή

και αναπαραγωγή της συναίνεσης, ώστε οι πολίτες να ενστερνιστούν τα μέτρα περιορισμού. Αυτό το είδος του λόγου κατασκευάζει με τις αναπαραστάσεις του τεχνηέντως το νόημα προσδίδοντάς του ιδεολογική λειτουργία.

Λέξεις όπως: *κορονοϊός, lockdown, μέτρα, συλλήψεις, κρούσματα, θύματα, ΜΕΘ* κ.ά. συγκροτούν ένα εννοιολογικό πλαίσιο λειτουργίας του λόγου, το οποίο αφενός ενημερώνει, αλλά ταυτόχρονα προκαλεί φόβο και συμβάλλει στην κατασκευή της συναίνεσης με την επικοινωνιακή του διαμεσολάβηση από τους διαύλους των μέσων επικοινωνίας. Με τη χρήση μάλιστα των κατάλληλων ονοματικών και ρηματικών εκφράσεων ο λόγος της πανδημίας αναπαριστά έντονα τα ιδεολογικά χαρακτηριστικά του, κατασκευάζοντας το κυρίαρχο νόημα, δηλαδή τον φόβο για τον άγνωστο νέο ιό και συνεπώς την αναγκαστική συναίνεση μέσω της γλώσσας, ώστε το lockdown να μετατραπεί σε αποδεκτή - ή και απαιτητή - νέα πραγματικότητα για την αντιμετώπισή του, *«αφού δεν υπάρχει ακόμη φάρμακο ή εμβόλιο»*.

Σε αυτό το πλαίσιο ονοματικά σύνολα, όπως: *‘ανησυχητικά συμπτώματα’, ‘το πρώτο κρούσμα’, ‘στο τραπέζι γενικό lockdown’, ‘καθοριστικές/κρίσιμες οι επόμενες ώρες για τις αποφάσεις’, ‘ασφυξία στις ΜΕΘ’* και άλλα, συνθέτουν έναν δομημένο αναπαραστατικό μηχανισμό που χάρη στη μετωπική λειτουργία των μέσων συμβάλλει στην παραγωγή του κυρίαρχου νοήματος, δηλαδή της συμμόρφωσης και της υπακοής στα μέτρα, τα οποία κομπιά αναφέρονται ως lockdown και όχι ως μία *«γενική συσκότιση»* ή απλά *«συσκότιση»*, που θα θύμιζε περίοδο κατοχής ή διδακτατορίας.

Εστιάζοντας στο *‘lockdown’* και στο γεγονός ότι η διασπορά του ιού συνεχίζεται και μια αντίστροφη μέτρηση επικρέμεται ως απειλή,, ενδιαφέρον παρουσιάζει η κλιμάκωση της γλώσσας και οι αντίστοιχες δομές που χρησιμοποιούνται. Έτσι το αρχικό:

-«Δεν θα υπάρξει άλλο lockdown»,

ακολουθούν τα:

-«Είμαστε αρκετά μακριά από ένα νέο lockdown,

-«Δεν αποκλείεται ένα νέο lockdown»,

-«Είναι αναγκαίο ένα νέο lockdown;»,

διολισθαίνοντας στα:

-«Νυχτερινό *lock down* στην Αττική»,

-«Είμαστε πολύ κοντά σε ένα νέο *lockdown*».

Σειρά είχαν τα:

-«Όλα θα κριθούν τις επόμενες 2-3 εβδομάδες»,

-«Πρέπει πάση θυσία να αποφύγουμε το *lockdown*»,

αλλά και τα:

-«Αδειάζει η κλεψύδρα για το νέο *lockdown* στην Αττική», και

-«Βροχή οι προειδοποιήσεις για νέο *lockdown*»,

-«Ορατός πλέον ο κίνδυνος ενός νέου *lockdown!*»,

με τη χρήση του θαυμαστικού και την επιφωνηματική λειτουργία στον λόγο, ορατή. Ορισμένες απεικονίσεις υπήρξαν περισσότερο συγκεκριμένες, με ειδικότερο πληροφοριακό φορτίο:

-«Έρχεται *lock down* δύο εβδομάδων στην Αττική»,

-«Ετοιμαστείτε, μας πάνε για κλείσιμο!»,

-«Η έκρηξη στην Αττική φέρνει νέο *lockdown!*» κ.ά.

Το ‘*lock down*’ πραγματώνεται γλωσσικά ως μία συγκοινωνούσα με την κοινωνία, προσωποποιημένη και αντικειμενικοποιημένη, οντότητα. Οι αποτυπώσεις διαφέρουν κάθε φορά ως προς τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που του αποδίδονται. Συχνή είναι η χρήση του μεταφορικού λόγου για την περιγραφή των διαστάσεων του αδιεξόδου, ειδικά μάλιστα για τις περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες οι εμπειρίες δύσκολα εκφράζονται με κυριολεκτικούς όρους, ώστε να γίνονται κατανοητές στα ευρύτερα λαϊκά στρώματα. Έτσι ένα ενδεχόμενο δεύτερο ‘*lockdown*’ απεικονίζεται ως ιδιαίτερος οδυνηρό μέτρο, ως σοβαρός κίνδυνος και μία σφοδρή απειλή για την οικονομία, ως φόβητρο ή ως μία εφιαλτική κατάσταση:

-«Ξορκίζουν οι χώρες το *lockdown*»,

ως ένα “*point mort*”, αλλά κι ως ένα σημείο έριδας και τριβής:

-«Κυβερνητικό και επιστημονικό *αλαλούμ* για το νέο *lockdown*».

Περιγράφεται όμως και ως ομολογία αδυναμίας ενός συστήματος πρόληψης ή και σωστής τήρησης των μέτρων:

-«*To lock down σημαίνει αποτυχία*»,

-«*Κοινωνική μεροληψία το lockdown*».

Απεικονίζεται επίσης, ως κάτι το κατεξοχήν κραταιό και ισχυρό:

-«*Στρώνουν χαλί για lockdown*»,

Αλλά και ως μία «έσχατη λύση»:

-«*Θα είναι το τελευταίο μέτρο που θα πάρουμε*».

Έχει οριζόντιες παραλλαγές και διαβαθμίσεις, και συνδέεται με χρονικούς και γεωγραφικούς προσδιορισμούς:

-«*ολικό*»,

-«*τοπικό*»,

-«*νυχτερινό*»

Επίσης, έχει «μοντέλα», διάφορες εκδοχές κατά περίπτωση και με γεωγραφικό προσδιορισμό, κατά το φαινόμενο της κειμενικότητας:

-«*μοντέλο Μαδρίτης*»,

-«*μοντέλο Πόρου*» κ.λπ.

Η γλώσσα, η οποία χρησιμοποιείται είναι λαϊκή ή λαϊκότεροπη, με έντονη όχι μόνον την περιγραφική και εκφραστική λειτουργία, αλλά και την επιφωνηματική. Ο λόγος είναι πληθωρικός και εξουσιαστικός σε αρκετά σημεία του. Στοχεύει στη διαμόρφωση συνθηκών πειθούς και αποδοχής των επιβαλλόμενων μέτρων από την πλευρά της μάζας ή των πολιτών, οι οποίοι καλούνται σε εγρήγορση. Στο πλαίσιο, τέλος, της ιδεολογικής χρήσης της γλώσσας, εξυψώνεται ο αποδέκτης/παραλήπτης, μέσα από τις επικλήσεις της σημασίας του ρόλου του («*ατομική ευθύνη*», «*συνειδητός πολίτης*» κ.ά.) αλλά και της σημασίας της έννοιας της «*εμπιστοσύνης*» που εμφανίζεται ως προαπαιτούμενο για την αποτελεσματικότητα των μέτρων.

1.3.2 Κρίσεις και χειραγώγηση της κοινής γνώμης

Η κονστρουξιονιστική (constructionist) θεώρηση της επικοινωνίας ισχυρίζεται ότι η κοινωνική πραγματικότητα κατασκευάζεται από το νόημα και τον λόγο που συνιστούν αποτέλεσμα μιας δια-αντιδραστικής ενέργειας, που διαχέεται στον χώρο και στον χρόνο (Ψύλλα, 2003: 71). Για τον κοινωνικό κονστρουξιονισμό «η κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα διαμεσολαβείται από τον λόγο και είναι προϊόν ιστορικής κατασκευής» (Δεμερτζής, 2002). Η Cameron (1986) και ο Thomson (1984) σημειώνουν ότι διακρίνονται τρεις τρόποι με τους οποίους το νόημα μπορεί να εξυπηρετήσει τη δια-τήρηση της εξουσίας:

-Με την αναπαράσταση της πραγματικότητας με τέτοιο τρόπο που να νομιμοποιούνται ασύμμετρες σχέσεις, εμφανίζοντας την κυριαρχία ως δικαιολογημένη, με καθολική εγκυρότητα και νομιμότητα.

-Με την απόκρυψη του γεγονότος της κυριαρχίας συσκοτίζοντας τον πραγματικό της χαρακτήρα.

-Με το να μπορεί να πραγματώσει την κυριαρχία παρουσιάζοντας σαν αιώνιο και φυσικό ό,τι στην πραγματικότητα είναι ιστορικό, μεταβατικό και πολιτισμικά καθορισμένο.

Οι Hirsch & Gordon (1975) και ο Hall (1989) θεωρούν ότι το πιο χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτής της συναίνεσης έχει να κάνει με την κοινή γραμμή ως προς τον κατάλογο των παρουσιαζόμενων θεμάτων και τον τρόπο της παρουσίασής τους. Χωρίς να αποτυπώνεται ευθέως, αλλά κυρίως υπαινικτικά, στον δημόσιο λόγο της πανδημίας υποβόσκει ένα “blame game”. Το νοητικό σχήμα, όσο απλό και να είναι στη δομή του, δηλαδή, ‘άρνηση μάσκας’, ‘χαλαρότητα’, ‘κοινωνικές συναθροίσεις’, ‘καλοκαίρι’, υπαινίσσεται ή δείχνει την ατομική ευθύνη. Πολίτες που αρνούνται να φορέσουν τη μάσκα (αυτό)αποκαλούνται ακόμα και ‘γυμνιστές’.

Η ιστορία της ενοχοποίησης του θύματος (“blaming the victim”) δεν είναι καινούρια (Ryan, 1971). Σε ό,τι αφορά τη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα, την αναγνωρίσαμε στην περίπτωση του εννιάχρονου μνημονιακού καθεστώτος (2009 - 2018), με την εμβληματοποίηση του αποκηρυγμένου, πλην όμως έντεχνα υιοθετημένου «μαζί τα φάγαμε». Στις δύο κρίσεις (τραπεζική, υγειονομική), αναπτύχθηκε μία γλώσσα κρυπτική σε πρώτη ανάγνωση, βαθιά ωστόσο αποκαλυπτική σε επόμενες, καθώς περιλάμβανε σφοδρές επιβολές νέων όρων και

εννοιών από πάνω προς τα κάτω , χωρίς τη συγκατάθεση της κοινότητας, σε ένα στερεωμένο καθεστώς φόβου, το οποίο υπηρετήθηκε μέσω της γλώσσας, ως ένα αποτελεσματικό μέσο διακυβέρνησης. Η γλώσσα χειραγώγησε και χειραγωγήθηκε, με αστραπιαίες αναπροσαρμογές του λεξιλογίου και ανακυκλωμένες συνάψεις λέξεων που προέρχονταν από μια οικεία κανονικότητα για να μας μεταφέρουν, με τρόμο ή κατασκευασμένη νηφαλιότητα, σε νέες κανονικότητες, άγνωστης διάρκειας. Έτσι ανασύρθηκαν από το σεντούκι του παρελθόντος λέξεις και φράσεις με διαφορετική σημασία, ενώ νεόκοπα ακρωνύμια και νεολογισμοί νομιμοποιήθηκαν αυτόματα με την ένταξή τους στα λεξικά, ταράσσοντας τον αργό πρότερο χρόνο (Πρεβελάκης & Τσιτσανούδη 2021).

Μέρος Β' - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΣΕΓΓΙΣΗ

Κεφάλαιο 2^ο - Μεθοδολογία

2.1 Κριτική ανάλυση λόγου

Ο όρος *Ανάλυση Λόγου* χρησιμοποιείται για ένα μεγάλο εύρος ερευνών σε διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους, με πολύ διαφορετικούς θεωρητικούς και μεθοδολογικούς προσανατολισμούς και για μια ποικίλα θεμάτων (Potter et al., 1990; Μπάκα, 2004). Κοινό χαρακτηριστικό τους αποτελεί το ενδιαφέρον για τη μελέτη του Λόγου που αρθρώνουν τα άτομα σε ποικίλες συνθήκες, ωστόσο αυτό από μόνο του το γεγονός δεν οδηγεί σε ένα ενιαίο-συνεκτικό θεωρητικό και μεθοδολογικό μοντέλο. Πολλές και διαφορετικές είναι οι κατευθύνσεις της έρευνας, που οφείλονται τόσο στα διαφορετικά ενδιαφέροντα των ποικίλων επιστημονικών κλάδων όσο και στις φιλοσοφικές παραδόσεις που κάθε φορά ακολουθούνται ή συνδυάζονται. Στην παρούσα μελέτη εστιάζουμε την προσοχή μας στην ΚΑΛ, καθώς με αυτήν διερευνώνται κυρίως οι τρόποι με τους οποίους μέσω της διαδικασίας του Λόγου και των παραγώγων αυτής της διαδικασίας θεσπίζονται, αναπαράγονται αλλά και αμφισβητούνται οι σχέσεις κυριαρχίας, εξουσίας και ανισότητας (VanDijk, 1993; Χατζηκώστας, 2008; Σπινθηρόπουλος & Χοροζίδου, 2008; Καρακατσάνη, 2009).

Στην παρούσα εργασία θα διερευνήσουμε με τη χρήση ενός μεθοδολογικού εργαλείου, της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου (στο εξής ΚΑΛ), πώς μπορούν να αναδειχθούν οι κοινωνικές πρακτικές του Λόγου, όπως αντίστοιχα έχουν πράξει πολλοί άλλοι ερευνητές στη χώρα μας για σχετικά κείμενα (Μπάκα, 2004; Τσακίρη, 2006; Σπινθηρόπουλος & Χοροζίδου, 2008; Χατζηκώστας, 2008; Καρακατσάνη, 2009; Παπακώστα, 2009; Διαμαντής, 2013). Η ΚΑΛ είναι η ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιείται κατεξοχήν για την ανίχνευση της ιδεολογίας, δηλαδή όχι μόνο αυτών που λέγονται σε ένα κείμενο, αλλά και αυτών που έχουν ήδη ειπωθεί αλλού και θεωρούνται δεδομένα (Fairclough, 1995). Βασική της θέση είναι ότι η γλώσσα και η κοινωνία βρίσκονται σε μία συνεχή διαλεκτική σχέση, ότι δηλαδή *δεν υπάρχει χρήση της γλώσσας που δεν εμπεριέχεται στην κοινωνία, όπως και δεν υπάρχουν σχέσεις μεταξύ γλώσσας και κοινωνίας που δεν συνειδητοποιούνται μέσω λεκτικής αλληλεπίδρασης*. Η ΚΑΛ είναι μία προσέγγιση της Ανάλυσης Λόγου που εξετάζει τη γλώσσα ως κοινωνικό σημειωτικό σύστημα, ως ένα μέσο κοινωνικής πρακτικής (Fairclough, 1995) που χρησιμοποιείται για αναπαράσταση και σημασιοδότηση (Kress, 1990). Υπό αυτή την έννοια στόχος της είναι να ξεδιπλώσει τα

ιδεολογικά στηρίγματα της ομιλίας, τα οποία έχουν γίνει τόσο φυσικά με το πέρασμα του χρόνου, ώστε αρχίζουν να θεωρούνται κοινά, αποδεκτά και φυσικά χαρακτηριστικά της ομιλίας μας (Teo, 2000: 11). Ουσιαστικά στόχος της ΚΑΛ είναι η καταγραφή των σχέσεων μεταξύ γλώσσας-κειμένων και κοινωνικών σχέσεων και δομών (Halliday, 1978) και η «αποφυσικοποίηση» των ιδεολογιών με την υιοθέτηση κριτικών στόχων. Επιδιώκεται, συνεπώς, μέσω της ανάλυσης της γλωσσικής επικοινωνίας, να ανακαλυφθούν οι αναπαραστάσεις της κοινωνικής πραγματικότητας που οικοδομούνται σ' αυτήν, να ανακαλυφθεί ο τρόπος με τον οποίο ο λόγος, ως διαλεκτική γλώσσα – κοινωνίας, συμβάλλει στη διαίωνιση και στην αλλαγή της κοινωνίας (Fairclough, 1995). Γι' αυτό, άλλωστε, η ΚΑΛ ορίζεται ως ανάλυση της λειτουργίας των κειμένων εντός κοινωνικών – πολιτισμικών συμφραζομένων (Fairclough, 1995) και ως μελέτη της οργάνωσης της γλώσσας πάνω και πέρα από την πρόταση (Stubbs, 1983), εξετάζοντας τις ιδεολογίες και την πραγματικότητα που αναπτύσσονται και διαιωνίζονται μέσα από κάθε συγκεκριμένη γλωσσική χρήση.

Επιδίωξη της μεθόδου αποτελεί η ενοποίηση και ο καθορισμός της σχέσης μεταξύ τριών επιπέδων ανάλυσης: α) το κείμενο αυτό καθ' αυτό, β) τις πρακτικές επικοινωνίας, δηλαδή τις διαδικασίες που προκύπτουν κατά την παραγωγή λόγου, την ομιλία, την ανάγνωση και την ακρόαση και γ) το ευρύτερο κοινωνικό και επικοινωνιακό πλαίσιο, στα οποία στηρίζεται το κείμενο (Fairclough, 2000).

Η στροφή στον λόγο, που έχει πραγματοποιηθεί εδώ και κάποιες δεκαετίες στη φιλοσοφία και στις κοινωνικές επιστήμες, συνέβη επειδή ακριβώς αυτός σχετίζεται με τη στροφή στις κοινωνικές πρακτικές, με τις οποίες και μέσα από τις οποίες τα υποκείμενα συλλαμβάνουν και επικοινωνούν τις ερμηνείες τους για την κοινωνική τους πραγματικότητα (Potter, 1996; Potter & Wetherell, 1987). Σ' αυτήν τη διάσταση, ο Λόγος θεωρείται ότι αποτελεί αναπόσπαστο μέρος και ταυτόχρονα ειδικό εργαλείο στο πλαίσιο συγκεκριμένων κοινωνικών πρακτικών (Fairclough 1995, 2002). Ωστόσο, και ο ίδιος ο Λόγος αποτελεί ένα συγκεκριμένο είδος κοινωνικής πρακτικής, έχοντας τα δικά του χαρακτηριστικά και τις δικές του έμπρακτες συνέπειες για τη συνεχώς ανακατασκευαζόμενη κοινωνική πραγματικότητα. Οι κοινωνικές όμως πρακτικές σχετίζονται όλες σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό με πρακτικές γραμματισμού, καθώς αρθρώνουν, αλλά και αρθρώνονται μέσα σε και μέσα από συγκεκριμένους παιδαγωγικούς Λόγους (Μαρβάκης & Μεντίνης, 2011). Η ΚΑΛ ως μεθοδολογία ανάδειξης των κοινωνικών

πρακτικών του Λόγου συνδυάζει διάφορες επιστημονικές μεθόδους και στοχεύει στην κριτική έρευνα της κοινωνικής ανισότητας, όπως αυτή εκφράζεται, συντίθεται, νοηματοδοτείται και νομιμοποιείται μέσα στον Λόγο (Wodak, 2001; Τσακίρη, 2006; Παπακώστα, 2009). Πιο συγκεκριμένα, μέσα από την εξέταση αυθεντικών κειμένων –γραπτών ή προφορικών- της καθημερινής επικοινωνίας, προσπαθεί να κάνει πιο σαφή τα σημεία που άπτονται των κοινωνικών ζητημάτων και σχετίζονται με διάκριση, κυριαρχία, εξουσία και έλεγχο. Εξετάζει συνεπώς τον τρόπο με τον οποίο ο Λόγος εκφράζει, αναπαριστά, παραβλέπει ή συμβάλλει στην αναπαραγωγή της ανισότητας και προσπαθεί να αποκαλύψει στη χρήση της γλώσσας τα στοιχεία εκείνα που παραπέμπουν σε πολιτικό έλεγχο και κυριαρχία, οδηγώντας έτσι σε κοινωνικές διακρίσεις και αποκλεισμούς κάποιες ομάδες ανθρώπων, οι οποίες προφανώς δεν είναι οι κυρίαρχες (Σπινθηρόπουλος & Χοροζίδου, 2008).

Κάτω από αυτό το πρίσμα, ως κυριαρχία ορίζεται η άσκηση της εξουσίας από τις ελίτ τάξεις, τους θεσμούς και τις ομάδες, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την κοινωνική ανισότητα, στοιχείο που εμπεριέχει την ανισότητα σε επίπεδο πολιτικό, πολιτισμικό, ταξικό, εθνικό, φυλετικό και γένους. Μάλιστα, μεταξύ άλλων, αυτή η διαδικασία αναπαραγωγής της κοινωνικής ανισότητας περιλαμβάνει διαφορετικούς τρόπους σχέσεων εξουσίας και Λόγου, όπως η περισσότερο ή λιγότερο άμεση ή απροκάλυπτη υποστήριξη, θέσπιση, εκπροσώπηση, νομιμοποίηση, άρνηση, μετριασμός ή απόκρυψη της κυρίαρχης θέσης. Έτσι, σ' αυτήν τη διάσταση, η ΚΑΛ θέλει να γνωρίσει τις δομές, τις στρατηγικές ή τις άλλες ιδιότητες των κειμένων, της ομιλίας, της προφορικής διάδρασης ή των επικοινωνιακών γεγονότων, τα οποία διαδραματίζουν ρόλο σ' αυτούς τους τρόπους της αναπαραγωγής (VanDijk, 1993).

Η ΚΑΛ όμως απέχει πολύ από το να υποδηλώνει μία ομοιογενοποιημένη μέθοδο μέσα στο πλαίσιο της Ανάλυσης Λόγου. Το γενικό θεωρητικό της υπόβαθρο, οι βασικές υποθέσεις και η στοχοθεσία της μπορούν να περιγραφούν, αλλά η μεθοδολογία της μπορεί μόνο να παρουσιαστεί με αναφορά στις ιδιαίτερες προσεγγίσεις και σε σχέση με τα ξεχωριστά θεωρητικά υπόβαθρα (Titscher et al., 2000). Αναζητώντας μάλιστα αυτά τα θεωρητικά υπόβαθρα, βλέπουμε ότι η ΚΑΛ εφαρμόζεται σε γλωσσικούς τύπους κριτικής ανάλυσης που έχουν αναπτυχθεί μέσα στον Δυτικό Μαρξισμό, ο οποίος δίνει, περισσότερη έμφαση στις πολιτιστικές διαστάσεις των κοινωνιών, τονίζοντας ότι οι καπιταλιστικές κοινωνικές σχέσεις καθιερώνονται και διατηρούνται αναπαραγόμενες κατά μεγάλο μέρος στην πολιτισμική -και ως εκ τούτου στην

ιδεολογία- και όχι μόνο ή κυρίως στην οικονομική βάση. Ο A. Gramsci, η Σχολή της Φραγκφούρτης, ο L. Althusser όπως και ο M. Foucault ή ο M. Bakhtin αποτελούν αφετηρίες για τις διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις που συναντάμε στην ΚΑΛ (Fairclough & Wodak, 1997).

Οι εκπρόσωποι της ΚΑΛ στη χώρα μας είναι επηρεασμένοι περισσότερο από την Ολλανδική Σχολή και τη Σχολή της Βιέννης και ιδιαίτερα από τις κριτικές προσεγγίσεις δύο βασικών εκπροσώπων τους: της Κοινωνικογνωστικής Προσέγγισης του T. Van Dijk και της Ιστορικής Προσέγγισης του Λόγου της Ruth Wodak. Με δεδομένο ότι στο επίκεντρο των ενδιαφερόντων της ΚΑΛ είναι η αποφυσικοποίηση των ιδεολογιών και η ανάδειξή τους μέσα από το Λόγο, T. Van Dijk δόμησε ένα νέο μεθοδολογικό εργαλείο, την Ιδεολογική Ανάλυση Λόγου, η οποία εστιάζει στη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στις δομές του Λόγου και στις δομές της ιδεολογίας (Χατζηκώστας, 2008). Σ' αυτή μάλιστα τη διάσταση και θέλοντας να διατυπώσει τους ερευνητικούς του στόχους σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, δίνει κατά πρώτον έμφαση στο γεγονός ότι η Ιδεολογική Ανάλυση του Λόγου θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως συγκεκριμένος τύπος της Κοινωνικοπολιτικής Ανάλυσης του Λόγου (Van Dijk, 1995). Έτσι, μια τέτοια ανάλυση μεταξύ άλλων θα πρέπει να επιχειρεί να συσχετίζει τις δομές του Λόγου με τις δομές της κοινωνίας, εξετάζοντας τις συστηματικές διασυνδέσεις ανάμεσα σε κοινωνικές ταυτότητες ή σχέσεις -όπως για παράδειγμα της κοινωνικής τάξης, του φύλου ή της εθνικότητας- με τις δομικές μονάδες, τα επίπεδα ή τις στρατηγικές της ομιλίας και των κειμένων που ενσωματώνονται στα κοινωνικά, πολιτικά και πολιτισμικά τους πλαίσια.

Κάτω απ' αυτό το πρίσμα, οι χρήστες της γλώσσας ορίζονται ως μέλη κοινοτήτων, ομάδων ή οργανισμών και μιλούν, γράφουν και ερμηνεύουν κάτω από συγκεκριμένη κοινωνική θέση. Συνεπώς, η Ιδεολογική Ανάλυση του Λόγου εξετάζει ποια ιδεολογία συνδέεται τυπικά με την κάθε κοινωνική θέση, καθώς σε σχέσεις κυριαρχίας ένας τέτοιος ιδεολογικός λόγος ίσως να στοχεύει στο να διατηρήσει ή να προκαλέσει τις κοινωνικές θέσεις (Σπινθηρόπουλος & Χοροζίδου, 2008; Καρακατσάνη, 2009; Χατζηκώστας, 2008). Γενικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η Κοινωνικογνωστική θεωρία του Van Dijk είναι μια γνωστικά προσανατολισμένη προσέγγιση, που θέλοντας να δείξει πώς η προσωπική και κοινωνική γνώση διαμεσολαβεί ανάμεσα στις κοινωνικές δομές και τη δομή του Λόγου, χρησιμοποιεί το τριαδικό σχήμα Λόγος – γνώση – κοινωνία (Σπινθηρόπουλος & Χοροζίδου 2008). Σ' αυτό το τριαδικό σχήμα ο Λόγος χρησιμοποιείται με την πλατύτερη έννοια του επικοινωνιακού γεγονότος στον οποίο

εμπεριέχονται τα γραπτά κείμενα, οι συζητήσεις, οι εκφράσεις του προσώπου, οι χειρονομίες, οι εικόνες, οι τυπογραφικές συνθέσεις και γενικά όλες οι πολυμεσικές και σημειωτικές διαστάσεις του Λόγου. Το δεύτερο μέρος του σχήματος, η γνώση, περιλαμβάνει πεποιθήσεις, στόχους, γνώσεις, αξιολογήσεις και αισθήματα προσωπικά και κοινωνικά, όπως και κάθε άλλη νοητική ή μνημονική δομή. Τέλος, το τρίτο μέρος, η κοινωνία, αναφέρεται στις μικροδομές των διαπροσωπικών διαδράσεων και στις ευρύτερες κοινωνικές και πολιτικές δομές που σχετίζονται με τις ομάδες και τις άνισες-κυριαρχικές μεταξύ τους σχέσεις (Van Dijk, 2001).

2.2 Εργαλείο έρευνας

Ως εργαλείο για την ανάλυση των πρωθυπουργικών διαγγελεμάτων επελέγη η Κριτική Ανάλυση Λόγου, στο πλαίσιο της οποίας θα εξεταστούν τα υπό έρευνα κείμενα με βάση τις εξής δομές του λόγου:

A) **Δομές πλαισίου:** Είναι το πλαίσιο, μέσα στο οποίο λαμβάνει χώρα το επικοινωνιακό γεγονός, το οποίο αναλύουμε. Το πλαίσιο αυτό μορφοποιείται από την αλληλεπίδραση των ιστορικών, πολιτικών, κοινωνικο-οικονομικών, πολιτισμικών και άλλων συνθηκών (Σπινθηρόπουλος & Χοροζίδου, 2008; Van Dijk, 2001).

B) **Επιφανειακές δομές κειμένου:** Αφορούν την ποικιλία των εκφραστικών τρόπων και της αποτύπωσης ενός νοήματος, μέσα από την οποία ποικιλία είτε δίνεται έμφαση είτε προκαλείται ενδιαφέρον και προσοχή σε συγκεκριμένες έννοιες είτε εκφράζονται κρυφά νοήματα είτε υλοποιούνται κοινωνικές δράσεις (δράσεις του λόγου) (Καρακατσάνη, 2009; Σπινθηρόπουλος & Χοροζίδου, 2008). Το επίπεδο των επιφανειακών δομών κειμένου προσεγγίζεται μέσα από τα εξής δύο στοιχεία:

i) Τα κειμενικά θέματα, τα οποία είναι οι σφαιρικές έννοιες που συγκροτούνται από τους πομπούς του γλωσσικού μηνύματος χρήστες της γλώσσας κατά την παραγωγή και τους αποδέκτες κατά την κατανόηση του λόγου και αποτελούν το «ουσιώδες» μέρος αυτού. Τόσο οι πομποί του λόγου, όσο και οι αποδέκτες δεν είναι σε θέση να απομνημονεύσουν και να διαχειριστούν όλες τις νοηματικές λεπτομέρειες ενός ογκώδους λόγου, οπότε τις οργανώνουν διανοητικά με σφαιρικές έννοιες ή θέματα (Van Dijk, 2001) και

ii) Τη χρήση του λεξιλογίου, καθώς οι λέξεις δεν είναι ποτέ ουδέτερες, αποκτούν βαρύτητα από τον εκάστοτε ομιλητή και σηματοδοτούν βαθύτερες σημασιολογικές αντιλήψεις.

Γ) **Σχηματικές δομές κειμένου:** Προσδιορίζουν τις στρατηγικές του ομιλητή κατά την παραγωγή του λόγου και περικλείουν ένα σύνολο πρακτικών, το οποίο προβάλλει αυτόματα ή συνειδητά. Μέσα από αυτές τις στρατηγικές διαμορφώνει ο πομπός τις ταυτότητες στο λόγο του ή βασίζει την επιχειρηματολογία του. Στα υπό έρευνα διαγγέλματα θα διερευνηθούν διάφορες στρατηγικές λόγου, όπως στρατηγικές δόμησης των ενεργών υποκειμένων, κατηγοριοποίησης και ορισμού ομάδας, αυτοδικαίωσης, δόμησης ταυτότητας, αποδόμησης, στρατηγικές των αντικρουόμενων πληροφοριών και στρατηγικές επιχειρηματολογίας. Οι τελευταίες αναλύονται μέσω: i) των σοφισμάτων, δηλαδή των γλωσσικών σχημάτων που παραβιάζουν τους κανόνες της λογικής επιχειρηματολογίας και ii) των επιχειρηματολογικών δομών που κατευθύνουν στο συμπέρασμα χωρίς απαραίτητα αυτό να αιτιολογείται επαρκώς (Wodak & Reisigl, 2003; Καρακατσάνη, 2009; Σπινθηρόπουλος & Χοροζίδου, 2008).

Δ) **Ρητορικές δομές κειμένου:** Είναι τα ρητορικά σχήματα, όπως μετωνυμίες, συνεκδοχές, μεταφορές, προσωποποιήσεις, ρητορική ερώτηση, υπερβολή, ευφημισμός κ.α., τα οποία χρησιμοποιούνται για να κάνουν πιο πειστικό και παραστατικό το λόγο (Σπινθηρόπουλος & Χοροζίδου, 2008; Τσακίρη, 2006; Χατζηκόστας, 2008; Καρακατσάνη, 2009).

2.3 Ανάλυση πρωθυπουργικών διαγγεμάτων

2.3.1 Ανάλυση πρώτου πρωθυπουργικού διαγγέλματος (11-03-2021)

- (A1) «Συμπολίτες μου,
- (A2) Ο κόσμος όλος αντιμετωπίζει, πλέον, μια πρωτοφανή κρίση δημόσιας υγείας. Η χώρα μας, μέχρι σήμερα, δεν χτυπήθηκε όσο άλλες. Όμως, ας μην έχουμε αυταπάτες: Τα δυσκολότερα είναι ακόμα μπροστά μας.
- (A3) Σε αυτήν τη συγκυρία οποιοσδήποτε εφησυχασμός είναι ανεπίτρεπτος. Γι' αυτό και προτιμήσαμε να πάρουμε εγκαίρως αυστηρά προληπτικά μέτρα, ώστε να περιορίσουμε την εξάπλωση του ιού. Και σε αυτόν το δρόμο θα συνεχίσουμε.
- (A4) Οι περισσότεροι που θα νοσήσουν θα παρουσιάσουν ήπια ή δεν θα έχουν καν συμπτώματα. Ωστόσο κάποιοι συμπολίτες μας, κυρίως μεγάλης ηλικίας, και όσοι

- πάσχουν από χρόνια νοσήματα, ίσως χρειασθούν νοσηλεία. Αυτούς πρέπει να προστατεύσουμε πρώτα από όλους.
- (A5) Ο στόχος μας είναι απλός: Τα τυχόν σοβαρά κρούσματα να απλωθούν σε βάθος χρόνου, ώστε οι ασθενείς να είναι σε θέση να λάβουν τη φροντίδα που αξίζουν και δικαιούνται από τα νοσοκομεία μας.
- (A6) Ήδη κάνουμε ό,τι χρειάζεται για να θωρακιστεί η δημόσια υγεία: Προσθέτουμε κρεβάτια στις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας των δημόσιων νοσοκομείων και αξιοποιούμε εγκαταστάσεις ιδιωτικών κλινικών σε όλη τη χώρα.
- (A7) Καμιά δομή δεν περισσεύει. Και δημόσιος και ιδιωτικός τομέας καλούνται να συνεργαστούν για το κοινό καλό.
- (A8) Με διαδικασίες-εξπρές προσλαμβάνονται 2.000 νοσηλευτές και γιατροί με διετεείς συμβάσεις. Οι πρώτοι θα είναι στις θέσεις τους στις αρχές της επόμενης εβδομάδας. Και μετά την κρίση, θα παραμείνουν στο δημόσιο σύστημα υγείας.
- (A9) Όπως γνωρίζετε, χθες αποφάσισα να κλείσουν όλες οι εκπαιδευτικές μονάδες για 14 μέρες. Ήταν μια δύσκολη αλλά αναγκαία απόφαση, η οποία πάντως δεν θέτει σε κίνδυνο την σχολική και ακαδημαϊκή χρονιά.
- (A10) Το Υπουργείο Παιδείας είναι έτοιμο να εφαρμόσει διαδικασίες τηλε-μαθημάτων, αρχικά στη Γ' Λυκείου, και έχει επεξεργαστεί σενάρια για όλες τις βαθμίδες.
- (A11) Αυτό σημαίνει, βέβαια, ότι τα παιδιά μας θα βρεθούν με πολύ ελεύθερο χρόνο. Σε αυτά, λοιπόν, απευθύνομαι: Συνεχίστε το διάβασμα, καλές και μικρές παρέες στο σπίτι και όποτε μπορείτε άθληση σε εξωτερικούς χώρους. Είναι η καλύτερη συμβουλή που μπορώ να σας δώσω. Αποφύγετε χώρους με μεγάλο συνωστισμό, όπου μεταδίδεται ευκολότερα η νόσος. Και προσοχή στους παππούδες και στις γιαγιάδες! Καλύτερα να μείνετε μακριά τους, ειδικά αν έχετε το παραμικρό σύμπτωμα.
- (A12) Η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας αναλαμβάνει στο εξής τον συντονισμό Κυβέρνησης, Αυτοδιοίκησης, Ενόπλων Δυνάμεων και Σωμάτων Ασφαλείας. Ενώ το Δημόσιο θα λειτουργεί κανονικά. Θα δοκιμάσει όμως και νέα εργαλεία, όπως το ευέλικτο ωράριο, η τηλεδιάσκεψη και η εργασία εξ αποστάσεως. Έτσι, οι υπάλληλοι θα παραμένουν ενεργοί ακόμη κι αν χρειαστεί να λείψουν για λίγο.
- (A13) Φροντίζουμε, πάντως, κρίσιμες υποδομές και υπηρεσίες να μην υπολειπονται ούτε στιγμή.

- (A14) Η οικονομία θα δεχθεί, προφανώς, ένα πλήγμα το οποίο ήταν αδύνατον να προβλεφθεί. Γι' αυτό και πρέπει να περιοριστούν οι συνέπειές του.
- (A15) Έχει ήδη ανασταλεί η πληρωμή του ΦΠΑ και των ασφαλιστικών εισφορών για επιχειρήσεις που χτυπήθηκαν καθοριστικά. Και από σήμερα, θεσπίζουμε ειδική άδεια σε εργαζόμενους γονείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα με παιδιά έως 15 ετών. Το κράτος θα χρηματοδοτήσει ένα μέρος της. Το βάρος της, όμως, οφείλουμε να το μοιραστούμε όλοι, κράτος, επιχειρήσεις και εργαζόμενοι.
- (A16) Σύντομα θα ανακοινωθούν και άλλα μέτρα στήριξης κλάδων που πλήττονται. Θα σταθούμε δίπλα στις επιχειρήσεις και στους επαγγελματίες, παρέχοντας ρευστότητα κι αμβλύνοντας τις επιπτώσεις από τη μείωση του τζίρου.
- (A17) Ξέρετε, τέλος, ότι μαζί με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες έχω ζητήσει αλλαγές στο Σύμφωνο Σταθερότητας και στους δημοσιονομικούς στόχους, προκειμένου να χρηματοδοτηθούν οι έκτακτες δαπάνες. Θεωρώ δεδομένο ότι αυτό θα γίνει και ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα κάνει γρήγορα ό,τι χρειάζεται για να στηρίξει τα κράτη-μέλη
- (A18) Αγαπητοί μου συμπολίτες,
- (A19) Είναι αλήθεια ότι από τη θέση του Πρωθυπουργού κλήθηκα, μέσα σε διάστημα λίγων εβδομάδων, να αντιμετωπίσω μια μεγάλη διπλή κρίση. Όμως, η ζωή είναι γεμάτη απρόοπτα. Που απαιτούν αποφασιστικότητα, ευελιξία, γρήγορες αποφάσεις και τολμηρές κινήσεις. Την ασύμμετρη απειλή του μεταναστευτικού την αντιμετωπίζουμε με επιτυχία. Γιατί η κοινωνία ενώθηκε κάτω από την αυτονόητη επιλογή της κυβέρνησης να προστατεύσει τα σύνορα μας. Και οι άνθρωποι που επιφορτίστηκαν με αυτή την αποστολή αποδείχθηκαν πανάξιοι.
- (A20) Έτσι θα αποκρούσουμε και την υγειονομική απειλή του κορονοϊού. Άλλωστε, όσο γρήγορα ταξιδεύει ο ιός, τόσο γρήγορα θα ταξιδέψει και η συνεργασία της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας, που θα φέρει το εμβόλιο και τη θεραπεία της νόσου. Ωστόσο, εκείνη η στιγμή θα πρέπει να μας βρει τους περισσότερους υγιείς!
- (A21) Η κυβέρνηση θα κάνει ό,τι και όπως χρειάζεται, όπου χρειάζεται -και, συχνά, νωρίτερα από όσο χρειάζεται. Πιστέψτε με, όμως: Κανένα μαζικό μέτρο δεν μπορεί να υποκαταστήσει την ατομική ευθύνη. Και στις ανοιχτές δημοκρατικές κοινωνίες μας, καμία κεντρική απόφαση δεν αποδίδει αν δεν την συμμεριστούν πρώτα όλοι οι πολίτες.
- (A22) Ας ξαναθυμηθούμε μερικές απλές, αλλά πολύτιμες συμβουλές, που πρέπει να καθιερωθούν στη ζωή μας, ακριβώς για να την προστατέψουν.

- (A23) Όλοι, να κάνουμε από σήμερα καθημερινό αυτοματισμό την προσωπική μας υγιεινή: Πλένουμε συχνά και σχολαστικά τα χέρια μας. Αποφεύγουμε να ακουμπάμε το πρόσωπό μας. Μένουμε σπίτι όταν έχουμε συμπτώματα ίωσης.
- (A24) Δεν πηγαίνουμε, επίσης, σε συγκεντρώσεις σε κλειστούς χώρους. Και, δεν ανταποκρινόμαστε στις χειραψίες και πολλές επαφές. Δεν θα φανούμε αγενείς, αλλά υπεύθυνοι.
- (A25) Πάνω από όλα, όμως, προφυλάσσουμε τους μεγαλύτερους ανθρώπους και τους σοβαρά ασθενείς, που απειλούνται πιο πολύ. Δεν τους επισκεπτόμαστε συχνά. Και οι ίδιοι, ας περιορίσουν τις δραστηριότητες τους. Θα είναι για το καλό το δικό τους και των γύρω τους.
- (A26) Τα παραπάνω δεν αποτελούν αμφισβήτηση ατομικών δικαιωμάτων. Αλλά κοινωνικό καθήκον και μήνυμα συνειδητού αυτοπεριορισμού που αφορά κυρίως τους ηλικιωμένους και τις ευπαθείς ομάδες, αλλά και τους υπόλοιπους πολίτες όταν έχουν συμπτώματα.
- (A27) Δεν θέλουμε να βλάψουμε τον εαυτό μας και αυτούς που αγαπάμε.
- (A28) Συμπολίτες μου,
- (A29) Κλείνω με μια αναφορά σε ένα θέμα που απασχολεί πολύ τον δημόσιο διάλογο. Προσωπικά, τις τελευταίες μέρες ένιωσα έντονη την ανάγκη να επικαλεστώ την πίστη μου για να αντλήσω δύναμη και να σταθώ στο ύψος των περιστάσεων. Είμαι σίγουρος ότι και πολλοί από εσάς αισθανθήκατε το ίδιο.
- (A30) Ως Πρωθυπουργός, όμως, οφείλω να ακούσω τους ειδικούς επιστήμονες. Ό,τι ισχύει για τις δημόσιες συναθροίσεις, ισχύει και για τις εκκλησίες μας.
- (A31) Σήμερα, δεν δοκιμάζονται τα «πιστεύω» μας, αλλά η πίστη μας στην υγεία του ανθρώπου. Η αγάπη προς τον «πλησίον» στην οποία ομνύει και η ίδια η Ορθοδοξία.
- (A32) Γι' αυτό και τα θρησκευτικά καθήκοντα πρέπει κι αυτά να προσαρμοστούν στην πραγματικότητα. Και να επιτελούνται, όσο είναι εφικτό, απ' το σπίτι, ώστε να περιορίζονται οι μεγάλες συναθροίσεις. Η Εκκλησία των πιστών, άλλωστε, είναι μεγάλη.
- (A33) Προσβλέπω στη στήριξη της ηγεσίας της Εκκλησίας στον κοινό σκοπό. Αλλά ο θεσμικός μου ρόλος μού επιβάλλει να τοποθετηθώ με σαφήνεια στο θέμα.
- (A34) Ξέρω ότι η πίστη αρχίζει, συχνά, εκεί που τελειώνει η επιστήμη. Όμως η πίστη που χρειαζόμαστε τώρα είναι ότι θα καταφέρουμε να ξεπεράσουμε την κρίση. Αρκεί όλοι να ακολουθήσουμε συντεταγμένα τις οδηγίες των γιατρών και των ειδικών.

(A35) Και αναλογιζόμενοι πάντα ότι δεν είμαστε υπεύθυνοι μόνο για τον εαυτό μας, αλλά για όλες τις Ελληνίδες και για όλους τους Έλληνες δίπλα μας».

A. ΔΟΜΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Ο πρωθυπουργός απήγγειλε το πρώτο διάγγελμά του για τον κορονοϊό μετά την ανακοίνωση του ΕΟΔΥ σχετικά με τον αριθμό των επιβεβαιωμένων κρουσμάτων του νέου ιού στη χώρα μας, τα οποία έφθασαν τα 99, και στο πλαίσιο λήψης των έκτακτων μέτρων από την κυβέρνηση.

Η ελληνική κυβέρνηση, συντασσόμενη με την παγκόσμια κοινότητα, αναγάγει την πανδημία σε πρωτοφανή κρίση δημόσιας υγείας και εκφράζει φοβική διάθεση ότι η κατάσταση θα χειροτερέψει. Ήδη άλλες γειτονικές ευρωπαϊκές χώρες (Ιταλία, Γαλλία) αντιμετωπίζουν δύσκολες καταστάσεις και το σύστημα υγείας τους πιέζεται από τις πολλές εισαγωγές ασθενών στα νοσοκομεία.

B. ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

α) Κειμενικά θέματα

- 1) πρωτοφανής κρίση δημοσίας υγείας – περιορισμός της πανδημίας – σύστημα υγείας
- 2) κλείσιμο εκπαιδευτικών μονάδων – τηλεκπαίδευση
- 3) λειτουργία επιχειρήσεων – στήριξη οικονομίας
- 4) κυβερνητικές αποφάσεις – ομάδες «εμείς» και «άλλοι» – στάση αντιμετώπισης – νοοτροπία ζωής.
- 5) πίστη – λειτουργία εκκλησιαστικών δομών – θρησκευτική ηγεσία

β) Η χρήση των λέξεων

Η γλώσσα μας είναι ένα δίκτυο επιλογών. Οι παραγωγοί κειμένων κάνουν επιλογές που δεν είναι τυχαίες αλλά ιδεολογικά καθορισμένες. Έτσι, το νόημα διαμορφώνεται από τις επιλογές που γίνονται ή δε γίνονται κάθε φορά από τους χρήστες της γλώσσας.

ι) Λέξεις και φράσεις που δείχνουν την κατάσταση έκτακτης ανάγκης της χώρας

Ο Πρωθυπουργός ενημερώνει τους Έλληνες για το μέγεθος και την σοβαρότητα της κατάστασης και γι' αυτό τονίζει με μελανά χρώματα και έντονες εκφράσεις τη δύσκολη κατάσταση, στην οποία έχει περιέλθει η χώρα. Θεωρεί ότι η Ελλάδα αντιμετωπίζει μία πρωτοφανή κρίση στη

δημόσια υγεία, που σχετίζεται τόσο με το έμφυχο προσωπικό, όσο και με τις υποδομές υγείας. Πιστεύει ότι όλοι οι Έλληνες οφείλουν να επιδείξουν υπευθυνότητα και να μην εφησυχάζουν.

- (A2) Ο κόσμος όλος αντιμετωπίζει, πλέον, μια πρωτοφανή κρίση δημοσίας υγείας
- (A2) Τα δυσκολότερα είναι ακόμα μπροστά μας
- (A3) Σε αυτήν τη συγκυρία οποιοσδήποτε ο εφησυχασμός είναι ανεπίτρεπτος,
- (A3) Γι' αυτό και προτιμήσαμε να πάρουμε εγκαίρως αυστηρά προληπτικά μέτρα, ώστε να περιορίσουμε την εξάπλωση του ιού
- (A4) Οι περισσότεροι που θα νοσήσουν θα παρουσιάσουν ήπια ή δεν θα έχουν καν συμπτώματα
- (A5) σοβαρά κρούσματα
- (A7) καμία δομή δεν περισσεύει
- (A14) η οικονομία θα δεχθεί, προφανώς, ένα πλήγμα
- (A19) διπλή κρίση
- (A19) ασύμμετρη απειλή

ii) Λέξεις και φράσεις που σχετίζονται με εμπόλεμες καταστάσεις

Με τη χρήση λέξεων που παραπέμπουν σε πόλεμο αποσαφηνίζει ο Πρωθυπουργός ότι βρισκόμαστε σε ακραίες συνθήκες και ότι διαρκώς πρέπει να είμαστε σε επιφυλακή. Θεωρεί ότι η χώρα μας δεν έχει πληγεί όσο άλλες, αλλά χαρακτηρίζει επιτακτική την ανάγκη να ενισχυθεί το δημόσιο σύστημα υγείας για να μπορέσει η χώρα να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες που έρχονται. Επίσης, τονίζει ότι πρόκειται για ασύμμετρη απειλή και γι' αυτό υπολογίζει στη στήριξη της εκκλησιαστικής ηγεσίας.

- (A2) Η χώρα μας, μέχρι σήμερα, δε χτυπήθηκε όσο άλλες
- (A6) να θωρακιστεί η δημόσια υγεία,
- (A15) χτυπήθηκαν καθοριστικά,
- (A19) ασύμμετρη απειλή
- (A20) θα αποκρούσουμε
- (A33) προσβλέπω στη στήριξη
- (A34) να ακολουθήσουμε συντεταγμένα τις οδηγίες

iii) Λαϊκές λέξεις και φράσεις που προσιδιάζουν με αυτές του προφορικού λόγου

Ο Πρωθυπουργός χρησιμοποιεί ενίοτε πιο καθημερινές εκφράσεις για να βρεθεί πιο κοντά συναισθηματικά στο ακροατήριο και να δημιουργήσει ένα κλίμα εγγύτητας.

(A2) Μην έχουμε αυταπάτες

(A2) τα δυσκολότερα είναι ακόμα μπροστά μας

(A3) ο εφησυχασμός είναι ανεπίτρεπτος

iv) Λέξεις και φράσεις με οικονομικό περιεχόμενο

Η κυβέρνηση στην προσπάθειά της να στηρίξει τη χώρα σε όλα τα επίπεδα, καθώς η πανδημία δεν έχει επιπτώσεις μόνο στις δομές υγείας, λαμβάνει μια σειρά μέτρων για την ενίσχυση της αγοράς και των ελεύθερων επαγγελματιών. Διαφαίνεται από τη μια ότι τα μέτρα στήριξης αφορούν έμμεση οικονομική ενίσχυση, δηλαδή αναστολή πληρωμής ΦΠΑ και ασφαλιστικών εισφορών, και από την άλλη ότι προτίθεται να προωθήσει μέτρα άμεσης ενίσχυσης και έκτακτες δαπάνες για τις πληγείσες επιχειρήσεις, των οποίων ο τζίρος έχει μειωθεί μέσα από την ενίσχυση της ρευστότητάς τους.

(A15) πληρωμή του ΦΠΑ και των ασφαλιστικών εισφορών

(A15) το κράτος θα χρηματοδοτήσει

(A16) μέτρα στήριξης

(A16) ρευστότητα

(A16) μείωση του τζίρου

(A17) χρηματοδοτηθούν οι έκτακτες δαπάνες.

v) Σύνθετες λέξεις (αναφέρονται οι άμεσα σχετιζόμενες με τα κειμενικά θέματα λέξεις)

Ο Πρωθυπουργός υιοθετεί λεξιλόγιο, το οποίο ως την έναρξη της πανδημίας δεν είχε καμία πρακτική αξία και παρέπεμπε σε θεωρητικές έννοιες και σε καταστάσεις προηγμένων δυτικών χωρών. Με αυτό το λεξιλόγιο θέλει να καταδείξει και τα γρήγορα αντανακλαστικά της κυβέρνησης και την ετοιμότητά της να αντιμετωπίζει επείγουσες καταστάσεις, που απαιτούν λύσεις.

(A10) τηλε-μαθημάτων

(A12) τηλεδιάσκεψη, εργασία εξ αποστάσεως

(A26) αυτοπεριορισμό

vi) Λέξεις και φράσεις που τονώνουν τον εθνική συνείδηση και την ανάγκη της ενότητας

Ο πρωθυπουργός επιδιώκει να τονώσει το εθνικό αίσθημα και να κρατήσει το ακροατήριο ενωμένο στον έναν κοινό στόχο. Επιθυμεί να δώσει στην κατάσταση τον χαρακτήρα του αγώνα, στον οποίο απαιτείται η συμμετοχή όλων για την τελική νίκη.

(A2) Η χώρα μας, μέχρι σήμερα, δεν χτυπήθηκε όσο άλλες

(A2) τα δυσκολότερα είναι ακόμα μπροστά μας

(A3) ο εφησυχασμός είναι ανεπίτρεπτος

(A5) ο στόχος μας είναι απλός

(A19) διπλή κρίση

(A19) η κοινωνία ενώθηκε

(A19) για να προστατέψει τα σύνορά τη μας

(A20) θα αποκρούσουμε

(A21) καμία κεντρική απόφαση δεν αποδίδει αν δεν την συμεριστούν πρώτα όλοι οι πολίτες

(A33) προσβλέπω στην στήριξη της εκκλησίας

(A34) να ακολουθήσουμε συντεταγμένα τις οδηγίες

(A35) Δεν είμαστε υπεύθυνοι μόνο για τον εαυτό μας, αλλά για όλες τις Ελληνίδες και για όλους τους Έλληνες δίπλα μας

vii) Λέξεις και φράσεις για κυβερνητικές αποφάσεις

Ο Πρωθυπουργός υπενθυμίζει έντονα τις δράσεις της κυβέρνησής του για να καταδείξει την ετοιμότητα των κυβερνώντων για την έγκαιρη αντιμετώπιση της πανδημίας μέσω της ενίσχυσης του συστήματος υγείας και ανακοινώνει την απόφαση για αναστολή λειτουργίας των σχολείων, προκειμένου να αποφευχθεί ο συνωστισμός και ενημερώνει, θέλοντας να καθησυχάσει τους πολίτες, ότι τίποτα δε θα αλλάξει, επειδή το κράτος είναι έτοιμο να εφαρμόσει διαδικασίες τηλεμαθημάτων για τους μαθητές. Στο πλαίσιο της μη λειτουργίας των σχολείων θεσπίζεται και η ειδική άδεια για εργαζόμενους γονείς για τη διευκόλυνσή τους αναφορικά με τη φύλαξη και την προστασία των μικρών πολιτών. Τέλος, επιδιώκοντας να δείξει ότι η κρατική μηχανή δεν θα πάψει να λειτουργεί και θα εξυπηρετεί τους πολίτες, αλλά και θα διεκπεραιώνονται οι κρατικές υποθέσεις, ανακοινώνει ότι η γενική επιστασία αντιμετώπισης της πανδημίας ανατίθεται στη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας και ότι το δημόσιο θα λειτουργεί πλήρως μέσω των νέων τεχνολογικών εργαλείων.

(A6) Προσθέτουμε κρεβάτια στις ΜΕΘ των δημοσίων νοσοκομείων και αξιοποιούμε εγκαταστάσεις ιδιωτικών κλινικών σε όλη τη χώρα

(A8) Με διαδικασίες-εξπρές προσλαμβάνονται 2.000 νοσηλευτές και γιατροί με διετείς συμβάσεις

(A9) Να κλείσουν όλες οι εκπαιδευτικές μονάδες για 14 μέρες

(A10) το Υπουργείο Παιδείας είναι έτοιμο να εφαρμόσει διαδικασίες τηλε-μαθημάτων, αρχικά στη Γ' Λυκείου, και έχει επεξεργαστεί σενάρια για όλες τις βαθμίδες.

(A12) Η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας αναλαμβάνει στο εξής τον συντονισμό Κυβέρνησης, Αυτοδιοίκησης, Ενόπλων Δυνάμεων και Σωμάτων Ασφαλείας

(A12) Το δημόσιο θα λειτουργεί κανονικά αλλά θα δοκιμάσει νέα εργαλεία όπως το ευέλικτο ωράριο, η τηλεδιάσκεψη και η εργασία εξ αποστάσεως.

Τέλος καθησυχάζει τους επιχειρηματίες ενημερώνοντας τους πως:

(A15) Έχει ήδη ανασταλεί η πληρωμή του ΦΠΑ και των ασφαλιστικών εισφορών για επιχειρήσεις που χτυπήθηκαν καθοριστικά

viii) Λέξεις και φράσεις για επίκληση συναισθήματος

Ο Πρωθυπουργός εδώ θέλοντας να αφυπνίσει τα συναισθήματα επαγρύπνησης των πολιτών τονίζει λέγοντας πως βρισκόμαστε σε μια (A2) πρωτοφανή κρίση δημόσιας υγείας και ότι (A2) τα δυσκολότερα αναμένονται. Επίσης, επικαλείται συναισθήματα ενότητας και περηφάνειας για κατορθώματα πολιτών που συσπειρώθηκαν με γνώμονα τον κοινό στόχο.

(A19) η κοινωνία ενώθηκε κάτω από την αυτονόητη επιλογή της κυβέρνησης να προστατεύσει τα σύνορα μας και οι άνθρωποι αποδείχθηκαν πανάξιοι.

Επιπλέον, επισημαίνει πόσο σπουδαία είναι η ατομική ευθύνη και εξάρει τη συμβολή της στην αντιμετώπιση της πανδημίας, αφού η αποτελεσματικότητά της δεν συγκρίνεται με (A21) κανένα μαζικό μέτρο.

(A21) στις ανοιχτές δημοκρατικές κοινωνίες μας, καμία κεντρική απόφαση δεν αποδίδει αν δεν την συμμεριστούν πρώτα όλοι οι πολίτες

Ακόμη, επικαλείται το συναίσθημα χρησιμοποιώντας έννοιες με ιδιαίτερο συναισθηματικό φορτίο, όπως αγάπη, και προτρέπει τους πολίτες να προστατέψουν όχι μόνο τους εαυτούς τους, αλλά και τους αγαπημένους τους.

Επίσης, προσπαθεί να φορτίσει συναισθηματικά ένα θρησκευόμενο κοινό επικαλούμενος τη σπουδαιότητα της πίστης σε δύσκολες στιγμές (A29) για την άντληση δύναμης και αντιμετώπιση της κατάστασης.

(A27) Δεν θέλουμε να βλάψουμε τον εαυτό μας και αυτούς που αγαπάμε

(A31) Η αγάπη προς τον «πλησίον» στην οποία ομνύει και η ίδια η Ορθοδοξία.

Τέλος, καταφεύγει σε διδάγματα της εκκλησίας για να τονίσει την αλληλεγγύη προς τον συνάνθρωπο, αλλά και προς επίρρωση των λόγων του.

(A35) Και αναλογιζόμενοι πάντα ότι δεν είμαστε υπεύθυνοι μόνο για τον εαυτό μας, αλλά για όλες τις Ελληνίδες και για όλους τους Έλληνες δίπλα μας.

ix) Λέξεις και φράσεις για νοοτροπία ζωής

Μέσω συγκεκριμένων εκφράσεων επιδιώκει ο πρωθυπουργός να οικοδομήσει μια προσωπική σχέση με το ακροατήριο παίρνοντας τον ρόλο του πατέρα. Κάνει χρήση κατευθυντικών γλωσσικών πράξεων έχοντας μια προστατευτική – συμβουλευτική συμπεριφορά. Το ακροατήριο πιθανώς δε φαίνεται να το αντιλαμβάνεται ως προσβολή, αλλά ως συμβουλή από αγνό ενδιαφέρον. Έτσι, χρησιμοποιεί προτροπές, οι οποίες σε άλλη περίπτωση θα ξεπερνούσαν κοινωνικές νόρμες σε σημείο προσωπικής προσβολής.

Συνεχίζει με παροτρύνσεις για συγκεκριμένη συμπεριφορά και εξήγηση των αντιδράσεων σε αυτή τη στάση που θα υιοθετηθεί. Και, βέβαια, επιδεικνύει την ευαισθησία του και το ενδιαφέρον για τους ανθρώπους που έχουν μεγαλύτερη ευαισθησία στον θανατηφόρο ιό. Τέλος, εμφανίζει το πρόσωπο του προστατευτικού «πατέρα» δίνοντας καθημερινές, οικείες και ανθρώπινες συμβουλές.

(A23) Όλοι, να κάνουμε από σήμερα καθημερινό αυτοματισμό την προσωπική μας υγιεινή, Πλένουμε συχνά και σχολαστικά τα χέρια μας. Αποφεύγουμε να ακουμπάμε το πρόσωπό μας. Μένουμε σπίτι όταν έχουμε συμπτώματα ίωσης. Εδώ επίσης δεν εκλαμβάνεται ως παραβίαση προσωπικών ελευθεριών αλλά πολύτιμη οδηγία για την αποφυγή διασποράς του ιού.

(A24) Δεν πηγαίνουμε, επίσης, σε συγκεντρώσεις σε κλειστούς χώρους. Και, δεν ανταποκρινόμαστε στις χειραψίες και πολλές επαφές. Δεν θα φανούμε αγενείς, αλλά υπεύθυνοι.

(A25) Πάνω από όλα, όμως, προφυλάσσουμε τους μεγαλύτερους ανθρώπους και τους σοβαρά ασθενείς, που απειλούνται πιο πολύ. Δεν τους επισκεπτόμαστε συχνά. Και οι ίδιοι, ας περιορίσουν τις δραστηριότητες τους. Θα είναι για το καλό το δικό τους και των γύρω τους.

(A11) Συνεχίστε το διάβασμα, καλές και μικρές παρέες στο σπίτι και όποτε μπορείτε άθληση σε εξωτερικούς χώρους. Αποφύγετε χώρους με μεγάλο συνωστισμό, όπου μεταδίδεται

ευκολότερα η νόσος. Και προσοχή στους παππούδες και στις γιαγιάδες! Καλύτερα να μείνετε μακριά τους, ειδικά αν έχετε το παραμικρό σύμπτωμα.

χ) Λέξεις και φράσεις σε πρώτο πρόσωπο ενικού και πληθυντικού

Παρατηρούμε τον Πρωθυπουργό άλλοτε να χρησιμοποιεί α' πρόσωπο ενικού και άλλοτε α' πληθυντικού. Ο ευθύς λόγος, που χρησιμοποιεί, φοράει τον μανδύα του αυθεντικού και φυσικού λόγου τονίζοντας με αυτόν τον τρόπο τα λεγόμενα του. Στο α' ενικό, ο λόγος έχει πρόσωποκεντρικό χαρακτήρα, παίρνει ως Πρόεδρος όλο το βάρος και την ευθύνη των αποφάσεων, εκμεταλλευόμενος και την υψηλή δημοτικότητα εκείνης της περιόδου.

Ενικού:

- (A9) χθες αποφάσισα
- (A11) Είναι η καλύτερη συμβουλή που μπορώ να σας δώσω
- (A17) έχω ζητήσει
- (A17) θεωρώ δεδομένο
- (A19) από τη θέση του πρωθυπουργού κλήθηκα
- (A19) να αντιμετωπίσω
- (A21) πιστέψτε με
- (A29) κλείνω
- (A29) προσωπικά
- A29) είμαι σίγουρος
- (A30) οφείλω να ακούσω
- (A33) προσβλέπω.

Ενώ στο α' πληθυντικό μοιράζεται, συναποφασίζει και λειτουργεί ομαδικά.

Πληθυντικού:

- (A3) προτιμήσαμε να πάρουμε
- (A3) Περιορίσουμε
- (A3) θα συνεχίσουμε
- (A5) ο στόχος μας
- (A6) κάνουμε ό,τι χρειάζεται

- (A6) Προσθέτουμε
- (A6) αξιοποιούμε
- (A13) φροντίζουμε πάντως
- (A15) θεσπίζουμε
- (A16) σταθούμε
- (A19) αντιμετωπίζουμε με επιτυχία.

Γ) ΣΧΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

i) Στρατηγικές δόμησης των ενεργών υποκειμένων-προσδιορισμός ομάδων

Σε αυτό το σημείο επιχειρείται από τον Πρωθυπουργό να διαχωρίσει εκείνους, οι οποίοι είναι σύμμαχοί του, συνομιλητές και συναγωνιστές του στη διαδικασία της αντιμετώπισης του ιού. Τους ονοματίζει και είναι η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, ο ΕΟΔΥ, οι ένστολοι, το ιατρικό προσωπικό.

Από την άλλη χρησιμοποιεί μια υποσυνείδητη αφηρημένη έννοια, τους «άλλους», τους οποίους δεν δείχνει με το δάχτυλο και δεν θέλει επίσημα να τους βάλει απέναντί του. Στους «άλλους» εντάσσει όσους αντιτάσσονται στα μέτρα προστασίας, δεν πιστεύουν στον ιό και καταλήγουν με τη συμπεριφορά τους επικίνδυνοι για το σύνολο των πολιτών.

Αυτός ο διαχωρισμός των πολιτών και η περιθωριοποίηση ενός μέρους πολιτών αποτελεί αξίωμα στη λειτουργία της πολιτικής επικοινωνίας και της λογογραφίας, καθώς επιτυγχάνεται η συναίνεση και ομαδοποίηση της πλειοψηφίας, η οποία θα νικήσει στο τέλος, και η επίκριση προς τους ανυπάκουους που αντιδρούν στο γενικό καλό.

Επιπλέον, δεν αναφέρεται καθόλου στους εκπροσώπους του υπόλοιπου πολιτικού συστήματος, αν και η Φ. Γεννηματά και ο Α. Τσίπρας κάνουν προσπάθεια να ταυτιστούν με τα μέτρα, εντούτοις δεν τους αναγνωρίζει ως συνομιλητές. Με αυτή την τακτική υπονοεί ότι το κίνημα των αντιδρώντων στα μέτρα επιχειρεί να το καθοδηγήσει η αντιπολίτευση, αλλά χωρίς να φαίνεται και χωρίς να αναλαμβάνει την ευθύνη που της αναλογεί. Καταφέρνει, λοιπόν, να φέρει στο προσκήνιο τις ευθύνες της αντιπολίτευσης και να αποποιείται τις δικές του ότι διχάζει την κοινωνία και επιτυγχάνει να διατηρεί την υπεραξία του ηγέτη, ο οποίος επιλέγει να διαχειριστεί τις καταστάσεις με τον τρόπο που θέλει.

ii) Στρατηγικές αυτοδικαίωσης

Ο Πρωθυπουργός τονίζει τα αποτελέσματα των ενεργειών του με βάση τις αποφάσεις που πήρε σε συγκεκριμένα ζητήματα θέλοντας με αυτό τον τρόπο να δυναμώσει την εικόνα του και το

προφίλ εμπιστοσύνης προς το πρόσωπό του. Επιπλέον ζητάει από τους πολίτες να τηρήσουν την ατομική ευθύνη, επειδή μόνο έτσι μπορούν να αποδώσουν οι αποφάσεις των δημοκρατικών κοινωνιών.

(A19) Την ασύμμετρη απειλή του μεταναστευτικού την αντιμετωπίζουμε με επιτυχία

(A19) οι άνθρωποι που επιφορτίστηκαν με αυτή την αποστολή αποδείχθηκαν πανάξιοι

(A21) Κανένα μαζικό μέτρο δεν μπορεί να υποκαταστήσει την ατομική ευθύνη. Και στις ανοιχτές δημοκρατικές κοινωνίες μας, καμία κεντρική απόφαση δεν αποδίδει αν δεν την συμμεριστούν πρώτα όλοι οι πολίτες

iii) Στρατηγικές των αντικρουόμενων πληροφοριών

Ο Πρωθυπουργός από τη μια θέτει τα ζητήματα της ορθόδοξης πίστης, καθώς οι Έλληνες είναι ιδιαίτερα θρησκευόμενος λαός, και από την άλλη αναφέρει την επιστημονική οδό και τη λογική ως μονόδρομο για την ανάσχεση της πανδημίας.

(A31) δεν δοκιμάζονται τα «πιστεύω» μας, αλλά η πίστη μας στην υγεία του ανθρώπου,

(A34) Η πίστη αρχίζει, συχνά, εκεί που τελειώνει η επιστήμη. Όμως η πίστη που χρειαζόμαστε τώρα είναι ότι θα καταφέρουμε να ξεπεράσουμε την κρίση. Αρκεί όλοι να ακολουθήσουμε συντεταγμένα τις οδηγίες των γιατρών και των ειδικών.

iv) Στρατηγικές επιχειρηματολογίας:

a) Σοφίσματα

- **Συμπεράσματα έωλα**

Διαπιστώνουμε αναφορές, οι οποίες δεν έχουν αποδειχθεί ούτε τεκμαίρονται από πουθενά. Για παράδειγμα ο Πρωθυπουργός διατυπώνει ευσεβείς πόθους με την ελπίδα να εμψυχώσει το κοινό ότι γρήγορα θα ξεφύγουμε από όλο αυτό.

(A20) όσο γρήγορα ταξιδεύει ο ιός, τόσο γρήγορα θα ταξιδέψει και η συνεργασία της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας, που θα φέρει το εμβόλιο και τη θεραπεία της νόσου.

- **Δημιουργία «υπευθύνων»**

Επιχειρεί να αποδώσει την ευθύνη τους συμπολίτες του παίρνοντας το ρόλο του πατέρα και κάνοντας προτροπές για στάση ζωής και καθημερινή συμπεριφορά, η οποία συμβάλλει στην ανάσχεση της πανδημίας.

(A21) Κανένα μαζικό μέτρο δεν μπορεί να υποκαταστήσει την ατομική ευθύνη. Και στις ανοιχτές δημοκρατικές κοινωνίες μας, καμία κεντρική απόφαση δεν αποδίδει αν δεν την συμμεριστούν πρώτα όλοι οι πολίτες,

(A23) Πλένουμε συχνά και σχολαστικά τα χέρια μας. Αποφεύγουμε να ακουμπάμε το πρόσωπό μας. Μένουμε σπίτι όταν έχουμε συμπτώματα ίωσης

(A24) Δεν πηγαίνουμε, επίσης, σε συγκεντρώσεις σε κλειστούς χώρους. Και, δεν ανταποκρινόμαστε στις χειραψίες και πολλές επαφές. Δεν θα φανούμε αγενείς, αλλά υπεύθυνοι.

(A25) Πάνω από όλα, όμως, προφυλάσσουμε τους μεγαλύτερους ανθρώπους και τους σοβαρά ασθενείς, που απειλούνται πιο πολύ. Δεν τους επισκεπτόμαστε συχνά. Και οι ίδιοι, ας περιορίσουν τις δραστηριότητες τους. Θα είναι για το καλό το δικό τους και των γύρω τους.

(35) Αναλογιζόμενοι πάντα ότι δεν είμαστε υπεύθυνοι μόνο για τον εαυτό μας, αλλά για όλες τις Ελληνίδες και για όλους τους Έλληνες δίπλα μας.

b) Επιχειρηματολογικά σχήματα

- **του κινδύνου ή της απειλής**

Με τη χρήση τέτοιου είδους επιχειρημάτων ο Πρωθυπουργός τονίζει την επικινδυνότητα της κατάστασης και την αναγκαιότητα συμμόρφωσης στις οδηγίες των γιατρών.

(A2) πρωτοφανής κρίση δημοσίας υγείας

(A2) τα δυσκολότερα είναι μπροστά μας

(A3) ο εφησυχασμός είναι ανεπίτρεπτος

(A6) χρειάζεται για να θωρακιστεί η δημόσια υγεία

(A7) καμιά δομή δεν περισσεύει

(A14) η οικονομία θα δεχθεί, προφανώς, πλήγμα

(A30) οφείλω να ακούσω τους ειδικούς επιστήμονες

(A34) αρκεί όλοι να ακολουθήσουμε συντεταγμένα τις οδηγίες των γιατρών και των ειδικών.

- **της πραγματικότητας**

Τονίζει την επικινδυνότητα της πραγματικότητας θέλοντας ταυτόχρονα να δικαιολογήσει την άμεση και αυστηρή λήψη μέτρων της κυβέρνησης.

(A2) πρωτοφανής κρίση δημοσίας υγείας

(A3) Σε αυτήν τη συγκυρία οποιοσδήποτε εφησυχασμός είναι ανεπίτρεπτος. Γι' αυτό και προτιμήσαμε να πάρουμε εγκαίρως αυστηρά προληπτικά μέτρα, ώστε να περιορίσουμε την εξάπλωση του ιού

- **της υπευθυνότητας**

(A11) Αποφύγετε χώρους με μεγάλο συνωστισμό, όπου μεταδίδεται ευκολότερα η νόσος. Και προσοχή στους παππούδες και στις γιαγιάδες! Καλύτερα να μείνετε μακριά τους, ειδικά αν έχετε το παραμικρό σύμπτωμα.

(A21) Κανένα μαζικό μέτρο δεν μπορεί να υποκαταστήσει την ατομική ευθύνη. Και στις ανοιχτές δημοκρατικές κοινωνίες μας, καμία κεντρική απόφαση δεν αποδίδει αν δεν την συμμεριστούν πρώτα όλοι οι πολίτες.

(A23) Πλένουμε συχνά και σχολαστικά τα χέρια μας. Αποφεύγουμε να ακουμπάμε το πρόσωπό μας. Μένουμε σπίτι όταν έχουμε συμπτώματα ίωσης.

(A24) Δεν πηγαίνουμε, επίσης, σε συγκεντρώσεις σε κλειστούς χώρους. Και, δεν ανταποκρινόμαστε στις χειραψίες και πολλές επαφές. Δεν θα φανούμε αγενείς, αλλά υπεύθυνοι.

(A25) Πάνω από όλα, όμως, προφυλάσσουμε τους μεγαλύτερους ανθρώπους και τους σοβαρά ασθενείς, που απειλούνται πιο πολύ. Δεν τους επισκεπτόμαστε συχνά. Και οι ίδιοι, ας περιορίσουν τις δραστηριότητες τους. Θα είναι για το καλό το δικό τους και των γύρω τους.

(A26) κοινωνικό καθήκον και μήνυμα συνειδητού αυτοπεριορισμού ,

(A35) αναλογιζόμενοι πάντα ότι δεν είμαστε υπεύθυνοι μόνο για τον εαυτό μας, αλλά για όλες τις Ελληνίδες και για όλους τους Έλληνες δίπλα μας.

Δ) ΡΗΤΟΡΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Εδώ βλέπουμε ρητορικά σχήματα με την χρήση μετωνυμιών που βοηθούν να γίνει πιο παραστατικός και πειστικός ο πολιτικός λόγος. Με την επιλογή διαφορετικών λέξεων αποδίδεται μια υπερβολή η οποία δίνει τελείως διαφορετική οπτική της πραγματικότητας. Διαπιστώνεται μια πολεμική ρητορική με τις λέξεις «χτυπήθηκε», «θωρακιστεί», «πλήγμα», «απειλή» που διαμορφώνουν μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης και συναγερμού.

Μετωνυμίες:

Η χώρα μας δε χτυπήθηκε όσο άλλες	αντί	δεν κινδύνεψε όσο άλλες
να θωρακιστεί η δημόσια υγεία	αντί	να ενισχυθεί
Η οικονομία θα δεχθεί πλήγμα	αντί	βρεθεί σε ύφεση
ασύμμετρη απειλή	αντί	μεγάλος κίνδυνος
απειλή του κορονοϊού	αντί	ο κίνδυνος
η αγάπη προς τον «πλησίον»	αντί	ευθύνη για τον συνάνθρωπό μας

2.3.2 Ανάλυση δευτέρου πρωθυπουργικού διαγγέλματος (17-03-2020)

- (B1) Συμπολίτες μου,
- (B2) Σας απευθύνομαι και πάλι -για δεύτερη φορά σε λίγες ημέρες- με θέμα την απειλή του κορονοϊού. Γιατί καθώς η πανδημία συνεχίζει να εξαπλώνεται προξενεί χιλιάδες θανάτους σε πολλές χώρες. Αλλά και τις πρώτες σοβαρές απώλειες στην πατρίδα μας.
- (B3) Σε τέτοιες στιγμές λοιπόν -που ο χρόνος μοιάζει να μην χωράει τα γεγονότα- επιλέγω να επικοινωνούμε πιο συχνά. Και να σας ενημερώνω προσωπικά για τα νέα δεδομένα, τις αποφάσεις που παίρνουμε και τα σχέδια που χαράσσουμε.
- (B4) Μιλώντας πάντοτε τη γλώσσα της αλήθειας και με σταθερό οδηγό τις συμβουλές των ειδικών.
- (B5) Είμαστε σε πόλεμο. Με έναν εχθρό που είναι αόρατος αλλά δεν είναι ανίκητος. Γιατί αν πετύχουμε να περιορίσουμε τη διασπορά της μετάδοσης, θα δώσουμε χρόνο στο σύστημα υγείας να αντιμετωπίσει τα επείγοντα περιστατικά.
- (B6) Η πρώτη μας προτεραιότητα είναι μία και αδιαπραγμάτευτη: Να σώσουμε ζωές. Πρώτη μας φροντίδα είναι ο άνθρωπος και η δημόσια υγεία.
- (B7) Για αυτό και επιβάλαμε, πολύ νωρίτερα από άλλες ευρωπαϊκές χώρες, μέτρα πρωτοφανή για καιρό ειρήνης. Και συνεχίζουμε σε αυτή την κατεύθυνση.
- (B8) Από αύριο θα μείνουν κλειστά τα εμπορικά καταστήματα, πλην εκείνων με προϊόντα ή υπηρεσίες πρώτης ανάγκης.
- (B9) Το Δημόσιο έχει ήδη αναδιατάξει τις δυνάμεις του, υιοθετώντας νέες τεχνολογικές εφαρμογές προς αυτή την κατεύθυνση, για να προστατεύσει τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Το ίδιο κάνουν και οι επιχειρήσεις, χάρη στο ηλεκτρονικό εμπόριο.
- (B10) Τρεις ήταν εξ αρχής οι στόχοι μας, κι αυτοί παραμένουν, καθώς ο πόλεμος συνεχίζεται:
- (B11) Ο περιορισμός της διάδοσης του ιού. Η ενίσχυση του συστήματος υγείας. Και η στήριξη της οικονομίας και των εργαζομένων. Ξεκινώ από το τελευταίο.
- (B12) Μόλις χθες αποφασίστηκε στο Eurogroup ότι για εφέτος δεν υφίσταται ο στόχος του πλεονάσματος για το 3,5%. Όλες οι δαπάνες για την υγειονομική αλλά και την

- μεταναστευτική κρίση δεν θα υπολογίζονται στον προϋπολογισμό του 2020. Όπως και οι έκτακτες δαπάνες του κοινωνικού προϋπολογισμού για τους άνεργους, τους οικονομικά αδύναμους και τις προνομιακές δομές.
- (B13) Θα μπορούμε, επίσης, να διαθέσουμε αμέσως και χωρίς πρόσθετη γραφειοκρατία πόρους του ΕΣΠΑ για την αγορά και την εργασία.
- (B14) Πρακτικά, και σε πρώτη φάση, η κυβέρνηση θα διαθέσει 2 δισεκατομμύρια ευρώ για να βοηθήσει παραγωγικές δραστηριότητες με προβλήματα λόγω μείωσης του τζίρου.
- (B15) Ενώ το κράτος, και όχι η επιχείρηση, αναλαμβάνει να καταβάλει μέρος του μισθού των εργαζομένων στους κλάδους που πλήττονται.
- (B16) Επιπλέον, όλες οι φορολογικές και ασφαλιστικές υποχρεώσεις αναστέλλονται, ενώ νομοθετούμε έκτακτα μέτρα που δίνουν τη μέγιστη δυνατή ευελιξία, ώστε να διασωθούν θέσεις εργασίας.
- (B17) Και συντονιζόμαστε με την Τράπεζα της Ελλάδος και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ώστε να αποτραπεί μία νέα γενιά κόκκινων δανείων: Το κράτος θα καλύπτει το κόστος των επιτοκίων δανεισμού και με τη σειρά τους οι τράπεζες θα αναστέλλουν έως τον Σεπτέμβριο τις πληρωμές χρεολυσίων για τις συνεπείς επιχειρήσεις.
- (B18) Θέλουμε να σώσουμε θέσεις εργασίας. Και κάνω έκκληση στις επιχειρήσεις να μην προχωρήσουν σε απολύσεις. Γιατί θα υπάρξουν μέτρα που θα τονώσουν τη ρευστότητα και θα τους επιτρέψουν να αντέξουν μέσα σε αυτή την περιπέτεια.
- (B19) Σε λίγο θα συμμετάσχω στην τηλεδιάσκεψη Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο να διευρύνω τα περιθώρια δράσης της κυβέρνησης. Αλλά και να μεταφέρω το μήνυμα ότι αυτή την κρίση πρέπει να την περάσουμε ενωμένοι και με το κόστος μοιρασμένο δίκαια στην κοινωνία. Στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα. Αλλά και με την έμπρακτη στήριξη της ίδιας της Ευρώπης.
- (B20) Κάτω από αυτήν τη σημαία θα πολεμήσουμε. Και αυτήν υπηρετούν τα νέα δραστικά μέτρα μας, τα οποία θα εξειδικευθούν άρριο από τους Υπουργούς Οικονομικών, Ανάπτυξης και Εργασίας.

- (B21) Στο μέτωπο της Υγείας, κατευθύνονται στις θέσεις τους οι 2.000 νοσηλευτές που προσλαμβάνονται άμεσα. Από σήμερα, το ΝΙΜΤΣ μετατρέπεται σε Κέντρο Νοσηλείας Περιστατικών Κορονοϊού. Για τον ίδιο σκοπό επιτάσσεται το νεόδμητο ιδιωτικό θεραπευτήριο Attica στο Θριάσιο. Συνολικά προσφέρονται στο Σύστημα Υγείας 1.900 νέες κλίνες.
- (B22) Εύχομαι να μην τις χρειασθούμε όλες. Αλλά αυτό, όπως σας είπα, εξαρτάται από όλους μας.
- (B23) Είμαστε στην αρχή της μάχης, που θα είναι δύσκολη, ειδικά στο επόμενο δίμηνο! Τον συντονισμό της μάχης έχει πλέον η Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, γύρω από την οποία στοιχίζονται όλες οι δημόσιες υπηρεσίες.
- (B24) Γι' αυτό και ο Γραμματέας Νίκος Χαρδαλιάς αναβαθμίστηκε ήδη σε Υφυπουργό, με ειδική αρμοδιότητα την αντιμετώπιση της πανδημίας. Και, κάθε απόγευμα στις 18:00, μαζί με τον λοιμωξιολόγο κ. Σωτήρη Τσιόδρα, θα ενημερώνει υπεύθυνα τους πολίτες.
- (B25) Τίποτε όμως δεν μπορεί να γίνει χωρίς την αφοσίωση του προσωπικού μας.
- (B26) Οι μαχητές των νοσοκομείων μας αξίζουν κάθε βοήθεια. Είναι οι ήρωες με τις λευκές και πράσινες μπλούζες. Όπως και τα στελέχη της Πολιτικής Προστασίας και οι ένστολοί μας που νύχτα και μέρα προσφέρουν τον εαυτό τους για το κοινό καλό. Τους ευχαριστώ, σας ευχαριστώ, εκ μέρους όλων των Ελλήνων.
- (B27) Δεν σας αρκεί μόνο ένα χειροκρότημα και ένας δημόσιος έπαινος αλλά και κάτι παραπάνω. Και θα μεριμνήσω προσωπικά για αυτό.
- (B28) Το μεγαλύτερο όπλο κατά του κορονοϊού παραμένει, πάντως, η καθημερινή μας στάση. Και, καθώς ο ιός μεταδίδεται με την επικοινωνία, αυτήν ακριβώς οφείλουμε να προσαρμόσουμε.
- (B29) Μας το λένε, άλλωστε, και οι γιατροί: «Εμείς μένουμε όρθιοι στα νοσοκομεία για εσάς. Και εσείς πρέπει να μείνετε στο σπίτι για εμάς».
- (B30) Και μας συμβουλεύουν: Μην φέρεστε ως υγιείς που δεν βγαίνουν για να μην νοσήσουν. Αλλά σκεφτείτε διαφορετικά: Σαν να έχετε ήδη τον ιό και δεν πρέπει να τον μεταφέρετε σε άλλους.

- (B31) Οι συναθροίσεις αποτελούν τις μεγαλύτερες παγίδες. Γι' αυτό και τις απαγορεύουμε.
- (B32) Μένουμε, λοιπόν, σπίτι. Αυτό που άλλοτε το είπαν cocooning και έγινε τάση και μόδα για τους νέους, σήμερα είναι ανάγκη και χρέος για όλους.
- (B33) Ας μείνουμε μόνοι, αλλά όχι μοναχικοί! Προστατευμένοι, όχι πολιορκημένοι! Και απομονωμένοι, αλλά όχι αποξενωμένοι.
- (B34) Γιατί καλούμαστε να αλλάζουμε μόνο συνήθειες, όχι τον πολιτισμό μας. Να χτίσουμε, δηλαδή, μια νέα κοινωνικότητα βασισμένη στην υπευθυνότητα.
- (B35) Πρώτο μας μέλημα παραμένει να προφυλάξουμε τους ηλικιωμένους μας και τις ευπαθείς ομάδες. Και αυτή η ευθύνη βαραίνει όλους, ειδικά τους νεότερους. Προσέξτε: Εσείς το πιο πιθανό είναι να νοσήσετε ήπια ή και χωρίς καθόλου συμπτώματα. Όμως, κυκλοφορώντας άσκοπα κυκλοφορείτε και τον ιό.
- (B36) Απειλείτε, έτσι, τους γονείς και τους παππούδες σας. Αλλά κινδυνεύετε και οι ίδιοι. Γιατί αυξάνοντας τους ασθενείς πλημμυρίζουν τα νοσοκομεία.
- (B37) Και αυτό σημαίνει ότι αν αύριο έχετε ένα ατύχημα, πέσετε με τη μηχανή σας, δεν θα υπάρχει Εντατική να σας περιθάλψει. Συνεπώς, η ανεμελιά δεν είναι ψευδο-αντίσταση, δεν είναι «μαγκιά» ή εξυπνάδα. Είναι απλά ανευθυνότητα.
- (B38) Συμπατριώτες μου παντού στην Ελλάδα
- (B49) Στο επόμενο δίμηνο ο κίνδυνος θα γιγαντώνεται. Γι' αυτό και θα ακολουθήσουν νέοι περιορισμοί. Και θα πρέπει όλοι να δείξουμε πειθαρχία.
- (B40) Όσοι φέρονται αντικοινωνικά θα τιμωρούνται παραδειγματικά. Γιατί θα έχουν εγκληματήσει διπλά: Κατά του νόμου και κατά της ζωής.
- (B41) Το ίδιο ισχύει και για όσους διασπείρουν τον ιό της παραπληροφόρησης με ανυπόστατες φήμες. Γιατί ο πανικός είναι το ίδιο επικίνδυνος με τη νόσο.
- (B42) Και όταν κάποιος χάνουν πρώτοι την ευθύνη και την ανθρωπιά τους, δεν μπορούν μετά να αναρωτιούνται «πού είναι το κράτος». Ο πρώτος και μόνος λόγος ανήκει τώρα στους γιατρούς και στην Πολιτεία.

- (B43) Στον κόσμο, σήμερα, διαμορφώνονται δύο πολιτικές αλλά και ηθικές αντιλήψεις για την αντιμετώπιση της πανδημίας.
- (B44) Η πρώτη βλέπει την υγειονομική απειλή υπό το πρίσμα της οικονομίας, η οποία θα πρέπει να στηριχθεί όσα θύματα και αν υπάρξουν στο μεσοδιάστημα.
- (B45) Είναι η επιλογή των κρατών που αρνούνται τα δυναμικά μέτρα, παρόλο που κάποια δείχνουν τώρα να το ξανασκέφτονται. Δεν παύουν, όμως, να αντιμετωπίζουν τους ανθρώπους ως αριθμούς, που θα επιβιώσουν με τον χρόνο και την λεγόμενη «ανοσία της αγέλης».
- (B46) Η δεύτερη αντίληψη θέτει ως προτεραιότητα την υγεία των κοινωνιών, ανεξάρτητα από το κόστος που θα απαιτηθεί. Αναγνωρίζει ότι η επόμενη ημέρα θα είναι δύσκολη, ίσως και εφιαλτική.
- (B47) Όλοι, άλλωστε, μιλούν για «συνθήκες πολέμου». Συνεπώς και η οικονομία οφείλει να είναι «οικονομία πολέμου». Αυτό που βιώνουμε δεν είναι «15 μέρες χαλαρών διακοπών» που μόλις τελειώσουν θα επιστρέψουμε όλοι στο πριν, σαν να μην συνέβη τίποτα.
- (B48) Η θέση, λοιπόν, αυτή συνεπάγεται πολλά και δραστικά μέτρα. Υπολογίζει στην πειθαρχία των πολιτών ώστε να περιοριστεί η πανδημία, που θα έχει θύματα. Όμως, όσα ερείπια και αν υπάρξουν, θέλει τους περισσότερους ανθρώπους υγιείς για να τα ξαναχτίσουν.
- (B49) Και αυτή ακριβώς είναι η δική μου επιλογή.
- (B50) Συνεπώς, πρώτη μου φροντίδα είναι ο άνθρωπος. Κάθε Ελληνίδα, κάθε Έλληνας, κάθε Ελληνόπουλο ξεχωριστά. Για τη ζωή και την υγεία τους θα αναλάβω κάθε κόστος!
- (B51) Συμπολίτες μου,
- (B52) Η κυβέρνηση μένει όρθια στο καθήκον της. Όμως πιστέψτε με, η νίκη θα έλθει μόνον αν όλοι -ο καθένας ξεχωριστά- φανούμε πειθαρχημένοι στρατιώτες σε αυτόν τον «πόλεμο της ζωής». Γιατί ο εχθρός είναι αόρατος και ύπουλος. Μείνετε, λοιπόν, ασφαλείς, μείνετε σπίτι!

- (B53) Η επιστήμη δουλεύει σκληρά και τελικά θα ανακαλύψει το αντίδοτο στην πανδημία. Από αυτήν δεν θα βγούμε αλώβητοι. Όμως πρέπει να βγούμε ισχυρότεροι. Με απώλειες, ναι, στην οικονομία μας. Αλλά, με δύναμη να ξαναφτιάξουμε ό,τι χάθηκε.
- (B54) Και με αξίες μιας νέας κοινωνικής ταυτότητας. Που γεννήθηκαν από έκτακτες συνθήκες, αλλά που θα μετατραπούν γρήγορα σε κινητήριους μοχλούς της επόμενης μέρας.
- (B55) Πάνω από όλα, όμως, αυτή η περιπέτεια μάς καλεί να αναδείξουμε την ατομική μας ευθύνη. Τη γενναιότητα και το συλλογικό μας σθένος.
- (B56) Αλλά και το φιλότιμό μας, το οποίο συχνά επικαλούμαστε, αλλά τώρα ήλθε καιρός να το κάνουμε χειροπιαστή καθημερινότητα.
- (B57) Με αυτά τα εφόδια -ενωμένοι και συσπειρωμένοι- θα τα καταφέρουμε. Οι Έλληνες θα βγούμε και πάλι νικητές!

A. ΔΟΜΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Το δεύτερο διάγγελμα (17 Μαρτίου) του Πρωθυπουργού αποφασίστηκε λόγω της ραγδαίας μετάδοσης του covid-19, της αύξησης των κρουσμάτων στη χώρα και της εκδημίας πολλών συνανθρώπων μας. Τα τρία αυτά στοιχεία οδήγησαν την κυβέρνηση στη λήψη νέων και περισσότερο περιοριστικών μέτρων για την αναχαίτιση της εξάπλωσης της πανδημίας. Συγκεκριμένα, ο πρωθυπουργός τόνισε ότι αν περιορίσουμε την διασπορά της μετάδοσης, θα δώσουμε χρόνο στο σύστημα υγείας να αντιμετωπίσει τα επείγοντα περιστατικά.

Από το πρώτο κίολας διάγγελμα, ο πρωθυπουργός έθεσε το πλαίσιο μιλώντας για «διπλή κρίση». Από τη μία η «ασύμμετρη απειλή του μεταναστευτικού» και από την άλλη η «υγειονομική απειλή του κορονοϊού» (11/03/2020). Μετά από μια εβδομάδα περιοριστικών μέτρων ο πρωθυπουργός το κάνει ξεκάθαρο, θέτοντας τη μία αδιαπραγμάτευτη προτεραιότητα: «Να σώσουμε ζωές. Πρώτη μας φροντίδα είναι ο άνθρωπος και η δημόσια υγεία»

B. ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

α) Κειμενικά θέματα

- i) κίνδυνος σαν πόλεμος – θάνατοι – δημόσια υγεία

ii) λειτουργία επιχειρήσεων – στήριξη οικονομίας – εργασία

iii) κυβερνητικές αποφάσεις – ομάδες «εμείς» και «άλλοι» – στάση αντιμετώπισης – ποινές

β) Η χρήση των λέξεων

i) Λέξεις και φράσεις για εμπόλεμες καταστάσεις και υγεία

Ο πρωθυπουργός χρησιμοποιεί ρητορική πολέμου προσπαθώντας με αυτό τον τρόπο να μεταφέρει την άκρως επικίνδυνη κατάσταση που εξελίσσεται στη χώρα. Μιλάει για αόρατο εχθρό τονίζοντας τη δυσκολία του ελέγχου της κατάστασης. Ωστόσο, θεωρεί αναγκαιότητα να συσπειρωθούν οι πολίτες κάτω από την ίδια σημαία και να ενώσουν τις δυνάμεις τους για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στην αντιμετώπιση της πανδημίας. Επισημαίνει το σπουδαίο και ηρωικό ρόλο των γιατρών με τις λευκές και πράσινες μπλούζες. Τους ευχαριστεί δημόσια για την αυταπάρνηση και την υποδειγματική στάση τους τονίζοντας ότι τους αξίζουν πολλά ωφελήματα, για τα οποία θα μεριμνήσει ο ίδιος. Ο πρωθυπουργός αποσαφηνίζει το γεγονός των έκτακτων συνθηκών μιλώντας για εφιαλτική μέρα, συνθήκες πολέμου, αλλά και οικονομία πολέμου. Εξηγεί ότι αυτή η κατάσταση επηρεάζει όλους τους τομείς της καθημερινότητας και της ζωής των πολιτών. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο τονίζει την σπουδαιότητα του να επιδείξουν όλοι γενναιότητα και συλλογικό σθένος, να πειθαρχούν συσπειρωμένοι σαν στρατιώτες και να μείνουν αλώβητοι απέναντι σε αυτόν τον ύπουλο εχθρό.

(B5) Πόλεμος

(B5) αόρατος εχθρός

(B20) κάτω από αυτή τη σημαία θα πολεμήσουμε

(B21) στο μέτωπο της υγείας, μάχη

(B2) απώλειες στην πατρίδα μας, ανίκητος

(B23) αρχή της μάχης

(B26) οι μαχητές των νοσοκομείων και ήρωες με τις λευκές και πράσινες μπλούζες

(B28) το μεγαλύτερο όπλο

(B33) πολιορκημένοι,

- (B46) υγεία των κοινωνιών ,νοσοκομεία, κίνδυνος, περιορισμοί, εγκλιματίζω, πανικός
- (B46) εφιαλτική μέρα
- (B47) συνθήκες πολέμου
- (B47) οικονομία πολέμου
- (B48) θύματα
- (B48) ερείπια, νίκη
- (B52) πειθαρχημένοι στρατιώτες
- (B52) πόλεμος ζωής
- (B52) αόρατος και ύπουλος εχθρός
- (B53) αλώβητοι
- (B54) έκτακτες συνθήκες
- (B55) γενναιότητα και συλλογικό σθένος
- (B57) συσπειρωμένοι νικητές.

ii) Λέξεις και φράσεις με οικονομικό περιεχόμενο

Ο πρωθυπουργός κάνει σαφές ότι εφόσον επικρατεί ένα είδος πολέμου, είναι λογικό να αντιδρά το κράτος και με ρυθμίσεις οικονομίας πολέμου. Θεωρεί ότι όλοι θα αντιμετωπίσουν συνέπειες στη δουλειά τους και κατ' επέκταση και στην ίδια τη ζωή τους. Ανακοινώνει ότι θα δοθεί χρηματικό βοήθημα στους άνεργους και στους οικονομικά αδύναμους πολίτες για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν αυτή τη δύσκολη κατάσταση. Επίσης, διαμηνύει ότι το κράτος θα βοηθήσει στους μισθούς των εργαζομένων και θα ελαφρυνθούν οι επιχειρηματίες με αναστολή φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων, αλλά τους ζητά ταυτόχρονα να μην προβούν σε απολύσεις, γεγονός που θα αποδυναμώσει περισσότερο τον κοινωνικό ιστό.

- (B19) Κρίση
- (B47) οικονομία πολέμου
- (B8) εμπορικά καταστήματα

- (B8) υπηρεσίες πρώτης ανάγκης
- (B12) δαπάνες για υγειονομική αλλά και την μεταναστευτική κρίση, οι έκτακτες δαπάνες του κοινωνικού προϋπολογισμού για τους άνεργους, τους οικονομικά αδύναμους και τις προνοιακές δομές
- (B13) πόρους του ΕΣΠΑ για την αγορά και την εργασία
- (B15) το κράτος αναλαμβάνει να καταβάλει μέρος του μισθού των εργαζομένων
- (B16) οι φορολογικές και ασφαλιστικές υποχρεώσεις αναστέλλονται
- (B18) διασωθούν θέσεις εργασίας
- (B17) Τράπεζα της Ελλάδος και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
- (B18) θα τονώσουν τη ρευστότητα, αποτραπεί μία νέα γενιά κόκκινων δανείων
- (B18) επιχειρήσεις να μην προχωρήσουν σε απολύσεις

iii) Λέξεις και φράσεις για κυβερνητικές αποφάσεις

Ο Πρωθυπουργός σε αυτό το διάγγελμα ενημερώνει τους πολίτες για τις δύο πολιτικές, αλλά και ηθικές αντιλήψεις που διαμορφώνονται στον κόσμο για την αντιμετώπιση του ιού. Τάσσεται ξεκάθαρα με την αντίληψη που θέτει ως προτεραιότητα την υγεία των κοινωνιών και αυτό είναι αδιαπραγμάτευτο για εκείνον τονίζοντας:

- (B6) Προτεραιότητα είναι μία και αδιαπραγμάτευτη: Να σώσουμε ζωές. Πρώτη μας φροντίδα είναι ο άνθρωπος και η δημόσια υγεία.

Έτσι, εξηγεί το λόγο της επιβολής τόσο σκληρών μέτρων, τα οποία μπορεί να φαίνονται σκληρά και υπερβολικά για κάποιους, αλλά είναι ο μόνος τρόπος για την άμεση αναχαίτηση του ιού.

- (B7) Επιβάλαμε, πολύ νωρίτερα από άλλες ευρωπαϊκές χώρες, μέτρα πρωτοφανή για καιρό ειρήνης.

Στα πλαίσια των μέτρων ανακοινώνει το κλείσιμο συλλήβδην των εμπορικών καταστημάτων για την αποφυγή συνωστισμού των πολιτών και αφήνει σε λειτουργία μόνο εκείνα που προσφέρουν είδη πρώτης ανάγκης και είναι απαραίτητα για την εύρυθμη λειτουργία της καθημερινότητας των πολιτών (σούπερ μάρκετ, αρτοποιεία, φαρμακεία).

(B8) Κλειστά τα εμπορικά καταστήματα, πλην εκείνων με προϊόντα ή υπηρεσίες πρώτης ανάγκης.

Το κράτος αποφασίζει την αλλαγή λειτουργίας του δημοσίου βάζοντας σε εφαρμογή νέες τεχνολογικές εφαρμογές, ώστε να αποφεύγεται η εγγύτητα των υπαλλήλων και να διαφυλάσσεται και η υγεία των πιο ευάλωτων ομάδων

(B9) Αναδιάταξη δυνάμεων στο δημόσιο, υιοθετώντας νέες τεχνολογικές εφαρμογές προς αυτή την κατεύθυνση, για να προστατεύσει τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Το ίδιο κάνουν και οι επιχειρήσεις, χάρη στο ηλεκτρονικό εμπόριο. Περιορισμός διάδοσης του ιού.

Ακόμη, ο πρωθυπουργός ανακοινώνει οικονομικά μέτρα στήριξης στον τομέα της υγείας των επιχειρήσεων, κάνει λόγο για φορολογικές και ασφαλιστικές υποχρεώσεις, ενίσχυση ιατρικού προσωπικού και ότι άλλο μπορεί να διευκολύνει τους πολίτες μέσα σε αυτήν την κατάσταση έκτακτης ανάγκης.

(B13) Η ενίσχυση του συστήματος υγείας, στήριξη της οικονομίας και των εργαζομένων. πόρους του ΕΣΠΑ για την αγορά και την εργασία.

(B14) Διάθεση 2 δισεκατομμυρίων ευρώ για να βοηθηθούν παραγωγικές δραστηριότητες με προβλήματα λόγω μείωσης του τζίρου. το κράτος, και όχι η επιχείρηση, αναλαμβάνει να καταβάλει μέρος του μισθού των εργαζομένων στους κλάδους που πλήττονται.

(B16) Όλες οι φορολογικές και ασφαλιστικές υποχρεώσεις αναστέλλονται, ενώ νομοθετούμε έκτακτα μέτρα που δίνουν τη μέγιστη δυνατή ευελιξία, ώστε να διασωθούν θέσεις εργασίας.

(B17) Συντονιζόμαστε με την Τράπεζα της Ελλάδος και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ώστε να αποτραπεί μία νέα γενιά κόκκινων δανείων: Το κράτος θα καλύπτει το κόστος των επιτοκίων δανεισμού και με τη σειρά τους οι τράπεζες θα αναστέλλουν έως τον Σεπτέμβριο τις πληρωμές χρεολυσίων για τις συνεπείς επιχειρήσεις.

(B21) Στο μέτωπο της Υγείας, κατευθύνονται στις θέσεις τους οι 2.000 νοσηλευτές που προσλαμβάνονται άμεσα. Από σήμερα, το ΝΙΜΤΣ μετατρέπεται σε Κέντρο Νοσηλείας Περιστατικών Κορονοϊού. Για τον ίδιο σκοπό επιτάσσεται το νεόδμητο ιδιωτικό

θεραπευτήριο Attica στο Θριάσιο. Συνολικά προσφέρονται στο Σύστημα Υγείας 1.900 νέες κλίνες.

Ξεκαθαρίζει τη θέση της πολιτείας ότι θα είναι άτεγκτη απέναντι σε όσους συμπεριφέρονται και λειτουργούν επικίνδυνα κατά της ασφάλειας του συνόλου, καθώς επίσης και σε εκείνους που παραπληροφορούν και διαϊωνίζουν ανυπόστατες φήμες.

(B40) Όσοι φέρονται αντικοινωνικά θα τιμωρούνται παραδειγματικά. Γιατί θα έχουν εγκληματήσει διπλά: Κατά του νόμου και κατά της ζωής.

(B41) Το ίδιο ισχύει και για όσους διασπείρουν τον ιό της παραπληροφόρησης με ανυπόστατες φήμες.

iv) Λέξεις και φράσεις για στάση αντιμετώπισης

Εδώ ο πρωθυπουργός παίρνει πάλι το ρόλο προστατευτικού κηδεμόνα προς τους πολίτες και δίνει οδηγίες για μία διαφορετική στάση ζωής. Επισημαίνει αρνητικές καταστάσεις δίνοντάς τους ένα θετικό πρόσημο, όπως μένουμε μόνοι όχι μοναχικοί, απομονωμένοι όχι αποξενωμένοι, και επιχειρεί να ενισχύσει την ψυχολογία και τα συναισθήματα των πολιτών μέσα σε αυτό το πλαίσιο κοινωνικής απόστασης.

(B32) Μένουμε σπίτι. Το cocooning σήμερα είναι ανάγκη και χρέος για όλους.

(B33) Ας μείνουμε μόνοι, αλλά όχι μοναχικοί! Προστατευμένοι, όχι πολιορκημένοι! Και απομονωμένοι, αλλά όχι αποξενωμένοι.

Κάνει αναφορά στον πολιτισμό των Ελλήνων θέλοντας να τονίσει τη θέρμη, τη συμπεριφορά εγγύτητας και την κουλτούρα της δεμένης κοινωνίας και δίνει το στίγμα ότι δεν αλλάζει ο ελληνικός πολιτισμός, αλλά τηρουμένων των συνθηκών υιοθετείται μια νέα κοινωνικότητα με γνώμονα την υπευθυνότητα και την προστασία των ηλικιωμένων και των ευπαθών ομάδων.

(B34) Γιατί καλούμαστε να αλλάζουμε μόνο συνήθειες, όχι τον πολιτισμό μας. Να χτίσουμε, δηλαδή, μια νέα κοινωνικότητα βασισμένη στην υπευθυνότητα.

(B35) Πρώτο μας μέλημα παραμένει να προφυλάξουμε τους ηλικιωμένους μας και τις ευπαθείς ομάδες.

ν) Λέξεις και φράσεις για επίκληση συναισθήματος

Ο πρωθυπουργός επιχειρεί να ενεργοποιήσει συναισθηματικά τους πολίτες χρησιμοποιώντας έμμεσες εκφράσεις δυσάρεστες καταστάσεις και θανάτους.

(B2) απώλειες στην πατρίδα μας

Τονίζει συνεχώς την πολύτιμη και δυσαναπλήρωτη προσφορά των υγειονομικών, αλλά και των στελεχών της πολιτικής προστασίας. Αντιπαραθέτει το καθήκον των εργαζομένων στα νοσοκομεία και στην πολιτική προστασία με την υποχρέωση των πολιτών να σεβαστούν τα μέτρα και να παραμείνουν σπίτι. Επικαλείται την ελληνική λέξη φιλότιμο και τη φέρνει αντιμέτωπη με τη στάση ανευθυνότητας πολλών, οι οποίοι μπορούν να οδηγήσουν σε θλιβερές συνέπειες. Επιπλέον τονίζει πως η κυβέρνηση είναι όρθια στο καθήκον αλλά και πειθαρχημένοι στρατιώτες στον «πόλεμο ζωής» που διαδραματίζεται στη χώρα. Με αυτό τον τρόπο θέλει να συγκινήσει τους πολίτες και να τους κάνει συνοδοιπόρους επικαλούμενος τη γενναιότητα, το συλλογικό σθένος και την ατομική ευθύνη, ώστε ενωμένοι και συσπειρωμένοι οι πολίτες να αντιμετωπίσουν τον κοινό εχθρό.

(B26) ευχαριστήριο μήνυμα σε υγειονομικούς – στελέχη πολιτικής προστασίας-ένστολους

(B22) εύχομαι να μην τις χρειαστούμε όλες

(B29) οι γιατροί μένουν όρθιοι στα νοσοκομεία για εμάς και εμείς πρέπει να μείνουμε σπίτι μας

(B37) η ανευθυνότητα είναι απειλή για τους γονείς και τους παππούδες μας

(B52) κυβέρνηση όρθια στο καθήκον, πειθαρχημένοι στρατιώτες στον «πόλεμο ζωής»

(B55) ανάδειξη ατομικής ευθύνης, γενναιότητα, συλλογικό σθένος

(B56) Φιλότιμο

(B57) ενωμένοι και συσπειρωμένοι θα βγούμε πάλι νικητές!

νι) Λαϊκές λέξεις και φράσεις—συχνότερα χρησιμοποιούμενες στον προφορικό λόγο

Ο πρωθυπουργός μέσω λέξεων που χρησιμοποιούνται συχνότερα στον προφορικό λόγο θέλει να δημιουργήσει μια εγγύτητα με το κοινό, ίσως μια εικονική ευμένεια, η οποία κάνει τη ρητορική του πιο μεταμφιεσμένη και πιο αποτελεσματική. Η φυσικοποίηση που χρησιμοποιεί εδώ,

αποτελεί ένα αξιοθαύμαστο μέσο επιβολής της ισχύουσας τάξης και των σκοπών της. Όταν ένα κυρίαρχο είδος λόγου φυσικοποιείται, χάνει την εμφανή σχέση του με κάποια συγκεκριμένη ιδεολογία ή συγκεκριμένα συμφέροντα και γίνεται η κοινή πρακτική κάποιου θεσμού ή κάποιας κοινωνίας. Με τον τρόπο αυτό τα λόγια του Πρωθυπουργού καθίστανται κοινή λογική, κοινή πρακτική και παύουν να έχουν τη μορφή αυστηρής επιβολής. Όταν επικαλείται τη «γλώσσα της αλήθειας», δεν αφήνει περιθώρια για δεύτερες σκέψεις.

(B4) Γλώσσα της αλήθειας

(B23) είμαστε στην αρχή της μάχης

Τονίζει πάλι την προσφορά του ιατρικού προσωπικού παραπέμποντας σε κινηματογραφικές εικόνες, όταν τους παρομοιάζει ήρωες με λευκές και πράσινες μπλούζες, και τους ευχαριστεί δημόσια εκ μέρους όλων των πολιτών.

(B26) ήρωες με τις λευκές και πράσινες μπλούζες, ευχαριστώ εκ μέρους όλων των Ελλήνων

Χρησιμοποιεί τη λέξη «παγίδες» για να δείξει την επικινδυνότητα των συναθροίσεων, αλλά και κώδικες επικοινωνίας των νέων, όπως η λέξη «cocooping», για να έρθει πιο κοντά τους και να δώσει μια πιο αποδεκτή και φυσική συνήθεια από αυτή της καραντίνας και του εγκλεισμού.

(B31) συναθροίσεις-παγίδες

(B32) cocooping-τάση και μόδα για τους νέους

Με τις λέξεις «ψευδο-αντίσταση, μαγκιά, εξυπνάδα» επιδιώκει να χρησιμοποιήσει όρους καθημερινότητας και να εισέλθει στους καθημερινούς διαλόγους των πολιτών, ώστε να κατευθύνει τη συζήτηση στο γεγονός ότι η ανεμελιά είναι ανευθυνότητα απέναντι στον εαυτό μας και στο σύνολο των πολιτών.

(B37) ψευδο-αντίσταση, μαγκιά, εξυπνάδα

Χρησιμοποιεί τη λέξη «ερείπια» που παραπέμπει σε εικόνες πολέμου και καταστροφής για να δείξει αφενός τη σοβαρότητα της κατάστασης και αφετέρου τη γέννηση της ελπίδας ότι θα υπάρξει επανεκκίνηση την επόμενη μέρα.

(B48) ερείπια, υγιείς ανθρώπους για να ξαναχτίσουν.

vii) Λέξεις και φράσεις για την αρνητική προβολή της ομάδας των «άλλων»

Εδώ η κυβέρνηση κάνει σαφή τη στάση της απέναντι σε αυτούς που εγκληματούν στη δημοσιά υγεία και φέρονται κατά του νόμου και της ζωής. Τους παρουσιάζει ως επικίνδυνους εγκληματίες, που πρέπει να τιμωρηθούν παραδειγματικά.

(B40) Όσοι φέρονται αντικοινωνικά θα τιμωρούνται παραδειγματικά. Γιατί θα έχουν εγκληματήσει διπλά: Κατά του νόμου και κατά της ζωής.

Ακριβώς η ίδια αυστηρή στάση της πολιτείας θα ισχύει και για αυτούς που ακολουθούν τακτικές παραπληροφόρησης, η οποία μπορεί να αποβεί πιο επικίνδυνη από την ίδιο τη νόσο.

(B41) Το ίδιο ισχύει και για όσους διασπείρουν τον ιό της παραπληροφόρησης με ανυπόστατες φήμες. Γιατί ο πανικός είναι το ίδιο επικίνδυνος με τη νόσο.

Δεν παραλείπει να εξάρει ξανά τη μέριμνα της κρατικής μηχανής και την κινητοποίησή της. Την εργασία που καταβάλει ο κρατικός μηχανισμός, τη συνδέει με την αναγκαιότητα της ατομικής και συλλογικής ευθύνης, ώστε να καλυφθεί και να μην κατηγορηθεί η κυβέρνηση για τυχόν αστοχίες.

(B42) Και όταν κάποιος χάνουν πρώτοι την ευθύνη και την ανθρωπιά τους, δεν μπορούν μετά να αναρωτιούνται «πού είναι το κράτος».

viii) Λέξεις και φράσεις για τόνωση εθνικής συνείδησης και την ανάγκη της ενότητας

Κάτω από αυτές τις έκτακτες συνθήκες είναι επιτακτική ανάγκη της τόνωσης εθνικής συνείδησης και ενότητας. Γι' αυτό ο Πρωθυπουργός μιλάει για σοβαρές ήδη απώλειες, γεγονός που βάζει τους πολίτες σε κατάσταση συναγερμού και στάση ενότητας απέναντι στον κοινό εχθρό. Χρησιμοποιεί ταυτόχρονα ρητορική πολέμου, ενωτικής διάθεσης εναντίον της νόσου και συναισθηματικής εμπύχωσης.

(B2) σοβαρές απώλειες στην πατρίδα μας

(B20) κάτω από αυτήν τη σημαία θα πολεμήσουμε

(B19) θα περάσουμε ενωμένοι και με το κόστος μοιρασμένο δίκαια στην κοινωνία

(B23) είμαστε στην αρχή της μάχης

- (B34) καλούμαστε να αλλάζουμε μόνο συνήθειες, όχι τον πολιτισμό μας
- (B55) γενναιότητα, συλλογικό σθένος
- (B56) φιλότιμο
- (B57) με αυτά τα εφόδια -ενωμένοι και συσπειρωμένοι- θα τα καταφέρουμε, οι Έλληνες θα βγούμε και πάλι νικητές.

ix) Λέξεις και φράσεις σε πρώτο πρόσωπο ενικού και πληθυντικού

Για ακόμη μία φορά ο πρόεδρος της Κυβέρνησης χρησιμοποιεί το α' ενικό πρόσωπο για να έρθει πιο κοντά στους πολίτες και να πάρει πάνω του περισσότερες ευθύνες. Με τη χρήση του α' πληθυντικού προσώπου στοχεύει να αναδείξει την ενότητα της κυβέρνησης και το τεχνοκρατικό ύφος της.

Ενικού:

- (B2) Σας απευθύνομαι και πάλι
- (B3) σας ενημερώνω προσωπικά
- (B11) Ξεκινώ από το τελευταίο
- (B19) σε λίγο θα συμμετάσχω, μεταφέρω το μήνυμα
- (B22) εύχομαι να μην τις χρειασθούμε όλες
- (B26) Τους ευχαριστώ, σας ευχαριστώ
- (B27) θα μεριμνήσω προσωπικά για αυτό
- (B49) η δική μου επιλογή
- (B50) πρώτη μου φροντίδα είναι ο άνθρωπος.

Πληθυντικού:

- (B3) αποφάσεις που παίρνουμε και τα σχέδια που χαράσσουμε
- (B5) είμαστε σε πόλεμο, αν πετύχουμε να περιορίσουμε
- (B6) η πρώτη μας προτεραιότητα

(B7) για αυτό και επιβάλαμε

(B13) να διαθέσουμε, η κυβέρνηση θα διαθέσει,

(B17) συντονιζόμαστε

(B18) Θέλουμε να σώσουμε.

Γ) ΣΧΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

i) Στρατηγικές δόμησης των ενεργών υποκειμένων- προσδιορισμός ομάδων

Η ομάδα «εμείς» αφορά τα κυβερνητικά όργανα (μονομελή και συλλογικά όργανα και επιτροπές ειδικών), τους ένστολους, το ιατρικό προσωπικό που στέκονται στην πρώτη γραμμή για την αντιμετώπιση του κορονοϊού, πολίτες που βοηθούν με την υπεύθυνη στάση τους στην αναχαίτιση του ιού.

ii) Στρατηγικές κατηγοριοποίησης

Με αυτές τις στρατηγικές τα ενεργά υποκείμενα κατηγοριοποιούνται με κάποια χαρακτηριστικά που δείχνουν τη στάση του αρθρογράφου απέναντί τους. Μπορούν να εξαχθούν δύο κατηγορίες:

A) Ομάδα «εμείς»: εγώ (ενημερώνω, εύχομαι), κυβερνητικά στελέχη που αποφασίζουν, οι μαχητές των νοσοκομείων, οι ήρωες με τις λευκές και πράσινες μπλούζες, στελέχη πολιτικής προστασίας και ένστολοι προσφέρουν τον εαυτό τους για το κοινό καλό, οι πολίτες που πειθαρχούν στα μέτρα προστασίας και βοηθούν στον κοινό αγώνα.

B) Ομάδα «άλλοι»: όσοι δεν πειθαρχούν στα μέτρα της πολιτείας και εγκληματούν συμπεριφέρονται διπλά κατά του νόμου και κατά της ζωής και όσοι παραπληροφορούν και προκαλούν πανικό.

iii) Στρατηγικές των αντικρουόμενων πληροφοριών

Παγκοσμίως διαμορφώθηκαν δύο βασικές πολιτικές και ηθικές αντιλήψεις για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Η πρώτη βλέπει την υγειονομική απειλή υπό το πρίσμα της οικονομίας, η οποία θα πρέπει να στηριχθεί όσα θύματα και αν υπάρξουν στο μεσοδιάστημα, και η δεύτερη αντίληψη θέτει ως προτεραιότητα την υγεία των κοινωνιών ανεξάρτητα από το οικονομικό κόστος που θα απαιτηθεί. Ο Κ. Μητσοτάκης ξεκαθαρίζει ότι η δική του επιλογή είναι η ανθρώπινη ζωή.

(B49) Και αυτή ακριβώς είναι η δική μου επιλογή.

(B50) Συνεπώς, πρώτη μου φροντίδα είναι ο άνθρωπος. Κάθε Ελληνίδα, κάθε Έλληνας, κάθε Ελληνόπουλο ξεχωριστά. Για τη ζωή και την υγεία τους θα αναλάβω κάθε κόστος!

iv) Στρατηγικές επιχειρηματολογίας

a) Σοφίσματα

Ο πρωθυπουργός στηλιτεύει τη συμπεριφορά όσων δεν πειθαρχούν στα μέτρα προστασίας χρησιμοποιώντας βαριές εκφράσεις, όπως «εγκληματήσουν», για να δείξει το μέγεθος της ζημιάς που κάνουν κάποιοι με την επικίνδυνη συμπεριφορά τους.

- *Μείωση της προσωπικότητας των «άλλων»:* θα έχουν εγκληματήσει διπλά, φέρονται αντικοινωνικά, είναι απλά ανευθυνότητα, απειλείτε γονείς και παππούδες, η ευθύνη βαραίνει ειδικά τους νεότερους
- *Συμπεράσματα έωλα:* καλούμαστε να αλλάζουμε μόνο συνήθειες, όχι τον πολιτισμό μας, να χτίσουμε, δηλαδή, μια νέα κοινωνικότητα βασισμένη στην υπευθυνότητα, κυκλοφορώντας άσκοπα κυκλοφορείτε και τον ιό

Παρουσιάζει το προφίλ του αυστηρού ηγέτη και τονίζει ότι ο καθένας πρέπει να αναλάβει προσωπικά τις ευθύνες του, ιδιαίτερα οι νεότεροι που αποτελούν απειλή για τους μεγαλύτερους.

- *Δημιουργία υπευθύνων:* η ευθύνη βαραίνει όλους, ειδικά τους νεότερους, Και όταν κάποιοι χάνουν πρώτοι την ευθύνη και την ανθρωπιά τους, δεν μπορούν μετά να αναρωτιούνται «πού είναι το κράτος».

b) Επιχειρηματολογικά σχήματα

- **Του κινδύνου ή της απειλής:** Από την αρχή του διαγγέλματος ο πρωθυπουργός δημιουργεί κλίμα κινδύνου και απειλής για να παρουσιάσει ξεκάθαρα την επικινδυνότητα της κατάστασης μέσα από εκφράσεις, όπως:

(B2) απειλή του κορονοϊού, χιλιάδες θανάτους σε πολλές χώρες

(B5) είμαστε σε πόλεμο, εχθρός αόρατος αλλά όχι ανίκητος

(B20) κάτω από αυτή τη σημαία θα πολεμήσουμε

(B23) είμαστε στην αρχή της μάχης

(B26) μαχητές των νοσοκομείων

BB28) το μεγαλύτερο όπλο

(B52) η νίκη θα έλθει

(B57) εφόδια, ενωμένοι-συσπειρωμένοι, θα βγούμε νικητές.

- **Της πραγματικότητας:** ο καθένας πληροφορείται και σε πολλούς γίνεται βίωμα η απειλητική εξάπλωση του ιού, γεγονός που ωθεί σε άμεσες αποφάσεις και ενέργειες.
- **Της ιστορίας:** αναφέρεται στη γενναιότητα και στο συλλογικό σθένος που επέδειξαν σε καιρούς πολέμων οι Έλληνες και τονίζει ότι και πάλι ενωμένοι και συσπειρωμένοι θα καταφέρουν να ξεπεράσουν τη δυσκολία.

Δ. ΡΗΤΟΡΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ι) Μετωνυμίες: Παρατηρούνται ρητορικά σχήματα με τη χρήση μετωνυμιών που βοηθούν να γίνει πιο παραστατικός και πειστικός ο πολιτικός λόγος. Με την επιλογή διαφορετικών λέξεων αποδίδεται μια υπερβολή, η οποία δίνει τελείως διαφορετική οπτική της πραγματικότητας. Εξακολουθεί να χρησιμοποιεί ρητορική πολέμου.

η απειλή του κορονοϊού	Αντι	ο κίνδυνος
είμαστε σε πόλεμο	Αντί	βρισκόμαστε σε κίνδυνο
ο πόλεμος συνεχίζεται	Αντί	ακόμη κινδυνεύουμε
κάτω από αυτή τη σημαία θα πολεμήσουμε	Αντί	όλοι μαζί θα προσπαθήσουμε
στο μέτωπο της υγείας	Αντί	στον τομέα της υγείας
είμαστε στην αρχή της μάχης	Αντί	οργανωνόμαστε για την αντιμετώπιση του ιού
οι μαχητές των νοσοκομείων	Αντί	το προσωπικό των νοσοκομείων
οι ήρωες με τις λευκές και πράσινες μπλούζες	Αντί	οι γιατροί
το μεγαλύτερο όπλο κατά του κορονοϊού	Αντί	η άμυνα
μένουμε όρθιοι στα νοσοκομεία	Αντί	εκτελούμε το καθήκον μας
οι συναθροίσεις αποτελούν τις μεγαλύτερες παγίδες	Αντί	οι συναθροίσεις είναι επικίνδυνες

συμπατριώτες μου	Αντί	συμπολίτες μου
θα έχουν εγκλιματίσει διπλά	Αντί	θα έχουν παρανομήσει
συνθήκες πολέμου	Αντί	για υγειονομική κρίση
Ερείπια	Αντί	Απώλειες

ii) Προσωποποιήσεις

Ο Πρωθυπουργός χρησιμοποιεί προσωποποιήσεις για να αποδώσει με ένταση στους πολίτες τη δύσκολη πραγματικότητα και να τους ωθήσει να αποδεχτούν τις αποφάσεις εγκλεισμού της κυβέρνησης.

(B5) έναν εχθρό που είναι αόρατος αλλά δεν είναι ανίκητος

(B30) μην φέρεστε ως υγιείς που δεν βγαίνουν για να μην νοσήσουν. Αλλά σκεφτείτε διαφορετικά: Σαν να έχετε ήδη τον ιό και δεν πρέπει να τον μεταφέρετε σε άλλου.

2.3.3 Ανάλυση τρίτου πρωθυπουργικού διαγγέλματος (19-03-2020)

(Γ1) Συμπολίτες μου,

(Γ2) Επικοινωνούμε ξανά, όπως σας έχω υποσχεθεί, για τα νέα δεδομένα στα μέτωπα της υγείας μας και της οικονομίας. Για να ανακοινώσω τις νέες πρωτοβουλίες μας. Αλλά και για να σας στείλω και πάλι μήνυμα ενότητας, πειθαρχίας και υπευθυνότητας.

(Γ3) Θα το επαναλάβω όσο πιο απλά γίνεται: Τα δύσκολα είναι ακόμα μπροστά μας. Πήραμε νωρίτερα από άλλες χώρες δραστικά μέτρα για να μειώσουμε τη διάδοση του ιού, αλλά δεν ξέρουμε ακόμα πόσο αποτελεσματικά θα είναι.

(Γ4) Οι επόμενες εβδομάδες θα είναι καθοριστικές και για τη χώρα μας. Είναι στο χέρι μας να αποδειχθούν σκληρές και περίπλοκες αλλά όχι εφιαλτικές. Σας ζητώ, λοιπόν, να μη γκρεμίσουμε τώρα όλα όσα χτίσαμε το τελευταίο διάστημα.

(Γ5) Στην Ιταλία δεν έχουν φέρετρα να θάψουν τους νεκρούς τους. Κι όμως εδώ διακρίνω, από ορισμένους, έναν αδικαιολόγητο εφησυχασμό. Δεν θα τον ανεχτώ.

- (Γ6) Ναι, έχουμε κάθε λόγο να είμαστε αισιόδοξοι ότι η επιστήμη θα αντιμετωπίσει αυτή την πανδημία νωρίτερα από ό,τι αναμέναμε. Αλλά για τους επόμενους μήνες δεν θα υπάρξει καμιά μαγική λύση.
- (Γ7) Θα στηριχθούμε στις δυνάμεις του Εθνικού Συστήματος Υγείας, το οποίο ενισχύεται με ταχύτατους ρυθμούς: Προσθέτουμε κλίνες και κρεβάτια εντατικής, αγοράζουμε αναπνευστήρες και αναλώσιμα. Και προσλαμβάνουμε 2.000 νοσηλευτές και ειδικούς γιατρούς.
- (Γ8) Ο ιδιωτικός τομέας λειτουργεί υπό την απόλυτη καθοδήγηση του Υπουργείου Υγείας. Ευχαριστώ από καρδιάς όλους όσους είναι παρόντες, με σημαντικές δωρεές, σε τούτη τη δύσκολη στιγμή. Καλώ, όμως, και τους απόντες να αναλογιστούν τις ευθύνες τους.
- (Γ9) Κάνω επίσης έκκληση στους πολίτες να ακούν μόνο τις επίσημες ανακοινώσεις. Τα fake news κάνουν κακό στην υγεία, σωματική και ψυχική.
- (Γ10) Το οπλοστάσιο των μέτρων περιορισμού που μπορεί να πάρει η κυβέρνηση έχει σχεδόν εξαντληθεί. Το κακό θέλει έναν κρίκο δίπλα του για να απλωθεί. Και αυτή την αλυσίδα του τρόμου μπορούμε να τη σπάσουμε αν κάνουμε ένα βήμα πίσω. Αν μείνουμε σπίτι, αποφεύγοντας όλες τις περιττές επαφές.
- (Γ11) Αυτό το Σαββατοκύριακο είναι μία ευκαιρία να δείξουμε την κοινωνική μας ευθύνη: Αφού δεν θα έχουμε καμία επαγγελματική υποχρέωση, δεν κυκλοφορούμε! Μένουμε στο σπίτι και διαβάζουμε, ακούμε μουσική, βλέπουμε ταινίες, επικοινωνούμε με τους δικούς μας, αυτούς που αγαπάμε.
- (Γ12) Πάμε για έναν περίπατο ή για τρέξιμο μόνοι. Και σε κάθε περίπτωση αποφεύγουμε τις συναθροίσεις.
- (Γ13) Απ' όλους εμάς και τη συμπεριφορά μας εξαρτάται, τελικά, αν η κυβέρνηση χρειαστεί να πάρει ακόμα πιο δραστικά μέτρα περιορισμού της κυκλοφορίας.
- (Γ14) Και κάτι τελευταίο. Ο ιός δεν γνωρίζει σύνορα και αποστάσεις. Όσο πιο μικρό είναι το νησί όπου κάποιος πιστεύει ότι θα καταφύγει για να προστατευθεί, τόσο πιο δύσκολη, αν όχι αδύνατη, θα είναι και η περίθαλψή του αν αρρωστήσει εκεί.
- (Γ15) Συμπολίτες μου,

- (Γ16) Οι επόμενοι μήνες θα είναι πολύ δύσκολοι και για την οικονομία. Τώρα, ωστόσο, έχουμε περισσότερα όπλα στη φαρέτρα μας για να στηρίξουμε τον κόσμο της εργασίας και της παραγωγής.
- (Γ17) Μετά την απαλλαγή μας από τα δυσβάσταχτα υπερπλεονάσματα του παρελθόντος, η χθεσινή απόφαση της ΕΚΤ εντάσσει για πρώτη φορά και τη χώρα μας σε πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης.
- (Γ18) Επιτέλους, ύστερα από 10 χρόνια κρίσης, η Ελλάδα αντιμετωπίζεται ακριβώς όπως οι άλλες ευρωπαϊκές χώρες.
- (Γ19) Αυτή η εξέλιξη μας δίνει τη δυνατότητα να υλοποιήσουμε ένα πολύ πιο φιλόδοξο πρόγραμμα υποστήριξης της πραγματικής οικονομίας. Το πρόγραμμα αυτό είναι δυναμικό και θα διαμορφώνεται ανάλογα με τις εξελίξεις.
- (Γ20) Σήμερα, ανακοινώνω ότι ο Προϋπολογισμός του Κράτους αναθεωρείται. Έτσι, πέραν των μέτρων που έχουν ήδη δρομολογηθεί, ύψους 3,8 δισ., θα διατεθούν ακόμη περίπου 3 δισ. για τη στήριξη της οικονομίας από τον κρατικό προϋπολογισμό. Και τουλάχιστον αλλά τόσα από τον ανασχεδιασμό του ΕΣΠΑ.
- (Γ21) Μιλώ, δηλαδή, για περίπου 10 δισ., χωρίς τις προβλέψεις για την παροχή προσθετής ρευστότητας στις επιχειρήσεις από τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία.
- (Γ22) Κατά συνέπεια, μπορώ σήμερα να ανακοινώσω ότι επεκτείνεται ο έκτακτος μισθός των 800 ευρώ έως τα τέλη Απριλίου και σε όσους απασχολούνται σε επιχειρήσεις που εξακολουθούν να λειτουργούν με μείωση του τζίρου τους.
- (Γ23) Το μέτρο, λοιπόν, δεν αφορά μόνο τις επιχειρήσεις που ανέστειλαν τη λειτουργία τους, αλλά τη μεγάλη πλειονότητα των εργαζόμενων στον ιδιωτικό τομέα. Των οποίων το κράτος θα καλύψει και όλες τις ασφαλιστικές εισφορές.
- (Γ24) Την ενίσχυση των 800 ευρώ θα λάβουν και όλοι οι ελεύθεροι επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενοι της χώρας. Και για αυτούς θα ανασταλεί επίσης η υποχρέωση καταβολής εισφορών.

- (Γ25) Οκτακόσια ευρώ όμως θα λάβουν και όλοι όσοι απολύθηκαν ή εξαναγκάστηκαν σε παραίτηση από 1η Μαρτίου μέχρι και χθες. Φροντίζουμε, πέρα και πάνω από όλα, αυτούς που χτυπήθηκαν πρώτοι και πιο σκληρά από την κρίση.
- (Γ26) Το δώρο του Πάσχα θα καταβληθεί στο ακέραιο από όλους τους εργοδότες προς όλους τους εργαζόμενους, όπως ακριβώς το δικαιούνται. Ο ακριβής χρόνος καταβολής του θα ανακοινωθεί από τα συναρμόδια Υπουργεία.
- (Γ27) Σε κάθε περίπτωση, έκτακτο δώρο Πάσχα θα πάρουν φέτος οι ήρωες με τις πράσινες και τις λευκές μπλούζες: Οι εργαζόμενοι στα νοσοκομεία της χώρας αλλά και οι υπάλληλοι της Πολιτικής Προστασίας, που δουλεύουν νυχθημερόν για να κρατήσουν όλους μας υγιείς.
- (Γ28) Θέλω να τονίσω, για άλλη μια φορά, ότι κανείς στην πατρίδα μας δεν θα μείνει μόνος μέχρι να περάσει κι αυτή η περιπέτεια.
- (Γ29) Και η προσωπική μου δέσμευση είναι να μην πάψω να αγωνίζομαι για έναν διπλό στόχο.
- (Γ30) Ο μεγαλύτερος πλούτος του τόπου μας είναι οι άνθρωποί του, οι Ελληνίδες και οι Έλληνες, και η δική τους υγεία είναι η πρώτη μου φροντίδα.
- (Γ31) Αλλά και η ευημερία τους αποτελεί ταυτόχρονα προτεραιότητα. Η κυβέρνηση λοιπόν, θα κρατήσει ζωντανό τον σπόρο της ανάπτυξης που είχε ήδη αρχίσει να καρποφορεί.
- (Γ32) Η επόμενη μέρα μπορεί να είναι καλύτερη. Και θα ξημερώσει πιο φωτεινή αν μείνουμε υπεύθυνοι και πειθαρχημένοι. Ενωμένοι αλλά μακριά ο ένας από τον άλλο!
- (Γ33) Μένουμε σπίτι, μένουμε αισιόδοξοι, μένουμε αποφασισμένοι, μένουμε -πάνω απ' όλα- υγιείς!

A. ΔΟΜΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Μετά από δύο μέρες, σε νέο διάγγελμά του, ο πρωθυπουργός επανέρχεται με τα «νέα δεδομένα στα μέτωπα της υγείας μας και της οικονομίας» (19/03/2020). Υπενθυμίζει ότι τα «μέτωπα» αυτά αποτελούν τον «διπλό στόχο» του, δηλαδή την προστασία της «υγείας» και της «ευημερίας». Ας σημειωθεί εδώ ότι αυτοί οι πυλώνες δεν είναι λόγοι που παράγονται εξαιτίας

της έκτακτης περίπτωσης, αλλά η συνέχεια του κυβερνητικού επικοινωνιακού αφηγήματος που παίρνει το νήμα των λόγων που έχουν παραχθεί εδώ και καιρό για να χτιστούν οι δεσμοί με τη κοινωνία και οι κοινωνικές συμμαχίες που έφεραν την εκλογική νίκη του 2019.

Σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί στον κόσμο, 177 χώρες έχουν πλέον περισσότερα από 230.000 καταγεγραμμένα κρούσματα και πάνω από 9.300 θανάτους. Η Ευρώπη βρίσκεται στο επίκεντρο αυτής της επιδημίας. Στη χώρα μας έχουμε 46 νέα επιβεβαιωμένα κρούσματα, ο συνολικός αριθμός των επιβεβαιωμένων κρουσμάτων ανέρχεται σε 464, από τα οποία 78 νοσηλεύονται και 16 ασθενείς είναι διασωληνωμένοι. Στην γειτονική Ιταλία ήδη οι θάνατοι έχουν ξεπεράσει τις 3.000 περιπτώσεις.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες αποφασίστηκε αυστηρότατος έλεγχος για όλους τους ταξιδιώτες που εισέρχονται στη χώρα αεροπορικά και εντατικοί έλεγχοι σε όλη την επικράτεια, αν τηρείται η δέσμευση και η οδηγία για τις 14 μέρες καραντίνας.

B. ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

α) Κειμενικά θέματα

- 1) Επικίνδυνες συνθήκες - Εθνικό σύστημα υγείας
- 2) στήριξη οικονομίας, εργασίας, παραγωγής, νέα χρηματοδοτικά εργαλεία
- 3) κυβερνητικές αποφάσεις - ομάδες «εμείς» και «άλλοι» - στάση αντιμετώπισης - ποινές

β) Η χρήση των λέξεων

ι) Λέξεις και φράσεις για εμπόλεμες καταστάσεις και υγεία

Ο πρωθυπουργός επιμένει να περιγράφει τις συνθήκες πολέμου που επικρατούν στη χώρα υποστηρίζοντας ότι τα δύσκολα είναι ακόμη μπροστά μας και ότι απαιτείται εγρήγορση και συναίσθηση της συλλογικής και ατομικής ευθύνης.

- (Γ2) μέτωπα υγείας και οικονομίας
- (Γ3) τα δύσκολα είναι μπροστά μας
- (Γ4) σκληρές και περίπλοκες αλλά όχι εφιαλτικές

Περιγράφει εφιαλτικά την κατάσταση που επικρατεί στη γειτονική Ιταλία θέλοντας να αφυπνίσει τους πολίτες, ώστε να μην βρεθεί η χώρα μας σε παρόμοια θέση. Καθώς επίσης την ευθραυστότητα της κατάστασης και το πόσο εύκολο είναι να χαθεί ο έλεγχος.

(Γ5) δεν έχουν φέρετρα να θάψουν τους νεκρούς τους

(Γ10) οπλοστάσιο, το κακό θέλει έναν κρίκο, αλυσίδα του τρόμου

Δεν παραλείπει να αναφέρει ότι το κράτος έχει περισσότερα όπλα στην φαρέτρα του για την στήριξη του κόσμου της εργασίας και της παραγωγής. Αποτέλεσμα της απόφασης της ΕΚΤ που εντάσσει για πρώτη φορά και τη χώρα μας σε πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης.

(Γ16) όπλα στη φαρέτρα μας

Επανεπιλημμένως χρησιμοποιεί διθυραμβικά λόγια για τη δυσαναπλήρωτη προσφορά των γιατρών στα νοσοκομεία.

(Γ27) ήρωες με τις πράσινες και τις λευκές μπλούζες

ii) Λέξεις και φράσεις που δείχνουν την κατάσταση έκτακτης ανάγκης

Ο πρωθυπουργός κάνει ξεκάθαρο ότι τα δύσκολα είναι μπροστά μας, γεγονός που δεν σηκώνει συμπεριφορές εφησυχασμού και χαλάρωσης σε κανένα επίπεδο. Για το λόγο αυτό το ελληνικό κράτος πήρε πολύ αυστηρά μέτρα νωρίτερα από άλλες χώρες. Παρουσιάζει με τα πιο μελανά χρώματα την εφιαλτική κατάσταση της Ιταλίας και την ανεξέλεγκτη κατάσταση που επικρατεί.

(Γ3) Τα δύσκολα είναι ακόμα μπροστά μας, πήραμε νωρίτερα από άλλες χώρες δραστικά μέτρα.

(Γ5) στην Ιταλία δεν έχουν φέρετρα να θάψουν τους νεκρούς τους

Με αυτό τον τρόπο και με την απειλή του θανάτου καλλιεργεί τον φόβο στη συνείδηση των πολιτών και κάνει έκκληση να ακούνε μόνο επίσημες ανακοινώσεις και όχι παραπλανητικές φήμες που μόνο κακό κάνουν.

(Γ9) έκκληση στους πολίτες να ακούν μόνο τις επίσημες ανακοινώσεις

Επιπρόσθετα ενημερώνει το κοινό ότι η κυβέρνηση έχει εξαντλήσει τα μέτρα που θα μπορούσε να λάβει και πλέον ρίχνει τις ευθύνες στους πολίτες ευελπιστώντας για υπευθυνότητα,

αποστάσεις, σωστή αντιμετώπιση της κατάστασης και σύνταξη με τις οδηγίες των ειδικών και του κράτους.

(Γ10) το οπλοστάσιο των μέτρων περιορισμού έχει σχεδόν εξαντληθεί. Το κακό θέλει έναν κρίκο για να απλωθεί, αλυσίδα του τρόμου

Κάνει σαφές ότι ο ιός είναι αδυσώπητος και δεν τον σταματούν ούτε τα σύνορα ούτε οι αποστάσεις. Γι' αυτό χρειάζεται σεβασμός και στοχευμένες κινήσεις.

(Γ14) ο ιός δεν γνωρίζει σύνορα και αποστάσεις.

iii) Λέξεις και φράσεις με οικονομικό περιεχόμενο

Ο Πρωθυπουργός αφιερώνει σημαντικό μέρος του διαγγέλματος για να ενημερώσει τους πολίτες για τα χρηματοδοτικά εργαλεία στήριξης από την Ευρώπη και τον τρόπο που θα τα διαχειριστεί η κυβέρνηση. Με τον τρόπο αυτό καθησυχάζει τους πολίτες και τους κάνει να νιώθουν ασφάλεια θέτοντας ένα δίχτυ ασφαλείας από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιχειρεί να καταδείξει ότι μπροστά σε αυτό το τσουνάμι η κυβέρνηση είναι αποτελεσματική, διεξοδική και έχει επιρροή στους Ευρωπαϊκούς κύκλους αφού μπορεί και εξασφαλίζει χρηματικά βοηθήματα.

(Γ17) δυσβάσταχτα υπερπλεονάσματα, απόφαση της ΕΚΤ, πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης,

(Γ20) Προϋπολογισμός, 3 δισ. για τη στήριξη της οικονομίας, κρατικό προϋπολογισμό, ΕΣΠΑ.

(Γ21) 10 δισ., χρηματοδοτικά εργαλεία

(Γ22) έκτακτος μισθός των 800 ευρώ, μείωση του τζίρου

(Γ23) ασφαλιστικές εισφορές

(Γ24) καταβολή εισφορών

(Γ25) Φροντίζουμε, πέρα και πάνω από όλα, αυτούς που χτυπήθηκαν πρώτοι και πιο σκληρά από την κρίση.

(Γ26) δώρο του Πάσχα, χρόνος καταβολής.

iv) Λέξεις και φράσεις, με τις οποίες επιδιώκεται η αρνητική προβολή της ομάδας των «άλλων»

Είναι χαρακτηριστικό του Πρωθυπουργού να τονίζει αρνητικά την επικίνδυνη στάση ορισμένων που είτε δεν πιστεύουν στον ιό και διασπείρουν επικίνδυνες παραφιλολογίες είτε δεν συμμορφώνονται με τα μέτρα που έχει επιβάλλει το κράτος.

(Γ5) Κι όμως διακρίνω, από ορισμένους, έναν αδικαιολόγητο εφησυχασμό.

(Γ9) Τα fake news κάνουν κακό στην υγεία, σωματική και ψυχική.

v) Λέξεις και φράσεις για κυβερνητικές αποφάσεις

Ο Πρωθυπουργός φροντίζει να ανακοινώνει όλα τα μέτρα στήριξης της κυβέρνησης προς τους πολίτες, όπως η θωράκιση των νοσοκομείων με χρήσιμα υλικά, κλίνες και ενίσχυση του υγειονομικού προσωπικού. Έτσι δείχνει την σκληρή προσπάθεια που καταβάλλει το κράτος και την επαγρύπνηση της κυβέρνησης μέσα σε αυτή τη δύσκολη κατάσταση.

(Γ7) Προσθέτουμε κλίνες και κρεβάτια εντατικής, αγοράζουμε αναπνευστήρες και αναλώσιμα. Και προσλαμβάνουμε 2.000 νοσηλευτές και ειδικούς γιατρούς.

Ακόμη, ιδιαίτερη έμφαση δίνει και στα οικονομικά μέτρα της κυβέρνησης, όπως η αναθεώρηση της κατεύθυνσης της οικονομικής πολιτικής. Έτσι, κάνει λόγο για επέκταση του μισθού των 800 ευρώ σε όσους απασχολούνται σε επιχειρήσεις και κάλυψη των ασφαλιστικών τους εισφορών. Μέσα από όλες αυτές τις αποφάσεις παρουσιάζεται ως ένας στοργικός ηγέτης που δεν θέλει να νιώσει κανείς μόνος του μέσα σε αυτή την καταιγίδα. Νοιάζεται για όλους και το κάνει πράξη με την απόφαση για την καταβολή του δώρου του Πάσχα

(Γ20) ο Προϋπολογισμός του Κράτους αναθεωρείται. Έτσι, πέραν των μέτρων που έχουν ήδη δρομολογηθεί, ύψους 3,8 δισ., θα διατεθούν ακόμη περίπου 3 δισ. για τη στήριξη της οικονομίας από τον κρατικό προϋπολογισμό. Και τουλάχιστον αλλά τόσα από τον ανασχεδιασμό του ΕΣΠΑ.

(Γ22) επεκτείνεται ο έκτακτος μισθός των 800 ευρώ έως τα τέλη Απριλίου και σε όσους απασχολούνται σε επιχειρήσεις που εξακολουθούν να λειτουργούν με μείωση του τζίρου τους.

- (Γ23) Το μέτρο, δεν αφορά μόνο τις επιχειρήσεις που ανέστειλαν τη λειτουργία τους, αλλά τη μεγάλη πλειονότητα των εργαζόμενων στον ιδιωτικό τομέα. Των οποίων το κράτος θα καλύψει και όλες τις ασφαλιστικές εισφορές.
- (Γ24) Την ενίσχυση των 800 ευρώ θα λάβουν και όλοι οι ελεύθεροι επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενοι της χώρας. Και για αυτούς θα ανασταλεί επίσης η υποχρέωση καταβολής εισφορών.
- (Γ25) Οκτακόσια ευρώ όμως θα λάβουν και όλοι όσοι απολύθηκαν ή εξαναγκάστηκαν σε παραίτηση από 1η Μαρτίου μέχρι και χθες. Φροντίζουμε, πέρα και πάνω από όλα, αυτούς που χτυπήθηκαν πρώτοι και πιο σκληρά από την κρίση.
- (Γ26) Το δώρο του Πάσχα θα καταβληθεί στο ακέραιο από όλους τους εργοδότες προς όλους τους εργαζόμενους, όπως ακριβώς το δικαιούνται. Ο ακριβής χρόνος καταβολής του θα ανακοινωθεί από τα συναρμόδια Υπουργεία.

Δεν παραλείπει για πολλοστή φορά να επαινέσει την προσφορά των γιατρών στα νοσοκομεία, αλλά και των ανθρώπων της πολιτικής προστασίας, και ανακοινώνει ότι θα λάβουν και αυτοί έκτακτο δώρο Πάσχα.

- (Γ27) Σε κάθε περίπτωση, έκτακτο δώρο Πάσχα θα πάρουν φέτος οι ήρωες με τις πράσινες και τις λευκές μπλούζες: Οι εργαζόμενοι στα νοσοκομεία της χώρας αλλά και οι υπάλληλοι της Πολιτικής Προστασίας, που δουλεύουν νυχθημερόν για να κρατήσουν όλους μας υγιείς.

vi) Λέξεις και φράσεις για επίκληση συναισθήματος

Ο πρωθυπουργός στην προσπάθειά του να ενεργοποιήσει το συναίσθημα του κοινού, κάνει ξεκάθαρο ότι οι δύσκολες στιγμές είναι μπροστά μας και ότι είναι στο χέρι μας να μη γίνουν εφιαλτικές. Με τη συγκεκριμένη ρητορική καλλιεργεί το φόβο, για να ελέγξει τα πλήθη, αλλά και να τους θέσει προ των ευθυνών τους. Τους επαινεί ότι πέτυχαν πολλά με την υπομονή τους, αλλά επιστρά την προσοχή να μη γκρεμιστεί ότι έχει χτιστεί. Δηλώνει την κρισιμότητα της κατάστασης και πόσο εύκολο είναι όλα να ανατραπούν. Προς επίρρωση των λεγομένων του περιγράφει και την κατάσταση στην Ιταλία αναφέροντας με ανατριχιαστική ρητορική ότι δεν

έχουν φέρετρα να θάψουν τους νεκρούς τους. Μετά από τέτοιες περιγραφές αντιλαμβανόμαστε ότι το μήνυμα έχει περάσει και ο κόσμος είναι πλέον στη γραμμή των μέτρων προστασίας.

(Γ3) Τα δύσκολα είναι ακόμα μπροστά μας, είναι στο χέρι μας να αποδειχθούν σκληρές και περίπλοκες αλλά όχι εφιαλτικές.

(Γ4) Σας ζητώ, λοιπόν, να μη γκρεμίσουμε τώρα όλα όσα χτίσαμε το τελευταίο διάστημα.

(Γ5) Στην Ιταλία δεν έχουν φέρετρα να θάψουν τους νεκρούς τους.

Ευχαριστεί δημόσια τους πολίτες που συνδράμουν με αλτρουιστική διάθεση και στηρίζουν την προσπάθεια του κράτους με σημαντικές δωρεές, αλλά κάνει έκκληση και στους υπόλοιπους πολίτες να αναλογιστούν τις ευθύνες τους σε αυτή τη δύσκολη στιγμή. Επίσης, προσδοκά στάση κοινωνικής ευθύνης και προτρέπει το κοινό να ακούει μόνο τις επίσημες ανακοινώσεις του κράτους ως μόνη λύση αντιμετώπισης του ιού.

(Γ8) Ευχαριστώ από καρδιάς όλους όσους είναι παρόντες, με σημαντικές δωρεές, σε τούτη τη δύσκολη στιγμή. Καλώ, όμως, και τους απόντες να αναλογιστούν τις ευθύνες τους.

(Γ9) Κάνω επίσης έκκληση στους πολίτες να ακούν μόνο τις επίσημες ανακοινώσεις, ευκαιρία να δείξουμε την κοινωνική μας ευθύνη.

Κάνει ακόμη μία φορά μνεία για την υπερπροσπάθεια των γιατρών και των υπαλλήλων πολιτικής προστασίας και εμμέσως απευθύνεται στο συναίσθημα των πολιτών για το τι κάνει ο καθένας ξεχωριστά για να στηρίξει με τη στάση του αυτούς τους ανθρώπους.

(Γ27) Οι εργαζόμενοι στα νοσοκομεία της χώρας αλλά και οι υπάλληλοι της Πολιτικής Προστασίας, που δουλεύουν νυχθημερόν για να κρατήσουν όλους μας υγιείς.

Τέλος, με το προσωπίο του στοργικού ηγέτη ξεκαθαρίζει ότι κανείς δε θα μείνει μόνος του σε αυτή την περιπέτεια. Πάντα θα αποτελεί ομπρέλα προστασίας ο ίδιος και η κυβέρνηση του θα σκύψει πάνω σε κάθε πρόβλημα.

(Γ28) Θέλω να τονίσω, για άλλη μια φορά, ότι κανείς στην πατρίδα μας δεν θα μείνει μόνος μέχρι να περάσει κι αυτή η περιπέτεια.

vii) Λέξεις και φράσεις για στάση αντιμετώπισης

Ο Πρωθυπουργός παίρνει πάλι το προσωπείο του στοργικού πατέρα και προτρέπει τους πολίτες σε καθημερινές συνήθειες όπως διάβασμα, μουσική, κουβέντα με ανθρώπους που αγαπάμε, τρέξιμο και πολλά άλλα που θα μαλακώσουν την εικόνα του περιορισμού και θα την κάνουν πιο ευχάριστη και δημιουργική. Μένει, όμως ,πάντα σταθερός χωρίς να ξεχνάει να υπενθυμίζει ότι όλα αυτά τα κάνουμε με σύνεση αποφεύγοντας τις συναθροίσεις.

(Γ11) Αφού δεν θα έχουμε καμία επαγγελματική υποχρέωση, δεν κυκλοφορούμε! Μένουμε στο σπίτι και διαβάζουμε, ακούμε μουσική, βλέπουμε ταινίες, επικοινωνούμε με τους δικούς μας, αυτούς που αγαπάμε.

(Γ12) Πάμε για έναν περίπατο ή για τρέξιμο μόνοι. Και σε κάθε περίπτωση αποφεύγουμε τις συναθροίσεις.

Δεν παραλείπει να δώσει την αισιόδοξη νότα στο κοινό ότι θα ξημερώσει πιο φωτεινή μέρα και ότι όλοι αυτή η προσπάθεια θα αποδώσει θετικά αποτελέσματα, αν θα τηρηθούν τα μέτρα.

(Γ32) θα ξημερώσει πιο φωτεινή μέρα αν μείνουμε υπεύθυνοι και πειθαρχημένοι. Ενωμένοι αλλά μακριά ο ένας από τον άλλο.

(Γ33) Μένουμε σπίτι, μένουμε αισιόδοξοι, μένουμε αποφασισμένοι, μένουμε -πάνω απ' όλα- υγιείς!

viii) Λαϊκές λέξεις και φράσεις – συχνότερα χρησιμοποιούμενες στον προφορικό λόγο

Συνεχίζοντας ο Πρωθυπουργός να χτίζει μια σχέση εγγύτητας με τους πολίτες, πιο οικογενειακή, αναφέρει πως επικοινωνεί ξανά όπως έχει υποσχεθεί. Εξακολουθεί να τονίζει ότι οι δυσκολίες είναι μπροστά μας και πως απαιτείται πειθαρχημένη στάση. Κάνει σαφές πως δεν υπάρχουν μαγικές λύσεις, αλλά μόνο πειθαρχία και συμμόρφωση στα μέτρα της κυβέρνησης και αποφυγή των fake news. Έρχεται κοντά στους πολίτες, κορυφώνει συναισθηματικά την επικοινωνία και ευχαριστεί από καρδιάς για την προσπάθεια όλων.

(Γ2) Επικοινωνούμε ξανά, έχω υποσχεθεί

(Γ3) Τα δύσκολα είναι ακόμα μπροστά μας

(Γ4) είναι στο χέρι μας, μη γκρεμίσουμε όσα χτίσαμε

(Γ6) μαγική λύση

(Γ7) Θα στηριχθούμε στις δυνάμεις,

(Γ8) Ευχαριστώ από καρδιάς

(Γ9) fake news

(Γ10) Το οπλοστάσιο, Το κακό θέλει έναν κρίκο δίπλα του για να απλωθεί, αλυσίδα του τρόμου.

ix) Λέξεις σε αυστηρό τόνο σε μορφή τελεσιγράφου

Εκτός από το πρόσωπο του στοργικού κηδεμόνα, εμφανίζεται ο Πρωθυπουργός και ως αυστηρός πατέρας, άτεγκτος σε επικίνδυνες συμπεριφορές που βάζουν σε περιπέτειες τις ζωές των πολλών.

(Γ5) Κι όμως εδώ διακρίνω, από ορισμένους, έναν αδικαιολόγητο εφησυχασμό. Δεν θα τον ανεχτώ.

x) Λέξεις και φράσεις αισιοδοξίας

Βλέπουμε τον Πρωθυπουργό σε ρόλο στοργικού ηγέτη να προσπαθεί να στηρίξει και να εμπυχώσει συναισθηματικά τους πολίτες δίνοντας τόνους αισιοδοξίας, αφού η επιστήμη θα βρει το φάρμακο νωρίτερα από το προβλεπόμενο.

(Γ6) έχουμε κάθε λόγο να είμαστε αισιόδοξοι ότι η επιστήμη θα αντιμετωπίσει αυτή την πανδημία νωρίτερα από ό,τι αναμέναμε

Δημιουργεί στους πολίτες αίσθημα ασφάλειας και έμμεσα καταφέρεται εναντίον της αντιπολίτευσης αναφέροντας ότι επιτέλους μετά από πολλά χρόνια η Ελλάδα χαίρει ίδιας αντιμετώπισής, όπως οι άλλες χώρες της Ευρώπης. Επιχειρεί να τους περάσει το μήνυμα ότι έχουν να κάνουν με μία αποτελεσματική κυβέρνηση που καταφέρνει πράγματα επί ίσοις όροις και έναν ηγέτη που εμπνέει σεβασμό σε Ευρωπαϊκούς κύκλους. Μιλάει για σπόρο ανάπτυξης, που άρχισε ήδη να καρποφορεί, και δίνει μηνύματα αισιοδοξίας πως η επόμενη μέρα θα είναι καλύτερη, αν φυσικά τηρηθούν τα μέτρα και η πειθαρχία.

(Γ18) Επιτέλους, ύστερα από 10 χρόνια κρίσης, η Ελλάδα αντιμετωπίζεται ακριβώς όπως οι άλλες ευρωπαϊκές χώρες

(Γ31) θα κρατήσει ζωντανό τον σπόρο της ανάπτυξης που είχε ήδη αρχίσει να καρποφορεί.

(Γ32) Η επόμενη μέρα μπορεί να είναι καλύτερη. Και θα ξημερώσει πιο φωτεινή αν μείνουμε υπεύθυνοι και πειθαρχημένοι.

xi) Λέξεις και φράσεις σε πρώτο πρόσωπο ενικού και πληθυντικού

Ο Πρωθυπουργός με την χρήση του α' προσώπου ενικού έρχεται κοντά στους πολίτες, είναι δίπλα τους, τους ενημερώνει όπως τους είχε υποσχεθεί, τους ευχαριστεί από καρδιάς, κάνει προσωπικές δεσμεύσεις, αγωνίζεται και δηλώνει ότι είναι η πρώτη του φροντίδα, αλλά δεν παραλείπει και να τους νουθετεί για τη σωστή συμπεριφορά και εμμέσως να τους «μαλώνει».

Ενικού:

(Γ1) Συμπολίτες μου, έχω υποσχεθεί, ανακοινώσω

(Γ2) επαναλάβω

(Γ4) σας ζητώ

(Γ5) διακρίνω, ανεχτώ

(Γ8) ευχαριστώ από καρδιάς

(Γ9) κάνω επίσης έκκληση

(Γ22) μπορώ σήμερα να ανακοινώσω

(Γ28) Θέλω να τονίσω

(Γ29) προσωπική μου δέσμευση, αγωνίζομαι

(Γ30) η πρώτη μου φροντίδα

Πληθυντικού:

Με τη χρήση του α' προσώπου πληθυντικού δίνει το ομαδικό πνεύμα, ότι συναποφασίζει και έχει συν ευθύνη με τα υπόλοιπα μέλη της κυβέρνησης.

(Γ2) Επικοινωνούμε

(Γ3) Πήραμε, μειώσουμε, ξέρουμε

(Γ6) έχουμε, είμαστε αισιόδοξοι, αναμέναμε

(Γ7) θα στηριχθούμε, προσθέτουμε, αγοράζουμε, προσλαμβάνουμε

(Γ10) σπάσουμε

(Γ25) φροντίζουμε.

Γ) ΣΧΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

i) Στρατηγικές δόμησης των ενεργών υποκειμένων-προσδιορισμός ομάδων

Η ομάδα «εμείς» αφορά τα κυβερνητικά όργανα (μονομελή και συλλογικά και επιτροπές ειδικών) τους ένστολους, το εθνικό σύστημα υγείας-ιατρικό προσωπικό που στέκονται στην πρώτη γραμμή για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Και τους πολίτες που βοηθούν με την υπεύθυνη στάση τους την κοινή προσπάθεια.

Η ομάδα «άλλοι» είναι εκείνοι που δεν πιστεύουν στον ιό και αποτελούν απειλή για τη δημόσια υγεία.

ii) Στρατηγικές κατηγοριοποίησης

Και σε αυτό το διάγγελμα δομούνται δύο ομάδες:

A) ομάδα «εμείς»: εγώ (έχω υποσχεθεί, σας ζητώ), κυβερνητικά στελέχη που αποφασίζουν, οι ήρωες με τις πράσινες και τις λευκές μπλούζες, οι εργαζόμενοι στα νοσοκομεία της χώρας αλλά και οι υπάλληλοι της Πολιτικής Προστασίας, που δουλεύουν νυχθημερόν για να κρατήσουν όλους μας υγιείς.

B) Ομάδα άλλοι: ορισμένοι που έχουν έναν αδικαιολόγητο εφησυχασμό, αυτοί που παραπληροφορούν με fake news τα οποία κάνουν κακό στην υγεία, σωματική και ψυχική, οι απόντες που δεν αναλογίζονται τις ευθύνες τους και γενικά όσοι δεν πειθαρχούν στα μέτρα της πολιτείας.

iii) Στρατηγικές αυτοδικαίωσης

Ο Πρωθυπουργός δείχνει ότι δικαιώνονται οι κόποι του, αλλά και οι κόποι των πολιτών, αφού πειθαρχούν και έτσι δεν γκρεμίζονται όσα έχουν χτιστεί. Επιπλέον δηλώνει αισιόδοξος και θέλει

να περάσει όλη αυτή την πίστη και την αισιοδοξία στους πολίτες πως η επιστήμη θα φέρει το φάρμακο γρήγορα.

(Γ4) να μη γκρεμίσουμε τώρα όλα όσα χτίσαμε το τελευταίο διάστημα

(Γ6) έχουμε κάθε λόγο να είμαστε αισιόδοξοι ότι η επιστήμη θα αντιμετωπίσει αυτή την πανδημία νωρίτερα από ό,τι αναμέναμε

Επίσης παρουσιάζει πως έχει χειριστεί την κατάσταση, όπως πρέπει, και στάθηκε στο ύψος των περιστάσεων αφού πρώτη φορά η χώρα μας είναι σε πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης. Είναι αισιόδοξος, αφού βρίσκεται σε διαδικασία υλοποίησης ενός φιλόδοξου προγράμματος της πραγματικής οικονομίας, και κρατάει η κυβέρνηση ζωντανό τον σπόρο ανάπτυξης μέσα σε ένα τέτοιο ζοφερό περιβάλλον που δεν αφήνει περιθώρια αισιοδοξίας.

(Γ17) για πρώτη φορά η χώρα μας σε πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης

(Γ19) θα υλοποιήσουμε ένα πολύ πιο φιλόδοξο πρόγραμμα υποστήριξης της πραγματικής οικονομίας

(Γ31) Η κυβέρνηση λοιπόν, θα κρατήσει ζωντανό τον σπόρο της ανάπτυξης που είχε ήδη αρχίσει να καρποφορεί.

iv) Στρατηγικές των αντικρουόμενων πληροφοριών

Ο Πρωθυπουργός από τη μία αναφέρει ότι η χώρα πήρε δραστικά μέτρα νωρίτερα από άλλες χώρες και από την άλλη ότι δε γνωρίζουν αν όλα αυτά είναι αρκετά και αν αποδώσουν όπως περιμένουν. Τονίζει με αυτό τον τρόπο πόσο πρωτόγνωρη είναι όλη αυτή η κατάσταση του συγκεκριμένου ιού και μαλακώνει έτσι και τις ευθύνες της κυβέρνησης σε περίπτωση κάποιου λάθους.

(Γ3) Πήραμε νωρίτερα από άλλες χώρες δραστικά μέτρα για να μειώσουμε τη διάδοση του ιού, αλλά δεν ξέρουμε ακόμα πόσο αποτελεσματικά θα είναι.

v) Στρατηγικές δόμησης

Στο διάγγελμα αυτό δομείται η σωστή διαχείριση της πανδημίας από την κυβέρνηση.

(Γ3) Πήραμε νωρίτερα από άλλες χώρες δραστικά μέτρα για να μειώσουμε τη διάδοση του ιού

- (Γ4) να μη γκρεμίσουμε τώρα όλα όσα χτίσαμε το τελευταίο διάστημα
- (Γ5) Στην Ιταλία δεν έχουν φέρετρα να θάψουν τους νεκρούς τους
- (Γ7) Θα στηριχθούμε στις δυνάμεις του Εθνικού Συστήματος Υγείας
- (Γ10) Το οπλοστάσιο των μέτρων περιορισμού που μπορεί να πάρει η κυβέρνηση έχει σχεδόν εξαντληθεί
- (Γ16) έχουμε περισσότερα όπλα στη φαρέτρα μας
- (Γ17) απαλλαγή μας από τα δυσβάσταχτα υπερπλεονάσματα του παρελθόντος, η ΕΚΤ εντάσσει για πρώτη φορά και τη χώρα μας σε πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης
- (Γ19) θα υλοποιήσουμε ένα πολύ πιο φιλόδοξο πρόγραμμα υποστήριξης της πραγματικής οικονομίας.
- (Γ28) κανείς στην πατρίδα μας δεν θα μείνει μόνος μέχρι να περάσει κι αυτή η περιπέτεια
- (Γ31) Η κυβέρνηση θα κρατήσει ζωντανό τον σπόρο της ανάπτυξης που είχε ήδη αρχίσει να καρποφορεί.
- (Γ32) Η επόμενη μέρα μπορεί να είναι καλύτερη. Και θα ξημερώσει πιο φωτεινή αν μείνουμε υπεύθυνοι και πειθαρχημένοι.

vi) Στρατηγικές επιχειρηματολογίας

a) Σοφίσματα

- **Μείωση της προσωπικότητας των άλλων**

Δεν παραλείπει να σχολιάσει σε κάθε διάγγελμα ανεύθυνες συμπεριφορές, τον αδικαιολόγητο εφησυχασμό που μόνο αρνητικές συνέπειες μπορεί να επιφέρει, και τους επικίνδυνους διακινητές ψεύτικων ειδήσεων.

- (Γ5) διακρίνω, από ορισμένους, έναν αδικαιολόγητο εφησυχασμό
- (Γ9) Τα fake news που διαδίδουν κάποιοι κάνουν κακό στην υγεία, σωματική και ψυχική.

- **Συμπεράσματα έωλα**

Και εδώ διαπιστώνουμε αναφορές, οι οποίες δεν έχουν αποδειχθεί ούτε τεκμαίρονται από πουθενά, αλλά είναι ευσεβείς πόθοι του Πρωθυπουργού προς εμψύχωση για το κοινό και ψυχολογική στήριξη.

- (Γ6) Η επιστήμη θα αντιμετωπίσει αυτή την πανδημία νωρίτερα από ό,τι αναμέναμε
- (Γ10) Το κακό θέλει έναν κρίκο δίπλα του για να απλωθεί, την αλυσίδα του τρόμου μπορούμε να τη σπάσουμε αν κάνουμε ένα βήμα πίσω
- (Γ14) Όσο πιο μικρό είναι το νησί όπου κάποιος πιστεύει ότι θα καταφύγει για να προστατευθεί, τόσο πιο δύσκολη, αν όχι αδύνατη, θα είναι και η περίθαλψή του αν αρρωστήσει εκεί.
- (Γ31) Η κυβέρνηση θα κρατήσει ζωντανό τον σπόρο της ανάπτυξης που είχε ήδη αρχίσει να καρποφορεί.
- (Γ32) Η επόμενη μέρα μπορεί να είναι καλύτερη. Και θα ξημερώσει πιο φωτεινή.

- **Φραστική απειλή για ανεύθυνη συμπεριφορά**

Δηλώνει ξεκάθαρα την στάση του και της κυβέρνησης απέναντι σε επικίνδυνες συμπεριφορές. Θα είναι άτεγκτος και ανυποχώρητος.

- (Γ5) Δεν θα τον ανεχτώ.

- **Κατασκευή του «αποδιοπομπαίου τράγου»**

Εδώ ο Πρωθυπουργός παίρνει αποστάσεις από τις συνέπειες που διαμορφώνονται με υπαιτιότητα ανεύθυνων πολιτών. Τονίζει με αυστηρότητα ότι διακρίνει εφησυχασμό και ότι η κυβέρνηση έχει εξάντληση τον αριθμό των αυστηρών μέτρων που έχει πάρει. Θέλει να πει με τον τρόπο του ότι ήρθε η ώρα να αναλογιστεί ο καθένας τις ευθύνες που του αναλογούν.

- (Γ5) διακρίνω, από ορισμένους, έναν αδικαιολόγητο εφησυχασμό
- (Γ10) Το οπλοστάσιο των μέτρων περιορισμού που μπορεί να πάρει η κυβέρνηση έχει σχεδόν εξαντληθεί
- (Γ9) Τα fake news κάνουν κακό στην υγεία, σωματική και ψυχική.

b) Επιχειρηματολογικά σχήματα

• Της χρησιμότητας ή του πλεονεκτήματος

Ο Πρωθυπουργός τονίζει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας και τον τρόπο που χειρίστηκε αυτός και η κυβέρνησή του την δύσκολη κατάσταση. Θέλει να χτίσει ένα αποτελεσματικό με θετικό πρόσημο προφίλ της διακυβέρνησης του.

(Γ3) Πήραμε νωρίτερα από άλλες χώρες δραστικά μέτρα

(Γ4) Είναι στο χέρι μας να αποδειχθούν σκληρές και περίπλοκες αλλά όχι εφιαλτικές

(Γ6) έχουμε κάθε λόγο να είμαστε αισιόδοξοι

(Γ7) Θα στηριχθούμε στις δυνάμεις του Εθνικού Συστήματος Υγείας

(Γ8) Ευχαριστώ από καρδιάς όλους όσοι είναι παρόντες, με σημαντικές δωρεές σε τούτη τη δύσκολη στιγμή

(Γ16) έχουμε περισσότερα όπλα στη φαρέτρα μας

(Γ17) απαλλαγή μας από τα δυσβάσταχτα υπερπλεονάσματα, του παρελθόντος, πρώτη φορά η χώρα μας σε πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης

(Γ18) η Ελλάδα αντιμετωπίζεται ακριβώς όπως οι άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

(Γ19) θα υλοποιήσουμε ένα πολύ πιο φιλόδοξο πρόγραμμα υποστήριξης της πραγματικής οικονομίας.

• Του κινδύνου ή της απειλής

Ο κίνδυνος και η απειλή δεν παραλείπονται ποτέ από τα διαγγέλματα και παίζουν το ρόλο του εκφοβισμού και της ανωτερότητας της κυβέρνησης απέναντι στους πολίτες.

(Γ3) Τα δύσκολα είναι ακόμα μπροστά μας.

(Γ4) Είναι στο χέρι μας να αποδειχθούν σκληρές και περίπλοκες αλλά όχι εφιαλτικές.

(Γ5) Στην Ιταλία δεν έχουν φέρετρα να θάψουν τους νεκρούς τους.

(Γ9) Κάνω επίσης έκκληση στους πολίτες να ακούν μόνο τις επίσημες ανακοινώσεις,

(Γ10) Το κακό θέλει έναν κρίκο δίπλα του για να απλωθεί. Και αυτή την αλυσίδα του τρόμου μπορούμε να τη σπάσουμε αν κάνουμε ένα βήμα πίσω.

(Γ14) Ο ιός δεν γνωρίζει σύνορα και αποστάσεις.

- **Της πραγματικότητας**

Σε αυτό το σημείο ενημερώνει για την σκληρή πραγματικότητα και για την αβεβαιότητα που επικρατεί.

(Γ3) Τα δύσκολα είναι ακόμα μπροστά μας. Πήραμε νωρίτερα από άλλες χώρες δραστικά μέτρα για να μειώσουμε τη διάδοση του ιού, αλλά δεν ξέρουμε ακόμα πόσο αποτελεσματικά θα είναι.

Δ) ΡΗΤΟΡΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

i) Μετωνυμίες: Με την επιλογή διαφορετικών λέξεων αποδίδεται μια υπερβολή, η οποία δίνει τελείως διαφορετική οπτική της πραγματικότητας.

Μέτωπα της υγείας και της οικονομίας	αντί	στον τομέα της υγείας και της οικονομίας
Το οπλοστάσιο των μέτρων	αντί	το σύνολο των μέτρων
Το κακό θέλει έναν κρίκο δίπλα του για να απλωθεί	αντί	κινδυνεύουμε άμεσα
οι ήρωες με τις πράσινες και τις λευκές μπλούζες	αντί	το ιατρικό προσωπικό
όπλα στη φαρέτρα	αντί	λύσεις-περισσότερες επιλογές
θα κρατήσει ζωντανό τον σπόρο της ανάπτυξης	αντί	θα συνεχίσουμε στο δρόμο της ανάπτυξης

ii) Υπερβολή

Διαπιστώνουμε στα λόγια του Πρωθυπουργού το στοιχείο της υπερβολής, καθώς περιγράφει την κατάσταση της γειτονικής Ιταλίας με πολύ εμφατικό τρόπο. Βέβαια, με τα λόγια του και τις εικόνες που αυτά δημιουργούν, αποτυπώνει το μήνυμα του συναγερμού και τονίζει πόσο εύθραυστη και μετέωρη είναι η κατάσταση.

(Γ5) Στην Ιταλία δεν έχουν φέρετρα να θάψουν τους νεκρούς τους,

(Γ10) Το κακό θέλει έναν κρίκο δίπλα του για να απλωθεί. Και αυτή την αλυσίδα του τρόμου μπορούμε να τη σπάσουμε αν κάνουμε ένα βήμα πίσω.

Στο λόγοι του Πρωθυπουργού με χαρακτήρα υπερβολής εντάσσονται και οι υποστηρικτικές προθέσεις της κυβέρνησης προς κάθε πολίτη αυτής της χώρας.

(Γ17) Δυσβάσταχτα υπερπλεονάσματα. κανείς στην πατρίδα μας δεν θα μείνει μόνος μέχρι να περάσει κι αυτή η περιπέτεια.

2.3.4 Ανάλυση τέταρτου πρωθυπουργικού διαγγέλματος (22-03-2020)

(Δ1) Συμπολίτες μου,

(Δ2) Πριν από λίγο, έδωσα εντολή στους συναρμόδιους υπουργούς να προχωρήσουν στις απαραίτητες ενέργειες, ώστε από τις 6 το πρωί της Δευτέρας 23ης Μαρτίου, από αύριο δηλαδή, να ισχύσει απαγόρευση κάθε άσκοπης κυκλοφορίας και μετακίνησης πολιτών σε ολόκληρη την επικράτεια.

(Δ3) Είναι, ίσως, το τελευταίο βήμα μιας οργανωμένης Δημοκρατικής Πολιτείας. Που, όμως, πρέπει να γίνει εγκαίρως, για να μην γίνει μάταιο. Γιατί ο χρόνος δεν μετριέται, πλέον, σε μέρες, αλλά με ώρες. Και απαιτούνται τολμηρές και γρήγορες πρωτοβουλίες.

(Δ4) Το Κράτος οφείλει κατά το Σύνταγμα να «μεριμνά για την Υγεία των Πολιτών» και να παρεμβαίνει όταν η άσκηση της ατομικής ελευθερίας υπερβαίνει τον συνταγματικό της σκοπό και απειλεί την κοινωνία.

(Δ5) Και όταν η ευθύνη του ενός αποδεικνύεται ελλειμματική, τότε θα πρέπει να διασφαλιστεί το δημόσιο συμφέρον. Στο όνομα του συλλογικού καλού, λοιπόν, προχωρώ στη σημερινή απόφαση: Για να προστατέψω την Υγεία μας και όλα όσα πετύχαμε μέχρι τώρα σε αυτό τον τομέα. Έχω ήδη ενημερώσει την Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τους αρχηγούς των κομμάτων για την απόφασή μου.

(Δ6) Έτσι, από αύριο το πρωί, στο δρόμο θα μπορούν να βρίσκονται μόνον όσοι κινούνται προς και από την εργασία τους. Αν κατευθύνονται για να προμηθευτούν τρόφιμα και φάρμακα. Αν επισκέπτονται γιατρό ή πρόσωπο το οποίο χρειάζεται φροντίδα. Και, όσοι ασκούνται ατομικά ή ανά δύο ή συνοδεύουν το κατοικίδιό τους. Τέλος, επιτρέπεται η

- εφάπαξ μετάβαση στον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους, όσων βρίσκονται σε αστικά κέντρα.
- (Δ7) Όποιος κυκλοφορεί, θα πρέπει να έχει οπωσδήποτε μαζί του αστυνομική ταυτότητα ή διαβατήριο. Και ο λόγος της μετακίνησής τους θα πρέπει να βεβαιώνεται: Είτε με έγγραφο του εργοδότη του -αν πρόκειται για μισθωτό- είτε με προσωπική υπεύθυνη δήλωση -σε περίπτωση ελεύθερου επαγγελματία ή αυτοαπασχολούμενου. Έχει ήδη υπάρξει μέριμνα ώστε, με απλό και φιλικό για τον πολίτη τρόπο, να μπορεί να λαμβάνεται η σχετική βεβαίωση μέσω διαδικτύου ή με τηλεφωνικό μήνυμα ή ακόμη και να συμπληρώνεται και χειρόγραφα.
- (Δ8) Τέλος, τον έλεγχο της εφαρμογής του μέτρου αναλαμβάνουν η Ελληνική Αστυνομία, η Δημοτική Αστυνομία, το Λιμενικό και η Εθνική Αρχή Διαφάνειας. Στους παραβάτες θα επιβάλλεται πρόστιμο 150 ευρώ για κάθε παράβαση.
- (Δ9) Από τους περιορισμούς αυτούς εξαιρούνται, προφανώς μέλη της κυβέρνησης και της Βουλής. Κρατικοί λειτουργοί και όλα τα στελέχη των υπηρεσιών Υγείας, της Πολιτικής Προστασίας, των Σωμάτων Ασφαλείας και των Ενόπλων Δυνάμεων. Λεπτομέρειες για όλα τα παραπάνω θα παρουσιάσουν, σε λίγο, οι αρμόδιοι υπουργοί.
- (Δ10) Συμπατριώτες μου,
- (Δ11) Στην Ιταλία χάνεται, δυστυχώς, ένας άνθρωπος κάθε δύο λεπτά. Και η κατάσταση γίνεται όλο και χειρότερη παντού στον κόσμο. Έχω χρέος, λοιπόν, να μην επιτρέψω να υποστεί μια τέτοια δοκιμασία και η χώρα μας. Δεν πρέπει να φτάσουμε στο σημείο να διαλέγουμε ποιος θα ζήσει και ποιος θα χαθεί. Δική μου επιλογή είναι μόνο μία: Η ζωή και η υγεία των Ελλήνων!
- (Δ12) Ευχαριστώ τη συντριπτική πλειονότητα των πολιτών που κατάλαβαν την απειλή και μένουν στο σπίτι. Ερημώνοντας δρόμους και πλατείες, εξορίζουμε τον κίνδυνο. Και μένοντας στις εστίες μας, τις μετατρέπουμε σε οχυρά ζωής.
- (Δ13) Δεν θα αφήσω, ωστόσο, μερικούς επιπόλαιους να υπονομεύσουν την ασφάλεια των πολλών. Γιατί οι λίγοι ανεύθυνοι μπορούν να βλάψουν χιλιάδες υπεύθυνους. Καθώς,

- λοιπόν, στη μάχη έρχονται δύσκολες στιγμές, πρέπει να κλείσει κάθε κερκόπορτα στο κακό. Και αυτόν τον στόχο έχει ο περιορισμός της κυκλοφορίας από αύριο.
- (Δ14) Απ' την πρώτη στιγμή της υγειονομικής κρίσης, η κυβέρνηση ενημέρωσε τους πολίτες με ειλικρίνεια. Οργάνωσε κατάλληλα τις ιατρικές δομές της χώρας, προχωρώντας σε προσλήψεις πρόσθετου νοσηλευτικού προσωπικού αλλά και σε προμήθειες δυσεύρετου ιατρικού εξοπλισμού. Αναδιάρταξε τις υπηρεσίες του Δημοσίου.
- (Δ15) Και, μέσα σε λίγες ημέρες, ανακοίνωσε τρεις δέσμες γενναίων μέτρων για τη στήριξη εργαζομένων και επιχειρήσεων. Όλα αυτά, κρατώντας -παράλληλα- απόρθητα τα σύνορά μας και τα σύνορα της Ευρώπης. Το κράτος, συνεπώς, απέδειξε ότι ήταν και είναι παρόν παντού.
- (Δ16) Τώρα, όμως, είναι η ώρα που το ατομικό ταυτίζεται όσο ποτέ με το συλλογικό: Τώρα είναι η ώρα του πολίτη!
- (Δ17) Ο κορονοϊός δεν ξεχωρίζει σύνορα ή έθνη, εισοδήματα ή κοινωνικές ομάδες. Απειλεί τον άνθρωπο, όποιος κι αν είναι, όπου κι αν κατοικεί. Απέναντί του, είμαστε όλοι ίσοι.
- (Δ18) Μόνο που κάποιοι είναι πιο ευάλωτοι. Οι παππούδες, οι γιαγιάδες, οι γονείς μας. Οι συμπολίτες μας με χρόνια νοσήματα που και αυτοί πρέπει, εν μέσω κρίσης, να βρουν καταφύγιο στο Εθνικό Σύστημα Υγείας. Δεν σταμάτησαν οι Έλληνες να αρρωσταίνουν και από άλλες ασθένειες. Και πρέπει να μεριμνήσουμε και γι' αυτούς.
- (Δ19) Χθες, ο καθηγητής κ. Τσιόδρας μίλησε για την ευθύνη των νέων προς τους ηλικιωμένους με έναν κόμπο στο λαιμό. Ας γίνει αυτή η συναισθηματική αντίδραση ενός ανθρώπου που σηκώνει τεράστιο βάρος, με καθαρό μυαλό και μοναδική αξιοπρέπεια, κραυγή αφύπνισης.
- (Δ20) Τώρα είναι η στιγμή να ορθώσουμε όλοι το δικό μας μέτωπο, να ξαναγράψουμε ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο. Με πρώτη δέσμευση, να σπάσει η αλυσίδα μετάδοσής του ιού: Ο καθένας από εμάς να πάψει να γίνεται κρίκος μεταφοράς στο διπλανό του.
- (Δ21) Συμπολίτες μου,
- (Δ22) Η κυβέρνηση μένει όρθια στο καθήκον, απλώνοντας την φροντίδα της σε κάθε γωνιά του τόπου μας. Όμως, θα το ξαναπώ: Το μεγαλύτερο όπλο κατά του αόρατου εχθρού είναι η

προσωπική μας συμπεριφορά: Δεν κυκλοφορούμε χωρίς αιτία. Μένουμε σπίτι. Δεν προσβάλλουμε με τη στάση μας εκείνους που μάχονται νύχτα-μέρα στα νοσοκομεία για τη δική μας υγεία.

(Δ23) Γιατί η παραμονή στο σπίτι είναι, στον πυρήνα της, ένα εξόχως δημοκρατικό σύνθημα συλλογικής ευθύνης. Δεν είναι περιορισμός. Αλλά κατάθεση σεβασμού στο σύνολο.

(Δ24) Έτσι θα αποδείξουμε ότι ο κοινωνικός μας ιστός είναι συμπαγής και με συνείδηση. Και ότι μαζί σηκώνουμε το βάρος της πατρίδας. Θα χρειαστεί να επιστρατεύσουμε όλα τα αποθέματα σθένους και υπομονής για να ξεπεράσουμε την κρίση.

(Δ25) Κλείνω με τα λόγια του Αμερικάνου προέδρου Θεόδωρου Ρούζβελτ, που ταιριάζουν, νομίζω, σε αυτούς που ήδη μάχονται εναντίον της απειλής και θα κληθούν να κάνουν πολύ περισσότερα στις επόμενες μέρες: «Ο έπαινος ανήκει στον άνθρωπο που είναι πραγματικά στην αρένα, με πρόσωπο γεμάτο ιδρώτα και αίμα. Που έχει, όμως, ενθουσιασμό και αφοσίωση. Γιατί ξοδεύει τον εαυτό του σε ένα άξιο σκοπό».

(Δ26) Εκ μέρους των Ελληνίδων και των Ελλήνων τους ευχαριστώ. Και σας καλώ όλους να δείξουμε την ευγνωμοσύνη μας με την καθημερινή μας στάση. Καθώς η ατομική επιθυμία υποχωρεί μπροστά στην συλλογική βούληση, η πατρίδα περνά στα χέρια μας. Ελλάδα είμαστε όλοι. Ας την προφυλάξουμε, λοιπόν! Ωστε να συναντήσουμε το αύριο πιο υγιείς, πιο δυνατοί και πιο αισιόδοξοι.

(Δ27) Δεν κυκλοφορούμε. Και δίνουμε όλοι ενωμένοι, πάνδημη απάντηση στην πανδημία.

A. ΔΟΜΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Ο πρωθυπουργός εκφώνησε το διάγγελμα αυτό (22 Μαρτίου 2021) για να ανακοινώσει την απαγόρευση κάθε άσκοπης μετακίνησης πολιτών. Έδωσε εντολή να προχωρήσουν οι απαραίτητες ενέργειες, ώστε από Δευτέρα 23/3 να ισχύσει η απαγόρευση κάθε άσκοπης μετακίνησης πολιτών σε όλη την επικράτεια. Επεσήμανε με έμφαση ότι είναι, ίσως, το τελευταίο βήμα μιας δημοκρατικής πολιτείας που όμως πρέπει να ληφθεί εγκαίρως.

Σχετικά με την εικόνα της πανδημίας παγκοσμίως, έχουν καταγραφεί 621.000 κρούσματα με περισσότερους από 28.600 θανάτους. Οι ΗΠΑ με 105.000 έχουν τα περισσότερα κρούσματα σ' όλο τον κόσμο.

Στη χώρα μας έχουμε 95 νέα κρούσματα, ο συνολικός αριθμός κρουσμάτων ανέρχεται σε 1061 και οι απώλειες συμπολιτών μας σε 32 (67 διασωληνωμένοι). Το σύστημα υγείας πλέον δέχεται μεγάλη πίεση και καλείται να παρέχει νοσηλεία σε ένα πολύ μεγάλο αριθμό νοσούντων. Για το λόγο αυτό και λαμβάνοντας την εμπειρία των άλλων χωρών ο Υφυπουργός Πολιτικής Προστασίας, Ν. Χαρδαλιάς, αναφέρει ότι είναι αναγκαίο να ληφθούν άμεσα νέα αυστηρότερα μέτρα. Μεταξύ άλλων τονίζει ότι οι πολίτες πρέπει να φέρουν βεβαίωση μετακίνησης και αστυνομική ταυτότητα και για κάθε παράβαση θα επιβάλλεται διοικητικό πρόστιμο 150€.

B. ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

α) Κειμενικά θέματα

- 1) Απαγόρευση κυκλοφορίας – αυστηροποίηση μέτρων – πρόστιμο
- 2) Κυβερνητικές οδηγίες – ομάδες «εμείς» και «άλλου» – στάση αντιμετώπισης

β) Η χρήση των λέξεων

ι) Λέξεις και φράσεις που σχετίζονται με εμπόλεμες καταστάσεις και υγεία

Μέσα από τις εφιαλτικές περιγραφές του πρωθυπουργού καταλαβαίνουμε την κλιμάκωση της κατάστασης προς το χειρότερο. Κάνει έκκληση στους πολίτες να ορθώσουν μέτωπο απέναντι στον ιό και να σταματήσουν να είναι κρίκοι μετάδοσης. Επικαλείται το εθνικό συναίσθημα των πολιτών και προσπαθεί να συσπειρώσει τα πλήθη. Εμπυχώνει τους πολίτες να επιστρατεύσουν όλα τα αποθέματα σθένους και υπομονής που τους απέμειναν. Παρουσιάζεται ως ηγέτης που συμπεριφέρεται σαν να ετοιμάζει τους στρατιώτες του πριν τη μάχη. Προσπαθεί να οιστρηλατήσει τα πλήθη κορυφώνοντας συναισθηματικά μέσα από τα λόγια του Αμερικανού προέδρου: «Ο έπαινος ανήκει στον άνθρωπο που είναι πραγματικά στην αρένα, με πρόσωπο γεμάτο ιδρώτα και αίμα. Που έχει, όμως, ενθουσιασμό και αφοσίωση. Γιατί ξοδεύει τον εαυτό του σε ένα άξιο σκοπό». Ο Πρωθυπουργός πλέον δίνει το σύνθημα και το σκοπό του αγώνα τονίζοντας την σπουδαιότητα του άξιου σκοπού που πρέπει όλοι μας να πολεμήσουμε γι' αυτόν.

- (Δ11) χάνεται δυστυχώς ένας άνθρωπος κάθε δύο λεπτά, η κατάσταση γίνεται όλο και χειρότερη παντού στον κόσμο
- (Δ12) την απειλή, εξορίζουμε τον κίνδυνο, μετατρέπουμε σε οχυρά ζωής
- (Δ17) Απειλεί τον άνθρωπο
- (Δ20) να ορθώσουμε όλοι το δικό μας μέτωπο
- (Δ22) Το μεγαλύτερο όπλο, που μάχονται
- (Δ24) μαζί σηκώνουμε το βάρος της πατρίδας, να επιστρατεύσουμε όλα τα αποθέματα σθένους και υπομονής
- (Δ25) μάχονται εναντίον της απειλής, αρένα, με πρόσωπο γεμάτο ιδρώτα και αίμα
- (Δ26) η πατρίδα περνά στα χέρια μας.

ii) Λέξεις που δείχνουν την κατάσταση έκτακτης ανάγκης της χώρας

Σε αυτό το σημείο η επιλογή των λέξεων του Πρωθυπουργού φανερώνουν την κρισιμότητα, αλλά και τη δραματική τροπή που έχουν πάρει τα πράγματα λέγοντας πως ο χρόνος δεν μετριέται πια σε μέρες αλλά σε ώρες. Αντιλαμβανόμαστε μια προσπάθεια να φορτίσει συναισθηματικά τους πολίτες λέγοντας ότι δεν πρέπει να φτάσουμε στο σημείο να διαλέγουμε ποιος θα ζήσει και ποιος όχι. Θέτει, λοιπόν, ο Πρωθυπουργός θέμα Δημοκρατίας και ανθρώπινης συνείδησης όταν προκύπτουν τέτοιου είδους διλήματα. Τονίζει με μελανά χρώματα ότι κάθε δύο λεπτά χάνονται ανθρώπινες ζωές και πως ο ιός είναι τόσο θανατηφόρος και σαρωτικός που δεν ξεχωρίζει σύνορα, έθνη ή εισοδήματα, αλλά απειλεί όλους συλλήβδην.

- (Δ3) ο χρόνος δεν μετριέται, σε μέρες, αλλά με ώρες
- (Δ11) χάνεται, ένας άνθρωπος κάθε δύο λεπτά. η κατάσταση γίνεται όλο και χειρότερη παντού στον κόσμο. Δεν πρέπει να φτάσουμε στο σημείο να διαλέγουμε ποιος θα ζήσει και ποιος θα χαθεί.
- (Δ17) Ο κορονοϊός δεν ξεχωρίζει σύνορα ή έθνη, εισοδήματα ή κοινωνικές ομάδες. Απειλεί τον άνθρωπο, όποιος κι αν είναι, όπου κι αν κατοικεί.
- (Δ22) μάχονται νύχτα-μέρα.

iii) Λέξεις με τις οποίες επιδιώκεται η αρνητική προβολή της ομάδας των «άλλων»

Και σε αυτό το διάγγελμα ο Πρωθυπουργός δεν παραλείπει να στηλιτεύσει την ανεύθυνη συμπεριφορά των πολιτών οι οποίοι με τη συμπεριφορά τους αποτελούν δημόσιο κίνδυνο και λειτουργούν ως ανάσχεση για την καταπολέμηση της εξάπλωσης του ιού. Πιο συγκεκριμένα αναφέρει πως όταν η ευθύνη ενός αποδεικνύεται ελλειμματική, αλλά και η άσκηση ατομικής ελευθερίας υπερβαίνει το συνταγματικό της σκοπό, έχει υποχρέωση να επέμβει σαν αρχηγός του κράτους και να κλείσει κάθε κερκόπορτα στο κακό, ώστε να παύσει τέτοιες εγκληματικές συμπεριφορές, οι οποίες υπονομεύουν την ασφάλεια πολλών.

(Δ4) όταν η άσκηση της ατομικής ελευθερίας υπερβαίνει τον συνταγματικό της σκοπό και απειλεί την κοινωνία

(Δ5) όταν η ευθύνη του ενός αποδεικνύεται ελλειμματική

(Δ13) Δεν θα αφήσω, ωστόσο, μερικούς επιπόλαιους να υπονομεύσουν την ασφάλεια των πολλών, οι λίγοι ανεύθυνοι μπορούν να βλάψουν χιλιάδες υπεύθυνους, πρέπει να κλείσει κάθε κερκόπορτα στο κακό.

iv) Λέξεις και φράσεις για κυβερνητικές αποφάσεις

Η κυβέρνηση προχωράει στην αυστηροποίηση των μέτρων κορυφώνοντας με την απαγόρευση κάθε άσκοπης μετακίνησης εκτός από λίγες εξαιρέσεις, για τις οποίες θα απαιτείται συμπλήρωση ειδικού εντύπου που θα δικαιολογεί το λόγο μετακίνησης. Εδώ βλέπουμε, πλέον, έναν ηγέτη που παίρνει την κατάσταση στα χέρια του και ανακοινώνει ακραία μέτρα που καταστρατηγούν αναφαίρετα δικαιώματα και προσωπικές ελευθερίες των πολιτών που μέχρι χθες ήταν αδιαπραγμάτευτες. Βέβαια, μέσα σε μια κατάσταση ακραίων συνθηκών που διαδραματίζονται γεγονότα άνευ προηγουμένου και με την εμπειρία από γειτονικές χώρες, στις οποίες χάθηκαν χιλιάδες ζωές, όλα αυτά τα μέτρα στα αυτιά των πολιτών ακούγονται λογικά. Εκλαμβάνονται ως μέτρα προστασίας, καλών προθέσεων μέσα σε μια απέλπιδα προσπάθεια ανάσχεσης της ορμής του θανατηφόρου ιού.

(Δ2) απαγόρευση κάθε άσκοπης κυκλοφορίας και μετακίνησης πολιτών σε ολόκληρη την επικράτεια

- (Δ6) στο δρόμο θα μπορούν να βρίσκονται μόνον όσοι κινούνται προς και από την εργασία τους. Αν κατευθύνονται για να προμηθευτούν τρόφιμα και φάρμακα. Αν επισκέπτονται γιατρό ή πρόσωπο το οποίο χρειάζεται φροντίδα. Και, όσοι ασκούνται ατομικά ή ανά δύο ή συνοδεύουν το κατοικίδιο τους. Τέλος, επιτρέπεται η εφάπαξ μετάβαση στον τόπο της μόνιμης κατοικίας, όσων βρίσκονται σε αστικά κέντρα.
- (Δ7) Όποιος κυκλοφορεί, θα πρέπει να έχει οπωσδήποτε μαζί του αστυνομική ταυτότητα ή διαβατήριο. Και ο λόγος της μετακίνησής τους θα πρέπει να βεβαιώνεται: Είτε με έγγραφο του εργοδότη του -αν πρόκειται για μισθωτό- είτε με προσωπική υπεύθυνη δήλωση -σε περίπτωση ελεύθερου επαγγελματία ή αυτοαπασχολούμενου τους

ν) Λέξεις και φράσεις για επίκληση συναισθήματος

Ο Πρωθυπουργός επιχειρεί να φορτίσει συναισθηματικά το κοινό και να το αφυπνίσει. Γι' αυτό μιλάει στο όνομα του συλλογικού καλού και ευχαριστεί τη συντριπτική πλειοψηφία που κατάλαβαν το μέγεθος της επικινδυνότητας του ιού και μένουν σπίτι. Φανερώνει το πρόσωπο του στοργικού πατέρα που αναγνωρίζει τις θυσίες των παιδιών του και τους επαινεί γεμίζοντας τα έτσι δύναμη και κουράγιο να συνεχίσουν την ίδια πρακτική. Επίσης, ενημερώνει για την απογοητευτική κατάσταση που επικρατεί στην γειτονική Ιταλία και δείχνει τις ξεκάθαρες προθέσεις του ότι δε θα αφήσει να φτάσει η χώρα μας σε αυτό το σημείο βάζοντας μπροστά το σκληρό δίλημμα της επιλογής ποιος θα ζήσει και ποιος θα χαθεί, το οποίο δίλημμα έχει πολλές ηθικές και ψυχολογικές προεκτάσεις. Τέλος, αναφέρει τη στιγμή συγκινησιακής φόρτισης του καθηγητή Σ. Τσίοδρα, η οποία επικοινωνιακά άγγιξε την ψυχή κάθε Έλληνα, και λειτούργησε σαν κραυγή αφύπνισης απέναντί στο ιό που σπέρνει το θάνατο.

- (Δ5) Στο όνομα του συλλογικού καλού
- (Δ11) Στην Ιταλία χάνεται, δυστυχώς, ένας άνθρωπος κάθε δύο λεπτά, να μην επιτρέψω να υποστεί μια τέτοια δοκιμασία και η χώρα μας, Δεν πρέπει να φτάσουμε στο σημείο να διαλέγουμε ποιος θα ζήσει και ποιος θα χαθεί.
- (Δ12) Ευχαριστώ τη συντριπτική πλειονότητα των πολιτών που κατάλαβαν την απειλή και μένουν στο σπίτι.

(Δ19) ο καθηγητής κ. Τσιόδρας μίλησε για την ευθύνη των νέων προς τους ηλικιωμένους με έναν κόμπο στο λαιμό, κραυγή αφύπνισης.

vi) Λέξεις και φράσεις για στάση αντιμετώπισης

Ο Πρωθυπουργός θέλει να περάσει ξεκάθαρα το μήνυμα ότι το κράτος έχει κάνει ότι έπρεπε από την πλευρά του και τώρα περισσότερο από κάθε άλλη φορά είναι η ώρα του πολίτη. Τους καλεί να ξαναγράψουν ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο, στο οποίο το ατομικό θα ταυτίζεται όσο ποτέ με το συλλογικό.

(Δ16) είναι η ώρα που το ατομικό ταυτίζεται όσο ποτέ με το συλλογικό: Τώρα είναι η ώρα του πολίτη!

(Δ20) να ξαναγράψουμε ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο

(Δ22) Δεν κυκλοφορούμε χωρίς αιτία. Μένουμε σπίτι, Δεν κυκλοφορούμε.

(Δ27) Και δίνουμε όλοι ενωμένοι, πάνδημη απάντηση στην πανδημία.

vii) Λέξεις και φράσεις σε πρώτο πρόσωπο ενικού και πληθυντικού

Ο Πρωθυπουργός μιλάει στο α' πρόσωπο ενικού προσπαθώντας να πετύχει μεγαλύτερη αμεσότητα με τους πολίτες και με το προφίλ του αποφασισμένου ηγέτη φαίνεται να παίρνει την κατάσταση στα χέρια του, όπως είχε χρέος να πράξει. Ευχαριστεί προσωπικά τους πολίτες για την υποδειγματική συμπεριφορά τους και τους διαβεβαιώνει πως δε θα ανεχτεί παραβατικές συμπεριφορές για να μη φτάσει η χώρα σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις.

Ενικού:

(Δ2) έδωσα εντολή

(Δ5) προχωρώ, Έχω ήδη ενημερώσει

(Δ11) Έχω χρέος, μην επιτρέψω

(Δ12) Ευχαριστώ

(Δ13) Δεν θα αφήσω

(Δ25) Κλείνω με τα λόγια.

Πληθυντικού:

Παρατηρούμε σε αυτό το διάγγελμα ότι χρησιμοποιεί μόνο μια φορά το α' πρόσωπου πληθυντικού για να δηλώσει το αποτέλεσμα των προσπαθειών όλων και να υποσχεθεί ότι θα διαφυλάξει τις επιτυχίες.

(Δ5) πετύχαμε.

Γ) ΣΧΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

i) Στρατηγικές δόμησης των ενεργών υποκειμένων – προσδιορισμός ομάδων

Η ομάδα «εμείς» αφορά τα κυβερνητικά όργανα (μονομελή ή συλλογικά όργανα και επιτροπές ειδικών) τους ένστολους το ιατρικό προσωπικό και όσοι πειθαρχούν και βοηθούν με την στάση τους να μην εξαπλωθεί ο ιός.

Την ομάδα «άλλοι» αποτελούν το σύνολο των πολιτών που δεν πειθαρχούν στα σκληρά μέτρα.

ii) Στρατηγικές κατηγοριοποίησης

A) Ομάδα «εμείς»: εγώ (έδωσα εντολή, δε θα αφήσω), μέλη της κυβέρνησης και της Βουλής. Κρατικοί λειτουργοί και όλα τα στελέχη των υπηρεσιών Υγείας, της Πολιτικής Προστασίας, των Σωμάτων Ασφαλείας και των Ενόπλων Δυνάμεων. η Ελληνική Αστυνομία, η Δημοτική Αστυνομία, το Λιμενικό και η Εθνική Αρχή Διαφάνειας. Καθώς επίσης και η πλειοψηφία των πολιτών που πειθαρχούν και μένουνε σπίτι.

B) Ομάδα «άλλοι»: όταν η ευθύνη του ενός αποδεικνύεται ελλειμματική, τότε θα πρέπει να διασφαλιστεί το δημόσιο συμφέρον, Δεν θα αφήσω, ωστόσο, μερικούς επιπόλαιους να υπονομεύσουν την ασφάλεια των πολλών, οι λίγοι ανεύθυνοι μπορούν να βλάψουν χιλιάδες υπεύθυνους.

iii) Στρατηγικές του καθήκοντος και της ευθύνης

Ο Πρωθυπουργός ενημερώνει ξεκάθαρα τους πολίτες για τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες που αναλογούν στον ίδιο και την κυβέρνηση. Εξαιτίας των αρμοδιοτήτων να «μεριμνά για την Υγεία των Πολιτών» και να παρεμβαίνει όταν η άσκηση της ατομικής ελευθερίας υπερβαίνει τον συνταγματικό της σκοπό και απειλεί την κοινωνία, δηλώνει πως έχει χρέος να βγει μπροστά και να κάνει ότι περνάει από το χέρι του, προκειμένου να μην υποστεί η χώρα τα χειρότερα. Σαν

ηγέτης και αρχηγός του κράτους ευχαριστεί δημόσια τον κόσμο που πειθαρχεί, τάσσεται με τα μέτρα και βοηθάει στη συλλογική προσπάθεια ενάντια στο φονικό ιό. Τονίζει πως το κράτος απέδειξε ότι ήταν και είναι παρόν παντού και δείχνει έτσι την επιτυχία της κυβέρνησης τόσο στο θέμα της πανδημίας, όσο και στο σοβαρό θέμα της εισροής μεταναστών στη χώρα. Με αυτά τα λόγια εμπνέει ασφάλεια και εμπιστοσύνη στους πολίτες. Τέλος, καθησυχάζει το κοινό τονίζοντας ότι η κυβέρνηση μένει πάντα όρθια στο καθήκον και ότι κανείς δε θα νιώσει μόνος και απομονωμένος αφού πάντα θα νιώθει τη φροντίδα της.

(Δ11) Έχω χρέος, λοιπόν, να μην επιτρέψω να υποστεί μια τέτοια δοκιμασία και η χώρα μας.

(Δ12) Ευχαριστώ τη συντριπτική πλειονότητα των πολιτών που κατάλαβαν την απειλή και μένουν στο σπίτι.

(Δ14) Η κυβέρνηση ενημέρωσε τους πολίτες με ειλικρίνεια.

(Δ15) κρατώντας -παράλληλα- απόρθητα τα σύνορά μας και τα σύνορα της Ευρώπης. Το κράτος, συνεπώς, απέδειξε ότι ήταν και είναι παρόν παντού.

(Δ22) Η κυβέρνηση μένει όρθια στο καθήκον, απλώνοντας την φροντίδα της σε κάθε γωνιά του τόπου μας.

iv) Στρατηγικές επιχειρηματολογίας:

a) Σοφίσματα

- **Μείωση της προσωπικότητας των «άλλων»**

Εδώ βλέπουμε το αυστηρό πρόσωπο του ηγέτη ο οποίος μιλάει για ελλειμματικές και ανεύθυνες συμπεριφορές και δηλώνει πως θα είναι άτεγκτος στους μερικούς επιπόλαιους που βλάπτουν χιλιάδες υπεύθυνους.

(Δ5) όταν η ευθύνη του ενός αποδεικνύεται ελλειμματική τότε θα πρέπει να διασφαλιστεί το δημόσιο συμφέρον.

(Δ13) Δεν θα αφήσω, ωστόσο, μερικούς επιπόλαιους να υπονομεύσουν την ασφάλεια των πολλών. Γιατί οι λίγοι ανεύθυνοι μπορούν να βλάψουν χιλιάδες υπεύθυνους.

- **Δημιουργία υπευθύνων**

Εδώ βλέπουμε το πρόσωπο του αποφασισμένου ηγέτη που προσπαθεί να μεταδώσει την ευθύνη τους πολίτες και να τους κατευθύνει σε μια διαφορετική, υπεύθυνη στάση. Καλεί όλους να ξαναγράψουν ένα κοινωνικό συμβόλαιο που το ατομικό θα ταυτίζεται όσο ποτέ με το συλλογικό και τονίζει πως τώρα είναι η ώρα του πολίτη. Υπενθυμίζει για πολλοστή φορά πως δε πρέπει με τη στάση μας να προσβάλλουμε όλους εκείνους που νυχθημερόν παλεύουν για τη δική μας υγεία. Τέλος, δίνει ένα εντυπωσιακό όνομα στον περιορισμό λέγοντας πως είναι ένα εξόχως δημοκρατικό σύνθημα συλλογικής ευθύνης και κατάθεσης σεβασμού στο σύνολο. Έτσι, με αυτό τον εμπυχωτικό λόγο του ο Πρωθυπουργός καλεί όλους να δώσουν μια πάνδημη απάντηση στην πανδημία.

(Δ16) Τώρα, όμως, είναι η ώρα που το ατομικό ταυτίζεται όσο ποτέ με το συλλογικό: Τώρα είναι η ώρα του πολίτη!

(Δ19) ευθύνη των νέων προς τους ηλικιωμένους, κραυγή αφύπνισης

(Δ20) Τώρα είναι η στιγμή να ορθώσουμε όλοι το δικό μας μέτωπο, να ξαναγράψουμε ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο.

(Δ22) Το μεγαλύτερο όπλο κατά του αόρατου εχθρού είναι η προσωπική μας συμπεριφορά. Δεν κυκλοφορούμε χωρίς αιτία. Μένουμε σπίτι. Δεν προσβάλλουμε με τη στάση μας εκείνους που μάχονται νύχτα-μέρα στα νοσοκομεία για τη δική μας υγεία.

(Δ23) Γιατί η παραμονή στο σπίτι είναι, στον πυρήνα της, ένα εξόχως δημοκρατικό σύνθημα συλλογικής ευθύνης. Δεν είναι περιορισμός. Αλλά κατάθεση σεβασμού στο σύνολο.

(Δ27) Δεν κυκλοφορούμε. Και δίνουμε όλοι ενωμένοι, πάνδημη απάντηση στην πανδημία.

- **Πρόκληση συμπόνιας και συναισθηματικής ταύτισης**

Στην προσπάθεια του ο Πρωθυπουργός να παρακινήσει συναισθηματικά τους πολίτες, επικαλείται την συγκινησιακή αντίδραση του καθηγητή Σ. Τσιόδρα, ο οποίος λύγισε όταν μιλούσε για την ευθύνη των νέων προς τους ηλικιωμένους. Η αντίδρασή αυτή άγγιξε συναισθηματικά το πανελλήνιο και πέτυχε επικοινωνιακά το σκοπό της.

(Δ19) Ο καθηγητής κ. Τσιόδρας μίλησε για την ευθύνη των νέων προς τους ηλικιωμένους με έναν κόμπο στο λαιμό. Ας γίνει αυτή η συναισθηματική αντίδραση ενός ανθρώπου που

σηκώνει τεράστιο βάρος, με καθαρό μυαλό και μοναδική αξιοπρέπεια, κραυγή αφύπνισης.

- **Καταφυγή στην αυθεντία**

Ο Πρόεδρος της Κυβέρνησης επιστρατεύει αξιολογικό λόγο καταφεύγοντας στην αυθεντία και απαλλάσσει το κείμενο από την απαίτηση να είναι αναλυτικό και αποδεικτικό και μεταβάλλει το ρόλο του δέκτη σε αδύναμο. Έτσι καταφέρνει να πείσει και να εντυπωσιάσει το κοινό αυτόματα.

(Δ25) Κλείνω με τα λόγια του Αμερικάνου προέδρου Θεόδωρου Ρούζβελτ, που ταιριάζουν, νομίζω, σε αυτούς που ήδη μάχονται εναντίον της απειλής και θα κληθούν να κάνουν πολύ περισσότερα στις επόμενες μέρες: «Ο έπαινος ανήκει στον άνθρωπο που είναι πραγματικά στην αρένα, με πρόσωπο γεμάτο ιδρώτα και αίμα. Που έχει, όμως, ενθουσιασμό και αφοσίωση. Γιατί ξοδεύει τον εαυτό του σε ένα άξιο σκοπό».

b) Επιχειρηματολογικά σχήματα:

- **Του κινδύνου ή της απειλής**

Με τη ρητορική του πολέμου προσπαθεί ο Πρωθυπουργός να δείξει την κρισιμότητα της κατάστασης και περιγράφει τη δεινή θέση της Ιταλίας. Καλεί με αυτό τον τρόπο τους πολίτες να επιστρατεύσουν όλα τα αποθέματα σθένους και υπομονής για να ξεπεραστεί η κρίση.

(Δ3) ο χρόνος δεν μετριέται σε μέρες αλλά με ώρες, απαιτούνται τολμηρές και γρήγορες πρωτοβουλίες

(Δ11) Στην Ιταλία χάνεται, δυστυχώς, ένας άνθρωπος κάθε δύο λεπτά, Και η κατάσταση γίνεται όλο και χειρότερη παντού στον κόσμο. Δεν πρέπει να φτάσουμε στο σημείο να διαλέγουμε ποιος θα ζήσει και ποιος θα χαθεί

(Δ12) εξορίζουμε τον κίνδυνο, οχυρά ζωής

(Δ13) να βλάψουν χιλιάδες υπεύθυνους, κερκόπορτα στο κακό

(Δ15) απόρθητα τα σύνορά μας

(Δ20) ορθώσουμε όλοι το δικό μας μέτωπο

(Δ24) να επιστρατεύσουμε όλα τα αποθέματα σθένους και υπομονής για να ξεπεράσουμε την κρίση

(Δ25) στην αρένα

- **Της πραγματικότητας**

Εδώ περιγράφει με τα πιο μελανά χρώματα την πραγματικότητα και τα αποτελέσματα της πανδημίας και επισημαίνει πως το κράτος οφείλει να φροντίζει για την υγεία των πολιτών και να παρεμβαίνει όταν η άσκηση της ατομικής ελευθερίας απειλεί την κοινωνία.

(Δ11) Στην Ιταλία χάνεται, δυστυχώς, ένας άνθρωπος κάθε δύο λεπτά. Και η κατάσταση γίνεται όλο και χειρότερη παντού στον κόσμο.

(Δ4) Το Κράτος οφείλει κατά το Σύνταγμα να «μεριμνά για την Υγεία των Πολιτών» και να παρεμβαίνει όταν η άσκηση της ατομικής ελευθερίας υπερβαίνει τον συνταγματικό της σκοπό και απειλεί την κοινωνία.

Δ) ΡΗΤΟΡΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ι) Μετωνυμίες: Με την χρήση των μετωνυμιών και την επιλογή διαφορετικών λέξεων αποδίδεται μια υπερβολή, η οποία δίνει τελείως διαφορετική οπτική της πραγματικότητας. Η πολεμική ρητορική παραμένει ίδια δίνοντας έτσι σαφές μήνυμα για την ύπαρξη πολέμου.

Στο όνομα του συλλογικού καλού	Αντί	Μπροστά στο συλλογικό καλό
εξορίζουμε τον κίνδυνο	Αντί	αντιμετωπίζουμε
μετατρέπουμε σε οχυρά ζωής	Αντί	προστατεύουμε τη ζωή μας
να κλείσει κάθε κερκόπορτα στο κακό	Αντί	να προστατευθούμε σωστά
να ορθώσουμε όλοι το δικό μας μέτωπο	Αντί	να αντισταθούμε στον κίνδυνο
να σπάσει η αλυσίδα μετάδοσής	Αντί	να σταματήσει η μετάδοση
Το μεγαλύτερο όπλο	Αντί	το μεγαλύτερο πλεονέκτημα
εκείνους που μάχονται	Αντί	εκείνους που εργάζονται
θα σηκώνουμε το βάρος της πατρίδας	Αντί	θα το αντιμετωπίσουμε όλοι μαζί

2.3.5 Ανάλυση πέμπτου πρωθυπουργικού διαγγέλματος (13-04-2020)

- (E1) «Συμπολίτες μου,
- (E2) Έχουν περάσει ήδη 33 μέρες από το πρώτο μήνυμά μου για την πανδημία. Έθεσα, τότε, έναν σαφή στόχο: Να περιορίσουμε την εξάπλωση του Κορωνοϊού στη χώρα, υπομένοντας και ατομικές θυσίες. Και αυτές τις θυσίες τις κάνετε, με υψηλό αίσθημα ευθύνης. Προστατεύτηκαν, έτσι, όλοι οι Έλληνες, κυρίως, όμως, οι πιο ευάλωτοι. Και κερδίσαμε πολύτιμο χρόνο, ώστε να οργανώσουμε καλύτερα το Εθνικό Σύστημα Υγείας. Σας αξίζει ένα μεγάλο ευχαριστώ. Για την εμπιστοσύνη, αλλά και την πειθαρχημένη συμπεριφορά. Αποδείξαμε, ως λαός, ότι έχουμε μεγάλες εσωτερικές δυνάμεις και αντοχές. Δείξαμε τον καλύτερό μας εαυτό. Κι αν αυτό μας προσφέρει μια εύλογη ικανοποίηση, γιατί όχι και υπερηφάνεια, μας εξοπλίζει, ταυτόχρονα, με πρόσθετο κουράγιο να συνεχίσουμε τη μάχη.
- (E3) Ο πόλεμος δεν κερδήθηκε ακόμη. Τα κρούσματα μειώνονται, όπως κι ο αριθμός των ασθενών στις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας. Η παραμικρή επανάπαυση, ωστόσο, μπορεί εύκολα να οδηγήσει σε οδυνηρόπισωγύρισμα. Στο διάστημα που πέρασε, είχαμε, και θα έχουμε ακόμα, δυστυχώς, απώλειες. Πολύ λιγότερες, όμως, απ' όσες αν είχαμε ακολουθήσει άλλη πολιτική. Γι' αυτό και θα επιμεινουμε στο δρόμο που χαράξαμε: Θα συμβουλευόμαστε πάντα τους ειδικούς. Η επιστροφή στην κανονική ζωή θα γίνει σταδιακά και σε φάσεις. Και μόνο όταν αυτό θα τεκμηριώνεται από επιστημονικά δεδομένα. Πάνω απ' όλα, θα συνεχίζουμε να προστατεύουμε για καιρό τους ηλικιωμένους και όσους πάσχουν από βαριά, χρόνια νοσήματα.
- (E4) Συμπολίτες μου,
- (E5) Μέσα στην πρωτοφανή αυτή κρίση άλλαξαν πολλά με ιλιγγιώδη ταχύτητα. Αλλάξαμε και εμείς. Πιστεύω προς το καλύτερο. Ένα νέο Εθνικό Σύστημα Υγείας χτίζεται, ήδη, καθώς, σε μόλις πέντε εβδομάδες, έγιναν όσα δεν γίνονταν επί δεκαετίες. Συναντήθηκα και μίλησα με τους ανθρώπους της πρώτης γραμμής στα νοσοκομεία. Θαύμασα τις ικανότητες, την αφοσίωση και τη θέλησή τους. Και διαπίστωσα από κοντά ότι μαζί με τα κτίρια και τα τεχνικά μέσα εκσυγχρονίζονται και οι αντιλήψεις για το ρόλο και τον τρόπο λειτουργίας της δημόσιας Υγείας. Η αναμόρφωση του ΕΣΥ δεν σταματά εδώ. Αποτελεί

προσωπική μου δέσμευση να προσθέσουμε αμέσως εκατοντάδες κρεβάτια ΜΕΘ, ώστε να προσεγγίσουμε γρήγορα τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο.

- (E6) Η πανδημία υποχωρεί. Αλλά είναι πολύ πιθανό να επιστρέψει τον επόμενο χειμώνα. Και πρέπει να μας βρει έτοιμους. Μαζί με το ΕΣΥ, ωστόσο, νέα μορφή παίρνει και το σύνολο του δημόσιου τομέα: Οι υπηρεσίες του ψηφιοποιούνται και απλώνονται για να εξυπηρετούν πιο εύκολα και πιο σύντομα τον πολίτη. Συνταγογραφήσεις και πιστοποιητικά εκδίδονται, πλέον, ηλεκτρονικά. Το <https://www.gov.gr/> έχει μπει για τα καλά στη ζωή μας και την κάνει πιο εύκολη. Οι υπάλληλοι εξοικειώνονται με την τεχνολογία. Ενώ, μέχρι σήμερα, σχεδόν 5 εκατομμύρια είναι οι συμμετοχές μαθητών αθροιστικά σε ψηφιακές τάξεις με τη βοήθεια δεκάδων χιλιάδων φιλότιμων εκπαιδευτικών. Πολλές επιχειρήσεις μας, αποδεικνύονται ανθεκτικές και ευέλικτες: Άλλες στρέφουν την παραγωγή τους σε προϊόντα της συγκυρίας, όπως τα αντισηπτικά. Και άλλες, συνεργάζονται μεταξύ τους για να προσφέρουν στα νοσοκομεία υλικά υψηλής τεχνολογίας, όπως μάσκες τρισδιάστατης εκτύπωσης για τους γιατρούς.
- (E7) Την ίδια ώρα, Έλληνες επιστήμονες είναι παρόντες σε όλα τα διεθνή ερευνητικά προγράμματα που διεξάγονται εναντίον του ιού. Ενώ η κινητοποίηση της κοινωνίας εκφράζεται πολυδιάστατα: Με τις μεγάλες δωρεές ιδιωτών. Με τον εθελοντισμό χιλιάδων πολιτών. Αλλά και με την πειθαρχία όλων. Γιατί ο στόχος είναι κοινός.
- (E8) Συμπολίτες μου,
- (E9) Με την υπεύθυνη στάση σας, δαμάσατε το πρώτο κύμα του Κορωνοϊού. Γιατροί και νοσηλευτές, ένστολοι και Πολιτική Προστασία στάθηκαν στην πρώτη γραμμή. Και στο πλευρό τους, πολλοί άλλοι μαχητές αυτής της “νέας καθημερινότητας”: Οι υπάλληλοι των καταστημάτων τροφίμων. Τα παιδιά που μεταφέρουν έτοιμο φαγητό. Αλλά και οι εργαζόμενοι που κρατούν νύχτα-μέρα τις πόλεις μας καθαρές. Όλοι αυτοί “δίνουν ζωή στη ζωή μας”. Είναι σίγουρο πως, όταν περάσει η κρίση, θα βλέπουμε αλλιώς τους ανθρώπους που γεμίζουν τα ράφια των σούπερ μάρκετ. Θα ανησυχούμε αν το παλικάρι στο μηχανάκι δεν φοράει το κράνος του. Και θα λέμε καλημέρα στις γυναίκες και στους άντρες που θα αδειάζουν τους κάδους της γειτονιάς μας. Δεν θα είναι πια αόρατοι όπως ήταν, ίσως, για κάποιους. Πολλοί έπρεπε να βάλουν την προστατευτική μάσκα για να λάμψει από πίσω της το φωτεινό τους πρόσωπο. Είναι το πρόσωπο της προκοπής και της

αλληλεγγύης. Της αυριανής Ελλάδας. Και θέλω να τους ευχαριστήσω, για μία ακόμη φορά, εκ μέρους όλων των πολιτών. Το μεγαλύτερο κέρδος μας, ωστόσο, από αυτή την πρωτόγνωρη κρίση έχει όνομα. Και λέγεται Εμπιστοσύνη. Εμπιστοσύνη προς το Κράτος. Προς την Κυβέρνηση. Προς τον συμπολίτη! Γιατί, μέσα σε 50 ημέρες, διαλύθηκαν μύθοι δεκαετιών. Και βγήκαν συμπεράσματα, που θα μας συνοδεύουν για καιρό. Αποδείχθηκε, για παράδειγμα, πως το κράτος πρέπει πρωτίστως να αξιολογείται με βάση την αποτελεσματικότητά του. Και πως, όταν το κράτος δεν γίνεται λάφυρο της εξουσίας, τότε μετατρέπεται σε αληθινή “Πολιτεία”. Όχι σε έναν κομματικό προορισμό. Αλλά σε μία ομπρέλα φροντίδας για όλους. Που αναθέτει την ευθύνη των κρίσιμων τομέων στους πιο άξιους. Αυτή η παρακαταθήκη εμπιστοσύνης και αξιοκρατίας δεν πρέπει να φύγει μαζί με την πανδημία. Γιατί θα την χρειαστούμε για την επόμενη μεγάλη πρόσκληση: Την ανάταξη της οικονομίας μας.

- (E10) Η κυβέρνηση βρέθηκε απέναντι σε μία πρωτοφανή κρίση. Και αντέδρασε γρήγορα: Διαθέτει περισσότερα από 14 δις για να στηριχθούν εργαζόμενοι και επιχειρήσεις. Και εξασφαλίζει ακόμη 10 δις ευρώ ρευστότητας και πρόσθετα ευρωπαϊκά κονδύλια. Ήδη, 750.000 εργαζόμενοι εισπράττουν την ενίσχυση των 800 ευρώ. Σχεδόν 200.000 άνεργοι πήραν παράταση στο επίδομα τους. Σε παραπάνω από 500.000 επιχειρήσεις έχουν ανασταλεί όλες οι φορολογικές και ασφαλιστικές υποχρεώσεις. Και 85.000 επιστήμονες δήλωσαν συμμετοχή σε προγράμματα αμειβόμενης τηλεκατάρτισης.
- (E11) Σήμερα, ανακοινώνω μία ακόμη πρωτοβουλία προς μία ειδική ομάδα του πληθυσμού: Οι 155.000 μακροχρόνια άνεργοι της πατρίδας μας θα λάβουν έκτακτη οικονομική ενίσχυση 400 ευρώ. Προσοχή, όμως: Μέχρι σήμερα, θυσιάζουμε συνειδητά ένα μέρος της ευημερίας μας για να προστατεύσουμε την υγεία και την κοινωνική συνοχή. Γιατί η ύφεση το 2020 θα είναι μεγάλη. Ακόμα μεγαλύτερη, όμως, μπορεί να είναι η ανάκαμψη το 2021. Και, σε αντίθεση με το παρελθόν, σήμερα διαθέτουμε ένα μεγάλο πλεονέκτημα: Ένα τεράστιο απόθεμα αξιοπιστίας και σοβαρότητας. Αυτό το εθνικό κεφάλαιο, λοιπόν, δεν επιτρέπεται να σπαταληθεί σε αλόγιστα αιτήματα και πρόχειρες παροχές. Γιατί ένας πόλεμος σε εξέλιξη απαιτεί εφεδρείες. Θα μοιραστούμε τα βάρη της κρίσης με τρόπο δίκαιο, όπως το κάνουμε μέχρι σήμερα. Για να έχουν όλοι μετά, μέρος από την αναπτυξιακή έκρηξη που θα ακολουθήσει.

- (E12) Στην αρχή αυτής της περιπέτειας, ζήτησα την ισχύ της εμπιστοσύνης σας. Και μου την προσφέρατε απλόχερα. Πιστεύω ότι, με σκληρή δουλειά, σας την ανταποδίδω καθημερινά. Δεν ξεχνώ, όμως, ότι αυτή η κατάσταση δεν θα συνεχιστεί επ' αόριστον. Μετά την κρίση, η κάθε εξουσία οφείλει να εγκαταλείπει το απυρόβλητο της ανάγκης, δυναμώνοντας την λογοδοσία. Γιατί καμία έκτακτη συνθήκη δεν μπορεί να αμφισβητεί τη δημοκρατική ευαισθησία.
- (E13) Η Βουλή και οι θεσμοί, λοιπόν, λειτουργούν παρά τους περιορισμούς. Όμως, θα το ξαναπώ: Η Ελλάδα μετά την πανδημία πρέπει να είναι μία ανανεωμένη Ελλάδα! Η κρίση ίσως μας πληγώσει. Θα μας έχει οπλίσει, ωστόσο, με πολύτιμες εμπειρίες για να οικοδομήσουμε ένα πιο ισχυρό και σύγχρονο κράτος. Γιατί, ακριβώς, τα μεγάλα βήματα που γίνονται τώρα είναι όπλα που μπορούν να κάνουν αυτή την πρόσκαιρη δοκιμασία μοχλό σταθερής προόδου. Να εντάξουν τις σκοπιμότητες της στιγμής στο στρατηγικό σκοπό του μέλλοντος. Και έτσι τα μέτρα της επικαιρότητας, να γίνουν πυροδότες διαρκών μεταρρυθμίσεων. Πρόκειται για κατακτήσεις που θα μας βοηθήσουν, ώστε μετά την καταιγίδα να κάνουμε μία νέα αρχή. Με άλλα λόγια, μετά την εμπειρία του Κορωνοϊού, είναι στο χέρι μας η “ανάγκη του σήμερα” να θεμελιώσει την “αναγέννηση του αύριο”. Και το σκληρό παρόν να γίνει πρόλογος πιο αισιόδοξων καιρών.
- (E14) Κλείνω με τις εξής σκέψεις,
- (E15) Στην προηγούμενη επικοινωνία μας, είχα τονίσει ότι στη μάχη κατά του Covid-19, ο Απρίλιος είναι ο πιο κρίσιμος μήνας. Σήμερα σας λέω ότι αυτή είναι η πιο κρίσιμη εβδομάδα! Μία πραγματικά Μεγάλη Εβδομάδα. Στην οποία αποτυπώνονται, εφέτος, τα Πάθη και οι θυσίες μας για να ξεπεραστεί ο Γολγοθάς της πανδημίας και να φτάσουμε στην Ανάσταση. Αυτό το Πάσχα θα το θυμόμαστε ως το Πάσχα της Αγάπης. Αλλά και της Ευθύνης. Θα το περάσουμε χωριστά από δικά μας πρόσωπα. Και μακριά, ίσως, από τους τόπους μας. Και, δίχως προσκύνημα στις εκκλησίες. Ξέρω ότι είναι πολύ δύσκολο. Δεν κινδυνεύει η πίστη μας, αλλά η υγεία των πιστών. Έτσι, όμως, θα δικαιώσουμε και το αληθινό μήνυμα της μεγάλης γιορτής. Που είναι η νίκη της ζωής απέναντι στον θάνατο.
- (E16) Με τον τρόπο της αυτή η Μεγάλη Εβδομάδα αποκτά μια ξεχωριστή πνευματικότητα. Μας φέρνει αντιμέτωπους με τους φόβους μας, αλλά και τις προσδοκίες μας. Μας ωθεί

να μείνουμε ταπεινοί και να αναλογιστούμε τι είναι πραγματικά σημαντικό στη ζωή μας. Ας μείνουμε, λοιπόν, στο σπίτι. Για να ανταμώσουμε πάλι, υγιείς και δυνατοί, όταν περάσει η τρικυμία. Μένουμε σπίτι, βγαίνουμε νικητές. Γιατί μια κλωστή χωρίζει τη νίκη απ' την καταστροφή: Αν δεν τηρήσουμε μέχρι τέλους τις συμβουλές των ειδικών, μπορεί να διαλύσουμε όσα πετύχαμε.

(E17) Στον ορίζοντα φαίνεται η στιγμή που τα καταστήματα και τα σχολεία θα αρχίσουν να ανοίγουν με προσεκτικά βήματα. Οι μηχανές της οικονομίας να ξαναξεστάνονται. Και οι άνθρωποι να συναντώνται και πάλι στους δρόμους, στις δουλειές, στους χώρους άθλησης. Όλα αυτά, ωστόσο, θα πρέπει να γίνουν με σύνεση. Με σχέδιο. Με τους γιατρούς πάντα να μας συμβουλεύουν. Με νέες συνήθειες. Με την ατομική υγιεινή να έχει γίνει τρόπος ζωής. Με ξεχωριστή φροντίδα για τους ηλικιωμένους μας. Και με τα τυχόν κρούσματα να εντοπίζονται και απομονώνονται αμέσως, πριν γίνουν απειλητικά.

(E18) Το πιστεύω: Είναι στο χέρι μας να φέρουμε πιο κοντά μας το μέλλον που επιθυμούμε. Και προσέχοντας σήμερα, να κάνουμε το αύριο ακόμη πιο φωτεινό και αισιόδοξο. Το μπορούμε και θα το καταφέρουμε!

(E19) Καλή Ανάσταση σε όλες και όλους!»

A. ΔΟΜΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Σε αυτό το διάγγελμα ο πρωθυπουργός τονίζει ότι ο πόλεμος δεν κερδήθηκε ακόμη και ότι ο στόχος είναι ο περιορισμός της εξάπλωσης του κορονοϊού στη χώρα μέσα από ατομικές θυσίες.

Έως τις 13 Απριλίου περισσότεροι από 1.860.000 κρούσματα έχουν καταγραφεί παγκοσμίως και οι θάνατοι ανέρχονται σε 114.982.

Στις ΗΠΑ περισσότεροι από 560.000 άνθρωποι νοσούν και για πρώτη φορά στην ιστορία των ηνωμένων πολιτειών και οι 50 πολιτείες ταυτόχρονα έχουν κηρύξει κατάσταση έκτακτης ανάγκης και ομοσπονδιακής καταστροφής.

Η Ευρωπαϊκή ένωση και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν καταγράψει περισσότερες από 782.000 κρούσματα και 74.671 θανάτους. Το 83% των θανάτων έχει καταγραφεί σε τέσσερις χώρες: την Ιταλία, την Ισπανία, τη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Στην χώρα μας ανακοινώθηκαν 31 νέα κρούσματα του νέου ιού, 2.145 κρούσματα συνολικά και 99 θάνατοι (73 συμπολίτες μας νοσηλεύονται διασωληνωμένοι στις ΜΕΘ).

Το παραπάνω διάγγελμα έλαβε χώρα στην αρχή της μεγάλης εβδομάδας. Η πολιτική προστασία ανακοίνωσε ότι οι λειτουργίες στις εκκλησίες θα γίνουν κεκλεισμένων των θυρών και οι εκκλησίες θα είναι κλειστές για τους πιστούς καθ' όλη τη διάρκεια της μεγάλης εβδομάδας.

B. ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

α) Κειμενικά θέματα:

- 1) κυβερνητικές αποφάσεις που υλοποιήθηκαν – αλλαγή στάσης πολιτών
- 2) πειθαρχία πολιτών – αποτελέσματα
- 3) κρίσιμη εβδομάδα – Πάσχα με κλειστές εκκλησίες

β) Η χρήση των λέξεων

i) Λέξεις και φράσεις που σχετίζονται με εμπόλεμες καταστάσεις

Εάν και στην χρονική στιγμή του παρόντος διαγγέλματος τα κρούσματα έχουν εμφανώς μειωθεί και η κατάσταση είναι, ίσως, υπό έλεγχο, ο Πρωθυπουργός επιμένει στην ίδια ρητορική, επειδή κατά τη γνώμη του ο πόλεμος δεν κερδήθηκε ακόμη. Παροτρύνει για αυστηρή τήρηση των μέτρων με την ίδια συνέπεια και υπευθυνότητα.

- (E2) θυσίες, εξοπλίζει, να συνεχίσουμε τη μάχη
- (E3) πόλεμος δεν κερδήθηκε, απώλειες
- (E11) θυσιάζουμε
- (E13) πληγώσει
- (E15) πάθη, θυσίες, Γολγοθάς
- (E16) τρικυμία, καταστροφή.

ii) Λέξεις και φράσεις για κυβερνητικές αποφάσεις

Ο Πρωθυπουργός ενημερώνει για τις οικονομικές ενισχύσεις που θα δώσει το κράτος σε εργαζόμενους και επιχειρήσεις, για ευρωπαϊκά κονδύλια και παράταση επιδομάτων, για αναστολές φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων. Είναι φανερό πως η κυβέρνηση προσπαθεί με κάθε τρόπο να στηρίξει τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους, καθώς επίσης και χρόνια άνεργους, οι οποίοι πλήττονται άμεσα από την πανδημία. Με αυτό τον τρόπο προσπαθεί να κρατήσει τον κοινωνικό ιστό συμπαγή και να δείξει έμπρακτα πως κανείς δε θα μείνει μόνος μέσα σε αυτές τις ακραίες συνθήκες.

(E10) Διαθέτει περισσότερα από 14 δις για να στηριχθούν εργαζόμενοι και επιχειρήσεις. Και εξασφαλίζει ακόμη 10 δις ευρώ ρευστότητας και πρόσθετα ευρωπαϊκά κονδύλια. Ήδη, 750.000 εργαζόμενοι εισπράττουν την ενίσχυση των 800 ευρώ. Σχεδόν 200.000 άνεργοι πήραν παράταση στο επίδομα τους. Σε παραπάνω από 500.000 επιχειρήσεις έχουν ανασταλεί όλες οι φορολογικές και ασφαλιστικές υποχρεώσεις.

(E11) Οι 155.000 μακροχρόνια άνεργοι της πατρίδας μας θα λάβουν έκτακτη οικονομική ενίσχυση 400 ευρώ.

iii) Λέξεις και φράσεις για επίκληση συναισθήματος

Σε αυτό το σημείο ο Πρωθυπουργός επαινεί δημόσια και εξυψώνει συναισθηματικά τους πολίτες αναγνωρίζοντας όλες τις θυσίες που έχουν κάνει με αίσθημα ευθύνης. Τους αναγνωρίζει πως απέδειξαν ότι έχουν εσωτερικές δυνάμεις και αντοχές, ότι έδειξαν τον καλύτερό τους εαυτό και αυτό θα πρέπει να τους γεμίζει ικανοποίηση και υπερηφάνεια εξοπλίζοντας τους ταυτόχρονα με κουράγιο να συνεχίσουν τη μάχη.

(E2) αυτές τις θυσίες τις κάνατε, με υψηλό αίσθημα ευθύνης. Σας αξίζει ένα μεγάλο ευχαριστώ. Για την εμπιστοσύνη, αλλά και την πειθαρχημένη συμπεριφορά. Αποδείξαμε, ως λαός, ότι έχουμε μεγάλες εσωτερικές δυνάμεις και αντοχές. Δείξαμε τον καλύτερό μας εαυτό. Κι αν αυτό μας προσφέρει μια εύλογη ικανοποίηση, γιατί όχι και υπερηφάνεια, μας εξοπλίζει, ταυτόχρονα, με πρόσθετο κουράγιο να συνεχίσουμε τη μάχη.

iv) Λέξεις και φράσεις με τις οποίες αναδεικνύεται η αποτελεσματικότητα των αγώνων των πολιτών

Εδώ ο Πρωθυπουργός, ουσιαστικά, πλέκει το εγκώμιο των Ελλήνων πολιτών, οι οποίοι επέδειξαν ισχυρά αντανakλαστικά και δημιουργήσαν εν μέσω πανδημίας, όπως οι χιλιάδες εκπαιδευτικοί και μαθητές που συμμετείχαν σε ψηφιακές τάξεις. Άλλοι την κρίση του κορονοϊού την αντιμετώπισαν ως ευκαιρία και παρήγαγαν προϊόντα της συγκυρίας, όπως μάσκες αντισηπτικά κτλ. Μέσα από αυτές τις αναφορές ο Πρωθυπουργός θέλει να τονώσει το ηθικό των πολιτών και να τους αναγνωρίσει την εφευρετικότητα και τη δύναμη να βγαίνουν πάντα νικητές μέσα από δύσκολες συγκυρίες. Επαινεί και παραδέχεται αυτή την υπεύθυνη στάση λέγοντας χαρακτηριστικά πως είναι το πρόσωπο της προκοπής και της αλληλεγγύης.

- (E2) αυτές τις θυσίες τις κάνατε με υψηλό αίσθημα ευθύνης, Σας αξίζει ένα μεγάλο ευχαριστώ. Για την εμπιστοσύνη, αλλά και την πειθαρχημένη συμπεριφορά. Αποδείξαμε, ως λαός, ότι έχουμε μεγάλες εσωτερικές δυνάμεις και αντοχές. Δείξαμε τον καλύτερό μας εαυτό.
- (E6) μέχρι σήμερα, σχεδόν 5 εκατομμύρια είναι οι συμμετοχές μαθητών αθροιστικά σε ψηφιακές τάξεις με τη βοήθεια δεκάδων χιλιάδων φιλότιμων εκπαιδευτικών. Πολλές επιχειρήσεις μας, αποδεικνύονται ανθεκτικές και ευέλικτες: Άλλες στρέφουν την παραγωγή τους σε προϊόντα της συγκυρίας, όπως τα αντισηπτικά. Και άλλες, συνεργάζονται μεταξύ τους για να προσφέρουν στα νοσοκομεία υλικά υψηλής τεχνολογίας, όπως μάσκες τρισδιάστατης εκτύπωσης για τους γιατρούς.
- (E7) Την ίδια ώρα, Έλληνες επιστήμονες είναι παρόντες σε όλα τα διεθνή ερευνητικά προγράμματα που διεξάγονται εναντίον του ιού. Ενώ η κινητοποίηση της κοινωνίας εκφράζεται πολυδιάστατα: Με τις μεγάλες δωρεές ιδιωτών. Με τον εθελοντισμό χιλιάδων πολιτών. Αλλά και με την πειθαρχία όλων.
- (E9) Με την υπεύθυνη στάση σας, δαμάσατε το πρώτο κύμα του Κορονοϊού, Είναι το πρόσωπο της προκοπής και της αλληλεγγύης. Της αυριανής Ελλάδας.

Ομάδες «άλλοι» και «εμείς» γίνονται ένα

Τα αποτελέσματα του εγκλεισμού είναι πλέον φανερά, αλλά ο Πρωθυπουργός παρουσιάζεται πιο αισιόδοξος. Δεν αναφέρει ανεύθυνες συμπεριφορές, αλλά μόνο επαινεί τους κόπους και την προσπάθεια του συνόλου που απέδωσαν ελπιδοφόρους καρπούς.

(E9) Γιατροί και νοσηλευτές, ένστολοι και Πολιτική Προστασία στάθηκαν στην πρώτη γραμμή. Και στο πλευρό τους, πολλοί άλλοι μαχητές αυτής της νέας καθημερινότητας, οι υπάλληλοι των καταστημάτων τροφίμων. Τα παιδιά που μεταφέρουν έτοιμο φαγητό. Αλλά και οι εργαζόμενοι που κρατούν νύχτα-μέρα τις πόλεις μας καθαρές. Όλοι αυτοί δίνουν ζωή στη ζωή μας.

v) Σύνθετες λέξεις

(E6) ψηφιοποιούνται

(E10) τηλεκατάρτηση

vi) Λέξεις και φράσεις σε πρώτο πρόσωπο ενικού και πληθυντικού

Με την ίδια τακτική ο Πρωθυπουργός χρησιμοποιεί το α' πρόσωπο ενικού στους πολίτες χτίζοντας πιο φιλικό προφίλ.

Ενικού:

(E2) από το πρώτο μήνυμα μου, Έθεσα

(E5) Συναντήθηκα και μίλησα, διαπίστωσα, προσωπική μου δέσμευση

(E11) ανακοινώνω\

(E12) ζήτησα, Πιστεύω, Δεν ξεχνώ

(E14) Κλείνω

(E15) είχα τονίσει, σας λέω

(E18) Το πιστεύω.

Πληθυντικού:

Με τη χρήση του α' προσώπου πληθυντικού δείχνει ότι συναποφασίζει, μοιράζεται τις ευθύνες, αλλά βγάζει μπροστά και την ομάδα που είναι δίπλα του και εμπιστεύεται.

(E3) συμβουλευόμαστε

(E11) θυσιάζουμε, προστατεύσουμε, διαθέτουμε

Γ) ΣΧΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

i) Στρατηγικές δόμησης ενεργών υποκειμένων – ενιαίας ομάδας

Ο Πρωθυπουργός σε αυτό το διάγγελμα δίνει έναν εμπνευστικό χαρακτήρα, μιλώντας για ομάδα που δούλεψε σκληρά και δάμασε το πρώτο κύμα του ιού. Μιλά για την σπουδαία πειθαρχημένη συμπεριφορά που κράτησαν οι πολίτες, η οποία τους προσφέρει μια ικανοποίηση και περηφάνεια και τους εξοπλίζει με πρόσθετο κουράγιο και υπομονή να συνεχίσουν τη μάχη. Με αυτή τη ρητορική φανερώνει το πρόσωπο του στοργικού πατέρα που επαινεί τα παιδιά του για τα αποτελέσματα των προσπαθειών τους γεμίζοντάς τα ταυτόχρονα αυτοπεποίθηση, κουράγιο και δύναμη να συνεχίσουν κάτω από τον ίδιο σκοπό.

(E2) κερδίσαμε πολύτιμο χρόνο, ώστε να οργανώσουμε καλύτερα το Εθνικό Σύστημα Υγείας. Αποδείξαμε, ως λαός, ότι έχουμε μεγάλες εσωτερικές δυνάμεις και αντοχές. Δείξαμε τον καλύτερό μας εαυτό. Κι αν αυτό μας προσφέρει μια εύλογη ικανοποίηση, γιατί όχι και υπερηφάνεια, μας εξοπλίζει, ταυτόχρονα, με πρόσθετο κουράγιο να συνεχίσουμε τη μάχη.

(E9) Με την υπεύθυνη στάση σας, δαμάσατε το πρώτο κύμα του Κορωνοϊού. Γιατροί και νοσηλευτές, ένστολοι και Πολιτική Προστασία στάθηκαν στην πρώτη γραμμή. Και στο πλευρό τους, πολλοί άλλοι μαχητές αυτής της “νέας καθημερινότητας”.

(E12) Στην αρχή αυτής της περιπέτειας, ζήτησα την ισχύ της εμπιστοσύνης σας. Και μου την προσφέρατε απλόχερα.

ii) Στρατηγικές αυτοδικαίωσης

Ο Πρωθυπουργός βγαίνει μπροστά με το προφίλ του απόλυτου ηγέτη και δικαιώνει τον εαυτό του με τις επιλογές τις δικές του και της ομάδας του, αλλά δεν παραλείπει να επαινέσει και τους

πολίτες, οι οποίοι πίστεψαν σε αυτόν και με υψηλό αίσθημα ευθύνης περιόρισαν την εξάπλωση του ιού. Αναγνωρίζει τα αποτελέσματα των προσπαθειών των πολιτών, αλλά τονίζει ότι με σκληρή δουλειά ανταποδίδει καθημερινά την εμπιστοσύνη που δείχνουν στο πρόσωπό του. Αναφέρει ότι η πανδημία υποχωρεί και τα κρούσματα μειώνονται και ότι η χώρα έχει λιγότερες απώλειες σε σύγκριση με τις απώλειες που θα υπήρχαν, αν υιοθετούνταν άλλες πολιτικές. Εδώ δικαιώνει την επιλογή του, πιστός πάντα στην απόλυτη προτεραιότητα του, τις ζωές των ανθρώπων.

- (E2) Έθεσα, τότε, έναν σαφή στόχο: Να περιορίσουμε την εξάπλωση του Κορονοϊού στη χώρα, υπομένοντας και ατομικές θυσίες. Και αυτές τις θυσίες τις κάνατε, με υψηλό αίσθημα ευθύνης.
- (E3) Τα κρούσματα μειώνονται, όπως κι ο αριθμός των ασθενών στις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας. Πολύ λιγότερες απώλειες, όμως, απ' όσες αν είχαμε ακολουθήσει άλλη πολιτική.
- (E5) έγιναν όσα δεν γίνονταν επί δεκαετίες
- (E6) Η πανδημία υποχωρεί.
- (E9) Με την υπεύθυνη στάση σας, δαμάσατε το πρώτο κύμα του Κορονοϊού. Αποδείχθηκε, για παράδειγμα, πως το κράτος πρέπει πρωτίστως να αξιολογείται με βάση την αποτελεσματικότητά του. Και πως, όταν το κράτος δεν γίνεται λάφυρο της εξουσίας, τότε μετατρέπεται σε αληθινή "Πολιτεία". Όχι σε έναν κομματικό προορισμό. Αλλά σε μία ομπρέλα φροντίδας για όλους. Που αναθέτει την ευθύνη των κρίσιμων τομέων στους πιο άξιους. Αυτή η παρακαταθήκη εμπιστοσύνης και αξιοκρατίας δεν πρέπει να φύγει μαζί με την πανδημία. Γιατί θα την χρειαστούμε για την επόμενη μεγάλη πρόκληση: Την ανάταξη της οικονομίας μας.
- (E12) Πιστεύω ότι, με σκληρή δουλειά, σας την ανταποδίδω καθημερινά.

iii) Στρατηγικές επιχειρηματολογίας

a) Σοφίσματα:

- **Συμπεράσματα έωλα**

Εδώ ο Πρωθυπουργός διατυπώνει ευσεβείς πόθους και συμπεράσματα, τα οποία δεν τεκμαίρονται από πουθενά. Μιλάει για αναπτυξιακή έκρηξη που θα ακολουθήσει, η οποία δεν τεκμηριώνεται σε κάποιο ορθολογικό στοιχείο.

(E9) Το μεγαλύτερο κέρδος μας, ωστόσο, από αυτή την πρωτόγνωρη κρίση έχει όνομα. Και λέγεται Εμπιστοσύνη. Εμπιστοσύνη προς το Κράτος. Προς την Κυβέρνηση. Προς τον συμπολίτη! Γιατί, μέσα σε 50 ημέρες, διαλύθηκαν μύθοι δεκαετιών. Και βγήκαν συμπεράσματα, που θα μας συνοδεύουν για καιρό. Αποδείχθηκε, για παράδειγμα, πως το κράτος πρέπει πρωτίστως να αξιολογείται με βάση την αποτελεσματικότητά του. Και πως, όταν το κράτος δεν γίνεται λάφυρο της εξουσίας, τότε μετατρέπεται σε αληθινή “Πολιτεία”. Όχι σε έναν κομματικό προορισμό. Αλλά σε μία ομπρέλα φροντίδας για όλους. Που αναθέτει την ευθύνη των κρίσιμων τομέων στους πιο άξιους. Αυτή η παρακαταθήκη εμπιστοσύνης και αξιοκρατίας δεν πρέπει να φύγει μαζί με την πανδημία. Γιατί θα την χρειαστούμε για την επόμενη μεγάλη πρόσκληση: Την ανάταξη της οικονομίας μας.

(E11) από την αναπτυξιακή έκρηξη που θα ακολουθήσει.

(E13) Πρόκειται για κατακτήσεις που θα μας βοηθήσουν, ώστε μετά την καταιγίδα να κάνουμε μία νέα αρχή. Η Ελλάδα μετά την πανδημία πρέπει να είναι μία ανανεωμένη Ελλάδα.

(E18) Και προσέχοντας σήμερα, να κάνουμε το αύριο ακόμη πιο φωτεινό και αισιόδοξο.

b) Επιχειρηματολογικά σχήματα

- **Του κινδύνου ή της απειλής**

Ο Πρωθυπουργός από τη μια επιδοκιμάζει το σύνολο των πολιτών για την υπεύθυνη στάση τους και τα αποτελέσματα που έφερε αυτή, ωστόσο από την άλλη δεν παραλείπει να τονίσει ότι ο πόλεμος δεν κερδήθηκε ακόμη και ότι η ίδια στάση πρέπει να τηρηθεί και την Αγία και Μεγάλη Εβδομάδα, ώστε να μη διαλυθούν οι επιτυχίες απέναντι στη νόσο.

- (E3) Ο πόλεμος δεν κερδήθηκε ακόμη. Η παραμικρή επανάπαυση, ωστόσο, μπορεί εύκολα να οδηγήσει σε οδυνηρό πισωγύρισμα. Στο διάστημα που πέρασε, είχαμε, και θα έχουμε ακόμα, δυστυχώς, απώλειες.
- (E6) Αλλά είναι πολύ πιθανό να επιστρέψει τον επόμενο χειμώνα. Και πρέπει να μας βρει έτοιμους.
- (E11) ύφεση το 2020 θα είναι μεγάλη, ένας πόλεμος σε εξέλιξη απαιτεί εφεδρείες.
- (E15) Σήμερα σας λέω ότι αυτή είναι η πιο κρίσιμη εβδομάδα! Μία πραγματικά Μεγάλη Εβδομάδα.
- (E16) Γιατί μια κλωστή χωρίζει τη νίκη απ' την καταστροφή: Αν δεν τηρήσουμε μέχρι τέλους τις συμβουλές των ειδικών, μπορεί να διαλύσουμε όσα πετύχαμε.

- **Της πραγματικότητας**

Ο Πρωθυπουργός δείχνει ότι αποφασίζει ορθολογικά με τις γνωμοδοτήσεις των επιστημόνων και παρουσιάζει το προφίλ του δημοκρατικού ηγέτη και του τεχνοκράτη διοικητή που εξετάζει πολύπλευρα ένα πρόβλημα και λαμβάνει την απόφαση ορθολογικά.

- (E3) Ο πόλεμος δεν κερδήθηκε ακόμη. Τα κρούσματα μειώνονται, όπως κι ο αριθμός των ασθενών στις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας. Η παραμικρή επανάπαυση, ωστόσο, μπορεί εύκολα να οδηγήσει σε οδυνηρό πισωγύρισμα. Γι' αυτό και θα επιμείνουμε στο δρόμο που χαράξαμε: Θα συμβουλευόμαστε πάντα τους ειδικούς. Η επιστροφή στην κανονική ζωή θα γίνει σταδιακά και σε φάσεις. Και μόνο όταν αυτό θα τεκμηριώνεται από επιστημονικά δεδομένα.

Δ) ΡΗΤΟΡΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ι) Μετωνυμίες: Με την χρήση των μετωνυμιών και την επιλογή διαφορετικών λέξεων αποδίδεται μια υπερβολή, η οποία δίνει τελείως διαφορετική οπτική της πραγματικότητας.

ατομικές θυσίες	Αντί	ατομικούς περιορισμούς
μας εξοπλίζει	Αντί	μας ενδυναμώνει
πρόσθετο κουράγιο	Αντί	για δύναμη
συνεχίσουμε τη μάχη	Αντί	την προσπάθεια
Ο πόλεμος δεν κερδήθηκε ακόμα	Αντί	ο κίνδυνος παραμένει
ιλιγγιώδη ταχύτητα	Αντί	πολύ γρήγορα
φιλότιμων εκπαιδευτικών	Αντί	καθηγητών που κάνουν τη δουλειά τους
δαμάσατε το πρώτο κύμα	Αντί	περιορίσατε
μαχητές αυτής της νέας καθημερινότητας	Αντί	απλοί πολίτες
αυτοί “δίνουν ζωή στη ζωή μας”	Αντί	βοηθούν στη δύσκολη συγκυρία
διαλύθηκαν μύθοι	Αντί	άλλαξαν νοοτροπίες
λάφυρο της εξουσίας	Αντί	υποχείριο της εξουσίας
ανάταξη της οικονομίας	Αντί	επάνοδο της οικονομίας
πόλεμος σε εξέλιξη απαιτεί εφεδρείες	Αντί	η κατάσταση απαιτεί λογική διαχείριση
Η κρίση ίσως μας πληγώσει	Αντί	μας αποδυναμώσει
Θα μας έχει οπλίσει	Αντί	θα μας γεμίσει
πυροδότες διαρκών μεταρρυθμίσεων	Αντί	αφετηρίες
μετά την καταιγίδα	Αντί	μετά την πανδημία
ο Γολγοθάς της πανδημίας	Αντί	η δυσκολία
Οι μηχανές της οικονομίας να ξαναξεσταίνονται	Αντί	η οικονομία ξεκινά

2.3.6 Ανάλυση έκτου πρωθυπουργικού διαγγέλματος (28-4-2020)

(Z1) Συμπολίτες μου,

(Z2) Εδώ και μήνες η πατρίδα μας, αλλά και ο κόσμος ολόκληρος, δίνει μια μάχη με έναν αόρατο και ύπουλο εχθρό. Πήραμε μέτρα πρωτοφανή για να περιορίσουμε την εξάπλωσή του. Αποδεχτήκαμε, ως κοινωνία, την ανάγκη να παραλύσει η οικονομική

δραστηριότητα για να σώσουμε ανθρώπινες ζωές. Μείναμε μακριά από ανθρώπους που αγαπάμε για να τους προστατεύσουμε. Δεν πήγαμε στις εκκλησίες μας. Και μείναμε στο σπίτι, ακολουθώντας τις συμβουλές των ειδικών. Επιδείξαμε, επιδείξατε, πρωτοφανή υπευθυνότητα και αλληλεγγύη. Έτσι, η ατομική στάση έγινε συλλογική επιτυχία. Και οι δεσμοί Πολιτείας και πολιτών πλαισιώθηκαν από μεταρρυθμίσεις που άλλοτε έμοιαζαν μακρινές ή και αδύνατες: Ψηφιακή δημόσια Διοίκηση που εξυπηρετεί γρήγορα, απλά και εύκολα. Εργασία και Εκπαίδευση από απόσταση. Ένα καλύτερο Εθνικό Σύστημα Υγείας. Και μια Πολιτική Προστασία που απέδειξε ότι μπορεί να βρεθεί δίπλα μας σε κάθε ανάγκη. Όλα αυτά δεν ήταν προϊόν τύχης, αλλά σκληρής δουλειάς. Οι μεγάλες επιτυχίες οφείλονται στους πολλούς μικρούς ήρωες, που ανταποκρίνονται στο κάλεσμα της ευθύνης. Και οι ήρωες αυτοί είναι ο καθένας και η καθεμία σας. Σας ευχαριστώ που κάνατε την πατρίδα μας παράδειγμα σε ολόκληρο τον κόσμο.

- (Z3) Σήμερα, μπορούμε πια να πούμε με ασφάλεια ότι τα μέτρα που πήραμε απέδωσαν. Τα δεδομένα δεν επιδέχονται αμφισβήτηση: Εδώ και μέρες, τα νέα κρούσματα έχουν περιοριστεί στο ελάχιστο. Πιο σημαντική, όμως, είναι η σταθερή μείωση των ασθενών με κορονοϊό στα νοσοκομεία. Όπως και η υποχώρηση του αριθμού των συμπολιτών μας που είναι διασωληνωμένοι στις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας.
- (Z4) Θέλω να εκφράσω τη συμπαράστασή μου στις οικογένειες που έχασαν τους αγαπημένους τους. Ο πόνος τους δεν απαλύνεται από το γεγονός ότι στην Ελλάδα είχαμε πολύ λιγότερα θύματα από σχεδόν όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Καθώς περιορίσαμε το πρώτο κύμα του ιού, είμαστε πια έτοιμοι να περάσουμε στη 2η φάση του σχεδίου μας: Στη σταδιακή αποκλιμάκωση των μέτρων, καθώς σήμερα είμαστε πιο έτοιμοι απ' όσο πριν από τρεις μήνες. Μπορούμε να κάνουμε πολύ περισσότερα τεστ, άρα να εντοπίζουμε γρηγορότερα πιθανές νέες εστίες του ιού. Η Πολιτική Προστασία ενισχύεται κι άλλο, για να μπορεί να ιχνηλατεί επαφές γρήγορα και αποτελεσματικά. Και τα νοσοκομεία μας διαθέτουν περισσότερο ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό. Περισσότερο και καλύτερο εξοπλισμό. Μεγαλύτερη εμπειρία. Και καλύτερη οργάνωση. Διαθέτουμε, ωστόσο, και δύο ακόμα συμμαχούς: Τον καλό καιρό, που θα μας επιτρέψει να περνάμε περισσότερο χρόνο έξω. Και, το σημαντικότερο, ευαισθητοποιημένους και ενημερωμένους πολίτες που γνωρίζουν, πλέον, τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνουν:

Τηρούμε σχολαστικά τα μέτρα ατομικής υγιεινής. Δεν κάνουμε χειραψίες. Κρατάμε αποστάσεις. Φροντίζουμε ιδιαίτερα τους ευάλωτους συμπολίτες μας. Και μένουμε μέσα αν έχουμε βήχα ή πυρετό, ενημερώνοντας τον γιατρό μας. Ακούμε τις συμβουλές των ειδικών για την προστατευτική μάσκα. Η χρήση της ίσως θα καλύπτει κάποια χαρακτηριστικά μας. Θα σηματοδοτεί, όμως, το σοβαρό πρόσωπο της ευθύνης μας. Όλα αυτά πρέπει να μας γίνουν δεύτερη φύση, γιατί δεν υπάρχει επιστροφή στην «προ κορωνοϊού πραγματικότητα». Ζούμε, ήδη, αλλιώς.

- (Z5) Προετοιμαζόμαστε για το δεύτερο στάδιο του σχεδίου μας. Προσοχή, όμως: Δεν πρόκειται για τον επίλογο της περιπέτειας, αλλά για μια συνέχεια. Θα το ξαναπώ: Η έξοδος από την καραντίνα θα γίνεται βήμα – βήμα. Κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει μια πιθανή αναζωπύρωση της απειλής. Στόχος μας θα είναι να την εντοπίζουμε γρήγορα, ώστε οι όποιοι νέοι περιορισμοί να έχουν τοπικό χαρακτήρα και να μην αφορούν όλη την επικράτεια. Το σχέδιο μας για το επόμενο δίμηνο είναι εξαιρετικά αναλυτικό και επεξεργασμένο. Είναι όμως αυτό που δηλώνει η λέξη: Σχέδιο. Άρα, θα υπόκειται σε αναθεωρήσεις, ανάλογα με τις εξελίξεις των πραγμάτων και τις οδηγίες των ειδικών. Και μόνο η πειθαρχία του κάθε πολίτη θα είναι αυτή που θα κρίνει την επιτυχία του.
- (Z6) Κάποιες αρχές, πάντως, παραμένουν αδιαπραγμάτευτες. Προτεραιότητά μου ήταν και παραμένει η ζωή και η υγεία των Ελλήνων. Επιλογή μου είναι η κάθε απόφαση να έχει τη σφραγίδα της επιστημονικής γνώσης. Και στην ενημέρωση του πολίτη να υπάρχει απόλυτη διαφάνεια, ειλικρίνεια και λογοδοσία. Σας εμπιστεύτηκα και εσείς εμπιστευτήκατε όχι μόνο εμένα, αλλά και την Ελληνική Πολιτεία. Που δεν είναι άλλη, τελικά, από τη συλλογική μας υπόσταση. Και καθώς περνάμε στη δεύτερη φάση, αυτοί οι δεσμοί εμπιστοσύνης πρέπει να διατηρηθούν άρρηκτοι. Ο Μάιος δεν είναι Μάρτιος. Τότε, έπρεπε να αμυνθούμε για την υγεία μας και να σώσουμε ζωές, μένοντας σπίτι. Ενώ τώρα καλούμαστε να ξαναγυρίσουμε μεθοδικά, σταδιακά, σε κάποιες από τις γνώριμες δραστηριότητές μας. Το νέο μας σύνθημα, λοιπόν, είναι «Μένουμε Ασφαλείς». Βγαίνουμε από το σπίτι, όμως μένουμε πάντα υπεύθυνοι.
- (Z7) Αγαπητοί μου συμπολίτες,
- (Z8) Μετά από τις εισηγήσεις της Επιστημονικής Επιτροπής μπορώ σήμερα να ανακοινώσω τους άξονες μιας «γέφυρας ασφάλειας» προς τη νέα καθημερινότητα: Από την επόμενη

Δευτέρα, 4 Μαΐου, αίρονται οι περιορισμοί στην μετακίνηση των πολιτών. Καταργούνται, με άλλα λόγια, η γραπτή άδεια και τα σχετικά SMS. Θα εξακολουθήσουν, όμως, να ισχύουν για τουλάχιστον δύο εβδομάδες οι περιορισμοί στην κυκλοφορία εκτός νομού της κατοικίας μας. Η ατομική άθληση θα επιτρέπεται στους ανοικτούς χώρους και στη θάλασσα. Αλλά οι οργανωμένες παραλίες θα παραμένουν ακόμα κλειστές. Την ίδια μέρα θα λειτουργήσουν και ορισμένα είδη καταστημάτων και υπηρεσιών. Αναφέρω ενδεικτικά: Βιβλιοπωλεία, ηλεκτρονικά είδη, ΚΤΕΟ και καταστήματα αθλητικών ειδών. Όπως και τα κομμωτήρια, πάντα όμως με ραντεβού. Το υπόλοιπο λιανεμπόριο θα επανεκκινήσει την Δευτέρα 11 Μαΐου, εκτός των εμπορικών κέντρων. Αυτά θα ανοίξουν την 1η Ιουνίου. Σε όλα τα καταστήματα, βεβαίως, θα ισχύουν όροι που θα περιορίζουν την πυκνότητα των επισκεπτών. Και θα λαμβάνονται αυστηρά μέτρα προστασίας των εργαζομένων.

- (Z9) Επιτρέψτε μου, εδώ, μία αναφορά στην Εκκλησία: Ευχαριστώ τον Αρχιεπίσκοπο και τον κλήρο για την κατανόηση και τη συνεργασία μας. Δεν ήταν εύκολη για κανέναν μας η εμπειρία του φετινού Πάσχα. Αποδείχθηκε, όμως, ότι ήταν αναγκαία για όλους. Από τις 4 Μαΐου οι εκκλησίες θα είναι ανοιχτές για ατομική λατρεία. Και από την Κυριακή 17 Μαΐου οι πιστοί θα μπορούν να συμμετέχουν και στη Θεία Λειτουργία και στις υπόλοιπες ακολουθίες. Πάντα όμως με αυστηρούς κανόνες που θα συμφωνηθούν με την Ιερά Σύνοδο και την επιστημονική κοινότητα.
- (Z10) Στην Εκπαίδευση, τα μαθήματα της Γ' Λυκείου θα αρχίσουν ξανά στις 11 Μαΐου. Μια εβδομάδα μετά θα ακολουθήσουν οι υπόλοιπες τάξεις του Λυκείου αλλά και το Γυμνάσιο. Τα σχολεία, όμως, θα λειτουργήσουν με άλλους κανόνες που θα περιορίσουν - όσο αυτό είναι εφικτό- τον συγχρωτισμό. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση θα εξακολουθεί να υποστηρίζει παιδιά τα οποία, για ειδικούς λόγους, δεν πρέπει να έρθουν στη τάξη. Δημοτικά και νηπιαγωγεία παραμένουν κλειστά. Ενδέχεται, επαναλαμβάνω ενδέχεται, να ανοίξουν την 1η Ιουνίου και μόνο αν είμαστε απολύτως σίγουροι ότι η πορεία της επιδημίας βαίνει καθοδικά. Αύριο, η Υπουργός Παιδείας θα κάνει μια πιο αναλυτική ενημέρωση. Βρίσκεται σε συνεχή συνεννόηση με την Επιτροπή Επιστημόνων για την καλύτερη δυνατή εφαρμογή των μέτρων προστασίας των παιδιών μας αλλά και των εκπαιδευτικών.

- (Z11) Την 1η Ιουνίου ξεκινά και η δραστηριότητα στον τομέα της Εστίασης, πάντα με προϋποθέσεις, που θα έχουν μέχρι τότε συμφωνηθεί. Την ίδια μέρα θα ανοίξουν τα ξενοδοχεία 12μηνης λειτουργίας. Και τότε θα ενεργοποιηθεί και το δεύτερο κύμα εργασιών της Δικαιοσύνης. Μέσα στον Ιούνιο, τέλος, και ανάλογα με τις εξελίξεις, θα απελευθερωθεί σταδιακά και η υπόλοιπη οικονομική δραστηριότητα. Κρίνεται απίθανο ωστόσο να επιτραπούν μέσα στο καλοκαίρι οι μεγάλες συναθροίσεις, όπως φεστιβάλ, συναυλίες ή αθλητικά γεγονότα με θεατές. Όπως γίνεται σαφές, το πρόγραμμα της επόμενης φάσης είναι απόλυτα μελετημένο. Θα κλιμακώνεται ανά εβδομάδα αλλά θα αξιολογείται ανά 24ωρο, από ένα μεικτό Παρατηρητήριο Κυβέρνησης, Υπηρεσιών Υγείας και Πολιτικής Προστασίας.
- (Z12) Συμπολίτες μου,
- (Z13) Αναλυτικές λεπτομέρειες του μεταβατικού σχεδίου θα ανακοινωθούν αμέσως μετά. Κάθε Υπουργείο, άλλωστε, έχει επεξεργαστεί και επιμέρους επιχειρησιακά σχέδια, γιατί προσαρμογές θα υπάρξουν και στο σύνολο του Δημοσίου. Για παράδειγμα, η εργασία από το σπίτι και η ηλεκτρονική εξυπηρέτηση των πολιτών πρέπει να επεκταθούν. Τα νοσοκομεία να γυρίσουν σε ομαλότερους ρυθμούς, ώστε να καλύψουν πιο αποτελεσματικά όλα τα τρέχοντα περιστατικά. Όπως και οι ώρες προσέλευσης των υπαλλήλων να μεταβληθούν για να αποφεύγεται ο συνωστισμός στους χώρους εργασίας αλλά και στα μέσα συγκοινωνίας. Και τα τελευταία, με τη σειρά τους, να πυκνώσουν τα δρομολόγια στις ώρες αιχμής για να κινούνται με λιγότερους επιβάτες.
- (Z14) Κλειδί, πάντως, και για την επιτυχία θα είναι και πάλι η ατομική μας πειθαρχία. Η υπευθυνότητα. Η εμπιστοσύνη στις οδηγίες των ειδικών. Το αποτέλεσμα που πετύχαμε έως τώρα είναι μεγάλο. Είναι όμως ακόμα εύθραυστο. Το να επιστρέψουμε στις ζωές και στις δουλειές μας είναι πιο δύσκολο από το να μείνουμε σπίτι. Γι' αυτό και όσο χαλαρώνουν οι περιορισμοί, τόσο θα αυξάνεται ο ρόλος της προσωπικής ευθύνης. Το σύνθημα, λοιπόν, «Μένουμε Σπίτι» παραμένει σε ισχύ. Δεν βγαίνουμε χωρίς λόγο. Μένουμε ασφαλείς. Γιατί η επιστροφή δεν πρέπει να οδηγήσει σε υποτροπή. Αλλά σε μία επάνοδο, λελογισμένη και υπολογισμένη. Μέχρι τώρα, απέναντι στην πανδημία ορθώθηκε μία αποτελεσματική Πολιτεία, που προστάτεψε τους Έλληνες, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη τους. Και αυτοί, με τη σειρά τους, ανέδειξαν τον καλύτερο εαυτό τους:

Σεβάστηκαν τις οδηγίες. Πειθάρχησαν στα μέτρα. Και προφύλαξαν την υγεία τους αλλά και την υγεία των διπλανών τους. Αυτές οι παρακαταθήκες αποτελούν εγγύηση για το αύριο. Γιατί δεν κινητοποιήσαν μόνο πολύτιμα χαρακτηριστικά του λαού μας, που έμεναν χρόνια σε αδράνεια, αλλά και γιατί προσέφεραν μια νέα ποιότητα στην τραυματισμένη από τον λαϊκισμό Δημοκρατία μας. Σκεφτείτε, στο πεδίο της πολιτικής αμβλύθηκαν οι επιφυλάξεις και η παλιά καχυποψία. Τώρα, πλέον, οι Ελληνίδες και οι Έλληνες ακούν τους εκπροσώπους της Πολιτείας, ξέροντας ότι θα τους ακούσουν και εκείνοι. Στην κοινωνική ζωή, ο νόμος τηρήθηκε συνειδητά, χωρίς τον φόβο κάποιας ποινής. Και πρωταγωνιστές έγιναν αθόρυβοι άνθρωποι. Που με τις πράξεις τους, όμως, έγιναν ηχηρά παραδείγματα για όλους. Ενώ και ο καθένας προσωπικά ξανασκέφτηκε, νομίζω, τον ρόλο του μέσα στο σύνολο. Περιοριστήκαμε αλλά δεν χωριστήκαμε. Θα έλεγα ότι ξαναγνωριστήκαμε και συστρατευτήκαμε. Ο κορωνοϊός μάς έμαθε, επίσης, ότι η φιλία δεν περιορίζεται σε μία χειραψία. Ούτε η φροντίδα σε μία αγκαλιά. Και πως όλα, τελικά, μπορούν να εκφραστούν με νέους τρόπους σε μία πρωτόγνωρη κατάσταση. Γιατί, πράγματι, στις 4 Μαΐου όλοι θα συναντηθούμε με μία νέα καθημερινότητα. Και αν τη διαχειριστούμε με ωριμότητα τότε, σταδιακά, θα την βελτιώνουμε για να την κάνουμε όλο και καλύτερη.

(Z15) Μέχρι η επιστήμη να βρει το κατάλληλο εμβόλιο και μία αποτελεσματική θεραπεία, ο ιός θα ζει ανάμεσά μας. Κάποιοι δεν μπορεί παρά να νοσήσουν. Είναι στο χέρι μας αυτοί να είναι όσο το δυνατόν λιγότεροι και να τους παρέχουμε τη φροντίδα που χρειάζονται. Όποιος, λοιπόν, σε λίγο θα κλείνει πίσω του την πόρτα του σπιτιού, ταυτόχρονα θα ανοίγει την πόρτα της ευθύνης. Από την υπομονή, θα περνά στην επιμονή. Και από την αντοχή, στην προσοχή. Γιατί μόνο έτσι ο κίνδυνος θα συρρικνώνεται.

(Z16) Συμπολίτες μου,

(Z17) Ασφαλώς στον καιρό που έρχεται караδοκούν δυσκολίες, στην Υγεία αλλά και στην Οικονομία, το παρατεταμένο «πάγωμα» της οποίας έχει κοινωνικό πρόσημο. Γιατί «παγώνει» ταυτόχρονα και τις αδικίες, πλήττοντας πρωτίστως τους πιο αδύναμους. Η σταδιακή επανεκκίνηση, συνεπώς, είναι χρέος κάθε υπεύθυνης κυβέρνησης. Κανείς δεν αρνείται ότι, μετά τον κορωνοϊό, η κρίση θα είναι βαθιά και παγκόσμια. Και καθώς η πανδημία χτύπησε όλους, όλοι θα πρέπει να σηκώσουν και τα βάρη των συνεπειών της.

Με τρόπο όμως δίκαιο και με συμμάχους την αλήθεια και τον ρεαλισμό. Για όλα αυτά, όμως, θα μιλήσω αναλυτικά και στη Βουλή σύντομα. Στο μεταξύ, Πολιτεία και πολίτες οφείλουμε να συνεχίσουμε τον πόλεμο με τον άορατο εχθρό, που θα παραμονεύει να χτυπήσει με τον παραμικρό εφησυχασμό. Γι' αυτό και οι αρμόδιοι δεν θα διακόψουν την καθημερινή ενημέρωση. Και το Κράτος θα είναι σε μόνιμη επιφυλακή. Μέσα στην τελευταία δοκιμασία γεννήθηκε μια νέα αισιοδοξία. Μία ανανεωμένη εθνική αυτοπεποίθηση. Είμαι σίγουρος πως και η κοινωνία μας θα απαντήσει με ευθύνη και σοβαρότητα στη νέα πρόκληση που ανοίγεται μπροστά μας: Στην ομαλή, ασφαλή και σταδιακή επιστροφή σε πιο γνώριμους ρυθμούς της καθημερινής ζωής. Όπως το είπαμε: Επιστρέφουμε, αλλά προσέχουμε. Πάνω απ' όλα Μένουμε Ασφαλείς.

(Z18) Στο χέρι μας είναι να τα καταφέρουμε.

A. ΔΟΜΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Το διάγγελμα αυτό εκφωνήθηκε από τον Πρωθυπουργό μέσα σε ένα κλίμα συγκρατημένης αισιοδοξίας, επειδή πλέον διαφαίνεται ότι τα ληφθέντα μέτρα απέδωσαν και η χώρα βγαίνει κερδισμένη στη μάχη με τον κορονοϊό. Τα κρούσματα έχουν περιοριστεί στο ελάχιστο, οι ασθενείς με κορονοϊό στα νοσοκομεία έχουν σταθερή μείωση και ο αριθμός των πολιτών που είναι διασωληνωμένοι στις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας υποχωρεί. Σε αυτή τη βάση ετοιμάζεται η κυβέρνηση να περάσει στο δεύτερο στάδιο του σχεδίου της, το κύριο στοιχείο του οποίου είναι η επιστροφή στην καθημερινότητα, αλλά με την προϋπόθεση ότι οι συνθήκες δεν θα χειροτερέψουν και οι επιτροπή των ειδικών δεν θα κρούσει το καμπανάκι της επιστροφής στην καραντίνα. Το νέο σύνθημα πλέον είναι «Μένουμε Ασφαλείς», βγαίνουμε από το σπίτι, όμως μένουμε πάντα υπεύθυνοι.

Ο Πρωθυπουργός ανακοινώνει τους άξονες μιας «γέφυρας ασφαλείας» προς τη νέα καθημερινότητα και ξεκινά η αποκλιμάκωση των μέτρων, αφού το κράτος είναι πιο οχυρωμένο από ποτέ.

B. ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

α) Κειμενικά θέματα

- 1) τα μέτρα προστασίας απέδωσαν - προετοιμασία για το δεύτερο στάδιο του σχεδίου
- 2) η ελληνική πολιτεία έχει οχυρωθεί – αποκλιμάκωση των μέτρων
- 3) κυβερνητικές αποφάσεις – ομάδα «εμείς» – στάση αντιμετώπισης

β) Η χρήση των λέξεων

i) Λέξεις και φράσεις για εμπόλεμες καταστάσεις και υγεία

Διαπιστώνουμε ξεκάθαρα ότι η ρητορική πολέμου έχει μειωθεί πάρα πολύ, αναφέρει μόνο δύο φορές τον αόρατο και ύπουλο εχθρό και όλες οι υπόλοιπες αναφορές έχουν θετικό πρόσημο. Έχουμε πλέον μείωση των ασθενών, λιγότερα θύματα, συμμάχους τον καλό καιρό και ενημερωμένους πολίτες. Ωστόσο δεν παραλείπει ποτέ να τονίζει ότι πρέπει να βρισκόμαστε σε μόνιμη επιφυλακή, επειδή η αναζωπύρωση της απειλής μπορεί να γίνει ανά πάσα στιγμή.

(Z2) μάχη με έναν αόρατο και ύπουλο εχθρό, σώσουμε ανθρώπινες ζωές,

(Z3) μείωση των ασθενών

(Z4) λιγότερα θύματα, συμμάχους

(Z5) αναζωπύρωση της απειλής

(Z14) τραυματισμένη, συστρατευτήκαμε

(Z17) μόνιμη επιφυλακή

ii) Λέξεις και φράσεις για κυβερνητικές αποφάσεις

Οι αποφάσεις της κυβέρνησης οδεύουν προς τη σταδιακή αποκλιμάκωση των μέτρων και η κοινωνία επιστρέφει ομαλά και με ασφάλεια στους γνώριμους ρυθμούς της καθημερινής ζωής. Δεν παραλείπει, όμως, πάντα να τονίζει ότι επιστρέφουμε, αλλά προσέχουμε, πάνω απ' όλα μένουμε ασφαλείς.

(Z8) Από την επόμενη Δευτέρα, 4 Μαΐου, αίρονται οι περιορισμοί στην μετακίνηση των πολιτών. Καταργούνται, με άλλα λόγια, η γραπτή άδεια και τα σχετικά SMS. Θα

εξακολουθήσουν, όμως, να ισχύουν για τουλάχιστον δύο εβδομάδες οι περιορισμοί στην κυκλοφορία εκτός νομού της κατοικίας μας. Η ατομική άθληση θα επιτρέπεται στους ανοικτούς χώρους και στη θάλασσα. Αλλά οι οργανωμένες παραλίες θα παραμένουν ακόμα κλειστές. Την ίδια μέρα θα λειτουργήσουν και ορισμένα είδη καταστημάτων και υπηρεσιών. Αναφέρω ενδεικτικά: Βιβλιοπωλεία, ηλεκτρονικά είδη, ΚΤΕΟ και καταστήματα αθλητικών ειδών. Όπως και τα κομμωτήρια, πάντα όμως με ραντεβού. Το υπόλοιπο λιανεμπόριο θα επανεκκινήσει την Δευτέρα 11 Μαΐου, εκτός των εμπορικών κέντρων. Αυτά θα ανοίξουν την 1η Ιουνίου. Σε όλα τα καταστήματα, βεβαίως, θα ισχύουν όροι που θα περιορίζουν την πυκνότητα των επισκεπτών. Και θα λαμβάνονται αυστηρά μέτρα προστασίας των εργαζομένων.

(Z10) Στην Εκπαίδευση, τα μαθήματα της Γ' Λυκείου θα αρχίσουν ξανά στις 11 Μαΐου. Μια εβδομάδα μετά θα ακολουθήσουν οι υπόλοιπες τάξεις του Λυκείου αλλά και το Γυμνάσιο. Τα σχολεία, όμως, θα λειτουργήσουν με άλλους κανόνες που θα περιορίσουν - όσο αυτό είναι εφικτό- τον συγχρωτισμό. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση θα εξακολουθεί να υποστηρίζει παιδιά τα οποία, για ειδικούς λόγους, δεν πρέπει να έρθουν στη τάξη. Δημοτικά και νηπιαγωγεία παραμένουν κλειστά. Ενδέχεται, επαναλαμβάνω ενδέχεται, να ανοίξουν την 1η Ιουνίου και μόνο αν είμαστε απολύτως σίγουροι ότι η πορεία της επιδημίας βαίνει καθοδικά. Αύριο, η Υπουργός Παιδείας θα κάνει μια πιο αναλυτική ενημέρωση. Βρίσκεται σε συνεχή συνεννόηση με την Επιτροπή Επιστημόνων για την καλύτερη δυνατή εφαρμογή των μέτρων προστασίας των παιδιών μας αλλά και των εκπαιδευτικών.

(Z11) Την 1η Ιουνίου ξεκινά και η δραστηριότητα στον τομέα της Εστίασης, πάντα με προϋποθέσεις, που θα έχουν μέχρι τότε συμφωνηθεί. Την ίδια μέρα θα ανοίξουν τα ξενοδοχεία 12μηνης λειτουργίας. Και τότε θα ενεργοποιηθεί και το δεύτερο κύμα εργασιών της Δικαιοσύνης. Μέσα στον Ιούνιο, τέλος, και ανάλογα με τις εξελίξεις, θα απελευθερωθεί σταδιακά και η υπόλοιπη οικονομική δραστηριότητα. Κρίνεται απίθανο ωστόσο να επιτραπούν μέσα στο καλοκαίρι οι μεγάλες συναθροίσεις, όπως φεστιβάλ, συναυλίες ή αθλητικά γεγονότα με θεατές. Όπως γίνεται σαφές, το πρόγραμμα της επόμενης φάσης είναι απόλυτα μελετημένο. Θα κλιμακώνεται ανά εβδομάδα αλλά θα

αξιολογείται ανά 24ωρο, από ένα μεικτό Παρατηρητήριο Κυβέρνησης, Υπηρεσιών Υγείας και Πολιτικής Προστασίας

iii) Λέξεις και φράσεις για επίκληση συναισθήματος

Στην αρχή του διαγγέλματος ο Πρωθυπουργός, παίρνει το πρόσωπο του περήφανου πλέον πατέρα και επιχειρεί να ακουμπήσει συναισθηματικά τους πολίτες εκθειάζοντας τους για όλα αυτά τα τόσο σημαντικά που έχουν καταφέρει. Επισημαίνει την πρωτοφανή υπευθυνότητα, την αλληλεγγύη και την ωριμότητα που επέδειξε το μεγάλο ποσοστό των πολιτών και το γεγονός ότι η ατομική στάση μετατράπηκε σε συλλογική επιτυχία. Τονώνει το ηθικό των Ελλήνων και επιχειρεί να τους γεμίσει δύναμη, εμπιστοσύνη και κουράγιο, επειδή ο ιός είναι ακόμα εδώ και γι' αυτό επιβάλλεται σύνεση, επαγρύπνηση και επιφυλακή. Ευχαριστεί δημόσια όλους τους πολίτες που έκαναν παράδειγμα την Ελλάδα σε όλο τον κόσμο. Αυτή η εικόνα προς τα έξω ήταν ιδιαίτερα τιμητική, προϊόν σκληρής δουλειάς που πέρασε ένα εξόχως δημοκρατικό σύνθημα συλλογικής ευθύνης.

(Z2) Μείναμε μακριά από ανθρώπους που αγαπάμε για να τους προστατεύσουμε. Δεν πήγαμε στις εκκλησίες μας. Και μείναμε στο σπίτι, ακολουθώντας τις συμβουλές των ειδικών. Επιδείξαμε, επιδείξατε, πρωτοφανή υπευθυνότητα και αλληλεγγύη. Έτσι, η ατομική στάση έγινε συλλογική επιτυχία. Και οι δεσμοί Πολιτείας και πολιτών πλαισιώθηκαν από μεταρρυθμίσεις που άλλοτε έμοιαζαν μακρινές ή και αδύνατες: Ένα καλύτερο Εθνικό Σύστημα Υγείας. Και μια Πολιτική Προστασία που απέδειξε ότι μπορεί να βρεθεί δίπλα μας σε κάθε ανάγκη. Όλα αυτά δεν ήταν προϊόν τύχης, αλλά σκληρής δουλειάς. Οι μεγάλες επιτυχίες οφείλονται στους πολλούς μικρούς ήρωες, που ανταποκρίνονται στο κάλεσμα της ευθύνης. Και οι ήρωες αυτοί είναι ο καθένας και η καθεμία σας. Σας ευχαριστώ που κάνατε την πατρίδα μας παράδειγμα σε ολόκληρο τον κόσμο.

Βέβαια, ο Πρωθυπουργός δεν παραλείπει να συλλυπηθεί τις οικογένειες που είχαν απώλειες από τον ιό και με αυτό τον τρόπο καταδεικνύει τη διάθεσή του να σταθεί δίπλα τους.

(Z4) Θέλω να εκφράσω τη συμπαράστασή μου στις οικογένειες που έχασαν τους αγαπημένους τους.

iv) Λέξεις και φράσεις για στάση αντιμετώπισης

Ο πρωθυπουργός παίρνει το πρόσωπο του πατέρα και δίνει πολύτιμες οδηγίες για τον τρόπο που θα επέλθει η κανονικότητα. Επισημαίνει χαρακτηριστικά πως ζούμε ήδη αλλιώς και γι' αυτό όλοι αυτοί οι κανόνες πρέπει να γίνουν δεύτερη φύση στους πολίτες, εάν θέλουν να ξαναβρούν τις ζωές τους. Η ατομική πειθαρχία για τον Πρωθυπουργό είναι το κλειδί της επιτυχίας, γι' αυτό και το σύνθημα «Μένουμε Σπίτι» παραμένει σε ισχύ και δείχνει ότι η επιστροφή δεν πρέπει να οδηγήσει σε υποτροπή, αλλά σε μια επάνοδο, λελογισμένη και υπολογισμένη.

(Z4) Τηρούμε σχολαστικά τα μέτρα ατομικής υγιεινής. Δεν κάνουμε χειραψίες. Κρατάμε αποστάσεις. Φροντίζουμε ιδιαίτερα τους ευάλωτους συμπολίτες μας. Και μένουμε μέσα αν έχουμε βήχα ή πυρετό, ενημερώνοντας τον γιατρό μας. Ακούμε τις συμβουλές των ειδικών για την προστατευτική μάσκα. Η χρήση της ίσως θα καλύπτει κάποια χαρακτηριστικά μας. Θα σηματοδοτεί, όμως, το σοβαρό πρόσωπο της ευθύνης μας. Όλα αυτά πρέπει να μας γίνουν δεύτερη φύση, γιατί δεν υπάρχει επιστροφή στην «προ κορωνοϊού πραγματικότητα». Ζούμε, ήδη, αλλιώς.

(Z14) Κλειδί, πάντως, και για την επιτυχία θα είναι και πάλι η ατομική μας πειθαρχία. Η υπευθυνότητα. Η εμπιστοσύνη στις οδηγίες των ειδικών. Το αποτέλεσμα που πετύχαμε έως τώρα είναι μεγάλο. Είναι όμως ακόμα εύθραυστο. Το να επιστρέψουμε στις ζωές και στις δουλειές μας είναι πιο δύσκολο από το να μείνουμε σπίτι. Γι' αυτό και όσο χαλαρώνουν οι περιορισμοί, τόσο θα αυξάνεται ο ρόλος της προσωπικής ευθύνης. Το σύνθημα, λοιπόν, «Μένουμε Σπίτι» παραμένει σε ισχύ. Δεν βγαίνουμε χωρίς λόγο. Μένουμε ασφαλείς. Γιατί η επιστροφή δεν πρέπει να οδηγήσει σε υποτροπή. Αλλά σε μία επάνοδο, λελογισμένη και υπολογισμένη.

v) Λέξεις και φράσεις σε πρώτο πρόσωπο ενικού και πληθυντικού

Διαπιστώνουμε πως ο Πρωθυπουργός χρησιμοποιεί πολύ λιγότερο από τα πρώτα διαγγέλματα το α' ενικό πρόσωπο. Το κάνει περισσότερο για να ευχαριστήσει τους πολίτες.

(Z2) Σας ευχαριστώ, Θέλω να εκφράσω, σας εμπιστεύτηκα, θα μιλήσω.

Το α' πρόσωπο πληθυντικού χρησιμοποιείται πλέον για να ενοποιήσει την κυβέρνηση και τους πολίτες που δούλεψαν κάτω από έναν κοινό στόχο και κατάφεραν πολλά.

- (Z2) Πήραμε μέτρα πρωτοφανή για να περιορίσουμε την εξάπλωσή του. Αποδεχτήκαμε, σώσουμε, Μείναμε, Επιδείξαμε, μπορούμε, περιορίσαμε, περνάμε, αμυνθούμε,
- (Z14) Περιοριστήκαμε, δεν χωριστήκαμε, συστρατευτήκαμε,
- (Z17) οφείλουμε, συνεχίσουμε, Επιστρέφουμε, αλλά προσέχουμε, καταφέρουμε.

Γ) ΣΧΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

i) Στρατηγικές δόμησης των ενεργών υποκειμένων

Σε αυτό το διάγγελμα, όπως και στο προηγούμενο, αλλά εδώ ακόμα περισσότερο, δεν υφίσταται ο διαχωρισμός των πολιτών και όλοι είναι πλέον μία ομάδα. Η ομάδα «άλλοι» πλέον έχει ενσωματωθεί στην ομάδα «εμείς», οι οποίοι όλοι μαζί με σκληρή δουλειά ανταποκριθήκαμε στο κάλεσμα της ευθύνης και κάναμε παράδειγμα την πατρίδα μας σε ολόκληρο τον κόσμο.

ii) Επιχειρηματολογικά σχήματα

- **Του κινδύνου ή της απειλής:**

Βλέπουμε ότι η ρητορική πολέμου έχει εμφανώς μειωθεί, περιορίζεται στην προσπάθεια του Πρωθυπουργού να αφυπνίσει τους πολίτες και να τους περάσει το μήνυμα ότι караδοκούν δυσκολίες και ότι θα διατηρηθεί η μόνιμη επιφυλακή, επειδή η αναζωπύρωση της απειλής παραμονεύει με τον παραμικρό εφησυχασμό.

- (Z2) αόρατο και ύπουλο εχθρό, μέτρα πρωτοφανή,
- (Z5) πιθανή αναζωπύρωση της απειλής,
- (Z17) караδοκούν δυσκολίες, κρίση βαθιά και παγκόσμια, συνεχίσουμε τον πόλεμο με τον αόρατο εχθρό, θα παραμονεύει να χτυπήσει με τον παραμικρό εφησυχασμό, μόνιμη επιφυλακή.

Δ) ΡΗΤΟΡΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Μετωνυμίες:

πιθανή αναζωπύρωση της απειλής	Αντί	επικίνδυνη κατάσταση
αμυνθούμε για την υγεία μας	Αντί	προσέξουμε την υγεία μας
τραυματισμένη Δημοκρατία μας	Αντί	που δεν λειτουργεί καλά
αμβλύνθηκαν οι επιφυλάξεις	Αντί	μειώθηκαν οι επιφυλάξεις
καραδοκούν δυσκολίες	Αντί	παραμονεύουν δυσκολίες
η πανδημία χτύπησε	Αντί	επηρέασε άσχημα
μόνιμη επιφυλακή	Αντί	ετοιμότητα

2.3.7 Ανάλυση εβδομου πρωθυπουργικού Διαγγέλματος (20-5-2021)

- (H1) Συμπολίτες μου,
- (H2) Επικοινωνώ και πάλι μαζί σας στο τέλος του πρώτου κύκλου της αναμέτρησης με την πανδημία. Αλλά και στην αφετηρία μίας νέας περιόδου, με επίκεντρο την οικονομία και την κοινωνία.
- (H3) Γιατί σήμερα θα σας παρουσιάσω το κυβερνητικό σχέδιο για τους επόμενους μήνες. Θα σας μιλήσω για το πώς θα προστατεύσουμε τον κόσμο της εργασίας. Ποιες μειώσεις φόρων θα δρομολογηθούν. Πώς θα ενισχυθεί η ρευστότητα στην αγορά ώστε να στηριχθούν όλες οι επιχειρήσεις, μικρές και μεγάλες.
- (H4) Και θα σας πω, ακόμη, τι θα κάνουμε για να τονώσουμε τον κλάδο του τουρισμού, που είναι τόσο ζωτικός για τον τόπο μας.
- (H5) Μέχρι σήμερα, πετύχαμε να περιορίσουμε την εξάπλωση του ιού. Θωρακίσαμε τη δημόσια υγεία και περιορίσαμε τις απώλειες. Στηρίξαμε το εισόδημα των πολιτών και κρατήσαμε όρθιες τις επιχειρήσεις μας. Κάναμε τη χώρα μας παράδειγμα προς μίμηση στην αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης. Και το καταφέραμε όλοι μαζί.
- (H6) Σας ευχαριστώ που μένετε υπεύθυνοι και τώρα, που σταδιακά αίρονται τα περιοριστικά μέτρα.

- (H7) Με την ίδια ωριμότητα και πειθαρχία καλούμαστε να μετατρέψουμε τους μήνες που έρχονται σε μία γέφυρα, η οποία από την άμυνα για την υγεία θα μας περάσει στην επίθεση προς την πρόοδο. Για να κερδίσουμε, έτσι, τον χρόνο και το έδαφος που χάθηκαν στην υγειονομική καταגיίδα.
- (H8) Ποτέ δεν έκρυψα πως η μάχη για την ζωή θα έχει βαρύ οικονομικό αντίκτυπο. Σε όλον τον κόσμο, άλλωστε, το κόστος είναι, ήδη, τεράστιο: Οι άνεργοι στην Αμερική ξεπερνούν τα 30 εκατομμύρια. Και στην Ευρώπη καταρρέουν μαζί παραγωγή και ζήτηση. Μιλάμε για μία παγκόσμια οικονομική κρίση, που όμοιά της δεν έχουμε δει εδώ και τρεις γενιές.
- (H9) Ειδικά για την Ελλάδα, ο κίνδυνος είναι ίσως μεγαλύτερος. Όχι μόνο γιατί η κρίση πλήττει κομβικούς τομείς, όπως ο τουρισμός και η εστίαση. Αλλά και γιατί η πανδημία ανέκοψε την πορεία της χώρας σε μία εποχή που έμπαινε ορμητικά σε τροχιά ανάπτυξης.
- (H10) Ο Ιανουάριος κι ο Φεβρουάριος ήταν εξαιρετικοί μήνες για την οικονομία. Μοιάζουν όμως, ήδη, τόσο μακρινοί. Οφείλουμε, λοιπόν, να ξαναπιάσουμε το νήμα της προόδου, ώστε από χώρα-παράδειγμα στην άμυνα κατά του ιού, ν' αναδειχθούμε και σε κράτος-πρότυπο για την επιστροφή στην ευημερία.
- (H11) Πολύτιμα όπλα μας θα είναι η εμπιστοσύνη που οικοδομήθηκε ανάμεσα σε πολίτες και Πολιτεία. Αλλά και ο βηματισμός της κοινωνίας, με οδηγό ένα οργανωμένο κυβερνητικό σχέδιο. Θα περάσουμε, έτσι, από το στάδιο της πρόταξης της υγείας με στήριξη της οικονομίας, σε αυτό της τόνωσης της οικονομίας με διαρκή επιφυλακή στην υγεία.
- (H12) Για να ακολουθήσει το φθινοπωρινό σχέδιο για το πώς θα επανέλθουμε στο δρόμο της ισχυρής ανάπτυξης. Έτσι ώστε το 2021, ένα έτος εμβληματικό για την πατρίδα μας, η χώρα να βαδίζει σταθερά προς το αισιόδοξο μέλλον της.
- (H13) Συμπολίτες μου,
- (H14) Το πρόγραμμα της μετάβασης από την αβεβαιότητα του σήμερα στην ασφάλεια του αύριο θα ανεβάσει το ύψος των παρεμβάσεών μας στα 24 δισ. Και εδράζεται σε τρεις πυλώνες: Στήριξη εργασίας, μείωση φόρων, τόνωση επιχειρηματικότητας.

- (H15) Έχει, δηλαδή, τα εξής χαρακτηριστικά: Ενισχύει την συνοχή της κοινωνίας, προστατεύοντας τις θέσεις απασχόλησης. Ανακουφίζει τα νοικοκυριά, μειώνοντας τα καθημερινά τους έξοδα. Και διευκολύνει τον κόσμο της αγοράς, ώστε να κινητοποιηθεί ξανά.
- (H16) Με άλλα λόγια, και αυτή η δέσμη μέτρων έχει κοινωνική σφραγίδα και αναπτυξιακή υπογραφή. Είναι, όμως, προσαρμοσμένη στις ανάγκες της συγκεκριμένης περιόδου.
- (H17) Κλειδί του σχεδιασμού είναι το έκτακτο και προσωρινό πρόγραμμα ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ για την απασχόληση. Όπως δηλώνει και το όνομά του, είναι η σύμπραξη του κράτους και όλων των δυνάμεων της παραγωγής, ώστε να μην χαθούν θέσεις εργασίας μέσα σε αυτή τη δύσκολη συγκυρία.
- (H18) Θυμίζω ότι έως τώρα στην Ελλάδα οι απολύσεις ήταν λιγότερες από όσες καταγράφονται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Σχεδόν όλοι οι εργαζόμενοι και οι επαγγελματίες της χώρας ενισχύθηκαν με τον μισθό ειδικού σκοπού. Ενώ το κράτος κάλυψε πλήρως τις ασφαλιστικές τους εισφορές.
- (H19) Το ευνοϊκό αυτό καθεστώς επεκτείνεται όχι μόνο στον Μάιο, αλλά και για τον Ιούνιο και τον Ιούλιο για τους κλάδους που έχουν πληγεί περισσότερο.
- (H20) Στο εξής, όμως, η επιδότηση της εργασίας σε αναστολή θα συνδυάζεται με τη χρηματοδότηση της πραγματικής απασχόλησης.
- (H21) Συνάντησα ξενοδόχους που με ρωτούσαν πώς θα απασχολήσουν όλο το προσωπικό τους, όταν φέτος οι πελάτες θα είναι πολύ λιγότεροι από όσους συνήθως φιλοξενούν. Τον ίδιο προβληματισμό έχουν και επαγγελματίες της εστίασης, που ξανανοίγουν τη Δευτέρα που μας έρχεται τα μαγαζιά τους ύστερα από τρεις μήνες.
- (H22) Έχουν δίκιο. Τους άκουσα και τους απαντώ: Οι επιχειρήσεις που είδαν τον τζίρο τους να εξανεμίζεται και τώρα αντιμετωπίζουν χαμηλότερη ζήτηση θα μπορούν, έως τα τέλη Οκτωβρίου, να προσαρμόζουν ανάλογα και τον χρόνο εργασίας των υπαλλήλων τους.
- (H23) Οι τελευταίοι, ωστόσο, αν χρειαστεί να δουλέψουν λιγότερο, θα εξακολουθήσουν να αμείβονται σχεδόν με τον ίδιο μισθό. Και με πλήρως καλυμμένες τις ασφαλιστικές τους

- εισφορές. Με ποιον τρόπο; Γιατί το πρόγραμμα ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ θα καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της διαφοράς στην αμοιβή.
- (H24) Και, βέβαια, όριο ασφαλείας θα παραμένει ο βασικός μισθός. Ενώ παρατείνονται και όλα τα επιδόματα ανεργίας, ώστε κανείς να μη μείνει απροστάτευτος.
- (H25) Με λίγα λόγια, αυτός ο μηχανισμός ενίσχυσης της απασχόλησης απ' τη μία πλευρά επιτρέπει στις επιχειρήσεις που χτυπήθηκαν να ανασάνουν, μειώνοντας το κόστος εργασίας και επιτρέποντάς τους ευελιξία στη διάταξη του προσωπικού τους. Απ' την άλλη, θωρακίζει την απασχόληση, αποκλείοντας κάθε απόλυση εργαζομένου που μπαίνει σε αυτό το πλαίσιο, και προστατεύει τις αποδοχές.
- (H26) Στο δίλημμα, συνεπώς, «επίδομα ανεργίας ή ενίσχυση εργασίας», επιλέγω την ενίσχυση εργασίας. Είναι η μόνη υπεύθυνη και ρεαλιστική απάντηση στα λουκέτα που απειλούν, πια, όλες τις οικονομίες.
- (H27) Τονίζω και πάλι ότι είναι μια παρέμβαση που έχει προσωρινό χαρακτήρα. Αυτόν το δρόμο ακολουθούν, άλλωστε, χώρες όπως η Γερμανία, η Γαλλία και η Αυστρία, με στόχο να ανακόψουν την επίθεση της ανεργίας.
- (H28) Το πρόγραμμα ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ χρηματοδοτείται από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα SURE. Σε πρώτη φάση θα κοστίζει 1 δισεκατομμύριο ευρώ. Και βέβαια ακόμα δεν έχουμε συνυπολογίσει στο σχέδιό μας τα ευρωπαϊκά κεφάλαια που θα λάβουμε από το ευρωπαϊκό ταμείο ανάκαμψης.
- (H29) Η κοινή πρωτοβουλία Γαλλίας και Γερμανίας, που ανακοινώθηκε πριν από λίγες μέρες, είναι ένα σημαντικό βήμα προς μία πραγματική Ευρώπη της αλληλεγγύης.
- (H30) Συμπολίτες μου,
- (H31) Το δεύτερο σκέλος του σχεδίου αφορά τη φορολογική ανακούφιση πολιτών και επιχειρήσεων. Ιδίως στον τουρισμό, στις μεταφορές, στην εστίαση και στον πολιτισμό.
- (H32) Έτσι, για τους επόμενους πέντε μήνες μειώνεται από το 24% στο 13% ο ΦΠΑ σε κάθε τύπου εισιτήριο στα μέσα μεταφοράς. Ξέρω τη σημασία που έχει η φθηνότερη μετακίνηση με το λεωφορείο, με το πλοίο ή και με το αεροπλάνο. Και θέλω όσοι

- μετακινούνται και πάνε διακοπές το καλοκαίρι να το κάνουν με όσο το δυνατόν μικρότερη επιβάρυνση.
- (H33) Σύντομα, επίσης, θα ανακοινωθούν προγράμματα στήριξης του εσωτερικού τουρισμού, για τους πιο αδύναμους συμπολίτες μας.
- (H34) Ταυτόχρονα, μειώνουμε τον ΦΠΑ στα προϊόντα καφέ και στα μη αλκοολούχα ποτά. Αλλά και στα εισιτήρια των θερινών σινεμά.
- (H35) Οι άνθρωποι της τέχνης και του πολιτισμού περιλαμβάνονται και αυτοί στο νέο πρόγραμμα. Και θα ενισχυθούν περισσότερο με ειδικές πρόνοιες στις εβδομάδες που έρχονται.
- (H36) Πρόκειται για τομείς που αναζωογονούν την κατανάλωση. Τονώνουν την αγοραστική δύναμη. Αλλά αυξάνουν και τον τζίρο των επαγγελματιών του τουρισμού και της εστίασης.
- (H37) Γι' αυτούς παρατείνεται, για όλο το καλοκαίρι, και η μείωση ενοικίου κατά 40%.
- (H38) Και κάτι, νομίζω, ιδιαίτερα κρίσιμο: Η προκαταβολή φόρου, επιτέλους, μειώνεται. Πράγματι, είναι άδικο να καλείται κανείς να προπληρώσει φόρους με βάση τα όποια κέρδη είχε τη μία χρονιά, όταν αυτά -ειδικά φέτος- θα είναι πολύ λιγότερα.
- (H39) προκαταβολή φόρου, λοιπόν, θα μειωθεί γενναία. Και το ακριβές ποσοστό θα ανακοινωθεί σύντομα, ύστερα από μελέτη.
- (H40) Θα σημειώσω, πάντως, ότι οι μειώσεις φόρων στην κατανάλωση θα έχουν προσωρινό χαρακτήρα. Αποτελούν, όπως εξήγησα, μέτρα-γέφυρα για να περάσουμε από την πλευρά της ύφεσης στην όχθη της ανάπτυξης όσο το δυνατόν πιο ανώδυνα.
- (H41) Πυλώνας τρίτος: Η ενίσχυση της ρευστότητας των επιχειρήσεων.
- (H42) Μέσα στον Μάιο δρομολογείται η δεύτερη φάση της επιστρεπτέας προκαταβολής. Και μάλιστα αυτή επεκτείνεται και σε επιχειρήσεις που ίσως δεν πληρούσαν τα κριτήρια του πρώτου σταδίου.
- (H43) Για το πρόγραμμα αυτό θα διατεθεί 1 ακόμη δισεκατομμύριο. Ενεργοποιείται, επίσης, και το Ταμείο Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων, κινητοποιώντας 7 δισεκατομμύρια μέσα στο

2020. Οι επιχειρήσεις θα έχουν, έτσι, τη δυνατότητα για γρήγορη και εύκολη χρηματοδότηση, με το Δημόσιο να εγγυάται έως και το 80% των δανείων.
- (H44) Και, τέλος, αναστέλλονται έως τον Σεπτέμβριο οι πληρωμές χρεολυσίων και δόσεων δανείων που έχουν επιχειρήσεις συγκεκριμένων κλάδων. Τις λεπτομέρειες θα αναλύσουν σε λίγο οι αρμόδιοι Υπουργοί.
- (H45) Και ειδική αναφορά θα υπάρξει στον τουρισμό. Η τουριστική περίοδος ξεκινά 15 Ιουνίου, ημερομηνία από την οποία θα μπορούν να ανοίξουν τα εποχικά ξενοδοχεία.
- (H46) Και από 1η Ιουλίου, σταδιακά, θα ξεκινήσουν και οι απευθείας πτήσεις εξωτερικού προς τους τουριστικούς μας προορισμούς.
- (H47) Στους επισκέπτες μας θα γίνονται δειγματοληπτικά τεστ και θα τηρούνται τα γενικά υγειονομικά μας πρωτόκολλα, που δεν θα σκιάσουν, ωστόσο, ούτε τον λαμπερό μας ήλιο ούτε τη φυσική ομορφιά της Ελλάδας.
- (H48) Όπλο μας είναι τα διαβατήρια ασφάλειας, αξιοπιστίας και υγείας που έχει κερδίσει η χώρα μας. Η μεγάλη της φήμη. Η υγειονομική ασπίδα, σε κάθε τόπο φιλοξενίας. Και βέβαια, το μεράκι του Έλληνα που πάντα τον εμπνέει ο Ξένιος Δίας.
- (H49) Ας αντικρίσουμε, όμως, με θάρρος την πραγματικότητα: Τον Απρίλιο και τον Μάιο ο τουρισμός βρέθηκε στο ναδίρ. Ό,τι πετύχουμε, λοιπόν, φέτος θα είναι κέρδος.
- (H50) Και θα το ξαναπώ: Προτεραιότητα είναι να προστατεύσουμε τις θέσεις εργασίας. Και να βοηθήσουμε τους επαγγελματίες του κλάδου να ετοιμάσουν την μεγάλη τους αντεπίθεση το 2021. Γιατί η υπεράσπιση της απασχόλησης αποτελεί προϋπόθεση για την επιστροφή στην ανάπτυξη. Και η μαζική απώλεια θέσεων εργασίας δεν σημαίνει παρά διόγκωση των ανισοτήτων.
- (H51) Συμπολίτες μου,
- (H52) Όπως κερδίσαμε τη μάχη της υγείας, θα νικήσουμε και στον πόλεμο της οικονομίας.
- (H53) Θα πρέπει, όμως, να επιδείξουμε την ίδια πειθαρχία, την ίδια προσαρμοστικότητα και την ίδια αλληλεγγύη, που προκάλεσαν τον παγκόσμιο θαυμασμό για την Ελλάδα.

- (H54) Αποστολή μου είναι να βλέπω τη μεγάλη εικόνα και να επιμερίζω με όσο πιο δίκαιο τρόπο το βάρος της κρίσης. Ναι, είμαστε σε αχαρτογράφητα νερά. Αλλά αποδείξαμε, ως λαός, ότι δεν φοβόμαστε τα δύσκολα. Κυρίως, δεν φοβόμαστε να αλλάξουμε.
- (H55) Πόσα στερεότυπα δεν κατέρρευσαν αυτούς τους μήνες; Ο Έλληνας, που κάποιοι έλεγαν ότι σκέφτεται ατομικά, έγινε συνειδητό μέρος μιας συλλογικής προσπάθειας. Και το κράτος, που συχνά προκαλούσε εύλογα παράπονα, όταν χρειάστηκε έγινε ασπίδα προστασίας μας. Δεν λειτούργησε απλά, αλλά εκσυγχρονίστηκε και έγινε πιο αποτελεσματικό.
- (H56) Τη θέση της παλιάς καχυποψίας πήρε η εμπιστοσύνη. Πιστέψαμε ο ένας τον άλλον. Και όλοι μαζί πιστέψαμε στην Πολιτεία.
- (H57) Είμαι σίγουρος ότι αυτές οι παρακαταθήκες δεν θα γίνουν κάστρα στην άμμο που θα σβήσει το καλοκαιρινό κύμα. Αλλά αυτό εξαρτάται από όλους μας.
- (H58) Ξέρω ότι σε πολλούς από εσάς συνυπάρχει η ελπίδα και ο φόβος. Ας κρατήσουμε τα θετικά συναισθήματα ως πολεμοφόδια για τη μάχη που έρχεται.
- (H59) Προσωπικά, νιώθω πιο δυνατός, έχοντας αντιμετωπίσει σε λίγους μήνες -και σχεδόν παράλληλα- την πρόκληση της οικονομίας, την καταιγίδα του μεταναστευτικού και την απειλή μίας παγκόσμιας πανδημίας.
- (H60) Όλα ήταν δύσκολα. Πήγαμε όμως καλά. Γι' αυτό και αισιοδοξώ για την επόμενη μέρα. Γιατί ο στόχος μου παραμένει ένας: Η Ελλάδα να διατηρεί το δικαίωμά της να αλλάζει και να γίνεται όλο και καλύτερη!
- (H61) Στην αρχή της γέφυρας που έχουμε να διασχίσουμε, λοιπόν, σας ζητώ να κάνουμε το φετινό καλοκαίρι επίλογο της κρίσης και πρόλογο της αναγέννησης. Με αναπτειρωμένη την υπερηφάνεια και την πίστη στις δυνάμεις μας. Κι όπως πάντα, με πυξίδα τον ρεαλισμό και με χάρτη μας το μελετημένο σχέδιο.
- (H62) Και να είστε σίγουροι, μαζί θα τα καταφέρουμε και πάλι!

A. ΔΟΜΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Το παρόν διάγγελμα έρχεται να κλείσει το τέλος του πρώτου κύκλου της αναμέτρησης με την πανδημία. Πλέον σε όλο τον κόσμο τα κρούσματα μειώνονται, η κατάσταση είναι ελεγχόμενη και οι κυβερνήσεις των κρατών προχωρούν σε σταδιακή άρση των σκληρών μέτρων.

Με σύμμαχο τον καλό καιρό, αλλά και τους ενημερωμένους πολίτες που ξέρουν τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνουν, ο Πρωθυπουργός παρουσιάζει το κυβερνητικό σχέδιο για τους επόμενους μήνες.

Το πρόγραμμα της μετάβασης εδράζεται σε τρεις πυλώνες: Στήριξη εργασίας, μείωση φόρων, τόνωση επιχειρηματικότητας. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες της συγκεκριμένης περιόδου και έχει κοινωνική σφραγίδα και αναπτυξιακή υπογραφή.

B. ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

α) Κειμενικά θέματα

- 1) Τέλος του πρώτου κύκλου της αναμέτρησης με την πανδημία
- 2) Παρουσίαση κυβερνητικού σχεδίου για τους επόμενους μήνες – Πρόγραμμα ΣΥΝ- ΕΡΓΑΣΙΑ
- 3) Κυβερνητικές αποφάσεις

β) Η χρήση των λέξεων

ι) Λέξεις και φράσεις για εμπόλεμες καταστάσεις και υγεία

Ο Πρωθυπουργός χρησιμοποιεί πολεμική ρητορική, αλλά σε παρελθοντικό χρόνο τονίζοντας ότι η χώρα βγήκε κερδισμένη, η υγεία θωρακίστηκε και οι απώλειες ήταν λίγες. Εμπυχώνει τους πολίτες ότι βγήκαν νικητές σε αυτή τη μάχη.

(H5) Θωρακίσαμε τη δημόσια υγεία και περιορίσαμε τις απώλειες.

Τώρα, βέβαια, είναι η ώρα της επανεκκίνησης και πρέπει όλοι μαζί ενωμένοι και πειθαρχημένοι να κάνουμε επίθεση στην πρόοδο. Η λέξη επίθεση παραπέμπει σε συνθήκες πόλεμου δηλώνοντας ότι πρέπει να βγούμε μπροστά με όλες μας τις δυνάμεις.

(H7) επίθεση προς την πρόοδο,

Υπενθυμίζει, όμως, πως η μάχη για τη ζωή θα έχει ένα βαρύ οικονομικό αντίκτυπο, το οποίο θα το αντιμετωπίσει η κυβέρνηση με δίκαιο τρόπο. Αναφέρει ότι θα στηρίζει με όλες του τις δυνάμεις τις επιχειρήσεις που χτυπήθηκαν από την πανδημία και θα θωρακίζει την απασχόληση με την ενίσχυση της εργασίας. Την πρόθεσή του αυτή τη δείχνει με τις λέξεις «επίθεση ανεργίας», ώστε να τονίσει τις σκληρές συνέπειες του ιού και της μάχης που δίνουν πολλοί συμπολίτες.

(H8) η μάχη για την ζωή

(H11) επιφυλακή στην υγεία

(H25) επιχειρήσεις που χτυπήθηκαν, θωρακίζει την απασχόληση,

(H27) επίθεση της ανεργίας

(H52) μάχη της υγείας, πόλεμο της οικονομίας.

(H58) μάχη που έρχεται.

ii) Λέξεις και φράσεις για κυβερνητικές αποφάσεις

Αυτό το διάγγελμα είναι αφιερωμένο στις κυβερνητικές αποφάσεις και στη μετάβαση της κοινωνίας στην κανονικότητα. Το πρόγραμμα της μετάβασης έχει τρεις πυλώνες: Στήριξη εργασίας, μείωση φόρων, τόνωση επιχειρηματικότητας. Έτσι θα το αντιμετωπίσουμε και εδώ.

Στήριξη εργασίας:

Ο Πρωθυπουργός με αυτόν τον μηχανισμό ενίσχυσης της απασχόλησης στηρίζει τις επιχειρήσεις που ζημιώθηκαν, μειώνοντας το κόστος εργασίας και προσφέροντας ευελιξία στη διάταξη του προσωπικού τους. Επίσης, προστατεύει την απασχόληση και τις αποδοχές και αποκλείει κάθε απόλυση εργαζομένου. Βλέπουμε έμπρακτα τον Πρωθυπουργό να δείχνει ένα κοινωνικό πρόσωπο που νοιάζεται για όλους τους πολίτες και τη συνοχή της κοινωνίας.

(H17) Κλειδί του σχεδιασμού είναι το έκτακτο και προσωρινό πρόγραμμα ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ για την απασχόληση. Όπως δηλώνει και το όνομά του, είναι η σύμπραξη του κράτους και όλων των δυνάμεων της παραγωγής, ώστε να μην χαθούν θέσεις εργασίας μέσα σε αυτή τη δύσκολη συγκυρία.

- (H19) Το ευνοϊκό αυτό καθεστώς επεκτείνεται όχι μόνο στον Μάιο, αλλά και για τον Ιούνιο και τον Ιούλιο για τους κλάδους που έχουν πληγεί περισσότερο
- (H20) Στο εξής, όμως, η επιδότηση της εργασίας σε αναστολή θα συνδυάζεται με τη χρηματοδότηση της πραγματικής απασχόλησης.
- (H23) Οι τελευταίοι (οι υπάλληλοι), ωστόσο, αν χρειαστεί να δουλέψουν λιγότερο, θα εξακολουθήσουν να αμείβονται σχεδόν με τον ίδιο μισθό. Και με πλήρως καλυμμένες τις ασφαλιστικές τους εισφορές. Με ποιον τρόπο; Γιατί το πρόγραμμα ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ θα καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της διαφοράς στην αμοιβή.
- (H24) Και, βέβαια, όριο ασφαλείας θα παραμένει ο βασικός μισθός. Ενώ παρατείνονται και όλα τα επιδόματα ανεργίας, ώστε κανείς να μη μείνει απροστάτευτος

Μείωση φόρων

Ο Πρωθυπουργός ανακοινώνει και μέτρα για τη φορολογική ανακούφιση των πολιτών και των επιχειρήσεων, τα οποία αφορούν στον τουρισμό, στις μεταφορές, στην εστίαση και στον πολιτισμό. Επιδιώκει, ακόμη, και την αύξηση του τζίρου με την τόνωση της αγοραστικής δύναμης. Τέλος, κάνει τις δεσμεύσεις του πράξη, αφού οι άνθρωποι της τέχνης και του πολιτισμού θα ενισχυθούν περισσότερο με ειδικές πρόνοιες. Με αυτό τον τρόπο δεν αφήνει κανέναν αβοήθητο στο περιθώριο, αλλά απλώνει ομπρέλα προστασίας σε όλους τους τομείς της κοινωνίας.

- (H32) Έτσι, για τους επόμενους πέντε μήνες μειώνεται από το 24% στο 13% ο ΦΠΑ σε κάθε τύπου εισιτήριο στα μέσα μεταφοράς.
- (H34) Ταυτόχρονα, μειώνουμε τον ΦΠΑ στα προϊόντα καφέ και στα μη αλκοολούχα ποτά. Αλλά και στα εισιτήρια των θερινών σινεμά.
- (H35) Οι άνθρωποι της τέχνης και του πολιτισμού περιλαμβάνονται και αυτοί στο νέο πρόγραμμα. Και θα ενισχυθούν περισσότερο με ειδικές πρόνοιες στις εβδομάδες που έρχονται.
- (H37) Για τους επαγγελματίες του τουρισμού και της εστίασης παρατείνεται, για όλο το καλοκαίρι, και η μείωση ενοικίου κατά 40%.

(H38) Και κάτι, νομίζω, ιδιαίτερα κρίσιμο: Η προκαταβολή φόρου, επιτέλους, μειώνεται.

Ενίσχυση της ρευστότητας των επιχειρήσεων:

Ο Πρωθυπουργός ανακοινώνει ακόμη ένα σημαντικό μέτρο, την επιστρεπτέα προκαταβολή, η οποία είναι μία γρήγορη και εύκολη χρηματοδότηση, κατά την οποία το Δημόσιο εγγυάται έως και το 80% των δανείων. Επίσης, ανακοινώνει την αναστολή των πληρωμών χρεολυσίων και δόσεων δανείων, στοιχείο που ανακουφίζει τους επιχειρηματίες και τους δίνει κουράγιο για το νέο ξεκίνημα.

(H42) Μέσα στον Μάιο δρομολογείται η δεύτερη φάση της επιστρεπτέας προκαταβολής. Και μάλιστα αυτή επεκτείνεται και σε επιχειρήσεις που ίσως δεν πληρούσαν τα κριτήρια του πρώτου σταδίου

(H43) Για το πρόγραμμα αυτό θα διατεθεί 1 ακόμη δισεκατομμύριο. Ενεργοποιείται, επίσης, και το Ταμείο Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων, κινητοποιώντας 7 δισεκατομμύρια μέσα στο 2020. Οι επιχειρήσεις θα έχουν, έτσι, τη δυνατότητα για γρήγορη και εύκολη χρηματοδότηση, με το Δημόσιο να εγγυάται έως και το 80% των δανείων.

(H44) Και, τέλος, αναστέλλονται έως τον Σεπτέμβριο οι πληρωμές χρεολυσίων και δόσεων δανείων που έχουν επιχειρήσεις συγκεκριμένων κλάδων.

iii) Λέξεις και φράσεις που τονώνουν την εθνική υπερηφάνεια

Σε αυτή την ενότητα ο Πρωθυπουργός επαινεί τους πολίτες λέγοντας τα τόσα πολλά που κατάφεραν και τους ευχαριστεί που έμειναν υπεύθυνοι κατά την διάρκεια της άρσης των περιοριστικών μέτρων και κατάφεραν το πολύ σπουδαίο, να κάνουν τη χώρα παράδειγμα προς μίμηση στην αντιμετώπιση της πανδημίας.

Δεν παραλείπει, βέβαια, να υπενθυμίσει ότι όπως κερδήθηκε η μάχη της υγείας, έτσι θα κερδηθεί και ο πόλεμος της οικονομίας, αν οι πολίτες επιδείξουν την ίδια πειθαρχία, την ίδια προσαρμοστικότητα και την ίδια αλληλεγγύη, που προκάλεσαν τον παγκόσμιο θαυμασμό για την Ελλάδα.

(H5) Μέχρι σήμερα, πετύχαμε να περιορίσουμε την εξάπλωση του ιού. Θωρακίσαμε τη δημόσια υγεία και περιορίσαμε τις απώλειες. . Κάναμε τη χώρα μας παράδειγμα προς μίμηση στην αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης. Και το καταφέραμε όλοι μαζί.

- (H6) Σας ευχαριστώ που μένετε υπεύθυνοι και τώρα, που σταδιακά αίρονται τα περιοριστικά μέτρα.
- (H7) Με την ίδια ωριμότητα και πειθαρχία καλούμαστε να μετατρέψουμε τους μήνες που έρχονται σε μία γέφυρα, η οποία από την άμυνα για την υγεία θα μας περάσει στην επίθεση προς την πρόοδο
- (H48) Όπλο μας είναι τα διαβατήρια ασφάλειας, αξιοπιστίας και υγείας που έχει κερδίσει η χώρα μας. Η μεγάλη της φήμη. Η υγειονομική ασπίδα, σε κάθε τόπο φιλοξενίας. Και βέβαια, το μεράκι του Έλληνα που πάντα τον εμπνέει ο Ξένιος Δίας.
- (H52) Όπως κερδίσαμε τη μάχη της υγείας, θα νικήσουμε και στον πόλεμο της οικονομίας.
- (H53) Θα πρέπει, όμως, να επιδείξουμε την ίδια πειθαρχία, την ίδια προσαρμοστικότητα και την ίδια αλληλεγγύη, που προκάλεσαν τον παγκόσμιο θαυμασμό για την Ελλάδα.
- (H54) Αλλά αποδείξαμε, ως λαός, ότι δεν φοβόμαστε τα δύσκολα. Κυρίως, δεν φοβόμαστε να αλλάζουμε
- (H61) Με αναπτερωμένη την υπερηφάνεια και την πίστη στις δυνάμεις μας.

iv) Λέξεις και φράσεις σε πρώτο πρόσωπο ενικού και πληθυντικού

Ο Πρωθυπουργός βλέπουμε να χρησιμοποιεί το α' πρόσωπου ενικού για να χτίσει ένα κλίμα εγγύτητας και εμπιστοσύνης με τους πολίτες. Γι' αυτό και επιλέγει λέξεις όπως «επικοινωνώ», «σας ευχαριστώ», «αποστολή μου», «σας ζητώ» και πολλές άλλες, για να δείξει την αγωνία του αλλά και την ανάγκη του να έρθει όσο πιο κοντά στον κόσμο και να τους εμπνεύσει εμπιστοσύνη και ασφάλεια.

Ενικού:

- (H2) Επικοινωνώ
- (H3) θα σας παρουσιάσω, Θα σας μιλήσω,
- (H6) Σας ευχαριστώ
- (H8) Ποτέ δεν έκρυφα
- (H18) Θυμίζω

- (H22) Τους άκουσα και τους απαντώ
- (H26) επιλέγω την ενίσχυση εργασίας
- (H27) Τονίζω και πάλι
- (H40) Θα σημειώσω,
- (H50) Και θα το ξαναπώ
- (H54) Αποστολή μου είναι να βλέπω, να επιμερίζω
- (H57) Είμαι σίγουρος
- (H58) Ξέρω
- (H59) Προσωπικά, νιώθω πιο δυνατός
- (H61) σας ζητώ να κάνουμε
- (H60) και αισιοδοξώ, ο στόχος μου

Πληθυντικού:

Με την χρήση του α΄ προσώπου πληθυντικού προσπαθεί να ωθήσει τους πολίτες να νιώσουν ότι όλοι ανήκουν σε μια οικογένεια. Γι' αυτό τονίζει χαρακτηριστικά την προσπάθεια για τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού και κορυφώνει λέγοντας ανάμεσα σε πολλά ότι μαζί θα τα καταφέρουμε πάλι. Κάνει σαφές ότι όλοι οι Έλληνες έγιναν συνοδοιπόροι και συναγωνιστές απέναντι στην υγειονομική καταγίδα και ότι πέτυχαν συλλογικά.

- (H3) πώς θα προστατεύσουμε
- (H4) τι θα κάνουμε για να τονώσουμε
- (H5) πετύχαμε να περιορίσουμε την εξάπλωση του ιού, Θωρακίσαμε τη δημόσια υγεία και περιορίσαμε τις απώλειες. Στηρίξαμε το εισόδημα των πολιτών και κρατήσαμε όρθιες τις επιχειρήσεις μας. Κάναμε τη χώρα μας παράδειγμα προς μίμηση στην αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης. Και το καταφέραμε όλοι μαζί.
- (H7) καλούμαστε να μετατρέψουμε, Για να κερδίσουμε
- (H12) θα επανέλθουμε

(H50) να προστατεύσουμε, να βοηθήσουμε

(H52) Όπως κερδίσαμε, θα νικήσουμε,

(H53) να επιδείξουμε

(H54) αποδείξαμε, δεν φοβόμαστε,

(H58) Ας κρατήσουμε

(H60) Πήγαμε όμως καλά

(H61) που έχουμε να διασχίσουμε

(H62) μαζί θα τα καταφέρουμε και πάλι!

Γ) ΣΧΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

i) Στρατηγικές αυτοδικαίωσης

Ο Πρωθυπουργός στο τέλος του πρώτου κύκλου της αναμέτρησης με την πανδημία νιώθει δικαιωμένος, παντοδύναμος και νικητής. Αυτό το καταλαβαίνουμε από την ρητορική αυτοδικαίωσης που χρησιμοποιεί. Τονίζει ότι η Ελλάδα είχε τις λιγότερες απολύσεις σε όλη την Ευρώπη, νιώθει δυνατός για τις επιλογές του και τον τρόπο που αντιμετώπισε την πρόκληση της οικονομίας, την καταιγίδα του μεταναστευτικού και την απειλή της παγκόσμιας πανδημίας. Με τον αέρα του νικητή γεμίζει αισιοδοξία τους πολίτες ότι και στο μέλλον θα υπάρξουν νέες επιτυχίες, αν υπάρξει συλλογική δράση.

(H18) Θυμίζω ότι έως τώρα στην Ελλάδα οι απολύσεις ήταν λιγότερες από όσες καταγράφονται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

(H54) Αποστολή μου είναι να βλέπω τη μεγάλη εικόνα και να επιμερίζω με όσο πιο δίκαιο τρόπο το βάρος της κρίσης. Ναι, είμαστε σε αχαρτογράφητα νερά. Αλλά αποδείξαμε, ως λαός, ότι δεν φοβόμαστε τα δύσκολα. Κυρίως, δεν φοβόμαστε να αλλάξουμε.

(H59) Προσωπικά, νιώθω πιο δυνατός, έχοντας αντιμετωπίσει σε λίγους μήνες -και σχεδόν παράλληλα- την πρόκληση της οικονομίας, την καταιγίδα του μεταναστευτικού και την απειλή μίας παγκόσμιας πανδημίας.

(H60) Όλα ήταν δύσκολα. Πήγαμε όμως καλά. Γι' αυτό και αισιοδοξώ για την επόμενη μέρα. Γιατί ο στόχος μου παραμένει ένας: Η Ελλάδα να διατηρεί το δικαίωμά της να αλλάζει και να γίνεται όλο και καλύτερη!

(H62) Και να είστε σίγουροι, μαζί θα τα καταφέρουμε και πάλι!

ii) Στρατηγικές επιχειρηματολογίας

a) Σοφίσματα

- **συμπεράσματα έωλα**

Διαπιστώνουμε αναφορές, οι οποίες δεν έχουν αποδειχθεί ούτε τεκμαίρονται από πουθενά. Δεν γνωρίζουμε αν η πανδημία ανέκοψε την πορεία της χώρας, ενώ ήταν σε τροχιά ανάκαμψης, ούτε αν αυτή η εμπιστοσύνη που δημιουργήθηκε ανάμεσα σε πολίτες και πολιτεία ήταν τόσο δυνατή.

(H9) Αλλά και γιατί η πανδημία ανέκοψε την πορεία της χώρας σε μία εποχή που έμπαινε ορμητικά σε τροχιά ανάπτυξης.

(H11) Πολύτιμα όπλα μας θα είναι η εμπιστοσύνη που οικοδομήθηκε ανάμεσα σε πολίτες και Πολιτεία

(H12) Έτσι ώστε το 2021, ένα έτος εμβληματικό για την πατρίδα μας, η χώρα να βαδίζει σταθερά προς το αισιόδοξο μέλλον της.

(H56) Τη θέση της παλιάς καχυποψίας πήρε η εμπιστοσύνη. Πιστέψαμε ο ένας τον άλλον. Και όλοι μαζί πιστέψαμε στην Πολιτεία.

b) Επιχειρηματολογικά σχήματα

- **της πραγματικότητας**

Ο πρωθυπουργός παρουσιάζει πως ακριβώς έχει η κατάσταση. Αρχίζει με τα πολύ σημαντικά που κατάφεραν όλοι μαζί, πολίτες και κυβέρνηση, αλλά στη συνέχεια δεν παραλείπει να αναφέρει πως η μάχη για τη ζωή θα έχει βαρύ οικονομικό αντίκτυπο. Και βέβαια εμμένει διαρκώς στο γεγονός ότι πρέπει να συνεχιστεί η ίδια πειθαρχία, προσαρμοστικότητα και αλληλεγγύη, στοιχεία που προκάλεσαν τον παγκόσμιο θαυμασμό για την Ελλάδα.

(H50) Μέχρι σήμερα, πετύχαμε να περιορίσουμε την εξάπλωση του ιού. Θωρακίσαμε τη δημόσια υγεία και περιορίσαμε τις απώλειες. Στηρίξαμε το εισόδημα των πολιτών και κρατήσαμε όρθιες τις επιχειρήσεις μας. Κάναμε τη χώρα μας παράδειγμα προς μίμηση στην αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης. Και το καταφέραμε όλοι μαζί.

(H8) Ποτέ δεν έκρυψα πως η μάχη για την ζωή θα έχει βαρύ οικονομικό αντίκτυπο

(H53) Θα πρέπει, όμως, να επιδείξουμε την ίδια πειθαρχία, την ίδια προσαρμοστικότητα και την ίδια αλληλεγγύη, που προκάλεσαν τον παγκόσμιο θαυμασμό για την Ελλάδα.

(H49) Ας αντικρίσουμε, όμως, με θάρρος την πραγματικότητα: Τον Απρίλιο και τον Μάιο ο τουρισμός βρέθηκε στο ναδίρ. Ό,τι πετύχουμε, λοιπόν, φέτος θα είναι κέρδος.

Δ) ΡΗΤΟΡΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Μετωνυμίες:

αναμέτρησης με την πανδημία	αντί	αντιμετώπισης της πανδημίας
τονώσουμε τον κλάδο του τουρισμού	αντί	δυναμώσουμε τον κλάδο του τουρισμού
Θωρακίσαμε τη δημόσια υγεία	αντί	διαφυλάξαμε την δημόσια υγεία
επίθεση προς την πρόοδο	αντί	να κατευθυνθούμε προς την πρόοδο
άμυνα κατά του ιού	αντί	προσοχή κατά του ιού
εμπιστοσύνη που οικοδομήθηκε	αντί	εμπιστοσύνη που χτίστηκε
επιφυλακή στην υγεία	αντί	συνεχής επαγρύπνηση στην υγεία
θωρακίζει την απασχόληση	αντί	προστατεύει την απασχόληση
επίθεση της ανεργίας	αντί	η ανεργία είναι μπροστά μας
αναζωογονούν την κατανάλωση	αντί	ενθαρρύνουν την κατανάλωση
μάχη της υγείας	αντί	αντιμετώπιση της υγείας
πρόλογο της αναγέννησης	αντί	αρχή της αναγέννησης

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η αξιολόγηση της επικοινωνιακής στρατηγικής κρίνεται από τρία διαφορετικά σενάρια. Πρώτον εάν δεν ήταν επιτυχημένη η προσπάθεια και δεν είχε θετικό αποτέλεσμα δεύτερον κατά πόσο η επικοινωνιακή στρατηγική ήταν πετυχημένη αλλά για άλλους λόγους και εξωγενείς παράγοντες δεν είχε το αντίστοιχο αποτέλεσμα και τρίτον κατά πόσο ήταν πράγματι επιτυχημένη η στρατηγική και είχε και το προσδοκώμενο αποτέλεσμα.

Ο Πρωθυπουργός από την αρχή των διαγγελμάτων ξεκαθαρίζει ότι βρισκόμαστε σε μια πρωτοφανή κρίση δημοσίας υγείας και ότι τα δυσκολότερα είναι μπροστά μας. Μιλάει για ασύμμετρη απειλή, ότι πρέπει να θωρακιστεί η δημόσια υγεία και να ακολουθήσουμε όλοι μας συντεταγμένα οδηγίες. Συμπεραίνουμε από τις λέξεις που επιλέγει ο κ. Μητσοτάκης ότι είναι επιτακτική ανάγκη ο απόλυτος έλεγχος και η συμμόρφωση των πολιτών. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με το να καλλιεργήσει το φόβο και την εικόνα του θανάτου, που επιφέρει ο κορονοϊός, στη συνείδηση των πολιτών. Γι' αυτό και η ρητορική γίνεται πιο ακραία χρησιμοποιώντας λέξεις όπως: πόλεμος, αόρατος εχθρός, αρχή της μάχης, πολιορκημένοι. Δε διστάζει να μιλήσει για την εφιαλτική κατάσταση που επικρατεί σε Ευρωπαϊκά κράτη λέγοντας: *«Στην Ιταλία δεν έχουν φέρετρα να θάψουν τους νεκρούς τους»*. Με αυτό τον τρόπο καταφέρνει να πείσει τους πολίτες να πειθαρχήσουν, με αποτέλεσμα να κλειστούν όλοι στα σπίτια τους όταν σέρνεται έξω η απειλή του θανάτου.

Επιπρόσθετα, ο Πρωθυπουργός χρησιμοποίησε πολλές στρατηγικές όπως την επίκληση του συναισθήματος του κόσμου. Γνωρίζοντας ότι οι Έλληνες είναι ιδιαίτερα συναισθηματικός λαός, προσπαθεί να τους συγκινήσει τονίζοντας συνεχώς την πολύτιμη και δυσαναπλήρωτη προσφορά των υγειονομικών αλλά και των στελεχών πολιτικής προστασίας. Λέει πως μένουν όρθιοι στα νοσοκομεία και όλοι στο καθήκον τους γενικώς για εμάς αλλά υποχρέωση και καθήκον δικό μας απέναντι σε αυτούς τους ανθρώπους είναι να μείνουμε σπίτι. Τους χαρακτηρίζει ήρωες με λευκές και πράσινες μπλούζες για να εκφράσει την ευγνωμοσύνη αλλά και το θαυμασμό του για το σπουδαίο έργο που προσφέρουν στην κοινωνία. Ο κ. Μητσοτάκης γνωρίζοντας πολύ καλά ότι το Εθνικό Σύστημα Υγείας δεν έχει σωστή οργάνωση και δεν είναι έτοιμο να δεχθεί μια υγειονομική καταגיίδα αυτού του μεγέθους, προσπαθεί με κάθε τρόπο να πείσει το κοινό να συμμορφωθεί στα σκληρά μέτρα. Αυτό φαίνεται και από την αναφορά του, πως αν έχετε συμπτώματα του ιού ή ακόμη και τον ίδιο τον ιό μείνετε σπίτι και ακολουθείστε ένα

συγκεκριμένο υγειονομικό πρωτόκολλο. Μόνο αν επιδεινωθεί η κατάσταση ελάτε στο νοσοκομείο. Είναι ξεκάθαρο ότι το ΕΣΥ αδυνατεί να φροντίσει όσους αρρωστήσουν και καλεί για ατομική ευθύνη και διαρκή επαγρύπνηση. Χαρακτηριστικά ενημερώνει για την απογοητευτική κατάσταση που επικρατεί στην γειτονική Ιταλία και δείχνει τις ξεκάθαρες προθέσεις του ότι δε θα αφήσει να φτάσει η χώρα μας σε αυτό το σημείο βάζοντας μπροστά το σκληρό δίλλημα της επιλογής ζωής ποιος θα ζήσει και ποιος θα χαθεί, με το οποίο τίθεται θέμα Δημοκρατίας και ανθρώπινης συνείδησης και έχει πολλές ηθικές και ψυχολογικές προεκτάσεις. Τέλος αναφέρει τη στιγμή συγκινησιακής φόρτισης του καθηγητή κ. Τσιόδρα, όταν μίλησε για την ευθύνη των νέων προς τους ηλικιωμένους με έναν κόμπο στο λαιμό η οποία επικοινωνιακά άγγιξε την ψυχή κάθε Έλληνα, να λειτουργήσει σαν κραυγή αφύπνισης απέναντι στον ιό που σπέρνει το θάνατο. Με αυτήν την αναφορά δικαιώνει τις επιλογές των συνεργατών που επέλεξε για την διαχείριση της πανδημίας και παίρνει εξ αντανακλάσεως λίγη από την τεράστια αναγνώριση, συμπάθεια, παραδοχή και εκτίμηση που έτρεφαν οι πολίτες για το πρόσωπο του επιστήμονα Σωτήρη Τσιόδρα την περίοδο εκείνη, της καθημερινής ενημέρωσης.

Εύλογα συμπεραίνουμε ότι κατάφερε να πείσει τους πολίτες να μείνουν μέσα, να τηρήσουν τα υγειονομικά πρωτόκολλα και να έχει η Ελλάδα πολύ λιγότερα θύματα από σχεδόν όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες.

Ο Πρωθυπουργός μέσα από τα διαγγέλματα έβγαλε το πρόσωπο του στοργικού πατέρα που νοιάζεται για τους πολίτες του. Έτσι τον βλέπουμε να χρησιμοποιεί πολλές φορές λέξεις και φράσεις του προφορικού λόγου και να δίνει συμβουλές για το πως θα αξιοποιήσουν τον ελεύθερο χρόνο τους. Πιο συγκεκριμένα αναφέρει: *«Μένουμε σπίτι, το cocooning σήμερα είναι ανάγκη και χρέος για όλους», «Αφού δεν θα έχουμε καμία επαγγελματική υποχρέωση, δεν κυκλοφορούμε!», «Μένουμε στο σπίτι και διαβάζουμε, ακούμε μουσική, βλέπουμε ταινίες, επικοινωνούμε με τους δικούς μας, αυτούς που αγαπάμε», «Πάμε για έναν περίπατο ή για τρέξιμο μόνοι. Και σε κάθε περίπτωση αποφεύγουμε τις συναθροίσεις».*

Αναγνωρίζουμε πως παραβιάζονται αναφαίρετα δικαιώματα όπως η απαγόρευση κυκλοφορίας και όταν αυτή γίνεται να δικαιολογείται, καθώς επίσης και βασικές επικοινωνιακές νόρμες -όταν ζητάει από τους πολίτες να πλύνουν τα χέρια τους και να προσέχουν την ατομική τους υγιεινή-. Παρόλα αυτά ακουγόντουσαν και έβγαιναν στον κόσμο ως στοργικές συμβουλές που πηγάζουν από αληθινό ενδιαφέρον. Συνεπώς, ο Πρωθυπουργός κατάφερε να έρθει πολύ κοντά στους

πολίτες και να χτίσει ένα προφίλ εγγύτητας, του στοργικού πατέρα που αγωνιά γι' αυτούς και προσπαθεί τους πείσει να ακολουθήσουν τις προτροπές του.

Ο Πρωθυπουργός υιοθετεί λεξιλόγιο, το οποίο ως την έναρξη της πανδημίας δεν είχε καμία πρακτική αξία και παρέπεμπε σε θεωρητικές έννοιες και σε καταστάσεις προηγμένων δυτικών χωρών. Με αυτό το λεξιλόγιο θέλει να καταδείξει και τα γρήγορα αντανάκλαστα της κυβέρνησης και την ετοιμότητά της να αντιμετωπίζει επείγουσες καταστάσεις, που απαιτούν λύσεις. Έτσι προστέθηκαν καινούργιες λέξεις στο καθημερινό μας λεξιλόγιο όπως: τηλεμαθήματα, τηλεδιάσκεψη, εργασία εξ αποστάσεως, αυτοπεριορισμό, ψηφιοποίηση και τηλεκατάρτιση.

Ταυτόχρονα, στα διαγγέλματα ο Πρωθυπουργός δεν παραλείπει να αναφέρει τη σωστή διαχείριση της πανδημίας από την κυβέρνηση. Μεταξύ άλλων ανέφερε: *«Την ασύμμετρη απειλή του μεταναστευτικού την αντιμετωπίζουμε με επιτυχία», «οι άνθρωποι που επιφορτίστηκαν με αυτή την αποστολή αποδείχθηκαν πανάξιοι», «Πήραμε νωρίτερα από άλλες χώρες δραστικά μέτρα για να μειώσουμε τη διάδοση του ιού.», «να μη γκρεμίσουμε τώρα όλα όσα χτίσαμε το τελευταίο διάστημα», «Θα στηριχθούμε στις δυνάμεις του Εθνικού Συστήματος Υγείας», «Το οπλοστάσιο των μέτρων περιορισμού που μπορεί να πάρει η κυβέρνηση έχει σχεδόν εξαντληθεί», «έχουμε περισσότερα όπλα στη φαρέτρα μας», «απαλλαγή μας από τα δυσβάσταχτα υπερπλεονάσματα του παρελθόντος», «η ΕΚΤ εντάσσει για πρώτη φορά και τη χώρα μας σε πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης», «θα υλοποιήσουμε ένα πολύ πιο φιλόδοξο πρόγραμμα υποστήριξης της πραγματικής οικονομίας», «κανείς στην πατρίδα μας δεν θα μείνει μόνος μέχρι να περάσει κι αυτή η περιπέτεια». Στο σημείο αυτό, ευχαριστεί τους πολίτες για την εμπιστοσύνη που δείχνουν στο πρόσωπό του αλλά ταυτόχρονα αναφέρει και την δική του υπεύθυνη παρουσία, ότι τους το ανταποδίδει με σκληρή δουλειά: *«Πιστεύω ότι, με σκληρή δουλειά, σας την ανταποδίδω καθημερινά».**

Μετά από όλη αυτή την αναφορά της σωστής στρατηγικής οργάνωσης απέναντι στον φονικό ιό ο Πρωθυπουργός έρχεται στο τέλος του πρώτου κύκλου της αναμέτρησης με την πανδημία και νιώθει δικαιωμένος, παντοδύναμος και νικητής. Τονίζει ότι η Ελλάδα είχε τις λιγότερες απολύσεις σε όλη την Ευρώπη, νιώθει δυνατός για τις επιλογές του και τον τρόπο που αντιμετώπισε την πρόκληση της οικονομίας, την καταιγίδα του μεταναστευτικού και την απειλή της παγκόσμιας πανδημίας. Με τον αέρα του νικητή γεμίζει αισιοδοξία τους πολίτες, τονίζοντας

ότι και στο μέλλον θα υπάρξουν νέες επιτυχίες, αν υπάρξει συλλογική δράση. Συγκεκριμένα αναφέρει: *«Προσωπικά, νιώθω πιο δυνατός, έχοντας αντιμετωπίσει σε λίγους μήνες -και σχεδόν παράλληλα- την πρόκληση της οικονομίας, την καταιγίδα του μεταναστευτικού και την απειλή μίας παγκόσμιας πανδημίας»*. Αυτή η φράση είναι, θεωρώ, η πιο ενδεικτική του αφηγήματος της κυβέρνησης, η οποία συνδυάζει τις έννοιες της ασφάλειας και της οικονομίας ως το βασικό σχήμα μέσω του οποίου παράγει πολιτικό λόγο και πολιτικές. Με την προσωπική αναφορά του πρωθυπουργού ίσως να τονίζεται ο προσωποκεντρικός χαρακτήρας της πολιτικής, ειδικά όταν μιλάμε για το τελευταίο διάγγελμα μιας επιτυχημένης διαχείρισης μιας πανδημίας. Ωστόσο, ποιος θα μπορούσε να αμφιβάλει για τις προθέσεις ενός πρωθυπουργού που κλείνει το τελευταίο του διάγγελμα βεβαιώνοντάς μας ότι *«μαζί θα τα καταφέρουμε και πάλι»*.

Μέσα στα διαγγέλματα γίνονται αναφορές, οι οποίες δεν έχουν αποδειχθεί, ούτε τεκμαίρονται από πουθενά, αλλά διατυπώνουν ευσεβείς πόθους του Πρωθυπουργού και προσπάθεια εμπύχωσης των πολιτών. Χαρακτηριστικά αναφέρεται: *«όσο γρήγορα ταξιδεύει ο ιός, τόσο γρήγορα θα ταξιδέψει και η συνεργασία της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας, που θα φέρει το εμβόλιο και τη θεραπεία της νόσου. καλούμαστε να αλλάζουμε μόνο συνήθειες, όχι τον πολιτισμό μας, να χτίσουμε, δηλαδή, μια νέα κοινωνικότητα βασισμένη στην υπευθυνότητα»*, *«Η επιστήμη θα αντιμετωπίσει αυτή την πανδημία νωρίτερα από ό,τι αναμέναμε»*, *«Η κυβέρνηση θα κρατήσει ζωντανό τον σπόρο της ανάπτυξης που είχε ήδη αρχίσει να καρποφορεί.»*, *«Η επόμενη μέρα μπορεί να είναι καλύτερη. Και θα ξημερώσει πιο φωτεινή.»*, *«Το μεγαλύτερο κέρδος μας, ωστόσο, από αυτή την πρωτόγνωρη κρίση έχει όνομα. Και λέγεται Εμπιστοσύνη. Εμπιστοσύνη προς το Κράτος. Προς την Κυβέρνηση. Προς τον συμπολίτη!»*, *«από την αναπτυξιακή έκρηξη που θα ακολουθήσει»*, *«η πανδημία ανέκοψε την πορεία της χώρας σε μία εποχή που έμπαινε ορμητικά σε τροχιά ανάπτυξης»*, *«Πολύτιμα όπλα μας θα είναι η εμπιστοσύνη που οικοδομήθηκε ανάμεσα σε πολίτες και Πολιτεία»*, *«Τη θέση της παλιάς καχυποψίας πήρε η εμπιστοσύνη. Πιστέψαμε ο ένας τον άλλον. Και όλοι μαζί πιστέψαμε στην Πολιτεία»*.

Βλέπουμε μια προσπάθεια του Πρωθυπουργού να παρουσιάσει μια εικόνα που δεν αντιστοιχεί στην πραγματικότητα. Δε μπορεί να γνωρίζει κανένας πότε θα βγει το εμβόλιο για την θεραπεία της νόσου. Επίσης μέσα από την νέα πραγματικότητα, σαφώς και επηρεάζεται ο τρόπος συμπεριφοράς μας, η κουλτούρα μας και κανείς δε γνωρίζει αυτές οι νέες συνθήκες τι συνέπειες θα έχουν αργότερα. Μέσα σε ένα ζοφερό περιβάλλον με συνθήκες και οικονομία πολέμου

φαντάζει ουτοπία ο σπόρος ανάπτυξης, που διατείνεται ο Πρωθυπουργός, που έχει ήδη αρχίσει και να καρποφορεί. Σίγουρα η επόμενη μέρα πως θα είναι καλύτερη και θα ξημερώσει πιο φωτεινή είναι ευσεβείς πόθοι του κ. Μητσοτάκη. Επίσης δεν αποδεικνύεται από πουθενά ότι η χώρα μας ήταν ορμητικά σε τροχιά ανάπτυξης, όπως ισχυρίζεται ο Πρωθυπουργός, και η πανδημία ανέκοψε την πορεία της. Αυτός ο ισχυρισμός, δεν επιβεβαιώνεται από τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, η οποία κατέγραψε ύφεση 0,9% για το πρώτο τρίμηνο του 2020, γεγονός που δείχνει ότι η ελληνική οικονομία είχε εισέλθει σε τροχιά ύφεσης πριν το lockdown, όταν οι πρώτοι 2,5 μήνες ήταν πριν την εφαρμογή οποιουδήποτε περιοριστικού μέτρου. Συνεπώς, αυτή η πλαισίωση της κατάστασης, θα μπορούσε να υποθέσει κάποιος με σχετική σιγουριά, ότι προετοιμάζει τους πολίτες για δύσκολες μέρες, αλλά, κυρίως, την απαίτηση για χαμηλές προσδοκίες. Καθώς επίσης μετά από μία τέτοια υγειονομική καταιγίδα και πάγωμα της παραγωγής είναι δύσκολο να ακολουθήσει αναπτυξιακή έκρηξη. Στο τελευταίο διάγγελμα, ο πρωθυπουργός εδραιώνει την έννοια της ενότητας αναφέροντας ότι «πιστέψαμε ο ένας τον άλλον» και προσθέτοντας -όχι τυχαία- ότι «όλοι μαζί πιστέψαμε στην πολιτεία» (20/05/2020). Η δήλωση αυτή, που μάλλον χαρακτηρίζεται από πολιτικό ρομαντισμό, μιας και οι αντικειμενικές συνθήκες της πανδημίας και τα περιοριστικά μέτρα επηρέασαν περίπου 4 δισ. ανθρώπων παγκοσμίως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ένδειξη «πίστης» των πολιτών στην πολιτεία και κατ' επέκταση στην κυβέρνηση ή τον πρωθυπουργό. Προφανώς ο Πρωθυπουργός κάνει προσπάθεια να εμψυχώσει τους πολίτες και να τους δώσει κουράγιο να συνεχίσουν την τήρηση των σκληρών μέτρων καθώς επίσης να ενισχύσει το προφίλ του.

Διαπιστώνουμε διαρκώς στα διαγγέλματα ο Πρωθυπουργός να έχει συνέπεια στην επανάληψη. Επαναλαμβάνεται, χρησιμοποιεί διαφορετικές λέξεις και εκφράσεις αλλά ουσιαστικά λέει τα ίδια πράγματα. Όπως στην ζωή, στην επικοινωνία έτσι και στην πολιτική η επανάληψη είναι μήτηρ πάσης μαθήσεως. Συμπεραίνουμε πως με αυτή την τακτική θέλει να πείσει τους πολίτες αλλά και να τους γίνει συνείδηση να συνεχίσουν να ακολουθούν τις οδηγίες του κράτους με την ίδια προσήλωση και συνέπεια.

Βλέπουμε να χρησιμοποιεί σε όλα τα διαγγέλματα ρητορικά σχήματα με την χρήση μετωνυμιών που βοηθούν να γίνει πιο παραστατικός και πειστικός ο πολιτικός λόγος. Με την επιλογή διαφορετικών λέξεων αποδίδεται μια υπερβολή η οποία δίνει τελείως διαφορετική οπτική της πραγματικότητας. Σε όλα σχεδόν τα διαγγέλματα χρησιμοποιεί ρητορική πολέμου και ακραίων

συνθηκών. Για παράδειγμα, να θωρακιστεί η δημόσια υγεία αντί να ενισχυθεί, είμαστε σε πόλεμο αντί βρισκόμαστε κίνδυνο, στο μέτωπο της υγείας αντί στον τομέα της υγείας, οι ήρωες με τις λευκές και πράσινες μπλούζες αντί οι γιατροί, ερείπια αντί για απώλειες και άλλα πολλά.

Ακριβώς την στιγμή κατά την οποία άρχισε η αντίστροφη μέτρηση για την έξοδο από την πανδημία και την επιστροφή στην κανονικότητα ο Πρωθυπουργός έχοντας κάνει την επιλογή του απόλυτου lockdown μίλησε για οικονομία πολέμου. Ξεκαθάρισε πως πάνω απ' όλα είναι οι ζωές των ανθρώπων, τις συνέπειες που θα έχουμε μετά από το πάγωμα της οικονομίας γι' αυτό και έξυπνα έβαλε πολύ χαμηλά τον πήχη στις προσδοκίες των πολιτών. Με αυτό τον τρόπο μπόρεσε στο άνοιγμα και κατά την διάρκεια να ανακοινώνει μικρά μέτρα με λογιστική αποτύπωση που να είναι λελογισμένα, δίνοντας την αίσθηση ότι ελέγχει την κατάσταση. Κάνει σαφές με τον τρόπο του ότι θα είμαστε προσεκτικοί, νοικοκύρηδες και ότι δεν πρόκειται για μια διαδικασία επιδότησης πλουτισμού αλλά κάλυψη αναγκών που προέκυψαν από έκτακτες συνθήκες.

Συμπερασματικά, τα διαγγέλματα του Πρωθυπουργού και η επικοινωνιακή πολιτική που ακολουθήθηκε κρίνονται επιτυχημένα. Οι Έλληνες πολίτες συμμορφώθηκαν με τις οδηγίες, μείνανε σπίτι, ακολούθησαν τα υγειονομικά πρωτόκολλα, το Εθνικό Σύστημα Υγείας δεν δέχθηκε πίεση την οποία δεν μπορούσε να σηκώσει, συμμορφώθηκαν με την έννοια της ατομικής ευθύνης, δεν είχαμε πολλούς θανάτους και ο κύριος Μητσοτάκης επαινέθηκε από πλήθος Ευρωπαίων εταίρων του για τη διαχείριση της πανδημίας, λόγω των άμεσων μέτρων που πήρε και της αποτελεσματικότητάς τους. Σπάνια η επιτυχία είναι τόσο προφανής σε εποχή διακυβέρνησης. Η Ελλάδα τελικά δεν έγινε Ιταλία και ένα χρόνο αργότερα η οικονομία αναγεννάτε και αναμένουμε την ολοκληρωτική επιστροφή στην καθημερινότητα μας, εμβολιασμένοι πλέον!

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

- Chudinov, A. P. (2006). *Political Linguistics*. Moscow: Flinta. Science.
- Cobb, R. W., & Elder, C. D. (1971). The politics of agenda-building: An alternative perspective for modern democratic theory. *The Journal of Politics*, 33(4), 892-915.
- Cobb, R. W., & Elder, C. D. (1983). *The political uses of symbols* (p. 85). New York: Longman.
- Corcoran, P. E. (1979). *Political Language and Rhetoric*.—Austin.
- Cruz, M. P. (2005). *Teaching to be phatic: A pragmatic approach*.
- Deignan, A. (2005). *Metaphor and corpus linguistics*. Amsterdam: John Benjamins.
- Enzensberger, H. M., & Roloff, M. (1974). *The Consciousness Industry: On Literature, Politics and the Media*, New York: Seabury.
- Fairclough, N. (1995). *Media Discourse* (Erward Arnold, London).
- Fairclough, N. (1998). Political discourse in the media: An analytical framework. *Approaches to media discourse*, 142-162.
- Fairclough, N. (2000). *Language and Power* (2nd ed.). New York : Longman.
- Fairclough, N. (2002). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, N., Wodak, R. (1997). *Critical Discourse Analysis*. In Van Dijk, T. (ed.) *Discourse as Social Interaction*. v. 2, 258-283. Thousand Oaks: Sage Puplications.
- Fredrickson, B. L. (2001). The role of positive emotions in positive psychology: The broaden-and-build theory of positive emotion. *American Psychologist*, 56(3), 218-226.
- Frendo, E. (2005). *How to teach business English*. Oxford: Ocelot Publishing.
- Fromkin, V., Rodman, R. & Hyams, N. (2003). *An Introduction to Language*, (7th ed.). USA: Thomson Wadsworth.
- Habermas, J., & rgen Habermas, J. (1975). *Legitimation crisis* (Vol. 519). Beacon Press.

- Halliday, M. (1978). *Language as social semiotic: the social interpretation of language and meaning*. London: Edward Arnold.
- Hirsch, F. & D. Gordon (1975). *Newspaper Money*. London: Hutchinson.
- Holenstein, E. (1974). *Roman Jakobson's approach to language: Phenomenological structuralism*. Ontario: Indiana University Press.
- Holmes, J. (1992). *An Introduction to Sociolinguistics*. New York: Longman.
- Jakobson, R. (1995). *On Language*. Cambridge: Harvard University Press.
- Kress, G. (1990). *Critical Discourse Analysis*. In Kaplan R. (Ed.), *Annual Review of Applied Linguistics*.
- McQuail, D., & Windahl, S. (2015). *Communication models for the study of mass communications*. Routledge.
- Mouffe, C. (2005). *On the political*. Psychology Press.
- Nord, C. (2006). *Translating for Communicative Purposes across Culture Boundaries*. *Journal of Translation Studies*, 9(1), 43-60.
- Potter, J. (1996). *Representing reality: Discourse, rhetoric and social construction*. London: Sage.
- Potter, J., & Wetherell, M. (1987). *Discourse and social psychology: Beyond attitudes and behaviour*. London: Sage.
- Stubbs, M. (1983). *Discourse Analysis. The Sociolinguistic Analysis of Natural Language*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
- Teo, P. (2000). *Racism in the news: a Critical Discourse Analysis of news reporting in two Australian newspapers*. *Discourse and Society*.
- Thompson, J.B. (1984). *Studies in the Theory of Ideology*. Cambridge: Polity Press.
- Van Dijk, A. T. (1993). *Principles of critical discourse analysis*. *Discourse and Society*, v. 4, n. 2, 249-283. Thousand Oaks: Sage Publications.

Van Dijk, A. T. (1995). Ideological Discourse Analysis, in E. Ventola & A. Solin (ed.), *Interdisciplinary approaches to Discourse Analysis*, 135-161. New Courant: University of Helsinki.

Van Dijk, T. A. (2001). Multidisciplinary CDA: A plea for diversity. *Methods of critical discourse analysis*, 1, 95-120.

Watterson, M. (2008). Repair of non-understanding in English in international communication. *World Englishes* 27(3/4), 378-406.

Wodak, R. (2001). What CDA is about – a summary of its history, important concepts and its developments. In Wodak, R. and Meyer, M. (Eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis* 1-13. London: Sage.

Wodak, R., & Reisigl, M. (2003). 19 Discourse and Racism. *The handbook of discourse analysis*, 18, 372.

Ελληνική

Αχτσιόγλου, Ε. (2007). Κριτική του βιβλίου *Television and the public sphere: Citizenship, Democracy and the Media*, από Dahlgren, P.

Ball, R.A. (2001). Σύγχρονη πολιτική και διακυβέρνηση, Εισαγωγή στην πολιτική επιστήμη (μτφρ. Κ. Λάβδας). Εκδόσεις Παπαζήση: Αθήνα.

Γκόβαρης, Χ. (2001). Εισαγωγή στην Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Εκδόσεις Ατραπός: Αθήνα.

Γούτσος, Δ. (2012). Γλώσσα. Κείμενο, ποικιλία, σύστημα. Εκδόσεις Κριτική: Αθήνα.

Δεμερτζής, Ν. (2002). Πολιτική Επικοινωνία, Διακινδύνευση, Δημοσιότητα, Διαδίκτυο. Εκδόσεις Παπαζήση: Αθήνα.

Διαμαντής, Φ. (2013). Θρησκευτικός Γραμματισμός: Τρεις Περιπτώσεις Ορθόδοξου Λόγου. Διδακτορική Διατριβή στο Παιδαγωγικό Τμήμα του Α.Π.Θ.

Edelman, M. (1997). Η κατασκευή του πολιτικού θεάματος. Εκδόσεις Παπαζήση: Αθήνα.

Edelman, M. (1999). Η κατασκευή του πολιτικού θεάματος. Εκδόσεις Παπαζήση: Αθήνα.

Fiske, J. & J. Hartley. (1992). Η γλώσσα της τηλεόρασης. Εκδόσεις Επικοινωνία και Κουλτούρα: Αθήνα.

Hall, S. (1989). Η επανανακάλυψη της ιδεολογίας. Η επάνοδος του απωθημένου στις μελέτες για τα Μέσα». Στο Κομνηνού, Μ, Λυριτζής, Χ. (επιμ.). Κοινωνία Εξουσία και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Παπαζήσης: Αθήνα. 139-145.

Held, D. (2000). Μοντέλα δημοκρατίας. Εκδόσεις Στάχυ: Αθήνα.

Καρακατσάνη, Π. (2009). Ο λόγος της αλληλεγγύης: Η Αντιρατσιστική Πρωτοβουλία Θεσσαλονίκης (1998-2007). Διπλωματική μεταπτυχιακή εργασία στο Παιδαγωγικό Τμήμα του Α.Π.Θ.

Μαρβάκης, Α. & Μεντίνης, Μ. (2011). Κριτική Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχολογία. Εκδόσεις Επίκεντρο: Αθήνα.

Meyer, Th. (2000). Η πολιτική ως θέατρο (μτφρ. Θεόδωρος Παρασκευόπουλος). Εκδόσεις Καστανιώτη: Αθήνα.

Μπάκα, Α. (2004). Discourse Analysis-Media and Kossovo. Διδακτορική διατριβή στο Τμήμα Ψυχολογίας του ΑΠΘ.

Μπουκάλα, Σ. & Στάμου, Α. (2020). Κριτική Ανάλυση Λόγου. (από)Δομώντας την Ελληνική Πραγματικότητα. Εκδόσεις Νήσος: Αθήνα.

Νάκας, Θ. (1995). Οι επικοινωνιακές λειτουργίες της γλώσσας. Λεξικογραφικόν Δελτίον της Ακαδημίας Αθηνών, ΙΘ', 215-245.

Ντίνας, Κ. (2013). Γλώσσα και σύγχρονη (πρωτο)σχολική εκπαίδευση. Επίκαιρες προκλήσεις και προοπτικές. Εκδόσεις Gutenberg - Γιώργος & Κώστας Δαρδανός: Αθήνα.

Παπακώστα, Κ. (2009). Ο Λόγος της Σχολικής Ιστορίας για τους Γειτονικούς Λαούς: Η περίπτωση των Αλβανών στα Εγχειρίδια Ιστορίας της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης κατά τη Μεταπολίτευση στην Ελλάδα. Διπλωματική μεταπτυχιακή εργασία στο Παιδαγωγικό Τμήμα του Α.Π.Θ.

Πετρούνιας, Ε. (1984). Νεοελληνική γραμματική και συγκριτική ("αντιπαραθετική") ανάλυση. Γενικές γλωσσικές αρχές. Φωνητική. Εισαγωγή στη φωνολογία. Μέρος Α': Θεωρία. Εκδόσεις University Studio Press: Θεσσαλονίκη.

Πλειός, Γ. (2001). Ο λόγος της Εικόνας, Ιδεολογία και Πολιτική. Εκδόσεις Παπαζήση: Αθήνα.

Πρεβελάκης, Ν. & Τσιτσανούδη-Μαλλίδη, Ν. (2021). Φοβογλώσσα. Εκδόσεις Gutenberg: Αθήνα (υπό έκδοση).

Σπινθηρόπουλος, Χ. & Χοροζίδου, Σ. (2008). Η παρουσίαση του νέου βιβλίου ιστορίας της ΣΤ΄ Δημοτικού στον Τύπο. Κριτική Ανάλυση Λόγου σε δημοσιεύματα δύο εφημερίδων. Διπλωματική μεταπτυχιακή εργασία στο Παιδαγωγικό Τμήμα του Α.Π.Θ.

Σταυρόπουλος, Α. (2015). Πολιτική Επικοινωνία και Image Making στην Ελλάδα. Εκδόσεις Μυρμιδόνες: Αθήνα.

Σταυρόπουλος, Α. (2017). Εικόνα και Κράτος. Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες. 5/2017: 7-34.

Τσακίρη, Θ. (2006). Στοιχεία εθνικιστικού λόγου σε πολιτικές ομιλίες: Μελέτη μιας περίπτωσης. Διπλωματική μεταπτυχιακή εργασία στο Παιδαγωγικό Τμήμα του Α.Π.Θ.

Τσιτσανούδη-Μαλλίδη, Ν. (2003). Η πολιτική ως δράση και λόγος. Εκδόσεις Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός: Αθήνα.

Τσιτσανούδη - Μαλλίδη, Ν. (2017). Οι ασθενείς και οι γιατροί των μνημονίων: Γλωσσικές απεικονίσεις του ελληνικού χρέους σε κείμενα της δημόσιας σφαίρας. Στο Ν. Τσιτσανούδη - Μαλλίδη (επιμ.), Ελληνική Γλώσσα, Πολιτισμός και ΜΜΕ: Από την Αρχαιοελληνική Γραμματεία έως σήμερα. Εκδόσεις Gutenberg: Αθήνα, 303-345.

Τσιτσανούδη-Μαλλίδη, Ν. (2020). Ο δημοσιογραφικός λόγος. Από τη μεταπολίτευση έως τα «μνημόνια». Center for Hellenic Studies. Washington D.C. Harvard University. Εκδόσεις Gutenberg: Αθήνα.

Weber, M. (1987). Η πολιτική ως επάγγελμα (μτφρ. Μιχ. Κυπραίου). Εκδόσεις Παπαζήση: Αθήνα.

Wittgenstein, L. (1977). Φιλοσοφικές έρευνες, (μτφρ. Π. Χριστοδουλίδης). Εκδόσεις Παπαζήση: Αθήνα.

Φτερνιάτη, Α. (2012). Πανεπιστημιακές σημειώσεις για το μάθημα Διδακτική της Νεοελληνικής Γλώσσας. Το επικοινωνιακό γεγονός και οι συνιστώσες του. Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2012.

Χατζηκώστας, Δ. (2008). Ο λόγος του ακροδεξιού τύπου για την ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης, Μελέτη περίπτωσης: Ο λόγος της εφημερίδας Α1 σε σχέση με την αναθεώρηση του άρθρου 16 και τις εκπαιδευτικές κινητοποιήσεις Ιανουαρίου – Μαρτίου 2007. Διπλωματική μεταπτυχιακή εργασία στο Παιδαγωγικό Τμήμα του Α.Π.Θ.